

INZ

637/7
2/I-8

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

**ОСМО
РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ
САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА**

26—28 децембра 1949

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

БЕОГРАД

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

**ОСМО
РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ
САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА**

26—28 децембра 1949

Н/528

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

0001-00-117

БЕОГРАД

. 637/A

D 17-09-1990 / 498

ИЗДАЊЕ
ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Прва седница

(26 децембра 1949)

Почетак у 17 часова.

Претседавао потпретседник **Фрањо Гажи** (*Изборни срез Врбовец, НР Хрватска*).

Потпретседник Фрањо Гажи: Другови народни посланици, отварам прву сједницу VIII редовног засједања Савезног вијећа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије. Записник данашње сједнице водиће секретар Вида Томшич.

Изволите саслушати Указ Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије у VIII редовно засједање (чита):

На основу чл. 74 Устава ФНРЈ Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије доноси

УКАЗ

О САЗИВАЊУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У VIII РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ

Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије сазива се у VIII редовно засједање на дан 26 децембра 1949 године.

У. Бр. 1169
10 децембра 1949 године
Београд

**Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Заступа Секретара
Потпретседник
М. Пијаде, с. р.

Претседник
др **И. Рибар, с. р.**

(Читање указа народни посланици су саслушали стојећи).

Саопштавам Вијећу да је Влада ФНРЈ поднијела Савезном вијећу на рјешавање:

- 1) Приједлог опћедржавног буџета за 1950 годину, и
- 2) Приједлог закона о опћедржавном завршном рачуну за 1948 годину.

Оба ова приједлога, у смислу пословника, била су упућена на проучавање Одбору за привредни план и финансије. Одбор је о њима поднео Савезном вијећу свој извештај. Ови извештаји су умножени и са приједлозима раздијељени народним посланицима, а ставиће се на дневни ред кад Вијеће о томе донесе одлуку.

Даље, Влада ФНРЈ поднијела је Савезном вијећу на одобрење уредбе донете у времену између VII и VIII редовног засједања на темељу Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде. Списак ових уредаба умножиће се и подијелити народним посланицима, а њихова потврда ставиће се на дневни ред овог засједања.

Президијум Народне скупштине ФНРЈ доставио је Савезном вијећу на потврду Указ бр. 1205 од 14 децембра 1949 године о одређивању надлежности обласних народних одбора у погледу пословања утврђених постојећим законима ФНРЈ.

Потврда овог указа, у смислу пословника, изнијет ће се на заједничку сједницу Савезног вијећа и Вијећа народа.

Саопштавам Вијећу да је народни посланик Ловро Кухар замолио да му се одобри отсуство са VIII редовног засједања због болести. Предлажем да се другу Кухару одобри тражено отсуство. Да ли Вијеће одобрава отсуство? (Одобрава).

Изворите саслушати акт Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије:

ПРЕТСЕДНИШТВО
ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

С. Бр. 1231/49
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

На основу чл. 3, а у вези чл. 2 Пословника Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа, Претседништво Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике

Југославије заказује заједничку седницу Савезног већа и Већа народа за 26 децембар 1949 године у 18 часова са следећим дневним редом:

претрес Предлога општедржавног буџета за 1950 годину.

**Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Заступа Секретара

Потпретседник

М. Пијаде, с. р.

Претседник

др **И. Рибар, с. р.**

Прелазимо на дневни ред: утврђивање дневног реда.

С обзиром да ће се претрес Приједлога општедржавног буџета за 1950 годину, према приједлогу Президијума, одржати на заједничкој сједници Савезног вијећа и Вијећа народа, то предлажем за другу сједницу Савезног вијећа слиједећи дневни ред:

1) гласање о Приједлогу општедржавног буџета за 1950 годину;

2) претрес Приједлога закона о општедржавном завршном рачуну за 1948, и

3) претрес Приједлога одлуке о потврди уредаба Владе ФНРЈ донесених у времену између VII и VIII редовног засједања а на основу Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде.

Да ли Савезно вијеће прима предложени дневни ред? (Прима).

Пошто се приједлог прима, закључујем сједницу, а идућа сједница биће заказана писменим путем.

Молим другове народне заступнике да се не разилазе, јер ће се у 6 часова одржати заједничка сједница Савезног вијећа и Вијећа народа, на којој ће дати експозе заступник Министра финансија, Министар спољне трговине инж. Милентије Поповић и Претседник Привредног савета друг Борис Кидрич.

(Седница је закључена у 17,16 часова).

VEĆE NARODA

Prva sednica

(26 decembra 1949)

Početak u 17,15 časova.

Pretsedavao predsednik **Josip Vidmar** (NR Slovenija).

Pretsednik: Otvaram prvu sednicu VIII redovnog zasedanja Veća naroda Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Joza Mili-vojević.

Izvolite saslušati Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o sazivanju Narodne skupštine u VIII redovno zasedanje (čita):

Na osnovu čl. 74 Ustava FNRJ, Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije donosi

U K A Z

O SAZIVANJU NARODNE SKUPŠTINE FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE U VIII REDOVNO ZASEDANJE

Narodna skupština Federativne Narodne Republike Jugoslavije saziva se u VIII redovno zasedanje na dan 26 decembra 1949 godine.

U. Br. 1169
10 decembra 1949 godine
Beograd

Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije

Zastupa Sekretara
Potpredsednik
Moša Pijade, s. r.

Pretsednik
dr I. Ribar, s. r.

(Čitanje ukaza narodni poslanici saslušali su stojeći).

Saopštavam Veću da su između VII i VIII redovnog zasedanja umrli narodni poslanici Oton Župančič i Vladimir Nazor. Mislim da Veće treba da oda poštu ovim našim drugovima koji nisu bili samo naši drugovi ovde u Veću naroda već su u čitavoj istoriji svih jugoslovenskih naroda od devedesetih godina naovamo aktivno učestvovali, uvek verni svojim narodima; oni su stvorili modernu hrvatsku i slovenačku poeziju, naročito je obogatili za vreme Narodnooslobodilačkog rata, a završili su svoj plodonosni rad u slobodi sebi u slavu i slavu sviju naroda Jugoslavije. Izražavajući jednodušna osećanja pijeteta svih vas, predlažem Veću naroda da ovim našim velikim i zaslužnim drugovima jednim minutom čitanja odamo poslednju počast. (Svi narodni poslanici ustaju i jednodušno se odazivaju na Predsednikove reči »Slava im!«).

Saopštavam da je Vlada FNRJ podnela Veću naroda na rešavanje: 1) Predlog opštedržavnog budžeta za 1950 godinu i 2) Predlog zakona o opštedržavnom završnom računu za 1948 godinu.

Oba ova predloga, u smislu člana 59 poslovnika, bila su upućena na proučavanje Odboru za privredni plan i finansije Veća naroda i Odbor je već podneo Veću svoje izveštaje. Ovi su izveštaji umnoženi i sa predlozima razdeljeni narodnim poslanicima, a staviće se na dnevni red kad Veće o tome donese odluku.

Vlada FNRJ podnela je Veću naroda na odobrenje uredbe donete između VII i VIII redovnog zasedanja, koje je donela na osnovu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede. Spisak ovih uredaba umnožiće se i podeliće narodnim poslanicima, a njihova potvrda staviće se na dnevni red kad Veće o tome odluči.

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ dostavio je Veću naroda na odobrenje i potvrdu Ukaz br. 1205 od 14 decembra 1949 godine o određivanju nadležnosti oblasnih narodnih odbora u pogledu poslovanja utvrđenih postojećim zakonima FNRJ. Potvrda ovog ukaza, u smislu poslovnika, izneće se na zajedničku sednicu Veća naroda i Saveznog veća.

Izvolite saslušati molbe narodnih poslanika za odsustva. Po pet dana odsustva mole narodni poslanici: Dobrivoje Radosavljević, Skender Kulenović, Anto Babić, Joca Rajković, Dušan Vasiljević, dr Stanko Cajnkar, Redža Zekerija, Veselinka Malinska, Stane Kavčič, France Bevč i Venko Markovski.

Izvolite saslušati jedan akt Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ:

PRETSEDNIŠTVO
PREZIDIJUMA NARODNE SKUPŠTINE
FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

S. Br. 1231/49
Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Na osnovu čl. 3, a u vezi čl. 2 Poslovnika Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, Pretsedništvo Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ zakazuje zajedničku sednicu Saveznog veća i Veća naroda za 26 decembar 1949 godine u 18 časova sa sledećim dnevnim redom:

pretres Predloga opštedržavnog budžeta za 1950 godinu.

Prezidijum Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije

Zastupa Sektetara
Potpretsednik

Pretsednik

Moša Pijade, s. r.

dr Ivan Ribar, s. r.

Saopštavam Veću da je Mandatno-imunitetski odbor Veća naroda, na osnovu izveštaja o smrti narodnih poslanika Otona Župančiča i Vladimira Nazora, podneo Veću izveštaj kojim predlaže da se pozovu za narodne poslanike zamenici počivših Župančiča i Nazora.

Molim izvestioca Odbora da pročita izveštaj.

Izvestilac Jovan Jegdić (AP Vojvodina — NR Srbija) čita:

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Mandatno-imunitetski odbor

Br. 22

26 decembra 1949 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Mandatno-imunitetski odbor primio je preko Pretsedništva Veća naroda izveštaj o smrti narodnih poslanika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ Otona Župančiča i Vladimira Nazora.

Pošto je razmotrio izborna akta i kandidatske liste, Odbor je utvrdio:

1) da je počivši Oton Župančič na izborima od 11 novembra 1945 godine izabran za narodnog poslanika na zemaljskoj kandidatskoj listi Narodnog fronta Slovenije za izbor narodnih poslanika za Skupštinu naroda Ustavotvorne skupštine i da je zamenik počivšeg Župančiča na zemaljskoj kandidatskoj listi Narodnog fronta Slovenije za Skupštinu naroda Ustavotvorne skupštine inž. Jože Levstik, agronom iz Ljubljane, te stoga Odbor predlaže Veću naroda da na mesto poč. Otona Župančiča proglasi i pozove za narodnog poslanika Jože Levstika, agronoma iz Ljubljane;

2) da je počivši Vladimir Nazor na izborima od 11 novembra 1945 godine izabran za narodnog poslanika na zemaljskoj kandidatskoj listi Narodnog fronta Hrvatske za izbor narodnih poslanika za Skupštinu naroda Ustavotvorne skupštine, i da je zamenik počivšeg Nazora na istoj listi Marijan Stilinović, publicista iz Zagreba, te stoga Odbor predlaže Veću naroda da na mesto poč. Vladimira Nazora proglasi i pozove za narodnog poslanika Marijana Stilinovića, publicistu iz Zagreba.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Mandatno-imunitetski odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Jovana Jegdića.

Sekretar
Jovan Jegdić, s. r.

Pretsednik
Mandatno-imunitetskog odbora
Aleksa Tomić, s. r.

Članovi:

Savo J. Orović, s. r., Nikola Martinovski, s. r.

Pretsednik: Čuli ste izveštaj Mandatno-imunitetskog odbora. Otvaram pretres o ovom izveštaju. Traži li ko reč? (Ne traži niko). Ko je za ovaj predlog Odbora, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Veće naroda proglasilo za narodne poslanike zamenike poč. Župančiča i Nazora, drugove Jože Levstika i Marijana Stilinovića.

Prelazimo na dnevni red: utvrđivanje dnevnog reda.

S obzirom da će se pretres Predloga opštedržavnog budžeta, prema predlogu Prezidijuma, održati na zajedničkim sednicama Saveznog veća i Veća naroda, predlažem za iduću sednicu Veća naroda sledeći dnevni red:

1) glasanje o Predlogu opštredržavnog budžeta za 1950 godinu;

2) pretres Predloga zakona o opštredržavnom završnom računu za 1948 godinu; i

3) pretres Predloga odluke o potvrdi uredaba Vlade FNRJ donetih u vremenu između VII i VIII redovnog zasedanja.

Prihvata li Veće naroda ovaj dnevni red? (Prihvata). Pošto prihvata, objavljujem da je dnevni red utvrđen kao što sam predložio.

Ovu sednicu zaključujem, a iduća će biti zakazana pismenim putem.

(Sednica je zaključena u 17,30 časova).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Прва седница

(26 децембра 1949)

Почетак у 18 часова.

При уласку у дворану, чланове Савезне владе на челу са Претседником Министарског савета маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом и чланове Претседништва Савезног већа и Већа народа народни посланици бурно поздрављају.

Претседавао потпретседник Савезног већа **Фрањо Гажи**.

Претседавајући: Отварам прву заједничку сједницу VIII редовног засједања Савезног вијећа и Вијећа народа Народне скупштине ФНРЈ.

Записник данашње сједнице водиће секретар Савезног вијећа другарица Вида Томшич.

Президијум Народне скупштине ФНРЈ предложио је за дневни ред претрес Предлога опћедржавног буџета за 1950 годину. Питам Народну скупштину да ли усваја предложени дневни ред? (Усваја). Пошто Скупштина усваја, прелазимо на дневни ред. Молим извјестиоца Одбора за привредан план и финансије Вијећа народа другарицу Анку Берус да прочита извјештај о Приједлогу опћедржавног буџета за 1950 годину.

Извјестилац Анка Берус (*НР Хрватска*) чита извештај Одбора за привредни план и финансије Већа народа. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Молим извјестиоца Одбора за привредни план и финансије Савезног вијећа друга Тому Војковића да поднесе извјештај Одбора.

Извјестилац Томо Војковић (*Изборни срез Ђурђевац, НР Хрватска*) чита извештај Одбора за привредни план и финансије Савезног већа. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Чули сте извјештаје одбора Вијећа народа и Савезног вијећа. Ријеч има заступник Министра финансија, Министар спољне трговине друг Милентије Поповић.

Заступник Министра финансија и Министар спољне трговине инж. Милентије Поповић (*Изборни срез власитиначки, НР Србија*): Другови народни посланици, пре но што пређемо на излагање Предлога општедржавног буџета за 1950 годину, сматрам неопходним да се осврнем на завршни рачун за 1948 годину и евентуална отступања од претходних резултата који су саопштени у прошлогодишњој буџетској дебати, и да вам изложим претходне резултате извршења буџета за 1949 годину.

У прошлогодишњој буџетској дебати саопштено је да ћемо, према претходним резултатима, премашити приходе за 4% од планираних, или да ћемо план прихода извршити са 134 милијарде. Завршни рачун је, међутим, показао да је план прихода још више премашен, да износи 137,7 милијарди или за 6,7% преко плана. Услед тога се и вишак прихода над расходима повећао за око 700 милиона од онога што је било предвиђено.

Објављене бројке извршења буџета су, према томе, не само потврђене већ су још и боље него што је било предвиђано.

Ове године предлажемо Народној скупштини ФНРЈ први пут не само основни биланс по завршном рачуну него и све детаљне ставке, по истом реду и обиму по коме је у 1948 години био приказан буџет. Сматрамо да је то корак напред који омогућава свестранију оцену и контролу делатности државних органа и располагања средствима уопште.

На основу података о извршењу буџета за једанаест месеци и дневне оперативне евиденције у децембру, може се тврдити да ће план прихода за 1949 годину у износу од 161,9 милијарди бити извршен са 163,5 милијарди или са 101%, односно са 1,6 милијарди преко плана. Приходи ће по појединим деловима бити остварени:

1) Приходи из привреде	106,9 милијарди или	99,4%
2) Приходи од становништва	24,3 милијарди или	98,5%
3) Приходи од установа и надлештава	2,1 милијарди или	64,7%
4) Остали приходи	14,0 милијарди или	126,1%
5) Вишак прихода	16,2 милијарди или	104,5%
Укупно:	163,5 милијарди или	101%

До 20 децембра ове године савезни приходи извршени су са 94,5% од плана а народне републике су већ 20 децембра испуниле свој годишњи план прихода. У погледу испуњења плана

прихода вредно је истаћи да су још 10 децембра ове године народне републике Словенија, Хрватска и Босна и Херцеговина испуниле своје годишње планове прихода по републичким буџетима и премашиле их и то: Словенија за 23%, Хрватска за 7,6%, Босна и Херцеговина за 5%, док је до 10 децембра Македонија остварила 100% план прихода локалних буџета.

Редовни расходи по општедржавном буџету биће извршени са 90%. Од тога расходи по савезном буџету са око 88% а расходи по буџетима народних република, сем буџета Народне Републике Босне и Херцеговине, биће у потпуности извршени. На тај начин се између остварених прихода и расхода појављује вишак од око 14 до 16 милијарди. Тај вишак је резултат слабог коришћења резервног фонда у овој години, неизвршења социјалних расхода у износу од 2 милијарде, уштеде на администрацији од око 10%, мањих уштеда код народне одбране, док највећи део долази од неизвршења инвестиционог плана, и то због тога што нам, услед економске блокаде Информбироа, није на време испоручена опрема за механизацију те је велики део радне снаге морао бити употребљен за извршење планова производње. Влада има намеру да од тако створеног вишка пренесе у идућу годину 8 милијарди а да остатак вишка прихода употреби за измирење буџетског задужења код Народне банке које потиче из 1945 и 1946 године због тога што су оне, као прве послератне године, завршене са буџетским дефицитом, услед чега се морало прибећи задужењу код Народне банке ФНРЈ.

Осим тога повећаће се сопствена обртна средства наших предузећа и то оних која извршују најважније задатке Петогодишњег плана а слабо стоје са сопственим средствима. Овакав распоред једног дела вишка прихода омогућиће даље учвршћење нашег финансиског система и јачање финансиске базе социјалистичких предузећа.

Укључивши и ове расходе, извршење буџета расхода биће 155,5 милијарди или 96% од плана.

Коначан преглед извршења расхода, према томе, изгледао би овако:

	Милиона	%
1) Буџетске инвестиције и остало финансирање привреде (укључивши попуно обртних средства и планске губитке) — — — —	50.100	или 97,9
2) Буџетске инвестиције у корист друштвеног стандарда (заједно са локалним и неким ванпланским инвестицијама) — — — —	23.700	или 90,4
3) Расходи за просвету и културу — — — —	8.610	или 99,8

	Милиона	‰
4) Расходи за здравље и социјално старање —	21.190 или	95,0
5) Расходи народне одбране — — — — —	23.550 или	99,2
6) Расходи државне управе — — — — —	14.615 или	98,6
7) Резервни фонд и обавезе — — — — —	13.700 или	99,5

У 1949 години утрошено је за инвестициону изградњу земље око 15 милијарди више него у 1948 години.

Исто тако у 1949 години дато је на просвету и културу, на здравље и социјално старање 5,5 милијарди више него у 1948 години.

И даље, у 1949 години убрано је пореза на промет 17 милијарди више него у 1948 години, што говори о порасту акумулације из производње за 37%.

Из социјалистичке привреде убрали смо више добити за око 1 милијарду динара.

Ове бројке несумњиво говоре о великим успесима наше земље у борби за изградњу социјализма. Међутим, ти успеси добијају свој пуни смисао и значај тек онда када се узме у обзир чињеница да смо се у прошлој години борили за извршење плана у условима пуне блокаде од информбироовских земаља, комбиноване са свим осталим методама притиска и провокација. Посматрано са те тачке гледишта, а тако је једино исправно, резултати које сам нагласио показују:

прво, да је Југославија, њена радничка класа и радни народ, способна да сама, чак противно жељама СССР-а и Информбироа, извршава привредне и друге планове;

друго, да је способна да изврши и унутарњу акумулацију толико велику колико је потребно за једну обрзану капиталну изградњу, за убрзану индустријализацију, за брзи темпо изградње социјализма, а то значи да је способна за самосталну изградњу социјализма не само без помоћи СССР-а, већ и упркос њему и против његове жеље.

У борби за социјализам, наша земља се, после преласка совјетске владе на непријатељску политику према Југославији, нашла у измењеној ситуацији. То је у 1949 години нарочито дошло до изражаја и зато је баш 1949 у том погледу била прекретна и пробна година. Она је требало да покаже да ли је линија наше Партије о изградњи социјализма сопственим снагама и о равноправном односу социјалистичких држава у социјалистичком друштвеном систему — да ли је та линија правилна и, нарочито, да ли је она реална, могућна, остварљива, кад ту борбу води једна мала земља. Резултати наше борбе у 1949 години потврдили су и правилност и реалност ове политике и тиме отварају даље

перспективе и сигурност радном народу наше земље у његовој тешкој и неравној борби за социјализам.

Повећани напори наших народа за извршење овогодишњег плана били су везани за укључење нове радне снаге у привреду, пре свега неквалификоване, што је морало да изазове озбиљан притисак на робне и куповне фондове. Један од најозбиљнијих проблема са којим су наше привредно руководство, затим трговина и финансије имали да се боре, јесте оштра борба за усклађивање куповних и робних фондова. Ово је питање било у центру пажње још од II пленума Централног комитета наше Партије и предузет је низ планских и организационих мера за његово правилно решење. Оперативни планови радне снаге, правилнија расподела робних фондова према центрима формирања куповне снаге, чврсто држање платних фондова од пробијања преко Народне банке, на бази плана платног фонда и касеног плана, омогућили су да је та равнотежа у нашој привреди у основи одржана, — тако да у другој половини ове године имамо знатан напредак у уравнотежавању платних и робних фондова. Успех у тим напорима илуструју следеће цифре: робни промет на мало, без угоститељства и слободног тржишта, повећао се у овој години за 14% према 1948 години, а новчани оптицај за то време, узевши стање новчаног оптицаја крајем новембра, повећао се за свега 12%. Услед непрекидног јачања производње за тржиште и робног промета, од 1947 године имамо следећи однос пораста робног промета у трговини на мало (без угоститељства и слободног тржишта):

	Робни промет	Индекс	Новч. оптицај	Индекс
децембра 1946 год.	42.671	100	20.500	100
децембра 1947 год.	60.017	140,7	29.492	143,9
децембра 1948 год.	87.439	201,9	39.382	192,1
новембра 1949 год.	99.549	233,3	44.295	216,0

Од почетка 1948 године релативно је слабији пораст новчаног оптицаја према порасту робног промета на мало. Када би се тим бројкама додао промет угоститељства и слободног тржишта, који је нарочито на сектору друштвене исхране изванредно порастао, онда би тај однос био још знатно повољнији. Сама, пак, 1949 година, упоређена са 1948 годином, даје нам такође јасну слику успеха у борби за јачање вредности нашег динара: као што се из предњих бројки види, пораст оптицаја у 1948 години и то од децембра 1947 до децембра 1948 године био је 9.890 или око 33%. Тај пораст је приближно исти био и из 1946 на 1947

годину. Међутим, 1949 године пораст оптицаја износи свега 4.912 или 12,4%.

Да није било у првој половини године непотребног и економски штетног пробијања куповних фондова, овај однос би био још повољнији. А то показује да је промет робе у нашој земљи даље убрзан, да наша социјалистичка трговина иде здравим и сигурним путем. Исто тако ово показује да се пошло путем правилнијег новчаног пословања, путем учвршћивања финансиске дисциплине у нашој привреди.

У 1949 години учињен је крупан корак у даљем укључивању банкарског апарата у активно делање у привреди. Народна и Инвестициона банка постале су важан фактор чувања планске и финансиске дисциплине у предузећима и активан чинилац у јачању привредног рачуна. Свако неправилно коришћење средстава од стране предузећа повлачи и одговарајуће последице у њиховом привредном пословању — обустава кредита, отказ за исплату готовине ако се прекорачује платни фонд, искључење из система о међусобном плаћању у привреди, пенали итд. Резултат таквог рада јесте појава да наша привреда много више користи банкарске установе не само као средство за успостављање привредних веза између предузећа, већ као и дирекну помоћ у сређивању пословања.

То се одразило у чвршћем држању кредитног плана и бољем коришћењу кредита као оруђа контроле пословања предузећа. То, уосталом, јасно показује и овај преглед одобрених краткорочних кредита од 1947 године до данас:

у м и л и ј а р д а м а		
1947 год.	1948 год.	1949 год.
30,1	63,3	75,6

Док су у 1948 години краткорочни кредити привреде порасли за преко 100%, у 1949 години краткорочни кредити су, и поред општег повећања производње за око 30%, порасли свега за 19,4%. То такође показује да је коришћење кредита било много правилније и да је обрт средстава у привреди даље убрзан и да то убрзање није само појава у нашој размени за готов новац, него у читавој размени, без обзира да ли је она готовинска или безготовинска. А убрзање обрта у сфери безготовинског плаћања је за нас од огромног значаја, јер је у социјалистичкој привреди грб промета у сфери безготовинског плаћања. У том погледу ми имамо скоро до максимума, као ретко у којој земљи, развијен безготовински промет који обухвата 92% укупног промета у со-

цијалистичком сектору — укључивши и задруге. Та чињеница несумњиво има необично повољно дејство на наш новчани оптицај.

При одобравању кредита и њиховом коришћењу нарочито се повећало учешће задруга које су у 1947 години користиле 2,9 милијарди краткорочних кредита да би у 1949 години користиле 12 милијарди. Недовољно су, међутим, коришћени инвестициони кредити иако су задругама стављена на располагање средства од 6,5 милијарди. Разлог за то је у томе да није у довољној мери био обезбеђен материјал и да су закасниле организационо-техничке припреме.

Веома је значајна појава константног пораста новчане штедње у нашој земљи и све шири интерес трљдбеника за ову необично значајну компоненту нашег финансиског система.

Пораст штедње у нашој земљи кретао се:

	У милионима	Индекс
1946 године	761	100
1947 године	1.415	185,9
1948 године	1.632	214,5
1949 године	1.956	257 (до 10-XII-1949)

До 10 децембра укупно у нашој земљи отворено је код државних предузећа, установа и задруга 6.765 штедних каса где трљдбеници могу сваког месеца да одвајају од својих средстава и улажу на штедњу. Само у Недељи штедње ове године пријавило се 369.957 нових улагача — штедиша, са сумом од око 200 милиона динара.

У прошлогодишњем експозеу истакнути су неки задаци у борби за јачање финансиске дисциплине предузећа: правилан однос према новчаним средствима, сређивање књиговодства и обрачуна, јачање рентабилитета. У току ове године та је линија чврсто спровођена иако не можемо бити потпуно задовољни са постигнутим, и то због тога што још нисмо успели да до краја пречистимо финансиско-материјално пословање свих предузећа, пошто је наслеђе из првих послератних година и ранији однос у предузећима према овим питањима био такав да се мора још доста да сређује. Једно је несумњиво — да је општи курс за јачање робно-новчаних односа у нашој привреди продро у сва предузећа и да је у том погледу доста учињено. Само неколико бројки јасно ће то показати.

Стање завршних рачуна савезних и републичких предузећа по евиденцији новембра месеца:

1946 г.		1947 г.		1948 г.	
Број предузећа	Поднето завршних рачуна	Број предузећа	Поднето завршних рачуна	Број предузећа	Поднето завршних рачуна
1.484	1.388	1.842	1.596	3.246	2.653

На почетку ове године нисмо имали завршне рачуне и билансе ни за половину 1946 г. Међутим, у току године ликвидирани су сви завршни рачуни из 1946 и 1947 године сем пољопривредних добара и економија, где се највише заостаје и где се не обраћа довољна пажња овом проблему, као и неких железничких предузећа. За 1948 годину грб предузећа поднео је своје завршне рачуне и сви су скоро одобрени. Задатак који стоји пред комисијама и финансиским органима је да до краја ове године све заостатке од 1948 године до 1949 године ликвидирају и потпуно расчисте ситуацију у предузећима.

Како се поправља материјално-финансиско пословање предузећа, види се и из података о ажурности књиговодства. У новембру месецу потпуно ажурних савезних и републичких предузећа имали смо 40% а заједно са предузећима која заостају до месец дана у ажурности 61%. Свега 39% предузећа није ажурно преко један месец а од њих највећи број до три месеца. Борба за ажурирање књиговодства пред крај године се нарочито заоштрила и ми мислимо да ће у првој половини 1950 године у највећем броју предузећа стање у књиговодственој евиденцији бити дефинитивно сређено. Чињеница да 61% предузећа уредно води своје књиге говори о томе да су књиговодствени кадрови савладали технику књиговодства и да је сада питање оперативне борбе за потпуно ажурирање и за подизање квалитета књиговодственог кадра.

Један од најнесређенијих сектора у погледу обрачуна и финансиске дисциплине су била несумњиво грађевинска предузећа. Велики инвестициони задаци и велики број нових грађевинских предузећа са недовољним кадром за привредно-рачунске послове утицао је на такво стање. У овој години и ту се стање изменило, нарочито после активнијег дејства Инвестиционе банке. Ево како је процентуално расло обрачунавање ситуације о извршеним радовима од маја до новембра:

Мај	17%	на	време	поднетих	ситуација
Јуни	32%	„	„	„	„
Јули	33%	„	„	„	„
Август	33%	„	„	„	„
Септембар	37%	„	„	„	„
Октобар	40%	„	„	„	„
Новембар	61%	„	„	„	„

Рад Инвестиционе банке на јачању финансиске дисциплине и привредног рачуна у грађевинским предузећима показао се правилним и ми се надамо да ће се овај заостатак из прошлих година ликвидирати у 1950 години.

У циљу јачања привредног рачуна и финансиске дисциплине од свих финансиских органа изречено је у овој години до новембра 1200 казни за финансиске прекршаје, за неизвршавање обавеза предузећа према буџету, за пробијање фонда плата, за употребу обртних средстава у инвестиције итд.

Предлог буџета за 1950 годину почива на следећим поставкама привредног плана за 1950 годину. Просечни пораст производње износиће у 1950 години 13%, док је укупан пораст локалне производње планиран са 18%. Укупне инвестиције, без обзира на изворе финансирања, порашће свега за 1,5 милијарду, односно за 9,7%, или изнеће у 1950 години у апсолутној суми 89,3 милијарде, односно по одбитку планског губитка 87,8 милијарди. Инвестиције у идућој години износе 27,1 од укупно планираног народног дохотка у 1949 години.

Пошто се, како привредни тако и инвестициони планови за 1950 годину, могу извршити у основи са незнатним повећањем радне снаге према 1949 години, са даљом механизацијом и увођењем бољих организационо-техничких мера, то се за 1950 годину не предвиђа осетно повећање платног фонда осим онога које проистиче из укидања доприноса за социјално осигурање, повећања дечјег додатка и помоћи мајкама. То је сасвим реалан задатак. Његово остварење омогућиће даље сређивање проблема радне снаге и односа робних и платних фондова. То, коначно, значи даље јачање опште финансиске ситуације у земљи а посебно јачање динара.

Осим ових општих услова за план 1950 године, треба напоменути још неке опште финансиске претпоставке за буџет 1950 године, као основни финансиски инструменат за расподелу и прерасподелу народног дохотка. У 1950 годину улазимо са вишком прихода од 8 милијарди, што је унеколико олакшало план прихода 1950 године. Приходи из привреде, као што ће се у даљој анализи видети, заузеће још одлучније место у систему

наших прихода. Они су постали двотрећинско покриће нашег буџета и све више замењују све оне приходе привременог и пролазног карактера, настале после рата (фонд за обнову, приход од ратних добитника, репарације итд.). С друге стране, то показује да је наша привреда тако ојачала да губитак ових прихода, који су се кретали између 10 до 12 милијарди, не ствара дебаланс у нашем буџету.

Досадашњи систем тржишне добити из локалне производње намењене слободној продаји показао се као одличан регулатор куповних и робних фондова и стимул за проширење продукције и размене за широку потрошњу. Због тога га треба даље све више проширивати и јачати.

Међутим, он је испољио и озбиљну ману услед крутости у одређивању цена, јер сама трговина није могла да регулише цене, да их диже и спушта у зависности од понуде и тражње и да тако активно интервенише на тржишту. О томе ће се у идућој години морати да води више рачуна.

Под оваквим општепривредним и финансиским условима, Влада ФНРЈ је поставила задатак да буџет у својој структури верно одрази планирани пораст производње, инвестициони програм и остале привредне задатке о којима је било речи, обезбеђујући потребна финансиска средства. Осим задатака непосредно везаних за привреду, буџет је имао да обезбеди и извршење следећих задатака на осталим секторима друштвене делатности:

1) Курс за појачану помоћ просвети и народној култури. Темпо пораста наше привреде захтева врло велике напоре на пољу подизања просвете и културе. И поред знатних расхода учињених у току претходних година, нарочито у републичким буџетима, морало се дати много више средстава за развој просвете и културе, почев од средстава за коначно уклањање неписмености па све до средстава за даљи што бржи развитак свих наших научних институција, како се на овом пољу друштвеног живота не би заостајало за темпом опште привредне изградње. Повишење квалификација свих наших трудбеника, подизање просветно-културног, а нарочито научног рада на виши ниво, у складу са општепривредним задацима, а посебно у вези са задацима које наше научне установе и кадрови имају данас у нашој земљи, изискивало је знатно више средстава него у прошлој години.

2) Отклањање заосталости у здравствено-социјалним установама које више нису у стању да задовоље нарасле потребе наше земље, за бољу заштиту здравља трудбеника, а у складу са обавезама социјалистичке државе према трудбеницима. Посебно питање заштите мајке и детета, исхране деце претшколског доба, збрињавање студената, отварање дечјих домова, јасала и вртића,

све су то насушне потребе које је буџет за 1950 годину морао озбиљно да решава и да да прва средства за почетак широке акције на потпуном решењу свих тих проблема.

3) Даљи задатак је био отклонити недостатак досадашњих буџета у којима се није одражавала помоћ државе развоју сељачких радних задруга. Та је помоћ досада била многострука, али средствима ван буџета. У периоду када се води битка за социјалистички преображај села и колективизацију, држава мора помоћи тај развој и помоћи и на тај начин што ће ангажовати средства општедржавне акумуляције, нарочито у погледу капиталне изградње у сељачким радним задругама.

4) Обезбедити даље јачање народне одбране, која има најважнији и најчаснији задатак да обезбеди мирну социјалистичку изградњу и да спречи сваки покушај да се она омете или доведе у питање независност наше земље.

Предлог општедржавног буџета за 1950 годину одразио је напред постављене задатке како у приходима, тако и у расходима. Ево како изгледа план прихода општедржавног буџета упуоређен са планираним буџетским приходима 1949 године:

у хиљадама

	Одобрено у 1949	Структура	Предлог 1950	Структура	Пораст
1. Приход од привреде	107,384.000	66,3	129,707.118	74,6	128,8
2. Приход од становништва	24.614.400	15,2	20,110.500	11,6	81,7
3. Приходи установа и надлежства	3,248.000	2,0	3,928.382	2,3	120,9
4. Стали приходи	11,151.198	6,9	12,000.000	6,9	107,6
5. Вишак прихода	15,555.000	9,6	8,000.000	4,6	51,4
Укупно приходи:	161,952.598	100,0	173,746.000	100,0	107,3

Као што се види, приходи из привреде расту за 28,8% док је укупан пораст буџета свега 7,3%, што показује већ поменуто повећање прихода из привреде а смањење прихода од становништва и других. Од прихода из привреде, у складу са порастом производње, расте порез на промет за 14% (нешто више него пораст производње, због повећаног пореза на вино и ракију који је уведен ове године).

Пораст пореза на промет производа, као највећег дела општедржавне акумуляције, упуоређен са порастом буџета од 1947 до

1950 године, најбоље одражава његову улогу у буџету, која сваке године расте и тако потискује остале приходе.

	Буџети		Порез на промет	
1947	85.854,0	100	26.850	100,0
1948	124.841,3	145	46.000	171,3
1949	161.952,5	189	67.449	251,2
1950	173.746,0	202	76.775	285,9

Порез на промет, заједно са осталим приходима из привреде, покрива у 1950 години 74,6% свих расхода. Ова чињеница сама за себе говори о карактеру нашег буџета, правцу и степену његовог развоја.

Као што се види, приходи од становништва опадају на 81,7% према прошлој години. Основни узрок томе је бржи пораст сељачких радних задруга него што се почетком 1949 године предвиђало. На дан 31 децембра 1948 године имали смо 1.318 сељачких радних задруга са 60.000 домаћинстава и 324.000 хектара површине, док смо на дан 30 новембра 1949 године имали већ 6.300 сељачких радних задруга са 303.723 домаћинства и 1,691.409 хектара површине. Пораст задруга у односу на 1948 годину је 37,5% а у односу на 1947 годину 64%. Свако осмо домаћинство је већ у сељачким радним задругама. Када се одбије тај елеменат, онда је пораст на доходак као основни приход од становништва уствари порастао због повећања броја радника и службеника и због пораста дохотка пољопривредних домаћинстава. Није без интереса структура пореског оптерећења пољопривредних домаћинстава узевши за базу 1948 годину (овогодишњи разрез пореза није још окончан а одређивање аконтација базирано је на разрезу у 1948 години):

Број домаћинстава	Има доходак	Плаћа порез
47,67%	17,34%	5,26%
35,97%	38,73%	21,03%
10,11%	19,72%	18,77%
6,25%	24,66%	54,94%
Укупно: 100	100	100

Из овога се јасно види да је пореско задужење тако распо- ређено да 6,25% домаћинстава богатих сељака плаћа преко по- ловине укупног пореза (54,94%).

Политика пореског задуживања, у складу са висином општег дохотка, једино је правилна, јер је, као што се види из бројки које сам навео, постала ефикасан инструмент за сузбијање капи- талистичких елемената на селу.

Наша политика блажег опорезивања и исправљања грешака према занатлијама у овој години, показала се правилном и ми смо и за следећу годину предвидели исти износ пореза од занатлија.

Посебно истичем предлог да се у следећој години распише нови зајам од 3 милијарде динара, који ће бити нови допринос трудбеника града и села у јачању темпа социјалистичке изградње, развоју штедње, а у исто време и манифестација политичке свести и патриотизма наших трудбеника. Реалне претпоставке за овај зајам су следеће: 1948 године ми смо уписали зајам од 4 милијарде, док је у међувремену порастао платни фонд радника и народни доходак из пољопривреде.

У плану прихода садржан је и предлог који треба да се озакони новим законом о социјалном осигурању којим би се укинуо допринос за социјално осигурање и повећале реалне припадљности радника и службеника за 2,4 од сто, односно у укупном износу припадљности би се повећале за 2,5 милијарде.

У буџет прихода унесена је и сума добијена или која ће се добити иностраним зајмовима. Ми смо закључили у Америци зајам од 20 милиона долара а водимо преговоре и за закључење зајма код Међународне банке. Ово су уобичајени пословни зајмови који ни на који начин нису везани нити утичу како на унутрашњу, тако и спољну политичку линију Владе. Мислим да о томе на овом месту није потребно више говорити.

Но, сматрам за потребно да у вези са овим изнесем нека принципијелна питања у погледу спољне економске политике Владе.

За економске односе међу државама постоји обиље форми које је створио капиталистички развитак међудржавних односа.

Али се ипак по своме економском карактеру могу издвојити две врсте економских односа.

Прву врсту чине они који имају за основу робну размену и која одговара предимперијалистичком периоду развитка капитализма, за који је типчан извоз робе. Роба, кад напусти произвођача, земљу у којој је произведена, постаје интернационална, њу свако може купити. А кад је преко куповине прешла у туђе руке, она постаје својина, у пуном економском смислу те речи, оне земље која ју је купила. А то значи да у чисто робној размени, земље, односно државе, остају самосталне економски, економика једне не преплиће се са економиком друге, то јест, својина над средствима за производњу и над акумулацијом (без обзира да ли је она капиталистичка или социјалистичка) једне не преплиће се са другом. Оваква размена може да буде, и пра-

ћена је финансиским операцијама, укључивши и зајмове — који се у склопу оваквих односа јављају као средство да она земља која зајам прими купи робу пре него што је способна да је плати. Наша Влада је од самог почетка па све до данас заснивала своје економске односе са свима земљама, искључиво остајући на терену робне размене у основи, а сами зајмови имају искључиво горњи економски смисао. Разуме се да овакви односи, при постојању капиталистичке друштвене садржине у светској трговини, доносе експлоатацију, екстра профите, — али то је данас непроменљиво и не зависи само од става Владе ФНРЈ.

Наша Влада остала је и остаће и даље доследна томе принципу, јер јој он обезбеђује, с једне стране, развијање што ширих економских односа са другим државама (чиме се убрзава и наш сопствени развитак), а с друге стране, обезбеђује пуну економску самосталност и независност.

Друга врста економских односа почива на извозу капитала, одговара империјалистичком периоду развитка капитализма. Увоз капитала у једну земљу значи страну својину над средствима за производњу, над акумулацијом, значи тежњу из иностранства да се капитали и профити заштите, мешање у унутрашњу економику земље, значи пут постепеног губитка економске самосталности и независности — а самим тим то је подлога за јачање политичког притиска, а у крајњој линији и могућност губљења политичке независности. Уколико је земља у коју се капитал увози мања и заосталија, утолико је и опасност већа.

Због тога је наша Влада, од почетка постојања Федеративне Народне Републике Југославије, у успостављању економских односа са другим земљама била и остала у принципу против ове врсте економских односа. И зато, кад су економски односи између Југославије и СССР-а, користећи форму фамозних мешовитих друштава, требало да пређу оквире робних односа, да пређу на другу врсту односа, наша Влада се с тим није сложила. И то не само зато што су то капиталистички односи, то јест, односи експлоатације (и робни односи су били експлоататорски и то без обзира да ли се робна размена врши између капиталистичких и социјалистичких држава или само између социјалистичких држава, под онаквим условима размене какви данас постоје), — већ пре свега зато што је у питању била економска самосталност наше земље. На наш захтев одустало се од мешовитих друштава и склопљен је инвестициони кредитни уговор — и самим тим су односи са СССР-ом опет сведени на, у суштини, робне односе. Међутим, данас је јасно да је ово био само један привремени маневар совјетске владе. Она је ово решење прихватила лицемерно и привремено, док није извршила припреме за посебну тактику и по-

себне маневре да би Југославију потчинила себи и својој хегемонистичкој политици, пошто старе методе мешовитих друштава „нису погодне за пријатељску Југославију” — што значи да нису имале прођу у Југославији. Но, и ови планови су се срушили, јер наша земља, наши народи, никад неће дозволити да се према њима води таква економска политика која би довела до губљења економске самосталности.

Расходи општедржавног буџета за 1950 годину, у поређењу са 1949 годином, изгледају овако:

(у хиљадама динара)

	1949	Струк- тура	1950	Струк- тура	По- раст
1. Инвест. за капит. изградњу и остало фин. привр. из буџета	51,195.000	31,6	55.986.400	32,2	109,4
2. Инвестиције у корист друштв. стандарда	26.205.000	16,2	21.229.900	12,2	81,0
3. Просвета и народна култура	8,625.809	5,3	13.764.329	7,9	159,6
4. Соц. здравств. заштита народа	22,305.398	13,8	23.391.469	13,5	104,9
5. Народна одбрана	25.000.000	15,4	28.000.000	16,1	112,0
6. Државна управа, судство и туђинство	14,850.991	9,2	15.422.054	8,9	103,8
7. Рез. фонд Владе, обавезе државе и материјалне резерве	13,770.400	8,5	15.951.848	9,2	115,8
Укупно расходи:	161,952,598	100,0	173,746.000	100,0	107,3

Ако се расходи за друштвени стандард упореде са извештајем инвестиција за друштвени стандард, које су биле планиране у 1949 години, онда је индекс 110%; исто тако, упоређење за социјално-здравствену заштиту народа дало би индекс 125%.

Код просвете и културе истаћи ћемо само неколико бројки које илуструју пораст и намену планираних средстава: број општеобразовних школа повећаће се од 13.286 на 14.216, школе за опште образовање радника од 89 на 144, број интерната у општеобразовним, учитељским и уметничким школама од 298 на 408, уметничке школе од 117 на 135, средње стручне школе од 258 на 297, број факултета и високих школа од 49 на 54. У идућој години имаћемо 52.000 студената од којих ће се 32.000 хранити по домовима и мензама; број академија повећаће се

од 10 на 18, број научних установа од 86 на 99, културно-уметничких установа од 209 на 248.

За народно здравље и социјално старање, поред нових објеката, имаћемо следеће крупније издатке:

за опрему новоређене деце радника и службеника	150 милиона
за исхрану деце радника и службеника — — — — —	133 „
једнократна помоћ мајкама деце радника и службеника — — — — —	110 „
повишење сталног дечјег додатка — — — — —	923 „
за школске кухиње — — — — —	614 „
за дечје јасле и вртиће — — — — —	620 „
за дечје домове и одмаралишта, и за специјалне домове за дефектну децу — — — — —	400 „

Код државне управе нема никаквог повећања, сем незнатног повећања у НР Босни и Херцеговини. Повећање које је исказано у буџету од 3,8% јесте резултат финансирања обласних одбора из резервног фонда, јер су организовани у току ове године.

У 1950 години треба повести још одлучнију борбу против бирократизма у управљању привредом и државом, за даљу демократизацију. Због тога се не повећавају издаци за државну управу. Борба треба да иде линијом снижавања особља у органима државне управе и јачања месних органа. Даље снижавања особља треба да буде праћено борбом за бољу организацију административног пословања уопште. Међутим, исто тако треба водити борбу против јачања административног дела издатака у привредним предузећима, јер то не само да повећава издатке, већ, пре свега, увлачи бирократске методе у руковођење привредом.

У обавезама државе појављује се отплата Народног зајма и наших обавеза према иностранству у вези са национализацијом.

Док је општи пораст општедржавног буџета 107,3%, а савезни буџет пада на 92,5%, буџети народних република расту на 145% према овој, 1949 години.

Такав пораст републичких буџета резултат је преноса извесних грана привреде у републичко управљање (производња угља, сва електропривреда и мелиорације), али исто тако и општег курса за јачање економске, финансиске базе народних република и њиховог учешћа у општем руковођењу. Пренос појединих грана привреде у републичко управљање који је досада извршен, као што је био случај са текстилном индустријом и индустријом коже и гуме, дао је добре резултате. Показало се да је непосредније руковођење обезбеђивало у великој мери конкретну помоћ предузећима, а начелно посматрано, то води ка даљем јачању основних органа власти у нашој земљи, продубљењу демократичности и даљем развоју нашег федеративног система.

Пораст свих републичких буџета укупно, по деловима, према 1949 години, износи:

1. Инвестиције за капиталну изградњу и остало финансирање привреде по буџету — — — — —	288,5%
2. Инвестиције за друштвени стандард — — — — —	123,0%
3. Просвета и народна култура — — — — —	149,5%
4. Социјално-здравствена заштита — — — — —	104,0% а
према извршењу 1949 године 125%	
5. Државна управа — — — — —	107,4%
6. Буџетска резерва — — — — —	48,0%
	Укупно: 144,5%

Укупан пораст буџета појединих народних република износи:

1. НР Србија — — — — —	145%
2. НР Хрватска — — — — —	139%
3. НР Словенија — — — — —	137%
4. НР Босна и Херцеговина	146%
5. НР Македонија — — — — —	169%
6. НР Црна Гора — — — — —	132%

Народне републике Македонија, Босна и Херцеговина и Србија су по расходима нешто испред других република, код прве две републике због посебне помоћи за развој просвете и здравља, а код Србије услед повећаних расхода за помоћ Аутономној Косовско-метохијској Области и Аутономној Покрајини Војводини. Код НР Хрватске и НР Словеније треба узети у обзир да је у савезном буџету обезбеђено 500 милиона као помоћ новоослободеним крајевима, делом у инвестицијама а делом у резервном фонду.

У државној управи код република стоји задатак јачања месних народних одбора чију поуну треба извршити смањењем републичког апарата.

Повећане суме за просвету и народну културу, за народно здравље и социјално старање неће бити у потпуности извршене ако се републички органи оријентишу само на редовно обезбеђивање материјала и радне снаге у инвестиционој изградњи. За извршење ових задатака, нарочито у НР Босни и Херцеговини, НР Македонији и НР Србији потребно је најшире учешће Народног фронта и локалних органа власти. Један од најпречих задатака на овом сектору несумњиво је разрада детаљног плана за развој културе и просвете, народног здравља и социјалног старања по републикама.

И у овом буџету дошла је до изражаја стална брига заједнице за уклањање наслеђене неравномерности међу републикама. У том

погледу помоћ савеза је дошла до изражаја у дотацији НР Македонији и НР Црној Гори за извршење њихових инвестиционих планова, затим у одређивању већих процената учешћа у општедржавним приходима ради покрића њихових расхода.

Остварење буџета неће зависити, као ни досада, само од финансиских органа него, пре свега, од предузећа, од радника и службеника који се боре за већу производњу, за већу продуктивност рада, за боље чување социјалистичке имовине. Оштра борба за приходе из привреде, за јачање општедруштвене акумулације задатак је свих привредних руководилаца и радних колектива, јер на тај начин обезбеђујемо даљи пораст проширене социјалистичке репродукције. У том смислу наш буџет је са својим бројкама и задацима наш општенародни план чијим ће се извршењем приказати успеси наше земље.

У наредној години сви органи треба да појачају планску и финансиску дисциплину, залогу чврстог привредног руковођења. Све више се наши руководиоци, у свом свакодневном раду, морају служити методом привредног рачуна, у сваком свом постигнућу треба да виде и економску страну, — да ли се могао тај и тај успех, при датим условима, постићи са мањим друштвеним расходима. Код сваког трудбеника треба сваким даном јачати свест о чувању и правилном руковању општенародном имовином.

Робни и куповни фондови, као једна од основних пропорција у нашој планској привреди, морали би бити предмет посебне пажње свих руководилаца.

Сви оперативни органи треба и даље да развијају метод привредно-рачунске контроле кроз систематску ревизију пословања предузећа, која ће нам омогућити да боље рукујемо средствима, да откривамо оне који лоше газдују, који расипају народну имовину.

Исто тако веома је важан задатак да се помоћ државе која је обезбеђена радном задругарству што ефикасније пружи задругама. Да се обезбеди најкориснија употреба драгоценог материјала који ће држава дати, како би та помоћ значила максимално јачање социјалистичког сектора на селу.

Финансиски органи и банке у следећој години морају гледати на привреду и њене задатке као на своје основне задатке. Даље, треба се борити за правилан однос према потребама привреде, против фискалног и бирократског односа а истовремено борити се за правилно служење финансиским средствима, за даље јачање привредних веза међу предузећима, преко контроле новцем, за што економичније и рентабилније пословање.

Другови народни посланици, општедржавни буџет Федеративне Народне Републике Југославије за 1950 годину, који се пред вама налази, реалан је израз наших могућности, заснива се на непрекидном јачању производних снага наше земље. Он обезбеђује даље јачање наше народне одбране, и учвршћење наше економске независности и нашег угледа у свету, — зато вам га, у име Владе ФНРЈ, предлажем на разматрање и одобрење. (Аплауз).

Претседавајући: Ријеч има Претседник Привредног савјета друг Борис Кидрич.

Претседник Привредног савета и Савезне планске комисије Борис Кидрич (*Изборни срез Љубљана I, НР Словенија*): Другови народни посланици, пре него што образложим буџетски предлог за идућу годину привредним планом 1950 године, потребно је да изнесем основне резултате нашег економског развика у 1949 години. То чиним из два разлога. Прво, што наши годишњи привредни планови нису одвојени од прошлости и будућности него претстављају саставни део наших перспективних планова и, према томе, зависни су како од прошлих постигнућа, тако и од будућих могућности и перспектива. Друго — а ово је у датом моменту још важније — што је у 1949 години наша земља била подвргнута жестоком економском и свакојаком другом притиску од стране СССР и осталих коминформовских земаља, па се поставља питање како је она у привредном погледу тај притисак преживела и како се његове последице одражавају на реалним условима привредног плана за 1950 годину и извршење читавог Петогодишњег плана.

Совјетски Савез и друге коминформовске земље учествовали су у нашим привредним везама са иностранством пре економске блокаде у следећим размерама: у нашем извозу 1947 године са 49,1%, 1948 године са 49,6%, у нашем увозу 1947 са 51,8%, 1948 са 43,3%. Наша земља увозила је из СССР и коминформовских земаља највећи део за свој погон потребне нафте и нафтних деривата, сав потребан кокс, две трећине памука, до три четвртине ваљаног материјала, велики део сировина и полуфабриката хемиске индустрије.

У погледу инвестиционих набавки за Петогодишњи план, ФНРЈ је била оријентисана до 90% на ове земље. До економске блокаде наша држава је, поред редовне размене, закључила са СССР и осталим коминформовским земљама велике дугорочне инвестиционе уговоре у висини од преко 20 милијарди динара. Од тога је до прекида економских односа било испоручено за 815,5 милиона динара уређаја и, према томе, за испоруку је прео-

стало инвестиционих добара још у вредности од око 19 милијарди динара. На темељу дугорочних инвестиционих уговора са СССР и другим коминформовским земљама требало је да Југославија између осталог добије већи број уређаја за термоцентралне и хидроцентралне, велике количине рударске опреме, већину бушањих гарнитура за експлоатацију нафте, један комплетан металуршки комбинат, фабрику трактора, комплетна постројења за алуминијумски комбинат у Стрнишчу, постројења за низ објеката великохемиске индустрије, лаке индустрије и других привредних грана.

Наведене бројке и чињенице речито показују шта су руководиоци СССР хтели да постигну економском блокадом наше земље. Сасвим је јасно да су они хтели да на силу спрече извршење Петогодишњег плана. Наравно, не може се претпоставити да они нису знали, исто као што то знамо и ми, да извршење Петогодишњег плана претставља *conditio sine qua* поп, неопходан материјални услов за изградњу социјализма у нашој земљи. Очигледно је да су они замишљеном ликвидацијом Петогодишњег плана управо хтели да погоде изградњу социјализма у ФНРЈ, што би међународном радничком покрету и прогресивном свету уопште требало да потврди тобоже марксистичку тезу да наша земља не може да изгради социјализам а да се не подвргне руској политичкој и привредној хегемонији. Међутим, ово је ипак само један део и такорећи „идеолошка“ етапа њиховог плана против наше земље. Пошто се њима по природи ствари морало журити, то су њихове намере биле још доследније. Узимајући у обзир полуколонијалну прошлост и економску немоћ старе Југославије, не схватајући револуционарне снаге наше Партије и наших народних маса, не схватајући стваралачко дејство тих снага у реалним условима нашег привредног богатства, они су били убеђени да ће економском блокадом — а она, према наведеним бројкама, значи за Југославију губитак од 49% увоза и извоза и 20 милијарди инвестиционих добара — у нашој привреди изазвати хаос и врло брзо проузроковати њено расуло. Из тога би по њиховом мишљењу могло изаћи двоје: или подвргавање наше југословенске земље њиховој вољи са одговарајућим последицама по наш стварни суверенитет и привредни развитак, или пак ликвидација наше политичке и економске независности у корист западног империјализма.

Овде ваља истаћи да је истинска марксистичко-лењинистичка концепција националне слободе и равноправности, коју практички и идеолошки заступа наша Партија под руководством друга Тита, претстављала ауторима контрареволуционарне коминформовске завере против наше земље толику сметњу за њихову хегемони-

стичку политику, да они у својој журби нису баш много бирали између поменути две концепције. Можда би њима у тактичком погледу био чак најпогоднији компромис, између њих две, дакле, повампирена »fifty-fifty« замисао настала пре 5 односно 6 година.

Да констатације које сам изнео горе нису ни најмање претеране, не доказује само материјално чињенично стање које су јарко осветлиле мере привредне дискриминације наше земље. Њихову истинитост је веома пристојно доказала и још увек доказује и сама коминформовска пропаганда. Следећи плановима својих ревизионистичких и хегемонистичких господара, она је у клеветничкој кампањи против наше земље увек „претсказивала” управо оно што су њени господари својим економским и политичким мерама против ФНРЈ желели постићи: слом нашег Петогодишњег плана, ликвидацију изградње социјализма у нашој земљи, наш „прелазак у западни империјалистички табор”.

Дозволите сада, другови народни посланици, да учинимо још корак даље, па да поступак према нашој земљи размотримо у светлости опште националне политике коминформовских господара. Видљиво је да аутори економске блокаде и свакојаког притиска против наше земље нису једино желели да спрече изградњу социјализма у нашој земљи и да ликвидирају њену независност. Њихови циљеви били су и замашнији. Брзом и ефикасном ликвидацијом „југословенског примера” требало је народима уопште доказати да је Лењина теза о изградњи социјализма у једној земљи важила само за Совјетски Савез и да она за друге земље и после Октобарске револуције више не важи. Требало је марксистичко-лењинистичку концепцију суверенитета и равноправности народа у социјализму — уствари исмејати као „утопију”. Требало је чак осрамотити као пример „контрареволуционарног национализма” и „шовинизма”. Требало је очигледно доказати да реални живот не дозвољава да за савремени социјализам буду карактеристични слобода и равноправност великих и малих народа, него, напротив, да савремени социјализам као битни услов захтева свеопшту политичку, економску и културну хегемонију владајуће нације.

Радило се, дакле, и ради се о томе да се економском дискриминацијом и свакојаким другим притиском изазове „материјални доказ” за оправданост и тобоже објективни реализам једне вулгарне, бирократске, међународној радничкој класи из корена туђе и супротне ревизије револуционарне теорије и праксе. У томе управо и јесте основни смисао коминформовске завере против наше земље и економске блокаде као њеног саставног дела.

Према свему изложеном, борба коју је под руководством своје Партије и лично друга Тита прихватила наша земља, ка којој је она била наметнута са стране руководиоца СССР и њихових коминформовских следбеника, није од пресудног значаја само по будућност наших народа. Она је нужно, историски неизбежно добила ванредни значај за прогрес читавог човечанства.

Тиме је и борба наше земље на економском попришту, њена борба против последица економске блокаде, нужно постала саставни део величанствене борбе коју једна мала земља води за погажене и издане социјалистичке принципе истине, слободе, несметаног развитка и националне равноправности.

У 1949 години стајали су, дакле, пред привредом наше земље велики задаци. Друг Тито и остали наши најодговорнији руководиоци оправдано су назвали ову годину „одлучујућом годином”. Она није била одлучујућа само с обзиром на свој значај и улогу у општој структури и динамици Петогодишњег плана, него је била у првом реду одлучујућа због нових потешкоћа и проблема — које су нашој привреди нанели економска блокада и политички притисак од стране СССР и осталих коминформовских земаља. Радило се просто — бар с обзиром на намере коминформовских господара — о питањима „бити или не бити” наше економије и изградње социјализма у нашој земљи.

Дозволите ми, другови народни посланици, да вас после свега изложеног упознам са каквим резултатима наша земља завршава годину 1949.

По директиви нашег државног и политичког руководства у прошлогодишњој буџетској дискусији изјавио сам следеће: „Не узевши у обзир дрвну индустрију, остварићемо идуће године 82% индустријске производње предвиђене нашим Петогодишњим планом”. Данас могу да изјавим да смо у савезној и републичкој индустрији, упркос раније непредвиђеним тешкоћама упркос економској блокади, упркос нечувеном притиску на нашу земљу — тај проценат стварно постигли, а вероватно и премашили, што ће да покаже коначно проверавање наше годишње планске евиденције. Савезна и републичка индустрија, без шумарства и дрвне индустрије, извршила је свој годишњи план са најмање 101,2%. У поређењу са извршењем 1948 године ово износи 117,8% а у поређењу са задатком 1951 године око 82%. (Аплауз).

Наравно, с обзиром на последице економске блокаде, с обзиром на ни најмање лак задатак потпуне и скоро моменталне преоријентације наше спољне трговине, горњи резултати нису постигнути без крупних тешкоћа, извесних унутарњих диспропорција и ванредно великих напора како нашег радног народа, тако и наших привредних руководства. Унутар и између појединих индустрија

стриских грана морали смо такође да извршимо извесна померања првобитног годишњег плана 1949 године, не угрожавајући притом Петогодишњи план него управо обезбеђујући његово извршење у новонасталој ситуацији.

Другови народни посланици, постигнути резултат остварења плана савезне и републике индустрије — у коме учествују савезни ресори са 96,8% испуњења свог годишњег плана а индустрија народних република са 103,8% — претставља огромну победу наше земље у борби за њену слободу и суверенитет, у њеној борби за Петогодишњи план и изградњу социјализма. Овај резултат показује да наше планирање није авантуристичко као што су га клеветали коминформовски ревизионисти, него да оно одговара нашим стварним могућностима јер се њиме предвиђени задаци могу испуњавати чак и у тако тешким околностима у каквим смо се налазили 1949 године. Наше су снаге дорасле постизању планом предвиђених задатака. Ових 82% предвиђених лањске године, постигли смо и премашили стварно сопственим снагама, без ефикасних олакшица са било које стране. Ове године не само што је отпало ранијих 49% спољне трговине са коминформовским земљама, него такође ни од зајмова које смо добили на Западу и који могу да олакшају тешке напоре наших народа још није било практичног ефекта, тако да смо 82% од Петогодишњег плана, предвиђених планом 1949 године, извојевали и премашили збиља само радним еланом наших радних маса под руководством наше Парције и друга Тита.

Овај резултат коначно опипљиво разобличава хегемонистичку теорију да после Октобарске револуције ни у једној земљи није могуће градити социјализам и спроводити индустријализацију без такозване „помоћи СССР” тј. — у условима садашње концепције руководиоца СССР — без совјетске хегемоније.

Прелазим на инвестиције. Да бисмо упркос нечувеном притску обезбедили извршење Петогодишњег плана, морали смо да у току године извршимо јача померања у плану инвестиција и плану шумарства. То смо учинили пре свега због тога што услед економске блокаде нисмо могли да реализујемо око 1,3 милијарде механизације предвиђене прошлогодишњим планом за рударство, грађевинарство и шумарство, што се неминовно одразило на оштро повећаној оскудици радне снаге. Да не бисмо погодили основне индустријске објекте Петогодишњег плана, морали смо да у 1949 години смањимо инвестициони план лаке индустрије а пре свега станова, школа и других објеката животног и друштвеног стандарда. Наше државно и политичко руководство одлучило се на ово тешка срца, али се одлучило зато јер је знало да баш

основна капитална изградња обезбеђује слободу и будуће благостање нашег радног народа.

Економска блокада са стране Совјетског Савеза и других коминформовских земаља је, додуше, погодила ове године станове и наш друштвени стандард, али га је погодила само привремено. Управо тиме што смо обезбедили основну капиталну изградњу наше индустрије, ми ћемо у наредним годинама моћи да подигнемо и нашу лаку индустрију и наш стандард.

Упркос томе што смо морали да пре свега на рачун стандарда смањујемо првобитни план инвестиција, ове смо године извршили — по још непотпуним подацима Савезне планске комисије — инвестиција савезног и републичког значаја у вредности од преко 60 милијарди, не рачунајући инвестиције војне индустрије и остале инвестиције одбранбеног карактера. Године 1947 извршили смо 33 милијарде 935 милиона инвестиција, године 1948 извршили смо 43 милијарде 239 милиона инвестиција. Пораст од 1947 на 1948 износио је, дакле, непуних 10 милијарди. Пораст од 1948 на 1949 годину износи 17 милијарди, тј. за 70% више него што је износио пораст од 1947 на 1948 годину, када смо, тобоже, још „уживали помоћ”.

Другови народни посланици, значај ових чињеница још је крупнији од значаја наше победе у индустриској производњи. Као што је познато, укупне Петогодишњим планом предвиђене инвестиције износе 278 милијарди и 300 милиона динара. Од тога смо већ досад извршили око 140 милијарди, или око половину, и уједно реално, тј. остварењем исказали постигнути годишњи капацитет инвестиција од 60 милијарди. Ако бисмо у наредној години подigli капацитет наших инвестиција само за 10 милијарди, тј. за 40% мање него што смо га подigli од 1948 на 1949 — а ми га стварно подижемо много више — и ако бисмо тај капацитет равномерно задржали и искористили 1951 године, самим тим обезбедили бисмо општи обим Петогодишњим планом предвиђених инвестиција (чиме, наравно, још није обезбеђен њихов асортиман).

Шта ово значи? Ово, другови народни посланици, значи да смо у години 1949 на сектору инвестиција однели одлучујућу стратeгиску победу. Она је утолико значајнија што постоји и чињеница да смо сем поменутих 140 милијарди последње три године инвестирали још око 14 милијарди у војну индустрију и у друге одбранбене сврхе, које се добрим делом покривају са натуралним показатељима Петогодишњег плана.

Прелазим на шумарство. С обзиром на већ поменућу оскудицу у радној снази ми смо такође у шумарству и дрвној индустрији

стрији морали у току године смањити првобитни план производње. Кориговани план производње испунили смо, по досада провереним подацима, са 95%, а према још непровереној евиденцији народних република, са 97—98%. Пораст према прошлој години износи најмање у дрвној индустрији 22,6%. Овај резултат доказује да смо упркос економској блокади, губитку уговорене механизације и другим њеним последицама отишли и на овом подручју далеко напред.

Вредност пољопривредне производње порасла је за 6% према извршењу 1948 године и постигла 87% вредности предвиђене Петогодишњим планом за 1951 годину. Ово постигнуће не треба прецењивати. Ове године је, наиме, била летина за низ култура изнад просека добра. Пред нама стоје још огромни и тешки задаци у погледу унапређивања пољопривредне производње. Они су утолико одговорнији уколико је досадашњи степен социјалистичке реконструкције пољопривреде и укључивања размене пољопривредних производа у социјалистички државни план изазвао низ нових организационих и економско-политичких питања. Њих треба правилно решити борећи се не само против шпекулације него уједно, и чак пре свега, против секташких грешака које би могле да угрозе напредак пољопривредне производње. Међутим, не би ваљало овогодишње постигнуће наше пољопривредне производње ни потцењивати. Најмање би то ваљало баш с обзиром на чињеницу да су фронтоске радне бригаде, запослене у шумарству, грађевинарству и рударству, обухватиле ове године огроман број радних сељака и одвојиле их за дужи или краћи период од пољопривреде.

Веома значајан напредак бележи социјалистички сектор наше пољопривреде. Број државних пољопривредних добара порастао је од 83 у 1948 години на 114, број државних пољопривредних установа од 123 у прошлој години на 144, број државних локалних добара и економија од 1.242 на 1.743. Укупна површина државног сектора у пољопривреди повећала се од 481.000 хектара у 1948 години на 585.480 хектара ове године. Број сељачких радних задруга скочио је од 1.318 прошле године на 6.300, број домаћинстава у сељачким радним задругама од 60.156 на 303.723, укупна површина земље сељачких радних задруга повећала се од 324.000 хектара прошле године на 1,691.000 хектара. Према наведеним бројкама индекс пораста броја сељачких радних задруга у години 1949 износи 488 ако њихов број у прошлој години означимо са 100. Индекс пораста броја домаћинстава у сељачким радним задругама износи 504 према 100 прошле године, а индекс земље — 524. Ако пораст броја сељачких радних задруга

означимо индексом 100 износи индекс пораста броја домаћинства 103,2, а индекс пораста укупне површине земље у сељачким радним задругама 107,3. Из тога је видљива правилна општа тенденција да површина земље у сељачким радним задругама расте брже од броја домаћинства, а број домаћинства брже од броја задруга.

Укупна површина социјалистичког сектора у пољопривреди порасла је од 805.000 хектара прошле године на 2,276.480 хектара.

Овогодишње проширење социјалистичког сектора наше пољопривреде јесте, заједно са успехом у откупу, достојан одговор наших радних сељака на коминформовске клевете да се у југословенском селу проширује и јача капитализам.

Прелазим на саобраћај. Према још непровереним подацима Савезне планске комисије, железнички саобраћај испунио је овогодишњи задатак са најмање 95% извршења плана. Ако извршење прошле године означимо са 100, износи индекс пораста овогодишњег извршења најмање 116,4. Ваздушни саобраћај испунио је задатак са 119,8. Индекс пораста према прошлој години износи 111,9.

ПТТ — задатак је испуњен са 109,7%. Индекс пораста према прошлој години износи 117,1%.

План широке потрошње основне индустријске робе испунили смо по вредности са око 99%. Остварење у 1949 години износи по вредности — рачунато по нижим јединственим ценама — најмање 115% према остварењу плана широке потрошње основне индустријске робе у 1948 години. Године 1948 оно је износило по нижим јединственим ценама 30.668,818.000, по још непровереним подацима Савезне планске комисије оно износи за 1949 годину 35.300,257.000 динара. Према томе, ове смо године дали за 15% више индустријске потрошне робе радном народу него прошле године.

Ми ни издалека не сматрамо да је то довољно и да у потрошној роби код нас не влада оскудица. Мислим такође да се наведени пораст не би могао сасвим адекватно упоредити са порастом радних напора наших људи у овој тешкој 1949 години. С обзиром на то ја ових 15% повећања не бих ни спомињао да они не доказују да, упркос жестокој борби коју водимо у капиталној изградњи, наша земља једновремено води и борбу за побољшавање животног стандарда, да она ту борбу води с успехом, ма да још спорим темпом, и да, према томе, већ данас постоје опипљиви докази да ћемо коначном победом наше капиталне изградње моћи да стварно бржим темпом подижемо и животни стандард.

Ове године смо у обући дали радном народу према природним јединицама мере 130% у поређењу с прошлом годином, а по вредности 154%. Прошле године реализовали смо, на име, 11,901.000 пари обуће за широку потрошњу а ове године 15,529.000 пари, не рачунајући потрошњу војске, железничара и других категорија потрошача који су обућу делимично или у целини добили службеним путем. Триkotaже смо дали широкој потрошњи 1.647 тона у поређењу са 1.607 тона прошле године и, према томе, по природној јединици мере постигли 102% а по вредности 111% у поређењу с прошлом годином пошто је у промет дата квалитетнија трикотажа. Прошле године реализовали смо за широку потрошњу 19,865.000 пари чарапа, а ове године 20,223.000 пари, или 102% у поређењу с прошлом годином. У текстилу смо ове године могли дати само 95% вредности постигнуте прошле године. У прошлој години реализовали смо, на име, за широку потрошњу текстила у вредности од 15 милијарди 150 милиона 101 хиљаду динара (рачунајући по нижим јединственим ценама) а ове године 14 милијарди 243 милиона 198 хиљада. За ово не лежи кривица на нашој производњи, која је ове године дала за широку потрошњу према природној јединици мере 110%, а према вредности 120% у поређењу с прошлом годином. Чињеница да смо ове године дали за 5% мање текстила него прошле године јесте последица економске блокаде. Отпао је, на име, готов текстил, који смо раније увозили из Чехословачке Републике, Мађарске и Пољске, а с обзиром на тешкоће у текстилним сировинама, које су настале као последица економске блокаде и брзе преоријентације наше спољне трговине, нисмо успели да у потпуности искористимо наше домаће текстилне капацитете. Према прошлој години дали смо широкој потрошњи по вредности 196% металне робе. Прошле године остварили смо, на име, металне робе у вредности од 1 милијарде 283 милиона 271 хиљаду динара, рачунато по нижим јединственим ценама, а ове године 2 милијарде 513 милиона 168 хиљада динара. Вештачког ђубрива дали смо према прошлој години 146%, плавог камена 107%, каустичне соде 317%. Сапуна, у коме је оскудица још велика, дали смо 157% у поређењу с прошлом годином. Упркос томе што код сапуна бележимо пораст од 57%, њега још увек има у широкој потрошњи испод сваке нормале, услед наших прошлогодишњих и овогодишњих тешкоћа с увозом техничких масноћа. У 1948 години имали смо у плану за широку потрошњу 13.287 тона сапуна, а успели смо да остваримо 6.366 тона сапуна. Ове године план сапуна за широку потрошњу износи 15.159 тона, а реализовано је досада 9.963 тоне, то јест 3.603 тоне више него прошле године, док смо план ипак испунили само са 66%. Це-

мента смо дали прошле године широкој потрошњи 113.999 тона, а ове године 118.447 тона или 4% више него прошле године. Грађе смо дали прошле године широкој потрошњи 129.239 кубних метара, а ове године 199.940 кубних метара или 55% више него прошле године. Угља је реализовала широка потрошња за 28% више а огревног дрвета за 72% више него прошле године у истом времену. Услед помањкања радне снаге због већ поменутог губитка основне механизације у рударству и шумарству влада у широкој потрошњи такође у погледу угља и огревног дрвета још увек прилична оскудица и ми још не испуњавамо план широке потрошње. Године 1948 план широке потрошње у угљу износио је 1,319.604 тоне, а успели смо да остваримо 884.575 тона угља. Ове године план је износио 1,816.991 тону, а реализовали смо досада 1,127.862 тоне, дакле, за 28% више него прошле године, али још увек мање него што износи план. Овај мањак треба брзо надокнађивати у првим месцима 1950 године. У погледу огревног дрвета за широку потрошњу план је у 1948 години износио 2,545.000 просторних метара, а испуњено је 1,500.000 просторних метара. План 1949 године износи 3,667.000 просторних метара огревног дрвета а досада смо остварили за широку потрошњу 2,587.000 просторних метара. Дакле, додуше, за 72% више него лањске године, али још увек испод плана. И тај ће заостатак требати брзим темпом надокнађивати у првим месецима идуће године. Према прошлој години широкој смо потрошњи дали дувана према натуралним показатељима 124%, то јест 20.050 тона у поређењу са 16.139 тона 1948 године, и по вредносном показатељу 21% више, шибица по натуралном и вредносном показатељу 32% више него прошле године, то јест 475,800.000 кутија у поређењу са 359,454.000 кутија прошле године. Петролеја смо широкој потрошњи дали по натуралним показатељима 209% према прошлој години; 1948 године остварили смо 15.381 тону а ове године 32.198 тона петролеја. Равног стакла дали смо колико и прошле године, то јест, око 1,5 милиона квадратних метара, а шупљег стакла за 40% више — прошле године 2.626 тона, а ове године 4.582 тоне.

План промета индустриске робе у везаној трговини остварили смо са 100,8%. План је износио 10.814,298.000 динара по нижим јединственим ценама, а остварили смо 10.903,204.000. План обуће за везану трговину остварили смо са 114%, метала са 109%, посуђа са 210%, план хемиских производа са 103%, петролеја са 3.280%, стакла са 148%, цемента 134%, цигле и црепа 136%, соли са 99%, шећера са 121%, дувана са 151%. Подбацили смо план текстила који смо извршили са 87% и грађе са 55%. Прошле године остварили смо у везаној трговини промет индустриске

робе у вредности од 10.141,550.000 динара. Индекс пораста за ову годину износи, дакле, 109 према 100 прошле године. На крају прошле године залиха робе за везану трговину износила је 2.116,080.000, а ове године износи 2.636,892.000; индекс пораста јесте, према томе, 125%.

У наведеној реализацији промета индустријске робе нису показане следеће количине робе које је Министарство пољопривреде ФНРЈ дало из посебног контингента сељачким радним задругама и задружним економијама: пољопривредних справа у вредности од 205,761.000 динара по нижим јединственим ценама, вештачког ђубрива 206,342.000 динара, средстава за заштиту биља 97,831.000 динара, цемента у вредности 67,632.000 динара, стакла 4,760.000 динара, металне робе у вредности од 33,492.000 динара, грађе 184,510.000 динара.

Другови народни посланици, ако још једном размотримо главно из горе наведених података о испуњењу привредног плана за 1949 годину, можемо да резимирамо следеће основне резултате нашег привредног развитка у овој години:

Прво, наша земља показала се не само политички него и привредно довољно јака да одоли нечувеном притиску, да сачува свој суверенитет, да гради и изгради социјализам.

Друго, наша је привреда однела победу на свим основним стратешким позицијама Петогодишњег плана које су биле у питању 1949 године. Кад подвлачимо ову чињеницу, ми, наравно, немамо илузије да је битка већ завршена и да већ сада држимо у руци све коначне резултате Петогодишњег плана. И у наредним годинама борба за Петогодишњи план биће тешка и пресудна, испуњена великим напорима.

Треће, последице коминформовске блокаде у овој години су се нарочито оштро одразиле на неким питањима повезаним с бржом индустријализацијом, која су и иначе додуше неизбежна, али се у нормалнијим условима ипак мање заоштравају, то јест на ванредно заоштрајеној оскудини радне снаге због недовољне механизације оних радова који гутају нарочито много неквалификоване радне снаге и на још спором решавању станбеног питања због већ поменуте потребе да у овој години привремено смањимо инвестиције у лакој индустрији и друштвеном стандарду. Пошто смо у својим рукама одржали основне позиције у борби за Петогодишњи план, постоје довољне могућности да у наредним годинама, а делимично већ у години 1950, успешно решавамо и ова два питања, — под условом да сви наши органи буду свесни њихове важности, да благовремено предузимамо одговарајуће мере и уложимо потребне радне напоре.

Калкулација коминформовских ревизиониста о неизбежном слому Петогодишњег плана и брзом привредном расулу наше земље показала се из корена погрешна.

Поставља се, дакле, питање где је узрок да су се они тако из основа преварили. Не мислим да узрок томе лежи у мањкању економистичке и планске рутине код совјетских стручњака. Можда они имају такве рутине исувише. Не мислим, такође, да узрок томе треба тражити у непознавању материјалних чињеница о нашој земљи. Док су совјетски стручњаци још били код нас, они су 2—3 године трагали за сваком ноле интересантном материјалном чињеницом. Сем тога смо им и ми из наше наивности оберучке пружали све податке које год су желели.

Погрешна калкулација коминформовских ревизиониста има, дакле, други корен. Њихови стручњаци умеју додуше рутинерски да рачунају са нормативама, капацитетима и другим техничким и материјалним показатељима, али ни стручњаци ни њихови господари не умеју више да рачунају са најпресуднијим фактором, наиме са стваралачком снагом једне народне револуције. Основни узрок њихове погрешне калкулације лежи баш у њиховом бирократском рутинерству, које је лишено смисла за дијалектичку истину. Њихова погрешна калкулација имала је, дакле, свој извор у њиховом сопственом ревизионизму.

Победа нашег радног народа над огромним материјалним тешкоћама, има, међутим, свој извор у револуционарној снази наше Партије, у дијалектичкој примени марксизма-лењинизма на нашу стварност од стране партиског руководства на челу с другом Титом.

Прелазим на образложење Предлога општедржавног буџета привредним планом за 1950 годину.

Привредни план 1950 године резултат је двеју компонената: прво, могућности које нам пружају за 1950 годину већ постојећи капацитети, односно капацитети који ће у 1950 години бити пуштени у погон, и, друго, општег стратешког и тактичког распореда у борби за коначно извршење Петогодишњег плана.

Привредни план године 1950 тако постављен предвиђа повећање индустриске производње у поређењу са планом 1949 године за 13%. Подвлачим да би с обзиром на постојеће капацитете, односно на капацитете који ће бити стављени у погон 1950 године, опште повећање индустриске производње могло бити веће нарочито у металнопрерађивачкој и текстилној грани. Међутим, ми се нисмо одлучили на пуно искоришћавање капацитета јер би увоз одговарајућих сировина одузео сувише девиза потребних за увоз средстава за капиталну изградњу. У томе се управо нај-

више огледа чињеница коју сам поменуо малопре, наиме, да привредни план 1950 године није само резултат могућности у капацитетима него је у првом реду резултат стратешког и тактичког распореда у општој борби за Петогодишњи план.

Идуће године моћи ћемо испуњењем плана индустриске производње постићи 92,9% од вредности годишње индустриске производње предвиђене Петогодишњим планом. Остаје нам, дакле, за 1951 годину само 7% пораста.

Према томе, данас више не може бити никакве сумње да ћемо 1951 године постићи Петогодишњим планом предвиђени општи обим индустриске производње. (Одушевљен аплауз).

У погледу инвестиција, предлог општедржавног буџета предвиђа 89.296,800.000 динара, од чега се из буџета финансира 75.716,300.000, из амортизације 9.262,400.000, из добити 4.318,100.000. Од буџетом предвиђених 89.296,800.000 динара инвестиција треба одбити такозвани плански губитак, који по нашој буџетској методологији улази у категорију финансирања из привреде. Стварне инвестиције које предвиђа привредни план за 1950 годину износе према томе 87.536,800.000. Оне садрже поред редовних инвестиција за Петогодишњи план и инвестиције које за војну индустрију и друге одбранбене сврхе врше поједине гране наше индустрије а које су, као што сам већ споменуо, добрим делом садржане натуралним показатељима Петогодишњег плана.

Плански рачуни показују да ћемо идуће године уз мало веће напоре и под условом уредне организације инвестиционих радова постићи капацитет потребан за извршење планом предвиђених инвестиција.

Ако се урачунају војне инвестиције које се, што поново наглашавам, добрим делом покривају натуралним показатељима Петогодишњег плана, имаћемо, под условом да извршимо план инвестиција за 1950 годину, на крају 1950 године извршених преко 233 милијарде 300 милиона инвестиција или око 87% од инвестиција предвиђених целокупним Петогодишњим планом. Ако бисмо инвестициони капацитет од 87 милијарди инвестиција задржали и искористили и у 1951 години, то би целокупан обим инвестиција кроз пет година износио на крају 1951 године преко 320 милијарди, или око 40 милијарди више него што предвиђа Петогодишњи план. Уз смањење напора и уз смањени темпо инвестиција у 1952 години ми бисмо, дакле, могли на крају 1952 године, то јест годину дана после формалног завршетка Петогодишњег плана, кроз шест година извршити најмање 30% више укупних инвестиција него што је било одређено Петогодишњим планом.

Данас нема, дакле, другови народни посланици, никакве сумње више да ћемо до краја 1951 године не само достићи већ и престижни општи обим инвестиција предвиђених Петогодишњим планом. (Снажан аплауз).

Понављам, другови народни посланици — а постигнути резултати као и плански рачун за 1950 годину то нам речито потврђују — да ћемо општи обим Петогодишњим планом предвиђене индустријске производње и општи обим Петогодишњим планом предвиђених инвестиција ван сваке сумње благовремено постићи. Међутим, с обзиром на новонасталу ситуацију, с обзиром на закашњење извесних врло важних постројења, чија је испорука раније благовремено била уговорена у коминформовским земљама, а које смо сада морали да поручимо на другој страни, односно да их почнемо израђивати код куће, а нарочито с обзиром на крајње напрегнуте напоре наших радних маса, које се боре против последица економске блокаде — било би ипак целисходно да се стављање у погон извесних инсталисаних капацитета, које је планом предвиђено до 1 јануара 1952 године, продужи на целу 1952 годину.

Индикацију за такав поступак нам пружају такође планирани индекси плана индустријске производње за 1950 годину. Као што сам већ раније нагласио, тај план нити је само резултат постојећих капацитета, односно капацитета које ћемо у 1950 години стављати у погон, нити само резултат стратешко-тактичког распореда у борби за читав Петогодишњи план, него је целисходна комбинација и једне и друге компоненте, при чему одлучујућу улогу игра могућност извоза и одговарајућег увоза. У поређењу са планом предвиђеном индустријском производњом 1951 године, који означавамо индексом 100, индекси планом предвиђене индустријске производње 1950 године јесу следећи: општи индекс 92,9%, индекс производње и расподеле електричне енергије 63,8%, индекс производње и прераде угља 89,5%, индекс производње и прераде нафте 91,3%, индекс црне металургије 78,7%, индекс металургије разнобојних метала 111,7%, индекс производње оплемењавања и прераде неметалне руде 78,8%, индекс индустрије метала и прераде метала 97,9%, индекс електроиндустрије 106%, индекс хемиске индустрије 72,2%, индекс индустрије грађевинског материјала 79,2%, индекс дрвне индустрије 178,2%, индекс индустрије папира 53,2%, индекс текстилне индустрије 88,2%, индекс индустрије коже и обуће 105,5%, индекс индустрије гуме 47,2%, индекс прехранбене индустрије 99,4%, индекс индустрије дувана 84,9%, индекс филмске индустрије 102,8%, индекс све остале индустрије 100%.

Из горе наведених индекса видљиво је да неке гране наше индустрије, као металургија разнобојних метала, електроиндустрија, дрвна индустрија, индустрија коже и обуће, филмска индустрија итд., већ производњом 1950 године премашују Петогодишњи план. Друге гране, као што је, на пример, индустрија метала и прераде метала, прехранбена индустрија, производња и прерада нафте итд., већ у 1950 години приближавају се задацима Петогодишњег плана. Трећа категорија, као што је, на пример, производња и прерада угља, текстилна индустрија, индустрија дувана итд. напредују нормалним темпом. Четврта категорија, као што је, рецимо, црна металургија и индустрија грађевинског материјала, боре се с великим тешкоћама али још увек напредују нормалним темпом. Пета категорија, као, на пример, производња и расподела електричне енергије, хемиска индустрија а нарочито индустрија папира и индустрија гуме, заостају за нормалним темпом.

Што се тиче индустрије грађевинског материјала, њено благовремено испуњавање Петогодишњег плана већ је потпуно осигурано досада предвиђеним инвестицијама у плану 1950 и 1951 године као и другим мерама.

У погледу црне металургије не могу још да кажем хоће ли бити потребно или не стављање у погон извесних Петогодишњим планом предвиђених капацитета тек у 1952 години. С обзиром на општу структуру наше привреде, свакако би било пожељно да се ови капацитети ставе у погон већ 1951 године; међутим, сувише велико напрезање у том погледу могло би изазвати опасне диспропорције у осталом склопу наше привреде. Коначну одлуку моћи ћемо донети на основу прецизног рачуна и проверавањем у пракси.

У погледу електропривреде поновно проведени ребаланс нам доказује да нам у 1951 години не треба Петогодишњим планом предвиђених 4 милијарде 350 милиона киловат-часова производње електричне енергије него да бисмо могли са извесном оскудицом, не јачом од досадашње, изаћи са 3 милијарде 200 милиона киловат-часова, а да нам је 1952 године нужно потребна производња 4 милијарде 360 милиона киловат-часова, док план производње за 1950 годину износи 2 милијарде 710 милиона, а овогодишње извршење око 2 милијарде и 200 милиона киловат-часова. Јасно је, дакле, да се са извесним капацитетом у електропривреди може, па и мора закаснити за једну годину.

Слично важи за извесна нова постројења у хемиској и папирној индустрији.

Ова померања извесних капацитета у 1952 години не би значила нити смањење нити продужење Петогодишњег плана пошто

не општи обим Петогодишњим планом предвиђене индустријске производње и инвестиција бити благовремено и ван сваке сумње не само испуњен него и премашен. То би, према томе, значило само извештај нов распоред који би на крају шесте планске године дао, у вези са премашивањем Петогодишњег плана у другим гранама, већу производњу него што би је требало у шестој години очекивати после нормално испуњеног Петогодишњег плана.

С обзиром на то, молим Скупштину да Савезној влади повери благовремену израду одговарајућег предлога. Прелазим на даље образложење буџета привредним планом за 1950 годину.

Планирани народни доходак износи у 1950 години 245.870 милиона док је у 1949 години износио 227.691 милион; дакле, он расте за 8,7% у поређењу са извршењем плана народног дохотка прошле године који је био, с обзиром на смањење плана грађевинарства и шумарства у току године, мањи него што је био првобитно планиран. У индустрији он расте за 10,3% тј. на 93 милијарде 606 милиона у поређењу са 84 милијарде 878 милиона прошле године, у пољопривреди за 3%, тј. на 81 милијарду 851 милион у поређењу са 79 милијарди 511 милиона прошле године.

У сличним се износима пење и бруто продукт. Према томе, повећање буџета утемељено је овогодишњим извршењем државних прихода и планом народног дохотка за 1950 годину.

Као што је из буџетског предлога видљиво, грб инвестиција је уложен у основне гране наше тешке индустрије, рударства, саобраћаја, електропривреде итд. Ово је разумљиво и утемељено свим оним што сам већ образложио — досадашњом ситуацијом извршења нашег Петогодишњег плана. Упркос томе није занемарена станбена изградња, већ је у плану предвиђен знатан пораст према извршењу прошле године. Док смо прошле године завршили изградњу станова за око 90.000 људи, овогодишња станбена изградња предвиђа нових станова за око 150.000 људи.

У инвестицијама је велика пажња посвећена нашој пољопривреди, нарочито радном задругарству. Ове године је укупно предвиђено 18 милијарди 45 милиона инвестиција у пољопривреди и то 3 милијарде 350 милиона на државном сектору пољопривреде, 1 милијарда 695 милиона за велике мелиорације, а 13 милијарди на задружном сектору, од чега државна помоћ износи пет милијарди. 1947 године било је инвестирано укупно 1 милијарда 677 милиона у пољопривреду, 1948 године 6 милијарди 933 милиона 47 хиљада, а 1949 године 11,095.044.000 — укупно, дакле, 19 милијарди 705,091.000.

Планом за 1950 годину предвиђене инвестиције износе, дакле, скоро толико колико је износила сума инвестиција свих прошлих година у пољопривреди.

Велике инвестиције у овој години предвиђене су за наше универзитете, друге високе школе и научне институте. Првобитним предлозима народних република само за универзитете и друге високе школе Савезна влада је у плану и буџетском предлогу за 1950 годину додала 1 милијарду и 200 милиона, што улази у буџет и инвестиционе планове народних република. Ове велике инвестиције неопходно су потребне јер би се без њиховог извршења још више повећала оскудица у квалификованом нарочито техничко-квалификованом кадру и њене последице би се жестоко одразиле већ на крају Петогодишњег плана, а нарочито у другој петолетки. Оне би могле чак потпуно да угрозе извршење наших будућих планова.

У погледу основног школства привредни план за 1950 годину предвиђа већу мобилизацију локалних извора како у погледу материјала, тако и у погледу радне снаге.

Другови народни посланици, из изложеног видите да буџетски предлог одговара у целини основним планским задацима 1950 године, а ови одговарају условима борбе за испуњење Петогодишњег плана у наредним годинама. Према томе, са становишта плана буџетски предлог за 1950 годину је у целини основан.

Дозволите ми сада, другови народни посланици, да споменем неколико најважнијих задатака у борби за извршење привредног плана 1950 године, а тиме и за извршење буџета.

Као што вам показују наведене бројке, планско повећање како инвестиција, тако и производње у оним гранама које захтевају много неквалификоване радне снаге прилично је велико. Борба за стабилизацију радне снаге биће, према томе, у идућој години централни задатак наших општих привредних напора. Ми нећемо ићи на разне форме принудног рада као што је био случај у сличној ситуацији у Совјетском Савезу. Ми ћемо у идућој години најенергичније ликвидирати и оне неправилности које су се у том погледу дешавале на терену у овој години. Међутим, ми морамо пре свега ликвидирати флукуацију. Према томе, мораћемо извесне економске погодности које заслужују само свесни грађани који дају своје радне напоре својој социјалистичкој заједници, одузети оним несталним радницима који са оскудицом радне снаге нечасно и егоистички шпекулишу. Уговарање о радним односима биће потпуно слободно али када се слободан уговор једном закључи онда његово неоправдано раскидање значи уствари привредну саботажу и захтева одговарајуће санкције које већ сада предвиђају наше уредбе а које се не примењују у задовољавајућој мери. Мораћемо повести најоштрију борбу за учвршћивање планске дисциплине у погледу радне снаге код самих

дирекција наших предузећа. Према постојећим нормама и нормативима, Савезна планска комисија утврдила је за 1949 годину план активне радне снаге и кадрова на 1,913.736. Ми смо активне радне снаге у овој години стварно имали 2,026.840 или за 5,9% више него што је било планирано. Упркос томе осећали смо огромну оскудицу радне снаге. Зашто? Прво, због флукуације која је износила до 15%. Друго, због неоправданих изостанака који су у савезним ресорима износили до 6,7% радног фонда, а у народним републикама до 5,3% радног фонда. Треће, због тога што низ предузећа још увек није завео рационалну организацију процеса рада и због слабог организационог стања задржава много више радне снаге него што би стварно било потребно. Због тога се у овој години десило да упркос испуњењу укупног плана радне снаге нисмо постигли план радне снаге, на пример, у грађевинарству где је било планирано 284.000 радника а имали смо их свега 225.000, што је, поред осталих у мом реферату раније наведених момената, нужно утицало на смањење плана инвестиција. Слично се десило и са рударством, а такође и са шумарством. У шумарству смо, додуше, мањак планиране радне снаге надокнадили па чак и премашили са радним бригадама, али је по природи ствари њихова продуктивност рада мања од продуктивности рада сталних радника, тако да је и целокупан ефеката био мањи од ефекта који би био постигнут планираном сталном радном снагом.

У наредној години се план радне снаге према нормативима и нормама повећава за 2,7% у поређењу са постигнутом квотом радне снаге 1949 године. Под условом стварне и ефикасне борбе против флукуације, рационализацијом и доследном организацијом процеса рада, планском дисциплином наших предузећа у погледу радне снаге под условом побољшања одговарајуће организације управа за радну снагу министарства рада, могуће је то повећање и постићи.

Други најважнији задатак у идућој години јесте борба за стриктно придржавање плана инвестиција и грађевинарства. Још више него досад треба се најоштрије борити против такозваног „широког фронта“ у грађевинарству и инвестицијама, нарочито против расплињавања на мање важне објекте, на објекте непредвиђене планом, и занемаривања основних, планом предвиђених, најважнијих објеката. Ми ћемо морати како у свим нашим органима планирања одозго на доле и одоздо на горе, тако и у свим органима грађевинских инвестиција и оперативе још јануара месеца учврстити одговарајућу организацију. 1950 године треба за сваки планирани објекат појединачно водити евиденцију о извршавању. У току јануара и фебруара треба још једном подврг-

нути темељитој ревизији све планом предвиђене објекте као и њихово економско-техничко образложење. Ја сам убеђен да тиме можемо врло много уштедети у нашим инвестицијама и обезбедити неке важне објекте који су засада из плана изостали, а изабити извесне мање важне ствари којима, с обзиром на општу ситуацију, план не треба да буде оптерећен.

Трећи важан задатак у идућој години јесте организационо и економско учвршћивање наше пољопривреде. Постоји велика опасност потцењивања тог задатка; има још увек мишљења да у пољопривреди може све да иде аутоматски, само по себи. Међутим, већ овогодишње искуство доказује да социјалистичка реконструкција пољопривреде, с једне стране, ствара услове за већу производњу, док, с друге стране, оштро прекида тај стихијни аутоматизам, нарочито у оном степену свога развитка када се већина пољопривреде у погледу размене и дистрибуције већ налази у социјалистичком плану, а у погледу производње још не — а на таквом се степену наша пољопривреда баш сада налази. Ми морамо пуну пажњу посветити организационом учвршћивању наше пољопривреде не само на државним пољопривредним добрима и у радним задругама него такође и борби за обраду земље, сетву итд. на приватном пољопривредном сектору. Заједно са борбом за организационо и економско учвршћивање наше пољопривреде треба заострити борбу против секташтва у односу на радног приватног сељака. У овој години био је извршен читав низ неправилности у борби за извршење плана откупа итд., које се у идућој години не би смеле више понављати.

Четврти важан задатак планске 1950 године јесте борба за наш извоз. Другови, наше државно и политичко руководство, а нарочито друг Тито, водили су много бриге о томе да се претераним извозом не погоди животни стандард. У поређењу са предратним извозом, ми смо у години 1949 извршили само нешто мало преко 40% предратног извоза животних намирница. То је, уосталом, разумљиво с обзиром на наше повећање градског индустриског становништва, али истовремено у томе се огледа и брига нашег државног и политичког руководства за животни стандард наших народних маса. Међутим, има према извозу односа који иде даље од нашег државног и политичког руководства и сматра уопште сваки извоз, а не само прекомеран извоз животних намирница, као штетан. Има другова који чак сматрају да су тиме што нису испунили извозне задатке користили земљи. Они често наивно мисле да су тиме нешто задржали у земљи и подвалили само другу Милентију Поповићу, а заборављају да су тиме преварили земљу јер у реалним условима спољне трговине земља која не

извози не може ни да увози. Тај неправилан однос према нашем извозу, који се нарочито развио у овој години, треба идуће године ликвидирати. Наш план извоза износи ове године 14 милијарди 700 милиона по текућим светским ценама и он је још увек далеко мањи него што је био предратни извоз који је по садашњим светским ценама износио преко 16 милијарди. За 1950 годину планирани извоз који води рачуна о унутрашњем животном стандарду треба на сваки начин извршити, јер ћемо иначе угрозити извршење Петогодишњег плана.

Дозволите, другови народни посланици, да међу најважнијим задацима споменем и задатак организације наше трговине и добре дистрибуције за унутрашњу потрошњу. Према производном плану за 1950 годину ми повећавамо робне фондове и савезне и републичке индустрије у 1950 години за добрих 5% у поређењу са 1949 годином. Сем тога, повећавамо производњу локалне II за 18,2% тј., по нижим пуним ценама продаје од 11 милијарди 240 милиона 51 хиљаду у 1949 години на 13 милијарди 290 милиона 533 хиљаде у 1950 години. Према томе, у 1950 години биће постигнуто ново иако још недовољно повећање индустрије потрошне робе.

Ја сам нагласио да ми не сматрамо да већ дајемо народу довољно потрошне робе, али, уопште узев, свакако је дајемо више него што је давала стара Југославија. Тачно је да би врло много потешкоћа наших радних људи отпало да је та роба правилно расподељена и да се усаврши организација наше социјалистичке трговине. Ми не мислимо да се до правилне дистрибуције може доћи неким усавршеним дистрибутивним плановима. Ми сувише мало дистрибуирамо преко новца и наша трговина је премало оријентисана ка стварној трговини и још увек сувише ка натуралној дистрибуцији. У томе је данас њена највећа слабост. Управо због тога сам мишљења да нашу трговину треба још више „комерцијализирати” и са садашњег система виших јединствених цена прећи у целини на режим локалне II повећавајући при томе обим обезбеђеног снабдевања.

Другови народни посланици, као што видите, задаци који се постављају у 1950 години велики су. Они нису ни најмање лаки. Било би неумесно упоређивати њихову тежину или лакоћу са задацима који су се постављали у прошлој или претпрошлој години итд. Не ради се о томе. Сигурно је, међутим, да ми после

победи у 1949 години улазимо у сређенију ситуацију него што смо се налазили у 1949 години када су на нас први пут навалили економска блокада и свакојаки други притисак са одговарајућим последицама. Нема, дакле, сумње да ћемо под руководством наше Партије и лично друга Тита задатке 1950 године још победоносније извршити него што смо извршили задатке 1949 године. Ја вас стога молим, другови народни посланици, не само да гласате за предложени буџет него да са овог заседања понесете широм наше земље борбену вољу за победу привредног плана године 1950. (Буран и дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Због поодмаклог времена, предлажем Скупштини да данашњу сједницу закључимо. Прихвата ли Скупштина овај приједлог? (Прихвата). Пошто је Скупштина сугласна, данашњу сједницу закључујем, а слиједећу заказујем за сутра 27 о. м. у 9 часова са истим дневним редом.

(Седница је закључена у 20 часова).

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Second block of faint, illegible text, also appearing to be bleed-through.

Third block of faint, illegible text, continuing the bleed-through pattern.

Fourth block of faint, illegible text, showing significant fading.

Fifth block of faint, illegible text, with some characters barely visible.

Sixth block of faint, illegible text, appearing as light grey smudges.

Seventh block of faint, illegible text, almost completely washed out.

Eighth block of faint, illegible text, consisting of very light grey marks.

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Druga sednica

(27 decembra 1949)

Početak u 9,15 časova.

Pri ulasku u dvoranu, članove Savezne vlade, na čelu sa Pretsednikom Vlade maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom, i članove Pretsedništva Saveznog veća i Veća naroda na čelu sa Pretsednikom Veća naroda Josipom Vidmarom, narodni poslanici burno pozdravljaju.

Pretsedavao Pretsednik Veća naroda **Josip Vidmar**.

Pretsedavajući: Otvaram drugu zajedničku sednicu Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Zapisnik današnje sednice vodiče sekretar Veća naroda Joza Milivojević. Molim druga sekretara da pročita zapisnik prve zajedničke sednice.

Sekretar Joza Milivojević (NR Hrvatska) čita zapisnik prve zajedničke sednice od 26 decembra 1949 godine.

Pretsedavajući: Prima li Skupština pročitani zapisnik? (Prima). Pošto prima, zapisnik se cverava.

Prelazimo na dnevni red: produženje pretresa Predloga opštedržavnog budžeta za 1950 godinu. Reč ima Potpretsednik Vlade FNRJ i Ministar unutrašnjih poslova Aleksandar Ranković.

Potpretsednik Vlade FNRJ i Ministar unutrašnjih poslova Aleksandar Ranković (Izborni srez Beograd VI, NR Srbija): Drugovi narodni poslanici, budžet za 1950 godinu, koji vam podnosi naša Vlada na diskusiju i odobrenje, izraz je ne samo privredne snage naše države nego i svih onih mogućnosti i snaga koje leže u narodu i koje govore o spremnosti i nepokolebljivoj rešenosti

narodnih masa da istraju u borbi za dalje učvršćenje svoje države, za izgradnju socijalizma.

Prošli državni budžet ostvaren je uprkos tome što su nam baš ove godine iznenada činjene najveće privredne teškoće, što su ove godine Sovjetski Savez i istočno-evropske zemlje ometale, prekidanjem trgovinskih ugovora, privrednu izgradnju naše zemlje, izgradnju socijalizma. Prošli državni budžet ostvaren je u prvom redu zato što su radne mase naše zemlje uložile neviđeni elan i napore za izvršenje Petogodišnjeg plana i izgradnju socijalizma sopstvenim snagama, što su davale punu podršku svom državnom i partiskom rukovodstvu u borbi protiv kleveta i laži, u borbi za pravedne, pravilne i ravnopravne odnose među socijalističkim zemljama. I ukoliko više raste bes rukovodilaca zemalja Informbiroa protiv naše zemlje, ukoliko oni pojačavaju kampanju protiv naše Partije i Vlade, utoliko radne mase naše zemlje ulažu sve veće napore, sve se čvršće zbijaju oko svoje Partije i Vlade, pod čijim rukovodstvom kuju nove pobjede u socijalističkoj izgradnji naše zemlje.

Ta jednodušnost naroda, ta čvrstina narodne vlasti došla je ove godine do izražaja i u izborima za narodne odbore. I pored toga što su ovi izbori održani u jeku najžešće informbiroovske propagande protiv naše zemlje, u jeku raznih provokacija i otvorenih pretnji na našim granicama, u jeku insceniranih procesa u Tirani, Budimpešti i Sofiji, narod je masovno izašao na izbore, glasajući za listu Narodnog fronta. Rezultat izbora bio je najbolji odgovor naših naroda na sve pretnje i klevete uperene protiv naše zemlje, odraz jedinstva i čvrstine naroda, izraz odlučnosti za izgradnju socijalizma u našoj zemlji, uprkos svim teškoćama i pretnjama. Ne samo da je narod dao potpuno poverenje kandidatima Narodnog fronta nego su izbori sprovedeni uz masovno takmičenje za izvršenje zadataka Petogodišnjeg plana: u preduzećima radnici su se takmičili za povećanje proizvodnje i za izvršenje planskih zadataka; na selu takmičenje se odvijalo u izvršenju obaveza prema državi, u otkupu i ostvarenju plana setve. Naročito je karakteristično da se na ovim izborima ni u jednoj narodnoj republici pa ni u pojedinim srezovima nije pojavila nikakva organizovana opozicija, da uopšte nisu postavljeni protivkandidati Narodnom frontu, iako za to nije bilo nikakvih smetnji, jer naš demokratski izborni sistem u tom pogledu pruža sve mogućnosti. Kandidate su mogle postaviti društvene i političke organizacije, kao i 5 do 20 građana neposredno, izvan ikakve liste. Da bi slobodna volja građana došla što više do izražaja, ostala

je u upotrebi i ovog puta kutija bez liste. Glasalo se tajno, kuglicama. Dosad ne znamo ni za jednu ozbiljniju povredu tajnosti u svim ovim izborima. Isto tako, u toku ovih izbora nije nigde u celoj Jugoslaviji zabeležen neki incident. Izbori su zaista održani uz manifestaciono učešće naroda. Iako su u pojedinim mestima neke nepravilnosti prilikom otkupa i uključivanja radne snage u privredu uticale donekle na izborne rezultate, karakteristično je za političku svest našeg naroda da to uopšte nije bitno izmenilo rezultate izbora, jer te greške pojedinih lokalnih rukovodilaca nisu mogle odvratiti narod da iskaže svoje poverenje našoj Partiji i Vladi u ovoj velikoj borbi za nezavisnost i razvitak zemlje. To očigledno pokazuju izborni rezultati u svim narodnim republikama, upoređeni sa rezultatima iz 1947 godine.

Na izborima za mesne narodne odbore glasalo je:

U Srbiji:

glasalo:	1947 godine	89,51%	biraga
	1949 godine	92,26%	biraga
apstiniralo:	1947 godine	10,49%	biraga
	1949 godine	7,74%	biraga
glasalo za Narodni front:	1947 godine	93,59%	biraga
	1949 godine	94,50%	biraga
glasalo u kutiju bez liste:	1947 godine	6,41%	biraga
	1949 godine	5,50%	biraga

U Hrvatskoj:

glasalo:	1947 godine	93,48%	biraga
	1949 godine	92,91%	biraga
apstiniralo:	1947 godine	6,52%	biraga
	1949 godine	7,09%	biraga
glasalo za Narodni front:	1947 godine	95,04%	biraga
	1949 godine	94,79%	biraga
glasalo u kutiju bez liste:	1947 godine	4,96%	biraga
	1949 godine	5,21%	biraga

U Sloveniji:

glasalo:	1947 godine	96,73%	biraga
	1949 godine	97,24%	biraga
apstiniralo:	1947 godine	3,27%	biraga
	1949 godine	2,76%	biraga
glasalo za Osvobodilnu frontu:	1947 godine	91,78%	biraga
	1949 godine	93,06%	biraga
glasalo u kutiju bez liste:	1947 godine	8,22%	biraga
	1949 godine	6,94%	biraga

U Bosni i Hercegovini:

glasalo:	1947 godine	96,7 %	birača
	1949 godine	96,94 %	birača
apstiniralo:	1947 godine	3,3 %	birača
	1949 godine	3,06 %	birača
glasalo za Narodni front:	1947 godine	95,54 %	birača
	1949 godine	96,75 %	birača
glasalo u kutiju bez liste:	1947 godine	4,46 %	birača
	1949 godine	3,25 %	birača

U Makedoniji:

glasalo:	1947 godine	92,80 %	birača
	1949 godine	93,82 %	birača
apstiniralo:	1947 godine	7,20 %	birača
	1949 godine	6,18 %	birača
glasalo za Narodni front:	1947 godine	95,92 %	birača
	1949 godine	94,36 %	birača
glasalo u kutiju bez liste:	1947 godine	4,08 %	birača
	1949 godine	5,64 %	birača

U Crnoj gori:

glasalo:	1947 godine	93,96 %	birača
	1949 godine	98,98 %	birača
apstiniralo:	1947 godine	6,04 %	birača
	1949 godine	1,02 %	birača
glasalo za Narodni front:	1947 godine	98,11 %	birača
	1949 godine	99,03 %	birača
glasalo u kutiju bez liste:	1947 godine	1,89 %	birača
	1949 godine	0,97 %	birača

Slični su rezultati postignuti i na izborima za oblasne narodne odbore. U Srbiji je na ovim izborima učestvovalo 96,1 % birača, a od toga je za Narodni front glasalo 97,3 %; u Bosni i Hercegovini učestvovalo je 96,35 % birača, a za Narodni front glasalo 98,06 %. Rezultati izbora za oblasne narodne odbore nešto su bolji, jer prilikom njih ne dolaze do izražaja oni lokalni odnosi, kojima su često uzrok slabosti i greške pojedinih članova mesnih narodnih odbora.

Ovi izbori nesumnjivo znače ne samo učvršćenje, nego i dalje proširenje naše demokratije. Na osnovu novog Opšteg zakona o narodnim odborima povećan je i broj odbornika u mesnim narodnim odborima. Tako je broj odbornika povećan:

u Srbiji	od 38.841 na 58.222
u Hrvatskoj	od 40.873 na 52.766
u Sloveniji	od 14.888 na 21.181
u Bosni i Hercegovini	od 15.899 na 24.518
u Makedoniji	od 7.148 na 7.593
u Crnoj Gori	od 2.155 na 2.811

U celoj Jugoslaviji ukupno od 119.804 na 167.091

Na ovim izborima, kao i na svim dosadašnjim došla je dopunog izražaja naša pravilna politika po nacionalnom pitanju, koja se izražava u proporcionalnom nacionalnom sastavu narodnih odbora. To je naročito došlo do izražaja kod mesnih narodnih odbora, jer je naša politika da narod u svom mestu bira odbornike svoje narodnosti. Tako je, na primer, u Makedoniji u mesnim narodnim odborima nacionalni sastav sledeći: oko 70% Makedonaca, 15% Šiptara i 12% Turaka, a preostali procenti otpadaju na druge nacionalnosti.

Kako radne mase učvršćuju svoju vlast i kako sa porastom socijalizma raste njihov udeo u njoj, pokazuju, na primer, sledeći podaci: u Hrvatskoj je na izborima ove godine od 52.766 odbornika mesnih narodnih odbora izabrano: imućnijih seljaka 1.624 ili 3,07% što prema 1947 godini znači pad procenta njihovog učešća za 50,40%; srednjih seljaka 13.489 ili 25,56%, što znači pad procenta njihovog učešća za 34,12%; siromašnih seljaka 18.706 ili 35,45%, što znači apsolutni porast za 4.814, a porast procenta učešća za 5,85%; članova seljačkih radnih zadruga 7.314 ili 13,86%, što znači apsolutni porast od 6.569 ili porast procenta učešća za 661%; radnika 5.986 ili 11,34%, što znači porast procenta učešća za 24,20%; službenika 3.853 ili 7,3%, što predstavlja uglavnom isti procenat učešća. U sreskim narodnim odborima je taj procenat učešća imućnijih seljaka još manji, a radi se o ljudima koji su već u toku rata potpuno prišli Narodno-oslobodilačkom pokretu. Tako, na primer, danas u sreskim narodnim odborima u Hrvatskoj ima od 6.701 odbornika 308 imućnijih seljaka, ili 4,59%, u Srbiji od 8.617 odbornika 537 ili 6,23% su imućni seljaci, u Makedoniji od 1.776 odbornika 35 su imućni seljaci ili 1,85%, u Sloveniji od 1.776 odbornika 219 su imućni seljaci ili 12,33%, u Bosni i Hercegovini od 4.179 odbornika ima 160 imućnih seljaka ili 3,82%, a u Crnoj Gori od 791 odbornika 23 imućna seljaka ili 2,90%.

I pored nedostataka i grešaka ovi izbori su bili velika manifestacija naše socijalističke demokratije i dokaz čvrstine naše na-

rodne vlasti, dokaz poverenja našeg naroda u Partiju i Vladu, u Centralni komitet na čelu s drugom Titom.

Hteo bih i ovom prilikom da napomenem da su u prvom redu izvesni mesni narodni odbori ispoljili u svom dosadašnjem radu izvesne nepravilnosti u odnosu prema građanima. To se naročito ogleda u pojavama administrativnog kažnjavanja, u birokratskom odnosu prema građanima. Nisu retke pojave da se neki mesni narodni odbori služe administrativnim kaznama ne kao izuzetnim, krajnjim sredstvom, već kao osnovnim sredstvom u svakodnevnom radu. Takve su se pojave ispoljile ove godine naročito pri otkupu žitarica. Dešava se da se administrativne mere primenjuju prema građanima ne samo u slučajevima kada se od njih traži izvršenje njihovih zakonskih obaveza, već se to čini ponekad i kada za to nema zakonskih osnova.

Ovakve nepravilne pojave treba energično uklanjati. Narodna vlast je dužna da se u ovome radu strogo pridržava zakonskih propisa, da brižljivo vodi računa o svom odnosu prema narodu, da redovno saziva zborove birača — moćno demokratsko sredstvo masovne kontrole nad radom narodnog odbora.

Pravilan izbor kadrova, njihovo opšte, stručno i ideološko-političko obrazovanje i njihov pravilan raspored, predstavljaju važan problem na ovim sektorima državne i društvene delatnosti. Za ostvarenje zadataka koji se postavljaju pred državni aparat potrebni su i novi kadrovi, kadrovi novog tipa, svesni ciljeva koje treba, ne prezajući pred teškoćama, da ostvare u svojoj socijalističkoj domovini.

Zadaci zaštite državne bezbednosti, čuvanja socijalističkog poretka, državne i društvene imovine, prava građana i ličnosti i časti građana, traže da se problemu kadrova poklanja naročita pažnja. Kao što je poznato, u toku rata i posle oslobođenja naše zemlje u resoru unutrašnjih poslova, kao i u čitavoj državnoj organizaciji, trebalo je stvoriti potpuno nov aparat od ljudi koji će s požrtvovanjem i beskompromisno čuvati tekovine Narodne revolucije. Pravilnom kadrovskom politikom postignuto je da su danas organi unutrašnjih poslova zaista budni čuvari svoje socijalističke domovine i njenog poretka.

Ali kadrovima koji su regrutovani pretežno iz redova boraca Narodnooslobodilačkog rata — većinom radnika i seljaka — treba pomoći da steknu opšte, stručno i ideološko-političko obrazovanje i da na taj način postanu novi tip socijalističkih službenika, novi tip rukovodilaca državnim poslovima. Ovo je jedan od osnovnih zadataka rukovodstava partiskih organizacija, sindikalnih po-

družnica i svakog pojedinca u resoru. Dosadašnje iskustvo dalo nam je, mogu reći, veoma dobre rezultate. Pronađene forme rada na ovom području treba stalno usavršavati i produbljivati, kako bi rezultati bili sve bolji i uspješniji. To tim više kada se uzme u obzir da je od resornih kadrova oko 70% službenika sa osnovnom školom, a ovaj procenat je još veći kod pripadnika Narodne milicije.

Da bi se kadrovi planski vaspitavali, izvršena je podela rada tako da se u republičkim resornim školama vrši nastava za niže razrede gimnazije, za milicionere i podoficire Narodne milicije, kao i kursevi za osposobljavanje srednjih kadrova pojedinih resornih grana. Ove škole rade na osnovu opštih planova i programa koje izdaje Ministarstvo unutrašnjih poslova FNRJ.

S obzirom na značaj i ulogu saveznih resornih škola, izneću nekoliko podataka o Višoj školi Ministarstva unutrašnjih poslova FNRJ i Oficirskoj školi Narodne milicije.

Sadašnja Viša škola Ministarstva unutrašnjih poslova FNRJ počela je rad jula 1945 godine kao Centralna škola Ministarstva unutrašnjih poslova FNRJ. U početku nastava se odvijala preko kraćih kurseva kroz koje su prolazili kadrovi više resornih grana i kroz njih stekli niže stručno znanje. Sistem kurseva održavao se sve do septembra 1948 godine i za to vreme završilo ih je 905 službenika.

Razvoj resora, koji je išao uporedo sa razvojem i usavršavanjem državne organizacije, kao i izgradnje socijalizma u zemlji, iziskivao je nove metode rada, takve metode koji bi omogućili da kadrovi dobiju obrazovanje visokokvalifikovanih službenika sa što širom opštom naobrazbom, a, s druge strane, zahtevao je i specijalizovanje službenika za pojedine resorne grane. Za ovakav pravac u vaspitavanju kadrova sistem i oblici predavanja u dotadašnjoj Centralnoj školi pokazali su se preuski. Zato je Vlada FNRJ, na predlog Ministarstva unutrašnjih poslova, donela Uredbu o osnivanju i delokrugu rada Više škole Ministarstva unutrašnjih poslova FNRJ, koja je stupila na snagu 1 septembra 1948 godine. Time je Centralna škola prerasla u višu prosvetnu ustanovu sa zadatkom da vaspitava više kadrove i one koji se specijalizuju po pojedinim granama.

O tome kako slušaoci Više škole izvršavaju svoj najvažniji zadatak — postizanje kvaliteta znanja — govore nam rezultati postignuti na ispitima na kraju školske 1948/49 godine. U ovoj školskoj godini bila su upisana na svim osecima 232 službenika-slušaoaca. Od njih je školovanje s uspehom završilo 195, dok je

19 upućeno na popravne ispite, a 18 isključeno ili napustilo školu zbog nediscipline ili zdravstvenih razloga. Inače, srednja ocena u istoj školskoj godini bila je, na primer, na višoj gimnaziji 4,8, na oteku protivavionske zaštite 4,6, a na upravno-političkom oteku 8,3. Ovi rezultati pokazuju da su slušaoci ozbiljno shvatili svoj zadatak.

U školskoj 1949/50 godini na Višoj školi je upisano ukupno 225 slušalaca, a na kursu za personalne referente 31. Dakle, ukupno 256 slušalaca.

Socijalni sastav upisanih slušalaca je sledeći: radnika 71, siromašnih i srednjih seljaka 83, zadružnih seljaka 40, službenika-oficira 51, ostalih 11, što znači da od ukupnog broja slušalaca na one iz redova radničke klase i seljaštva otpada 76%.

Diplomirani slušaoci upravno-političkog oteka ove škole, prema rešenju Ministra za nauku i kulturu FNRJ od juna ove godine, imaju pravo da nastave školovanje na svim pravnim i ekonomskim fakultetima u zemlji, ukoliko su se na ovaj otek upisali posle završene velike mature, s tim što im se priznaju ispiti iz onih predmeta koje su položili u Višoj školi, a koji su isti i na Pravnom i Ekonomskom fakultetu.

Pored ove Više škole, pod neposrednim rukovodstvom saveznog ministarstva — Glavne uprave Narodne milicije, postoji i Oficirska škola Narodne milicije. U ovoj školi pripadnici Narodne milicije završavaju prethodno gimnaziju, a zatim se osposobljavaju u stručnom, političkom i vojničkom pogledu. I ona je otvorena još 1946 godine, a njen razvoj je išao uporedo sa razvojem Narodne milicije, doprinoseći stalnom uzdizanju i učvršćenju naših čuvara reda i poretka. Od sistema kurseva ova je škola prerasla u pravu akademiju u kojoj pitomci dobijaju šire stručno, političko i vojno obrazovanje. Oni su ovo savesno shvatili i sa velikim uspesima izvršavaju postavljene zadatke. To je razumljivo kada se uzme u obzir činjenica da je najveći broj ovih kadrova prošao kroz Narodnooslobodilačku borbu i da su po svom socijalnom sastavu 97% radnici i seljaci, a samo 3% ostali. Takav je i inače sastav pripadnika Narodne milicije u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji i to je najbolja garancija njenog daljeg pravilnog razvoja na opštu korist naše socijalističke države.

Sem ovih formi stručnog i ideološko-političkog uzdizanja kadrova, u resoru izlaze i mesečni časopisi »Narodna milicija« i »Odbrana«, a povremeno se izdaju brošure i zbirke propisa dok u nekim narodnim republikama izlaze i listovi iz oblasti vatrogastva. I ovo je jedna od formi da se naši kadrovi što bolje upo-

znaju sa pojedinim stručno-teoretskim pitanjima, pojedinim praktičnim pitanjima i našim zakonskim propisima, da bi im se time olakšalo u njihovom praktičnom svakodnevnom radu, koji mora biti na onoj stručnoj i ideološko-političkoj visini koja je apsolutno potrebna u državnom aparatu socijalističkog poretka.

Polazeći od postavke da je kriminalitet kao negativna društvena pojava nerazdvojno povezan sa socijalno-ekonomskim i društveno-političkim uređenjem, on se u našoj stvarnosti može pravilno razumeti samo u neraskidivoj vezi sa elementima koji karakterišu naš razvoj kao što su: karakter vlasti, oblici svojine, klasni sastav i klasne suprotnosti, i sl. Produblјivanje i jačanje socijalističkih odnosa na svim područјima društvenog života, stvaranje novih ekonomskih odnosa u našoj privredi i likvidiranje kapitalističkih suprotnosti na tom područјu, dalја demokratizacija našeg unutrašnjeg života, učvršćivanje moralno-političke svesti i kulturno uzdizanje narodnih masa — sve su to elementi koji bitno utiču na promene u životu naših gradana i koji su usloveli likvidaciju mnogobrojnih žarišta, motiva, uslova i izvora kriminaliteta, protiv kojih je stara Jugoslavija bila nemoćna kao i svaka druga kapitalistička zemlja, u prvom redu zbog svog društvenog poretka.

Ovo jasno proizilazi iz statistike kretanja kriminaliteta u FNRJ, koja za 1949 godinu pokazuje tendenciju dalјeg i znatnog opadanja.

Dok je ovo opadanje na područјu opšteg kriminaliteta apsolutno, dotle je ono na područјu ekonomskog kriminaliteta ipak relativno, a to dolazi otuda što mnoge radnje, koje su u jednoj godini predstavljale društveno opasno delo, u drugoj godini — usled promenjenih društveno političkih okolnosti — predstavljaju delo nezatne društvene opasnosti i smatraju se prekršajima. Jasno je da se ovo odražava u kriminalističkoj statistici, koja obrađuje samo krivična dela, dok bi se s druge strane morala povećati statistika o prekršajima.

Ako uzmemo za broj krivičnih dela u 1946 godini 100, broj krivičnih dela pokazuje sledeće opadanje:

U 1947 godini	za 22 %
U 1948 godini	za 52,3%
U 1949 godini	za 75,5%

Pritom treba računati da je broj krivičnih dela u 1947 godini bio već znatno niži od broja krivičnih dela u 1939 godini. Tako, na primer, broj krivičnih dela protiv života gradana opao

je u 1947 godini u odnosu na 1939 godinu za 30%, a broj krivičnih dela protiv privatne imovine, u istom periodu, čak za 60%.

Danas se, u uslovima izgradnje socijalizma u FNRJ, pojave kriminaliteta često susreću i kao jedan od oblika klasnog otpora koji u raznim formama pružaju ostaci kapitalističkih elemenata socijalističkoj politici narodne vlasti. Odras ove klasne borbe danas je nesumnjivo najvidljiviji na selu, gde se brzo vrši socijalistički preobražaj. Moramo imati na umu da smo u početku ove godine imali u državi samo 1.318 seljačkih radnih zadruga, a novembra ove godine preko 6.000, to jest, njihov broj se povećao za preko četiri puta u periodu od nepune godine dana. Jasno je da je takav tempo socijalističkog preobražaja poljoprivrede, uz svestranu podršku takve naše politike od strane ogromne većine radnog seljaštva, nužno praćen otporom kapitalističkih elemenata, koji se odražava i u kriminalnoj delatnosti najrazličitijih oblika.

Tako, na primer, pojedini neprijateljski elementi, obično iz redova bogatih seljaka ili deklasiranih elemenata, u cilju ometanja politike narodne vlasti na selu, istupaju svim sredstvima protiv seljačkih radnih zadruga, koristeći se pritom još i ratnohušakom propagandom iz inostranstva, a naročito raznim informbiroovskim izmišljotinama.

Potpuno je prirodno da danas jedino ovakvi elementi prihvataju i podržavaju pojedince koji su preostali iz četničko-ustaških bandi, razbijenih još u toku rata i neposredno posle njega. Brojno i po mogućnostima neprijateljske delatnosti, ti pojedinci danas ne predstavljaju nikakvu opasnost. Ali činjenica da je u odmetništvu i posle pet godina od oslobođenja zemlje ostalo još 297 ovih zločinaca iskorišćena je u zemljama Informbiroa za prljavu propagandu o nekakvim oružanim ustancima »zdravih snaga« u jugoslovenskim planinama. U vezi s tim podlim izmišljotinama Radio-Moskve, Budimpešte, Sofije, Tirane, Bukurešta, Praga i Varšave kao i štampe tih zemalja mogu danas da izjavim da se u Jugoslaviji nije niko odmetnuo, a da oružani ustanci, koje informbirovska propaganda nagoveštava i priželjkuje skoro pune dve godine, postoje samo u bolesnoj mašti njenih autora. (Aplauz).

Slične forme i oblici krivičnih dela pojavljuju se i na državnim poljoprivrednim dobrima. Nemaran odnos prema obradi zemlje i uopšte prema državnoj imovini, štetočinski odnos prilikom prikupljanja useva i plodova, nemaran odnos prema poljoprivrednom inventaru — spravama i mašinama, koje stoje mesecima izložene elementarnim nepogodama ili se kvare i upropašćavaju, nevođenje evidencije materijalnog poslovanja prema

postojećim propisima, sve to omogućava neprijateljskim elementima da lakše prikriju svoju štetočinsku delatnost.

Iz takvog odnosa prema državnoj imovini proizilaze često i krivična dela, koja prouzrokuju ogromne štete državnom sektoru poljoprivrede. Izneću neke najgore slučajeve: na pokrajinskom poljoprivrednom dobru »Budućnost« u Čurugu, zbog takve delatnosti, materijalna šteta iznosi u 1948/49 godini oko 53 miliona dinara; na državnom poljoprivrednom dobru »Sonja Marinković« pričinjena šteta u vinogradarstvu iznosi oko 43 miliona dinara, u ratarstvu 53 miliona, a u svinjogojstvu 500 hiljada dinara, itd.

Bez sumnje, ovi primeri krivičnih dela — bilo na štetu seljačkih radnih zadruga, bilo na štetu državnih poljoprivrednih dobara ipak su manje-više pojedinačni i uz pomoć radnog seljaštva brzo se otkrivaju, a izvršioци privode zasluženoj kazni.

Krivična dela špekulacije i nedopuštene trgovine beleže u ovoj godini znatan pad u odnosu na ranije godine. Ovo je posledica likvidacije kapitalističkih elemenata u trgovini, široke ekonomske intervencije socijalističkog sektora na tržištu i jačanja pozicija socijalističke privrede na selu. Porast ovih krivičnih dela u toku 1949 godine beležimo pre svega u mesecima u kojima se sprovodi obavezan otkup pojedinih poljoprivrednih proizvoda, kada razni špekulantski elementi, u prvom redu bogati seljaci, nastoje da za sebe zadrže što više poljoprivrednih proizvoda, kako bi s tim viškovima špekulisali i bogatili se na račun trudenika.

Jedan od najvažnijih zadataka organa unutrašnjih poslova jeste da štite socijalističku imovinu od svih štetočina, jer ona predstavlja ekonomski temelj naše socijalističke izgradnje. Krivična dela na štetu te imovine iznose u ovoj godini 20% svih krivičnih dela, a pojavljuju se u raznim formama: krađe, utaje, uništenje, oštećenje i prikrivanje socijalističke imovine, prevare, nesavesno i nemarno postupanje sa opštenarodnom imovinom, itd.

Analizirajući da li su izvršioци ovih krivičnih dela sami službenici zaposleni na oštećenim objektima socijalističkog sektora ili, pak, neka druga lica, koja nisu u radnom odnosu na oštećenim objektima, vidi se da je 56% svih izvršilaca u radnom odnosu na tim objektima, dok su 44% neka druga lica. Ove nam brojke ukazuju na dve stvari:

1) da se ne poklanja dovoljno pažnje prilikom primanja na posao pojedinih lica, koja nastoje da se iz štetočinskih pobuda uvuku na posao; da se ne vodi dovoljna kontrola nad poslovanjem takvih lica, da se mirno prelazi preko nesredenog finansi-

skog i robnog knjigovodstva, što je pogodan teren za razne malverzacije, falsifikate, itd.;

2) da se, uprkos merama koje preduzimaju nadležni organi, još nedovoljno vodi briga oko tehničkog obezbeđenja prostorija i zgrada, što sve pogoduje izvršenju ovakvih krivičnih dela.

Opšti oblici kriminaliteta kao što su, na primer, krivična dela protiv života, privatne imovine, lične slobode i slično, pokazuju takođe stalno i osetno opadanje.

Ako ukupan broj krivičnih dela iz te oblasti označimo za 1946 godinu indeksom 100, onda je u odnosu na tu godinu bilo:

U 1947 godini	82,3%
U 1948 godini	38,8%
U 1949 godini	22 %

(period januar—septembar)

Naročito osetno opadanje kriminaliteta zabeleženo je kod nekih težih oblika krivičnih dela. U odnosu na prvih deset meseci 1948 godine pad u odgovarajućem razdoblju 1949 godine je sledeći:

kod ubistava	47,23 %
kod teških telesnih povreda	57,85 %
kod silovanja	55,36 %
kod provalnih krađa	63,50 %
kod prevara	53,35 %
kod razbojništva	69,35 %

Danas u FNRJ vrlo retko i izuzetno susrećemo organizovane grupe zločinaca, pljačkaša, razbojnika i slično, a neki oblici kriminaliteta, kao, na primer, trgovina belim robljem, lažno bankrotstvo, zelenaštvo, potpuno su iščezli.

Otkuda ta pojava? Nesumnjivo, njeno poreklo treba tražiti u korenitim izmenama izvršenim u socijalno-ekonomskoj strukturi FNRJ i u onim ustanovama socijalnog i političkog života koje su ponikle na bazi tih revolucionarnih promena. U kojoj meri je socijalno-ekonomska struktura društva odlučujući faktor kriminaliteta, naročito je uočljivo ako uporedimo broj krivičnih dela protiv života u bivšoj, kapitalističkoj Jugoslaviji, osobito na selu, sa brojem ovih dela izvršenih u današnjoj, socijalističkoj Jugoslaviji. Kao što je poznato, socijalno-ekonomski odnosi na selu u bivšoj Jugoslaviji bili su kapitalistički i proces akumulacije kapitala na selu vršio se brzim tempom. Ovi i ovakvi odnosi u

poljoprivredi bivše Jugoslavije bili su vrlo često uzrok i motiv mnogobrojnih krivičnih dela. Svada oko zemljišnih međa, ustupanje zemljišta uz obavezu doživotnog izdržavanja na štetu naslednika i sporovi koji su iz ovog proizilazili doveli su vrlo često do zločina između roditelja i dece. U novoj Jugoslaviji iz osnova se menja ekonomska struktura poljoprivrede, a time se bitno menjaju i društveni odnosi na selu. Pravilnim rešenjem nacionalnog pitanja u FNRJ, uporedo sa kulturnim i prosvetnim uzdizanjem narodnih masa, eliminisane su mnoge predrasude i štetni običaji koji su bili uzroci kriminaliteta. Ubistva iz krvne osvete i druga krivična dela izvršena iz verske ili nacionalne mržnje, koja su u staroj Jugoslaviji sačinjavala znatan deo krivičnih dela izvršenih na selu, danas su skoro nestala ili se retko javljaju. Nema nikakve sumnje da će se broj krivičnih dela iz opšteg kriminaliteta i ubuduće smanjivati i to u onoj meri i onim tempom u kome bude napredovao proces izgradnje socijalizma u zemlji.

Izneću nekoliko podataka o požarima i o saobraćajnim nesrećama u trećoj godini, koji takode pricinjavaju veliku štetu državi i ugrožavaju živote građana.

U prvih deset meseci ove godine bilo je 6.718 požara koji su prouzrokovali štetu u vrednosti od 443,582.293 dinara. Istrazujući uzroke požara dolazi se do zaključka da je samo u 7,2% slučajeva u pitanju krivično delo, dok su uzroci ostalih slučajeva nepažnja građana, osobito dece, a zatim građevinski nedostaci, iskre od lokomotive, grom i slično.

U gašenju požara u zemlji učestvuju: vatrogasna milicija, koja broji 76 jedinica sa 1.170 pripadnika Narodne milicije, industrijsko-zavodsko vatrogastvo, koje broji 1.674 jedinice sa 33.422 člana i dobrovoljno vatrogastvo, koje broji 3.412 društava sa ukupno 99.375 članova. Zahvaljujući nesebičnom i požrtvovanom radu ovih jedinica i društava, sprečene su ogromne štete na opštenarodnoj i zadružnoj imovini. Česti su slučajevi da članovi vatrogasnih jedinica i društava sa oskudnim sredstvima za gašenje požara izvršavaju svoje zadatke po cenu opasnosti za svoj život. Tako je u toku ove godine prilikom gašenja požara poginulo 6 vatrogasaca a 64 ih je povredeno. To pokazuje da snabdevanje vatrogastva potrebnom opremom treba pristupiti daleko bržim tempom nego što je to dosada činjeno, jer danas imamo vatrogasnih jedinica i društava koja još nisu dobila ne samo nijedna vatrogasna kola, cisternu i slično, nego ni najosnovniji materijal, kao što su lestve, opasači, creva i slično. Ima slučajeva da pojedini narodni odbori nisu u smislu postojećih zakonskih propisa obezbedili dobrovoljnim vatrogasnim društvima naj-

nužnije prostorije, niti sproveli socijalno osiguranje članova tih vatrogasnih društava. Suviše mali broj vatrogasnog podmlatka pokazuje da omladinske organizacije nisu dovoljno učinile da vatrogasna društva postanu što masovnija.

Jednom reči, razvoju vatrogastva, kao i njegovom snabdevanju potrebnim materijalom treba posvetiti daleko veću pažnju, a time ćemo umnogome doprineti zaštiti opštenarodne, zadružne i privatne imovine. S obzirom, pak, na uzroke požara, većom budnošću svakog pojedinog građanina ili službenika sprečiće se ogromna šteta koju nanose požari, i slično.

Isto tako, da bi se smanjile saobraćajne nesreće, potrebna je krajnja budnost, kako vozača, tako i građana. U prva tri tromesečja ove godine bilo je 2.904 slučaja saobraćajnih nesreća u kojima je poginuo i povredjen znatan broj lica, dok je oštećeno 1.108 motornih vozila. Preko 50% uzroka saobraćajnih nesreća leži u nepoštovanju saobraćajnih propisa, bilo od strane vozača ili pešaka.

Naši saobraćajci vrše svoje naporene zadatke često pod veoma teškim uslovima usled nedostatka potrebnih motornih vozila i drugih tehničkih sredstava. Smanjenje nesrećnih slučajeva u saobraćaju ne može se postići samo savesnim i neumornim vršenjem dužnosti saobraćajne Narodne milicije, već je neophodna veća disciplina samih vozača, a takode i građana — pešaka.

Svrha kažnjavanja u društvenom uredenju Federativne Narodne Republike Jugoslavije određena je našim pozitivnim zakonodavstvom. U članu 2 Krivičnog zakonika i članu 2 Zakona o izvršenju kazni, kao svrha kažnjavanja izrično je označeno odvracanje i sprečavanje izvršioca da ne čini krivična dela, prevaspitanje i popravlanje učinioca i stvaranje opšteg vaspitnog uticaja na druge članove društva.

Kao i u svakoj državi, u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji kažnjavanje pretstavlja oblik kojim država ostvaruje prinudu, ali u našem pravnom sistemu prinuda, koja se pojavljuje u obliku kazne, ima iz osnova izmenjen karakter u poredenju sa kaznenom prinudom kapitalističkih država. Ali, s druge strane, kod nas, uz primenu prinude ostvaruje se i široko vaspitni uticaj na osuđene, kao i na ostale članove društvene zajednice.

Takva kazna koja se ne iscrpljuje u samom onemogućavanju učinioca u krivičnom delovanju, već koja ide i za tim da vaspitno utiče kako na počinioca, tako i na ostale članove društva, doprinosi opštem suzbijanju pojava kriminala. Kada govorimo o kazni i sistemu kažnjavanja kao o faktoru koji direktno deluje u pravcu smanjivanja pojava krivičnih dela, moramo u prvom redu imati

u vidu svrhu kažnjavanja, utoliko više što baš nastojanja u tom pravcu daju čitavom sistemu izvršenja kazne u FNRJ njegovo osnovno obeležje.

U toku izvršavanja kazne prevaspitanje osuđenih lica sprovodi se u raznim oblicima.

Osnovnim sredstvom prevaspitanja osuđenih smatra se rad. Lice osuđeno na bilo koju od glavnih vrsta kazne obavezno treba da radi. Pri tome se polazi od stanovišta da je učestvovanje u radu najbrži i najpouzdaniji put za privikavanje osuđenog na radnu disciplinu, za njegovo osposobljavanje za zajednički život i učvršćenje njegovog karaktera, koje će ga zadržati od ponovnog vršenja krivičnih dela.

U praksi izvršenja kazne postoje brojni i raznoliki oblici uposlenja osuđeničke radne snage. Tako je krajem ove godine od ukupnog broja osuđenika, osuđenih na kazne lišenja slobode i lišenja slobode sa prinudnim radom, zaposleno na raznim radovima izvan kazneno-popravnih ustanova 63%, u privrednim preduzećima pri kazneno-popravnim ustanovama 15,7%, a na raznim ostalim poslovima pri kazneno-popravnim ustanovama, uključujući tu i investicione radove koji se pri njima izvode, 16,3%. Na neuposlene otpada svega 5% osuđenika, a to su uglavnom bolesni, fizički nesposobni, i slično.

Iz sledećih podataka se vidi da najveći procenat uposlenja osuđeničke radne snage otpada na radove socijalističke izgradnje, koji se izvode širom naše zemlje. Od ukupnog broja osuđenih lica uposlenih na radovima izvan kazneno-popravnih ustanova, radi:

u elektroprivredi	12,2%
u rudarstvu	3,7%
u metalnoj industriji	2,5%
u industriji kože i obuće	1,3%
u industriji građevinskog materijala	1,6%
u drvnoj industriji	0,1%
u prehrambenoj industriji	0,1%
u poljoprivredi	6,3%
u šumskim radovima	6,2%
na izgradnji puteva	19,8%
na izgradnji železnica	1,2%
na izgradnji stanbenih zgrada	39,5%
na izgradnji industrijskih objekata	3,9%
na svima ostalim radovima	1,6%

Učešće pretežnog broja osuđenih lica na takvim radilištima na kojima se ostvaruju veliki, a često i najveći zadaci izgradnje socijalizma u našoj zemlji, deluje na njih vaspitno i time što i oni na taj način postaju učesnici herojske borbe i napora naših naroda za izgradnju socijalizma.

Da bi se što više uspelo u sprovođenju vaspitnih formi zaposlenja osuđenika, kao i u cilju što uspešnijeg rada na stručnom uzdizanju nekvalifikovanih radnika iz redova osuđenih lica, osnovana su pri svim većim kazneno-popravnim ustanovama posebna privredna preduzeća republičkog značaja. Radeći u tim preduzećima, osuđenici danas učestvuju i stručno se osposobljavaju u 22 razne grane industrijske proizvodnje, od kojih najistaknutije mesto zauzima proizvodnja elektromotora, proizvodnja električne energije, fabrike nameštaja, drvna industrija, ćilimarstvo, proizvodnja papira i kartonaže, tekstilna proizvodnja, itd.

Rad osuđenika je plaćen po određenim nadnicama, a ukoliko rade dobrovoljno više od osmočasovnog radnog vremena i ukoliko u svom radu prebacuju postavljene radne norme, pripada im nadnica u iznosu koji je opštim propisima predviđen za slobodne radnike iste struke i kategorije. Pravilnik o nagradama za rad osuđenih predviđa da osuđena lica mogu od svoje nagrade utrošiti jednu trećinu na svoje lične potrebe, drugu trećinu dostaviti porodici, a treća im ostaje na obaveznoj štednji i uručuje im se prilikom otpuštanja posle izdržane kazne.

Zalaganje na radu uzima se kao jedno od najsigurnijih merila pri ocenjivanju da li se i koliko osuđeno lice prevaspitalo a naročito pri donošenju odluke o uslovnom otpustu. Na osnovu pokazanog vladanja za vreme izdržavanja kazne i zalaganja na radu, otpušteno je od početka 1946 godine do danas 17.810 osuđenih lica, od čega samo u 1949 godini 3.473. Ovako široko primenjeno uslovno otpuštanje takođe govori o tome da postoje razlozi da kazna bude izvršena samo dotle dok osuđena lica svojim radom i vladanjem ne pruže garancije da neće dalje vršiti krivična dela. Sem toga, Vlada priprema predlog Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ da se najskorije pomiluju 7.304 lica, osuđena većinom neposredno posle oslobodenja.

Tokom 1948 godine organizovana je služba protivavionske zaštite, koja ima zadatak da vaspitava i organizuje stanovništvo za slučaj neprijateljskih vazdušnih napada, kako bi se i na taj način doprinelo odbranbenoj moći naše zemlje.

Za izvršenje ovih krupnih zadataka služba protivavionske zaštite zahteva, s jedne strane, sposobne, požrtvovane i hrabre

građane, a s druge strane, njihovo masovno učešće u ovakvim akcijama. To znači da ova organizacija mora postati svojina svih naših ljudi, mora biti pomognuta od masovnih organizacija, narodnih vlasti i ustanova.

Raznolike mogućnosti koje napadaču stoje na raspoloženju pri vazдушnom napadu, kao i posledice tih napada, zahtevaju da se svaki stanovnik naše zemlje, bez obzira da li će on biti i aktivni član ove službe, upozna sa načinom zaštite, sa načinom korišćenja zaštitnih sredstava i vaspita sebe da prisebno i zna- lački primeni sve potrebno u cilju ublažavanja ili otklanjanja po- sledica neprijateljskih vazдушnih napada, da sačuva život sebi i drugima, da umanjí materijalne štete prouzrokovane bombar- dovanjem.

Moderan rat sa svojim tehničkim sredstvima, a naročito razvoj vazduhoplovstva, uključili su mogućnost starog odvajanja fronta od pozadine i postojanje neugroženih prostora na terito- riji ma koje zaraćene strane. Savremena armija zahteva ogromne količine naoružanja i materijala, koje pozadina mora da joj pruži u ratu, što znači da ona treba da radi punim kapacitetom. Omo- gučiti ovaj kapacitet, sačuvati preduzeća i ustanove od vazдушnih napada neprijatelja, nije jednostavan problem i zahteva kako materijalne izdatke, tako i dobru organizaciju pozadine. I u ovom pogledu protivavionska zaštita ima da odigra vidnu ulogu, pred- vidajući i primenjujući sa svoje strane sve nužne mere.

Danas je ova organizacija u našoj zemlji postala već ma- sovna organizacija. U svakom gradu u naselju postoje odbori protivavionske zaštite, tako da dosad ova služba broji preko 500.000 članova. Ali ovaj broj još nije dovoljan i njega treba stalno povećavati. To mora da bude jedan od važnih zadataka i naših masovnih organizacija.

Članove ovakve masovne organizacije treba sistematski va- spitavati na pojedinim konkretnim zadacima. U tom cilju je sa- vezno Ministarstvo, pored ostalih mera, 1 maja ove godine pokre- nulo časopis »Odbrana«. Ovaj časopis treba da postane masovna publikacija. Ne bi trebalo da bude nijednog sela, bloka, naselja, frontovske organizacije, škole, čitaonice, biblioteke i slično u ko- jima ne bi bilo ovog časopisa. On treba da postane svojina što većeg broja građana, koji će preko njega sticati potrebna znanja i iskustva za sopstvenu zaštitu i odbranu naše domovine. Sem toga, treba u svim mestima organizovati stalne kurseve na ko- jima će članovi pojedinih jedinica i ekipa dobiti mnogo više znanja iz oblasti protivavionske zaštite. U toku 1949 godine održano je

po raznim granama ove službe nekoliko kurseva kroz koje je prošlo više od 100.000 slušalaca.

U duhu ustavnih načela o ravnopravnosti i jednakosti svih građana FNRJ bez obzira na narodnost, nacionalne manjine u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji imaju, kao i nacije FNRJ, sva prava na zaštitu i slobodan razvitak kulturnog života. Ne treba ni naglašavati da se nacionalne manjine školuju u osnovnim i nižim školama na svojim jezicima.

Koristeći ova prava, nacionalne manjine su obnavljale i osnivale svoja raznovrsna udruženja i saveze, kao što su kulturno-prosvetna, fiskulturna i druga. Iz programa tih udruženja vidi se da je kulturno-prosvetna aktivnost nacionalnih manjina usmerena na razvijanje i širenje nauke, književnosti i umetnosti, međusobnog zbližavanja pripadnika nacionalnih manjina, kao i kulturne saradnje sa ostalim narodima FNRJ. Njihov rad se odvijao i odvija kroz organizovanje biblioteka, čitaonica, horova, diletantskih, folklornih i drugih sekcija, izdavanje književnih i naučnih publikacija, priređivanje predavanja, izložbi, koncerata i prikupljanje podataka i materijala o kulturnom životu i radu nacionalnih manjina itd.

Ovu pravilnu politiku naše Vlade najbolje ilustruju sledeći podaci o udruženjima nacionalnih manjina:

M a d a r i : Na teritoriji FNRJ rade 83 mađarska udruženja. Od toga su 62 kulturno-prosvetna, 12 lovačkih i 9 fiskulturnih. Ova udruženja deluju ili na području cele države ili su lokalnog značaja.

Č e s i : Na teritoriji FNRJ rade 32 češka kulturno-prosvetna društva. Na području Narodne Republike Srbije postoje tri udruženja češke manjine i to: »Čehoslovačka beseda« u Vršcu, osnovana 1945 godine, »Češka beseda« u Kovinu, osnovana 1946 godine i »Čehoslovačko udruženje« u Beogradu, osnovano 1945 godine.

Na području Narodne Republike Hrvatske formiran je nedavno »Čehoslovački savez« u Daruvaru, a u januaru 1949 godine osnovan je Savez kulturnih društava češke manjine, Sreza Daruvar. Pored ova dva saveza, u Narodnoj Republici Hrvatskoj postoji još 8 udruženja češke nacionalne manjine pod nazivom »Čehoslovačka beseda« i »Čehoslovačka obec«. Tri su osnovana 1945 godine, jedno 1946, a četiri u martu 1949. Ova udruženja su vrlo aktivna na sektoru kulturno-prosvetne delatnosti.

U Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini rade 3 kulturno-prosvetna društva češke manjine, osnovana u toku 1945—1947

godine, i to: »Čehoslovačka obec« u Sarajevu i Zenici i »Čehoslovačka beseda« u Prijedoru.

U Ljubljani je takode obnovilo rad društvo »Čehoslovačka obec«.

Slovaci: Na području Federativne Narodne Republike Jugoslavije postoji 20 udruženja slovačke manjine i to 18 kulturno-prosvetnih i 2 fiskulturna.

Rumuni: Rumunska nacionalna manjina ima 13 kulturno-prosvetnih društava, 3 lovačka i 2 fiskulturna.

Italijani: Na području Narodne Republike Hrvatske postoji 10 udruženja italijanske nacionalne manjine. Ova udruženja organizaciono su uključena u sastav Narodnog fronta i vrlo su aktivna na kulturno-prosvetnom i političkom polju.

U Narodnoj Republici Sloveniji postoji društvo italijanskih radnika »Pavel Morgan« u Ljubljani sa 300 članova, koje radi u okviru sindikata na kulturnom, političkom i stručnom uzdizanju članstva, kao i na razvijanju fiskulture.

Šiptari: Na području Narodne Republike Srbije, u Autonomnoj Kosovsko-metohiskoj Oblasti, postoje 3 kulturno-umetnička društva Šiptara, i to: šiptarsko kulturno-umetničko društvo »Meta Barjaktar« u Kosovskoj Mitrovici, sindikalno kulturno-umetničko društvo »Agimi« u Prizrenu i kulturno-umetničko društvo »Paraparim« u Peći. Prva dva su osnovana 1948 godine, a treće u toku ove godine.

Na području Narodne Republike Makedonije radi kulturno-umetničko društvo »Emin Duraku« u Skoplju, fiskulturno društvo »Bratstvo« u Kičevu i »Baškimi« u Kumanovu.

Turci: Na području Narodne Republike Makedonije postoji 5 društava turske nacionalne manjine, i to: 4 fiskulturna i 1 kulturno-umetničko. Tursko kulturno-umetničko društvo »Jeni Jol« u Skoplju osnovano je u julu 1948 godine i ima oko 150 aktivnih i 500 pomažućih članova. Omladinsko fiskulturno društvo »Jeni Dujna« u Prizrenu i fiskulturno društvo »Birlik« u Radovištu, kao i sportsko društvo »Ileri« u Kumanovu, osnovana su 1948 godine, dok je sportsko društvo »Šefki Sali« u Titovom Velesu osnovano početkom 1949 godine.

Iz ovih podataka se vidi da je nacionalnim manjinama u FNRJ omogućen kulturni razvoj i da one u punoj meri koriste ta svoja prava kroz niz raznovrsnih manjinskih udruženja.

Ali, aktivnost nacionalnih manjina ide još i dalje. One prate i aktivno učestvuju u radu Narodnog fronta, te se može reći da

nema nijednog udruženja koje ne učestvuje u radu i akcijama Narodnog fronta.

Naročito je razvijena delatnost manjinskih udruženja u njihovom povezivanju sa seljačkim radnim zadrugama, što se manifestuje preko kolektivnih odlazaka u seljačke radne zadruge radi održavanja priredaba, predavanja, itd. Veliki broj članova ovih udruženja istovremeno su i članovi seljačkih radnih zadruga.

Sem toga, ovde treba naročito istaći da je Šiptarima u Autonomnoj Kosovsko-metohiskoj Oblasti, koji su najviše bili ugnjetavani u staroj Jugoslaviji, danas potpuno zagarantovan slobodan politički i kulturni život i razvitak i ravnopravno učešće u svim organima narodne vlasti. Posle oslobođenja oni su dobili svoje prve škole i to: 453 osnovne škole, 29 nižih gimnazija i 3 više. Kroz te škole prošlo je dosad, učeći iz udžbenika na svom jeziku, 64.000 dece a 106.000 Šiptara na Kosovu i Metohiji naučilo je da čita i piše.

Koliko je duboko prodrla ideja bratstva i jedinstva kod Šiptara najbolje pokazuje njihovo odlučno držanje i otpor prema svim provokacijama, koje se danas organizuju iz enverovske Albanije protiv Jugoslavije. Ja neću da se upuštam u analizu unutrašnjeg političkog stanja u toj zemlji, kao i metoda vladavine današnjeg režima. Ali činjenica da seljaci, radnici i vojna lica svakodnevno beže otuda u Jugoslaviju (broj prebeglih iznosi blizu 2.500), a naročito posle varvarskog ubistva poznatog partiskog i državnog rukovodioca Koči Džodzea, dokazuje da informbirovska politika nije uspela da pokoleba albanski narod u njegovom prijateljstvu prema socijalističkoj Jugoslaviji.

Hoću ovde da istaknem i problem iseljavanja Jevreja iz Jugoslavije.

Posle stvaranja jevrejske države u Palestini naša Vlada je izišla u susret onim Jevrejima koji su izrazili želju da istupe iz našeg državljanstva i da se presele u svoju novu domovinu. Tako je u toku 1948 i 1949 godine dobrovoljno napustilo Jugoslaviju ukupno 6.586 Jevreja, kojima je omogućeno da presele svu svoju pokretnu imovinu. Mislim da nijedna vlada nije pokazala toliko razumevanja prema tom problemu kao naša. Takvim stavom naše Vlade došla je i ovde do izražaja njena dosledna politika po nacionalnom pitanju.

Sve ovo pokazuje da je nacionalnim manjinama zagarantovan i omogućen slobodan svestran i stvarni razvitak u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji. Nasuprot tome, našim nacionalnim manjinama u pojedinim susednim zemljama, kako

onim informbirovske »narodne demokratije«, tako i onima u drugim »demokratijama«, ne samo da se uskraćuje pravo na udruživanje, već se preko noći na najbrutalniji način izbacuju iz svojih dotadašnjih društvenih prostorija, a pojedini aktivni članovi proganjaju ili lišavaju slobode zbog svog aktivnog rada u postojećim udruženjima, zbog ispoljavanja svojih političkih ubeđenja i nacionalnih osećanja.

Drugovi poslanici, dozvolite da se ukratko osvrnem na još neka pitanja koja su u tesnoj vezi s onim što sam dosad izložio.

Kao što je poznato, skoro dve godine traje besomučna klevetnička kampanja protiv naše zemlje, naših naroda i njihove herojske Komunističke partije. S obzirom na razmah, sredstva i tempo te kampanje, taj rok bi bio sasvim dovoljan za ostvarenje politike rukovodilaca iz Sovjetskog Saveza prema Jugoslaviji, kad bi ta politika imala ma kakve veze sa našom stvarnošću, kad bi sadržavala bar zrnce istine, dobronamernosti i iskrenosti prema našim narodima. Ali, baš zbog toga što ona ne sadrži te elemente, u našem narodu pokopan je prvi njihov pokušaj, koji je — sasvim u skladu s njihovim metodama — išao za tim da se kroz poznatu nasilničku rezoluciju poseje po svetu utisak kako su oni u odnosu na KPJ duboko principijelni i kako su sami »produmali« sve kako treba i da nikako drukčije ne može biti. Nema sumnje, inspiratori i rukovodioci te sramne kampanje uspeli su u prvom momentu da nekakvim svojim otkrićem o »stanju u KPJ« zablesnu i zbune mnoge komuniste i napredne javne radnike u svetu. Međutim, naši narodi su u svojoj prošlosti, a naročito u Drugom svetskom ratu, stekli i suviše skupo plaćeno iskustvo da bi im danas neko mogao prodavati rog za sveću. Kod naših naroda oni su, nesumnjivo, doživeli takve neuspehe kakvim se nisu nadali ni oni, ni šaka njihovih bednih korteša — najprljavijih izdajnika naše socijalističke domovine. Danas je čitav naš narod, čvrsto zbijen oko svoje Partije i Vlade, ustao kao jedan čovek da brani tekovine velike Narodnooslobodilačke borbe: bratstvo i jedinstvo, svoj suverenitet, nezavisnost zemlje i izgradnju socijalizma u njoj.

Kad su naši takozvani kritičari uvideli da im malo ko u svetu veruje da se u Jugoslaviji ne izgrađuje socijalizam, oni su odmah svoju zahuktalu propagandnu mašinu preorijentisali na najfantastičnije izmišljotine o našoj zemlji, koje se mogu iskombinovati i zaogrnuti potrebnom tajanstvenošću samo u iskusnim obaveštajnim uredima koji se bave tom vrstom »plemenitih poslova«. Tako su naši »kritičari« brzo došli do saznanja da je mnogo lakše primeniti tu vrstu borbe protiv socijalističke Jugoslavije nego razbi-

jati glavu na teoretskim pitanjima i voditi principijelnu, iskrenu diskusiju o tome kakvi treba da budu odnosi između socijalističkih zemalja. Takvi metodi u odnosima između radničkih i demokratskih pokreta ne samo da su neodrživi, nego unose i demoralizaciju u redove radničkog pokreta, razaraju kod ljudi najplemenitija osećanja koja stižu pristupajući radničkom pokretu.

Teško je verno opisati ili rečima iskazati koliko su daleko otišli naši »kritičari« u političkom licemerstvu, koliko su za ove nepune dve godine unakazili pojmove o moralu u radničkom pokretu. U tom krugu ljudi ne radi se više o tome da li je ovo ili ono istina, za njih je to postalo samo pitanje praktične politike za svakodnevnu upotrebu, a osnovno je izmisliti, koliko toliko logički iskonstruisati jednu stvar, događaj ili tumačenje nekog problema, već prema tome kako im kad nešto treba. Jednom reči, njih se ne tiče na kakav će odjek naići kod ljudi kojima se obraćaju, kod ljudi koji misle, rasuđuju i deluju tek kad o nečem steknu svoje ubedenje. Zato oni ne mogu čudom da se načude kako i otkuda tolika tvrdoglavost i smelost kod jugoslovenskih naroda da toliko dugo daju otpor tako »genijalnim« potezima. Ali, pritom, oni očito zaboravljaju da je naš narod Partija vaspitavala ne da slepo ide i pasivno učestvuje u događajima, već da bude aktivan činilac u političkom i društvenom zbivanju. Eto, to je baš ono što je pomoglo ne samo našem narodu, nego danas već i mnogim komunistima i naprednim ljudima u svetu, da brzo sagleđaju svu besprincipijelnost i bedu nasih takozvanih kritičara.

Kao što je poznato, informbiroovska propaganda nije propustila da uzme na nišan naročito Upravu državne bezbednosti, i to baš zato što ona, nesumnjivo, spada u one organe naše države koji su na delu dokazali svoju odanost i vernost narodu i našoj socijalističkoj državi. Ponikla u Oslobodilačkoj borbi naših naroda, rasla i razvijala se zajedno s razvitkom naše Narodne revolucije, Uprava državne bezbednosti je nepokolebljivo izvršavala svoje zadatke koje je pred nju postavljalo naše državno rukovodstvo.

Prema tome, nije teško odgonetnuti zašto je tako besomučno napadnut baš taj organ naše narodne vlasti. Pre svega, ja sam duboko uveren da organizatori i rukovodioci ove čudovišne kampanje, kad su pošli na takav nečastan put borbe protiv Jugoslavije, nisu bili sasvim uvereni da će slomiti i baciti na kolena našu Partiju i takav narod kao što je naš. Zbog te njihove rezerve koja je, uostalom, kasnijim razvojem događaja zaista otkrila njihove velike zablude, trebalo je na sav glas podići viku na organe Uprave državne bezbednosti i »dokazati« svetu da svi neuspesi

Informbira u našoj zemlji dolaze otuda što udbovski »janičari« i »dželati« sprovode teror nad »zdravim snagama«, da su ubili na stotine ljudi, a pohapsili na hiljade i desetine hiljada. Zaista, drugovi, bilo bi smešno ako bismo se upustili u to da dokazujemo majstorima baš ovakvih poslova da belo nije crno, ali jedno je jasno: rukovodeći princip u metodama rada organa naše državne bezbednosti bio je dosada i ostaće čovečan, a ne bezdušan i birokratski odnos prema ljudima. U tome se upravo i sastoji bitna razlika između nas i naših protivnika kad se radi o merama prema ljudima koji greše, odnosno koji čine protivzakonite postupke. S druge strane, onemogućiti neprijatelja ili svakog onog koji, bilo na koji način, ugrožava tekovine naše Narodne revolucije i izgradnju socijalizma, častan je zadatak ne samo organa bezbednosti, nego i svakog građanina naše zemlje. Snaga organa bezbednosti ne leži u njima samma, nego u prvom redu u tome što se oni bore za stvarne interese naroda i što se oslanjaju na narod.

U propagandi istočnoevropskih zemalja sada je uobičajena krilatica — preuzeta iz Herstove štampe — kako je Jugoslavija policiska država. Bilo bi glupo kad bismo se branili od takve optužbe. U metodama naše borbe protiv neprijatelja ili onih koji greše mi se nikad nismo služili podmetanjima, lažnim optužbama i insceniranim procesima, jer su to karakteristične crte režima u kojima su principi socijalističkog humanizma i individualnog prilaženja krivcima ustupili mesto neljudskom odnosu prema ljudima, u kojima se pravi ciljevi skrivaju od naroda.

Naši principi, kao što sam rekao, sasvim su drukčiji. Polazeći od njih, sasvim je razumljivo što kod nas ne samo da nije niko ubijen, sem ako je pokušao da beži preko granice i pritom upotrebio oružje protiv budnog čuvara naše granice (kao što je to slučaj izdajnika Arsa Jovanovića i Ilije Bulatovića) nego smo, kao što je poznato, mogli da pustimo znatan broj onih koji su davali garancije da će se popraviti i časno uključiti u konstruktivan rad na socijalističkoj izgradnji. Tih principa u odnosu prema krivcima mi ćemo se čvrsto držati i ubuduće, jer je dosadašnja praksa pokazala da su pravilni. A ja sam ubeden da će naša zemlja, na osnovu dosadašnjih iskustava i proverene prakse pokazati novi, socijalistički odnos prema krivici i krivcima koji se u današnjoj fazi borbe zasniva, s jedne strane, na nepomirljivosti prema neprijateljima socijalizma, a s druge strane, na davanju mogućnosti svima koji stvarno žele i nastoje da se poprave i postanu dobri i časni građani svoje zemlje. (Buran i dugotrajan aplauz).

Pre sedavajući: Reč ima Ministar teške industrije Franc Leskošek.

Ministar teške industrije Franc Leskošek (*Izborni srez Celje, NR Slovenija*): Drugovi narodni poslanici, u svom govoru u budžetskoj debati 1948 godine predviđao sam teškoće koje ćemo imati u planskoj 1949 godini, kako u zadacima kapitalne izgradnje, tako i u izvršenju plana. Takođe sam predvideo i zadatke koji stoje pred nama da bismo mogli teškoće otklanjati u toku godine i da bismo mogli izvršiti plan koji je bio postavljen za 1949 godinu.

Kao što vam je svima poznato, Jugoslavija ima investicione i trgovinske ugovore sa Čehoslovačkom, Mađarskom, Poljskom i Rumunijom. Ti su ugovori bili zaključeni na osnovu programa naše Petoletke. Isporuke iz tih ugovora trebalo je da teku čak do 1951 godine, a po rokovima u kojima treba da pustimo naša nova postrojenja u pogon prema Petogodišnjem planu.

U godini 1949 Čehoslovačka nam je morala po investicionim ugovorima da isporuči mašine i instalacije za crnu metalurgiju za 52,650.000 dinara, za aluminijum i bakar za 56,439.000 dinara, za industriju vatrostalnih materijala 5,680.000 dinara, a od svega toga nije nam ništa isporučeno.

Mađarska nam je morala da isporuči za crnu metalurgiju mašine i instalacije za 32,984.514 dinara, od čega smo već platili 11,097.891 dinar. Zatim, potrebe za industriju vatrostalnih materijala u vrednosti 13,711.016 dinara od čega imamo plaćeno 2,095.000 dinara. Za potrebe industrije aluminijuma i bakra platili smo Mađarima 416,976.600 dinara, a isporučili su nam 1948 godine svega za 158,746.600 dinara, tako da nam Mađari još danas duguju 271,425.000 dinara, pored toga što su cene po kojima smo plaćali u Mađarskoj bile za 20%—80% veće nego u Nemačkoj.

Poljska nam je morala isporučiti za industriju aluminijuma i bakra raznog materijala u iznosu od 2,500.000 dinara, a za crnu metalurgiju 1,531.000 dinara, od čega je već uplaćeno 510.000 dinara.

Sa Rumunijom je sklopljen ugovor, po kome je trebalo da nam isporuči, kao kompenzaciju za rude i koks, 50.000 tona belog sirovog gvožđa. Isporuke ovog gvožđa obustavljene su marta 1949 godine, tako da je isporučeno samo 31.576 tona gvožđa. Međutim, mi smo naše obaveze ispunili urednije, jer smo Rumunima isporučili robe i koksa u količini koja odgovara vrednosti 40.000 tona belog sirovog gvožđa. Prema tome, Rumu-

nija ne samo da je samovoljno prekinula ugovor, nego nam je za naše izvršene protivvrednosti ostala dužna 8.424 tone belog sirovog gvožđa, što za nas predstavlja gubitak od 44.226.000 dinara.

A Sovjetski Savez morao nam je isporučiti 2.500 tona manganove rude u vrednosti 4.500.000 dinara, a nije je isporučio.

Sve ove zemlje u 1949 godini nisu nam ništa isporučile, iako smo im već unapred platili 420.670.000 dinara, a ostatak je bio plativ na dan isporuke. To je, eto, ta internacionalistička pomoć, o kojoj ta braća dižu galamu širom celog sveta.

I pored toga mi smo u ovoj godini pustili u pogon nekoliko novih kapaciteta:

1) Visoku peć u Sisku kapaciteta 150 tona na dan, koja je potpuno izgrađena u našoj zemlji. Prema planu bilo je predviđeno da ova peć bude puštena u pogon 1 septembra 1949 godine, a puštena je u pogon 29 novembra. Ovo zakašnjenje usledilo je zbog toga što su nam Česi isporučili za tu peć lošu šamotnu opeku, a za kaupere nisu nam opeku uopšte poslali, pa su ih morale izraditi, uz mnoge teškoće, naše fabrike. Koliko je muka i teškoća bilo pri rešavanju ovog zadatka izneo sam prilikom puštanja ove peći u rad.

2) Valjaonicu teškog lima od 2.400 mm u železari Jesenice sa godišnjim kapacitetom od 40.000 tona, koja je takode u celosti izgrađena u našoj zemlji, izuzev veliki ilgner elektromotor. Po planu, ova je valjaonica trebalo da bude puštena u pogon 1 oktobra 1949 godine, a stvarno je puštena 29 novembra. Da domaći stručnjaci nisu preuzeli montažu iz Italije isporučenog motora, puštanje valjaonice u pogon usledilo bi tek maja 1950 godine. I ovo zakašnjenje usledilo je zbog toga što nam nisu isporučeni crteži i delovi za peć, i zbog toga što nam iz Madarske nije isporučeno 16 motora sa priborom.

3) Simens-Martenuvu peć u Smederevu, kapaciteta 25 tona. Puštanje ove peći u pogon bilo je predviđeno za 1 avgust 1949 godine a puštena je u pogon 1 septembra 1949 godine. Peć je puštena u pogon sa zakašnjenjem zbog toga što iz Madarske nisu stigli poručeni motori i kranske mačke sa hvataljkom. Usled ovoga moralo se pribеći jednom provizornom rešenju samo da bi se peć mogla pustiti u pogon.

4) Simens-Martenuvu peć broj 7 u Zenici, kapaciteta 60 tona. Po planu ova je peć morala biti puštena u pogon 1 februara 1949 godine, a stvarno je počela rad 1 maja 1949 godine s tim što je sve do 29 septembra radila sa kapacitetom ograničenim na 70%, kada je pušten u pogon novi kran od 125 tona koji je

isporučen iz Italije. Ovaj je kran stigao u našu zemlju sa zakašnjenjem i sa nedostacima koje smo morali ispravljati na licu mesta, a montažu su morali izvršiti naši monter i umesto italijanski.

5) Simens-Martenovu peć broj 8 u Zenici, kapaciteta 60 tona. Ova je peć po planu trebala da bude puštena u pogon 1 oktobra 1949 godine, a puštena je 29 novembra. Zakašnjenje je nastalo usled zadocnjenja i ispravke kрана koji je pušten u pogon 24 novembra.

6) Dubinsku peć u Zenici, koja je po planu trebala da bude puštena u pogon prvog juna, puštena je tek 29 novembra. Zakašnjenje je nastalo zbog toga što nisu bili dovršeni građevinski radovi, montaža zgrade i peći. Peć još ni danas ne proizvodi, ali će se sa pravom proizvodnjom početi tek marta 1950 godine, kada će biti prerađen specijalan klješni kran iz reparacija, koji nam »naši prijatelji« nisu poslali.

7) Livnicu »Jastrebac« u Nišu, koja je po planu stavljena u pogon 29 novembra.

8) Racionalizovali smo, mehanizovali i popunili niz manjih objekata.

9) Prema investicionom ugovoru sa Madarskom trebalo je da nam Madari isporuče i montiraju 1951 godine instalacije za jednu modernu i veliku fabriku poljoprivrednih mašina koja bi seriski proizvodila: vršalice, selektore, trijere, kosilice, samovezačice, sprežne i traktorske plugove i kultivatore.

Po objavljivanju rezolucije Informbiroa Madarska je, pored drugih ugovora, odbila da izvrši i ovaj ugovor, čime je svakako nastojala da omete plan mehanizacije naše poljoprivrede.

Mi smo se, međutim, i ovde snašli na taj način što smo postojeće kapacitete naših fabrika poljoprivrednih mašina delimično proširili, a podigli smo i jedan nov kombinat za proizvodnju poljoprivrednih mašina u Novom Sadu pod imenom »Pobeda«.

Ne čekajući na instalacije iz Madarske, a povećavanjem kapaciteta Osječke ljevaonice, postigli smo proizvodnju od 200 plugova dnevno, što predstavlja evropski kapacitet, veći od kapaciteta predviđenog za fabriku koju je trebalo da nam instaliraju Madari. Pored plugova koje već masovno proizvodimo, mi proizvodimo i druge poljoprivredne mašine, koje su bile predviđene da se izrađuju u novoj fabrici koju su Madari odbili da isporuče, i to u velikim serijama. U vršalicama, trijerima, selectorima, kosilicama i kultivatorima postignuta je dnevna produkcija koja znatno nadmašuje dnevnu proizvodnju velikih evropskih fabrika

poljoprivrednih mašina. A u toku iduće godine osvojicemo i seriski proizvoditi samovezačice i traktorske plugove, koji su takođe bili predviđeni kao proizvodi fabrike koju je trebalo da instaliraju Mađari.

Na taj način mi smo, ne čekajući na instalacije iz Madarske, uvećali proizvodnju naporima naših radnih ljudi; proširivanjem postojećih i osvajanjem novih kapaciteta postigli smo već u ovoj godini 85% od onoga što nam je ta nova fabrika iz Madarske trebalo da osigura svojom proizvodnjom, a osigurali smo uslove za osvajanje daljih 15% u idućoj godini.

Naši novi proizvodi su 51 komad raznih proizvoda za razne svrhe: 1) teški čelčni liveni delovi od 60 tona (valjaonički stan za prugu lima u Jesenicama); 2) specijalni liveni čelici za specijalne svrhe; 3) specijalne ploče 45—50 mm debljine (kvaliteta koji je bolji od inostranih proizvoda) za specijalne svrhe; 4) specijalni kovani komadi za specijalne svrhe (njihova termička obrada); 5) silicirano sirovo gvožđe; 6) valjanje novih profila za automobilske točkove; 7) nove vrste industriskih noževa; 8) usavršavanje legiranih čelika naročito za specijalne svrhe; 9) nove elektrode »Triglav«; 10) kamioni »Prvenac« — preradena konstrukcija kamiona dosadašnje proizvodnje »Pionir« za naše prilike i brdovite terene, sa našom konstrukcijom rama, diferencijala i šoferske kabine, kao i sa poboljšanim sistemom hlađenja, usisnog i izduvnog sistema motora kao i kočnica; 11) traktor točkaš tipa »Zadrugar« i »Udarnik« — domaća konstrukcija sa prilagođenim motorom kamiona »Pionir« sa reduciranom snagom od 50 KS i 2.000 o/min. (obrtaja u minutu), za poljoprivredne svrhe i za drumsku vuču; 12) motor sa vazдушnim hlađenjem tipa D-07 — snage 11 KS kod 2.000 o/min., dobijen rekonstrukcijom motora domaće konstrukcije, koji je bio primenljiv samo za pogon centrifugalnih vatrogasnih pumpi. Ovom novom domaćom konstrukcijom benzinskog motora male snage naša privreda dobija pogodnu pogonsku mašinu za raznoliku primenu; 13) novi tipovi pneumatičkog oruda: a) pneumatski čekić-bušač od 18 kg sa novom karakteristikom, sa obrtnim bušačem, b) pneumatska brusilica za primenu u livnicama i drugim pogonima; 14) hidraulični pervibrator — originalna zamisao i konstrukcija druga Bogdana Matovića, konstruktora za teške i masivne betonske konstrukcije; 15) pokretne kuhinje za vojne svrhe; 16) sedam raznih vrsta autotraktorskog pribora: a) pokazivač smera vožnje, b) prečistač ulja, c) prednji i zadnji cilindar hidraulične kočnice, d) centralni kočni cilindar hidraulične kočnice, e) kontrolnik pritiska ulja, f) prekidač za osvetljenje, g) de-

kalemit mazalica; 17) elemenata pumpe za ubrizgavanje kod dizel-motora — tri tipa; 18) svećice za avionske motore — dva tipa; 19) kompletan hladnjak za kamion i traktor; 20) »grover« elastične podloške za zavrtnjeve; 21) kuglični i valjkasti ležajevi — šest tipova i to: a) 4 tipa kugličnih ležajeva, b) jedan tip valjkastih ležajeva, c) 1 tip koničnog ležaja; 22) specijalna garnitura za autogeno sečenje profila materijala za crnu metalurgiju; 23) centralna mazalica visokog pritiska za mašinska postrojenja; 24) specijalan nož za izradu zupčanika na Felov mašini; 25) dinamometar sa regulatorom za kamion; 26) električni pokretač (starter) za kamion; 27) autosijalice — 5 vrsta; 28) bageri;

	Prototip	Serijski	Prototip	Serijski	Osvojena tehnička dokumentacija
29) grabulje sprežne	1948	1949	—	—	kompl. tehn. dok.
30) sejalica za žito traktorska	1949	1949	—	—	" " "
31) ljuštilica za ricinus	1949	1949	—	—	izradeni nacrti
32) sejalice za repu kombinovane	1948	1949	—	—	kompl. tehn. dok.
33) kosilice za travu	1949	1949	—	—	" " "
34) selektor motorni	1948	1949	—	—	" " "
35) zaprašivač	1948	1949	—	—	" " "
36) mlin čekićar	1948	1949	—	—	" " "
37) trier ručni	1948	1949	—	—	kompl. dokum.
38) vršilica JB 1070	1948	1949	—	—	" "
39) motorna sečka	1948	1949	—	—	kompl. tehn. dok.
40) motor pumpe za gnojuicu	1948	1949	—	—	" " "
41) samovezačica	—	—	1949	1950	izradeni nacrti
42) prevrtač za seno	—	—	1949	1950	" "

43) transformatori 2.500 kilovatampera; 44) transformatori merni, pet tipova; 45) transformatori strujni 600 i 800 A, reda 10; 46) generatori — 9 novih tipova hidrogeneratora od 200, 650, 800, 900, 1800 i 2200 kilovatampera; 47) mikrofonski ulošci; 48) telefonski ulošci; 49) telefonski birački kolut i izrada kompletnih telefonskih aparata (dosada su izradeni samo aparati bez

biračkog koluta); 50) regulatori za auto-dinamo mašine 12 V; 51) telefonski gajtan GCO i GAO.

Pored toga osvojeno je 13 novih poluproizvoda: 1) otkovaka za kamion — 25 delova; 2) čelični odlivci za kamion — 21 deo; 3) otkovaka — 19 vrsta za prstenove kugličnih i valjkastih ležajeva; 4) valjani profil za bandaž točka kamiona; 5) materijal za otkovke ventila motora; 6) vučena pljosnata žica za »grover« podloške; 7) valjani bakarni mesingani lim od 0,1 do 0,12 mm; 8) modificirani liv — za otkovke kamiona, traktora i motora D-02 i D-07; 9) olovna bronza za ležišta Dizel-motora i vazduhoplovnih motora za visoko napregnuta ležišta; 10) otkovci za kamion — 17 delova, od kojih je najznačajnija prednja osovinica kamiona (uz saradnju radionice u Mladenovcu). Time su osvojeni svi otkovci izuzev radilice motora, na čemu se radi; 11) otpresci od lima za kamion — 12 delova, od toga značajnih i to: a) uzdužni nosač rama kamiona, b) blatnici — levi i desni, c) točkovi (uz saradnju sa TEP-om), d) tabla za instrumente; 12) siluminski odlivci — 4 značajna i to: a) glava cilindra kamiona, b) točak upravljača, c) glava cilindra motora D-02 i D-07, d) karter motora D-02 i D-07; 13) livenje pod pritiskom legura cinka za delove kamiona.

Zatim, u 1949 godini završili smo jedan deo (20) novih konstrukcija, i to: 1) transformatori 31.500 KW; 2) naponski merni transformatori reda 35, jedan tip; 3) generatori — završena konstrukcija pet novih tipova hidro-generatora; 4) regulaciona sklopka za velike transformatore; 5) liniski birač, dva tipa od 1 i 10 KW; 6) prigradne i ugradne sklopke — konstrukcije za sedam tipova; 7) rastavljač za uzemljenje — konstrukcija 2 tipa od 10 do 35 KW; 8) signalna sklopka za rastavljače; 9) zaštićene krajnje sklopke »Sch«; 10) zaštićeni kontroleri — 3 KW »Sch«; 11) zaštićeni ručni rastavljači 3 KW »Sch«; 12) motori za dizalice — konstrukcija 4 tipa; 13) motori za bušaće garniture za naftu, sa povećanom sigurnošću tipa A-68 Sch; 14) motori vertikalni za propelerne pumpe tipa A-87; 15) buhholc relej — konstrukcija za dva tipa; 16) vodeni pokretači — 2 tipa; 17) poljsko-industrijski telefon; 18) potcentrala 2 tipa za gradsku telefonsku liniju sa 2 ili sa 10 lokalnih mesta; 19) sekretarska telefonska garnitura; 20) autostarteri 12 i 6 V.

Pored svega toga, ove godine Titovi zavodi »Litostroj« u Ljubljani izradili su uređaje za 7 hidrocentrala, uključivši 19 turbina sa ukupno 95 miliona kilovat-časova, kao i nekoliko manjih turbina koje neću navoditi. Neke od tih centrala stavila je elektroprivreda već u pogon a ostale se još montiraju.

Iz ovog kratkog izveštaja vidi se, drugovi, da su nam zemlje Informbiroa, na čelu sa Sovjetskim Savezom, činile i ove godine mnoge teškoće. Ali, zahvaljujući našim trudbenicima, našim majstorima, poslovodama, tehničarima i inženjerima, zahvaljujući njihovoj visokoj svesti, njihovoj inicijativnoj snalažljivosti i upornosti, sve te teškoće bile su savladane tako da usled neisporuke iz kominformbiroovskih zemalja nijedan zadatak naše kapitalne izgradnje u 1949 godini nije zakasnio više od dva meseca. Znači da naši zlonamerni kritičari iz tih zemalja nisu uspeli u svojoj zločinačkoj raboti. Rešavajući iznete teškoće mi smo sebi pomogli na taj način što je naša spoljna trgovina usmerila kupovinu mašina i instalacija na Zapad, ali time su bili produženi rokovi isporuke, pa smo bili prisiljeni da do tog trenutka pribegavamo raznim provizorijama. U izvesnoj meri pomogli smo se i reparacionim isporukama, koje smo morali preradivati i podešavati za naše prilike. Ali najviše od svega onoga što nam nisu isporučile zemlje koje sam spomenuo napravili smo sami, napravili su naši trudenici.

I, evo, konačan rezultat naših napora u 1949 godini ogleda se u tome što je teška industrija izvršila svoj plan sa 96,8%. Što se, pak, tiče naredne planske godine, mi ponovo stojimo pred velikim zadacima, a naročito u kapitalnoj izgradnji i izgradnji društvenog standarda. Naš plan za 1950 godinu predviđa velike zadatke prvenstveno u našoj osnovnoj industriji, u crnoj metalurgiji i proizvodnji vatrostalnih materijala, zatim u industriji poljoprivrednih mašina, a u ostalim industriskim granama obuhvata dovršenje započetih objekata i kompletiranje fabrika u obimu koji je predviđen Petogodišnjim planom.

U tom pravcu mi smo postavili sebi kao zadatak da u okviru grane crne metalurgije proširimo rudnik »Vareš« i izvršimo u njemu velike pripremne radove, koji treba da zadovolji potrebe naših železara u Zenici, Sisku i Jesenicama u rudi. U Zenici treba da se dovrši i montira do kraja 1950 godine postrojenje velike kovačnice, zatim da se do kraja iste godine izradi visoka peć kapaciteta 700 tona na dan, da se izradi velika valjaonica i montiraju bluming i srednja valjaonička pruga do 1951 godine, da se nastavi gradnja čeličane i izgrade dve okretna Simens-Martenove peći po 180 tona šarže i jedna Martenova peć od 60 tona šarže, kao i da se do 1951 godine počne sa izgradnjom električne i kalorične centrale uz početak pripremnih radova za kok-saru.

U Sisku treba da izgradimo tokom naredne godine drugu visoku peć od 150 tona kapaciteta, zatim da počnemo sa izgrad-

njom velike valjaonice za bešavne cevi, a pri kraju naredne godine treba da počnemo sa montažom mašina i izgradnjom jednog dela elektrane. Na Jesenicama treba da dovršimo veliku valjaonicu i da izvršimo značajne rekonstrukcije. U Smederevu moramo proširiti i modernizovati valjaonicu tankog lima. U Guštanjju treba da dovršimo kovačnicu i martenovski pogon sa dve električne peći. U okviru industrije vatrostalnih materijala treba da postignemo sledeće: u Rankovićevu dovršiti novu fabriku vatrostalnog materijala i pustiti je delimično u pogon 1950 godine; u Arandelovcu dovršiti novu fabriku šamotnog materijala, pa i nju pustiti delimično u pogon.

U sektoru proizvodnje poljoprivrednih mašina moramo dovršiti fabriku »Pobeda« u Novom Sadu i staviti novu halu u pogon već u idućoj godini, a takode u narednoj godini dovršiti i novu fabriku u Zemunu i staviti je u pogon.

U našoj metalnoj industriji čekaju nas sledeći zadaci: dovršiti i staviti u pogon 1950 godine nove kovačnice u Železniku; kompletirati i dograditi novu fabriku »Jastrebac« u Nišu; dovršiti nove čeličane sa električnim pećima i pustiti u rad nove kovačnice u Titovim zavodima »Litostroj«; dovršiti nove velike limarnice i pustiti u pogon u preduzeću »Đuro Đaković«; dovršiti nove livnice u preduzeću »Prvomajska« i najzad, dovršiti i pustiti u pogon mehaničke radionice u preduzeću »Jedinstvo«.

U elektroindustriji očekuje nas 1950 godine izgradnja nove »D« hale u preduzeću »Rade Končar« za velike generatore i jama za ispitivanje generatora i motora. Pored toga, u ovoj godini očekuje nas i proširenje postojećih grla, kao i niz sitnih racionalizacija.

Ali, u 1950 godini predviđena je i zamašna suma za radničke stanove i društveni standard, kao dva zadatka koji u našim uslovima logično prate širenje i jačanje proizvodnih sredstava i proizvodnje.

Dakle, drugovi poslanici, kao što vidite, pred tešku industriju postavljaju se tokom 1950 godine veliki i odgovorni zadaci. Odgovornost za izvršenje tih zadataka pada u prvom redu na samo Ministarstvo teške industrije, zatim na njegove generalne i glavne direkcije, i konačno na same kolektive naših preduzeća, jer je i sam proizvodni plan za 1950 godinu povišen prema izvršenju 1949 za oko 20%. Ali ja čvrsto verujem, drugovi, da ćemo i 1950 godine, pod rukovodstvom naše slavne Partije, našeg Centralnog komiteta i druga Tita, časno izvršiti svoj zadatak i pored

svih teškoća, kleveta i smetnji Kominforma i svih drugih zlona-
mernika. (Burno i dugotrajno odobravanje).

Pretsedavajući: Određujem kratak odmor.

(Posle odmora)

Pretsedavajući: Nastavljamo sa diskusijom. Reč ima Mini-
star rudarstva Svetozar Vukmanović. (Aplauz).

Ministar rudarstva Svetozar Vukmanović (Izborni srez barsko-ulcinjski, NR Crna Gora): Drugovi narodni poslanici, plan rudarstva u osnovnim granama, računajući u vrijednosnim pokazateljima, biće ispunjen ove godine sa oko 98% i to: u proizvodnji uglja oko 94%, u proizvodnji obojenih metala oko 101% i na industriji nafte oko 101%.

Iako nije ispunjen u potpunosti osnovni plan u rudarstvu, ipak ne možemo kazati da nijesmo postigli ogromne uspjehe u ovoj godini, naročito ako se uzmu u obzir uslovi pod kojima se radilo. Koliki su uspjesi postignuti, može se najbolje vidjeti ako uporedimo porast proizvodnje u ovoj godini sa proizvodnjom u prošloj godini. Naime, ukupna proizvodnja u rudarstvu porasla je za oko 32% u odnosu na ostvarenu proizvodnju prošle godine. Sa ovakvim skokom u proizvodnji, očigledno, može se pohvaliti malo koja zemlja sa narodno-demokratskim uređenjem. Šta pokazuju ovi rezultati? Oni pokazuju da jedan od osnova naše socijalističke privrede, rudarstvo — sirovinsko-pogonska baza — krupnim koracima korača naprijed i omogućava brzi tempo socijalističke izgradnje u našoj zemlji.

Međutim, porast proizvodnje nije ravnomjeran u svim granama rudarstva. Neke grane u rudarstvu zaostaju ne samo u odnosu na druge grane nego — što je najvažnije — i u odnosu na potrebe naše privrede i široke potrošnje. Da vidimo kako stvari stoje u tom pogledu.

U obojenoj metalurgiji proizvodnja je ove godine porasla za oko 24% u odnosu na proizvodnju 1948. Ali i ovdje postoji niz neravnomjernosti, zaostajanja u proizvodnji pojedinih metala, ogromnih skokova u proizvodnji drugih metala itd. Tako, na primjer, u proizvodnji bakra nije napravljen skoro nikakav napredak, iako je napravljen ogroman napredak u pronalaženju i pripremanju za proizvodnju novih bakarnih rudišta (o čemu će biti govora u daljem izlaganju). S druge strane, u proizvodnji olovno-cinkane rude mi smo ove godine ostvarili proizvodnju — računajući u naturalnim pokazateljima — za 25,7% više nego

1948. U proizvodnji sirovog olova taj porast iznosi 16,9%, u proizvodnji sirovog cinka 37,2%, u proizvodnji antimonove rude 40,3%, u proizvodnji antimona regulusa 11,2%, u proizvodnji boksita 145,8%, u proizvodnji hromne rude prve vrste 22%, II vrste 88,3%, III vrste 82,1% itd. itd.

Neravnomjernost u skokovima proizvodnje pojedinih vrsta metala neizbježna je u izvjesnom stepenu, s obzirom da to zavisi od broja otvorenih rudnika i pripremljenih rezervi, to jest od mogućnosti povećanja kapaciteta naših rudnika. Na primjer, kod bakra mi ne možemo ostvariti veće skokove u proizvodnji pored ostalog i zbog toga što imamo samo jedan rudnik bakra koji je već dostigao svoj maksimalni kapacitet. U rudnicima olova i ostalih metala, međutim, bilo je moguće ostvariti povećanje proizvodnje zahvaljujući otvaranju novih rudnika i povećanju rezervi ruda. No, ova neravnomjernost mora se uklanjati orijentišući geološke i istražne radove na pronalaženje i pripremanje rudišta metala za koje se osjeća veća potreba u našoj privredi. U ovoj godini naši geološki radovi su i bili orijentisani u ovom smjeru i postigli smo dosta krupne rezultate na istražnim radovima na bakru i retkim metalima, ma da to još nije dovoljno da bi se otklonila postojeća neravnomjernost.

Porast proizvodnje sirove nafte iznosi ove godine 72% u odnosu na proizvodnju prošle godine. To je, naravno, krupan uspjeh, ali, s obzirom da ovakva proizvodnja ne zadovoljava ni izdaleka potrebe naše privrede i široke potrošnje naftinim derivatima (benzin, petrolej, ulje itd.), mi se ne možemo zadovoljiti postignutim rezultatima. Ovo naročito ako uzmemo u obzir činjenicu da je industrija nafte imala objektivnih mogućnosti da postigne daleko bolje rezultate u bušenju (a od toga direktno zavisi proizvodnja) i pored činjenice da nijesmo uspjeli obezbijediti naftina preduzeća potrebnim bušačim garniturama i da bušaće garniture kupljene iz Sovjetskog Saveza, Italije i sovjetske zone Austrije ne samo da nijesu kompletne već su i napravljene od vrlo lošeg materijala. Međutim, porast proizvodnje naftinih derivata u našim rafinerijama veći je za oko 210% u odnosu na proizvodnju u prošloj godini. Proizvodnja pojedinih naftinih derivata porasla je u ogromnim skokovima (na primjer, plinsko ulje 268,8%, petrolej 180%, vretenasto ulje za 16%, ulje za loženje za 249%, tovotna mast za 125%, motorni benzin za 259%, benzin za gume za 38% itd.) u odnosu na proizvodnju u prošloj godini. Ovaj krupan rezultat postigle su naše rafinerije i pored činjenice da su dvije rafinerije stajale preko dva mjeseca zbog nedostatka sirovine, zahvaljujući samoprijegornom radu radnika

i tehničkog osoblja, koji su neprekidno radili na proširivanju kapaciteta naših rafinerija, na uvođenju raznih racionalizatorskih mjera itd.

Porast proizvodnje uglja veći je za oko 12% u odnosu na proizvodnju prošle godine. Rudnici uglja Slovenije ispunili su osnovni plan proizvodnje u ovoj godini sa 104%, ali porast njihove proizvodnje, u odnosu na proizvodnju u prošloj godini, iznosi svega 6%. To je nesumnjivo mali korak. To je zbog toga, jer izvjestan broj rudnika ima razradene kapacitete koji se ne mogu dalje znatno povećati i, drugo, što u rudnicima gdje su ove mogućnosti postojale nijesu izvršene dovoljne pripreme ni nabavljene instalacije.

U rudnicima uglja Bosne i Hercegovine ostvaren je osnovni plan proizvodnje sa 92%, a porast proizvodnje u ovim rudnicima iznosi 13%. To znači dobar napredak u odnosu na 1948 godinu i on odgovara našim nastojanjima da na bazi najvećih nalazišta uglja razvijemo najveću proizvodnju koja nam je potrebna za naš saobraćaj i industriju, a posebno za metalurške svrhe. Skok koji je postignut u 1949 godini ostvaren je uglavnom u već postojećim rudnicima. Otvaranjem novih i proširenjem postojećih objekata, kao i obezbjeđenjem mehanizacije taj će skok iz godine u godinu biti u stalnom porastu.

U rudnicima uglja Srbije ostvaren je osnovni plan proizvodnje uglja sa 92%. Porast proizvodnje u ovim rudnicima iznosi oko 10% u odnosu na proizvodnju prošle godine. Ovaj skok je mogao biti daleko veći i plan potpunije izvršen da je organizacija rada u Aleksinačkim i Senjskim rudnicima bila dobra i da su pripremni radovi u 1948 godini i u prvoj polovini 1949 godine bolje izvršeni, to jest da se nije »raubovalo« u rudnicima. Otklanjanjem ovih nedostataka i otvaranjem novih kapaciteta — za to u Srbiji postoje uslovi — ovaj skok u narednim godinama može biti daleko veći. U Srbiji naročito postoje pogodni uslovi za ostvarenje mehanizovanih dnevnih kopova kao što su, na primjer, Kolubara, Kostolac i Kosovo.

U rudnicima uglja Hrvatske osnovni plan proizvodnje uglja ostvaren je sa 89%, porast proizvodnje u ovim rudnicima iznosi 32% u odnosu na proizvodnju uglja u prošloj godini. Međutim, ovaj porast ne pokazuje pravu sliku rada u rudnicima uglja Hrvatske s obzirom na to da je Raša, najveći rudnik uglja u Hrvatskoj, ostvario u 1948 daleko manju proizvodnju od one koja se mogla postići, zbog nesreće koja se u njemu dogodila početkom 1948 godine. Međutim, moramo naročito naglasiti da smo mi uspješni da u relativno kratkom vremenu otklonimo sve posljedice

nesreće i normalizujemo i uspostavimo proizvodnju. Iako su hrvatski rudnici znatno napredovali u ovoj godini u popravljajući stanja koje je tamo stvoreno uslijed sprovođenja »raub« sistema u prošloj godini, boljom organizacijom rada i boljim korišćenjem mehanizacije, oni su mogli mnogo više dati.

Uprkos tome što je proizvodnja uglja u cjelini napravila dosta dobar skok u odnosu na prošlu godinu, ipak naš ovaj rezultat ne može zadovoljiti s obzirom na to što su postojale mogućnosti da boljom organizacijom rada, boljim iskorišćavanjem i održavanjem postojeće mehanizacije, opravkom stare mehanizacije itd., postignemo još bolje rezultate. Ovdje valja napomenuti da su se naši rudnici uglja borili sa velikim teškoćama s obzirom na to da planirana mehanizacija nije bila isporučena ni iz uvoza, a delom ni iz domaće proizvodnje tako da je povećanje proizvodnje trebalo ostvariti uglavnom putem povećanja radne snage i povećavanjem produktivnosti rada.

U čemu su se sastojale osnovne teškoće za izvršenje i premašenje planskih zadataka u ovoj godini?

Prvo, ekonomska blokada informbiroovskih zemalja naročito je bila usmjerena na to da onemogućiti pravilan razvoj rudarstva kako bi se na taj način izazvali ozbiljni poremećaji u snabdjevanju naše industrije sirovinsko-pogonskim materijalom i kako bi na taj način lišili našu zemlju mogućnosti da za sirovine kupuje u inostranstvu postrojenja za podizanje naše teške industrije, za dalje razvijanje rudarstva itd. Tim putem informbiroovski hegemonisti su htjeli da onemoguće industrijalizaciju naše zemlje, što bi značilo u praksi onemogućiti izgradnju socijalizma u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji.

Prije svega informbiroovske zemlje nijesu isporučile mnogobrojne mašine i uređaje koje su bile obavezne isporučiti i koje su uglavnom bile unaprijed plaćene (Čehoslovačka nije isporučila 17 parnih bagera, 10 parnih lokomotiva, 10 električnih rudarskih mašina, niz kompresora, elektromotora i drugo. Mađarska nije isporučila 27 lokomotiva i veći broj vagoneta, Sovjetski Savez nije isporučio veliki broj pneumatičnih čekića za mehanizaciju otkopa kao i niz elektromotora i tako dalje). Sve ove mašine trebalo je da budu isporučene našoj zemlji i osnovni plan proizvodnje je bio postavljen na osnovu njihove upotrebe u toku ove godine.

S druge strane, mašine i uređaji koji su bili isporučeni našoj zemlji u toku prve polovine ove godine (dakle, u vrijeme dok nijesu bili raskinuti trgovinski ugovori sa našom zemljom), ne samo da su dolazili sa velikim zakašnjenjem i nekompletni nego

i po svom kvalitetu nijesu bili uopšte upotrebljivi. Tako, na primjer, cevi za bušenje na proizvodnji nafte rađene su od tako lošeg materijala da su se poslije nekoliko časova rada u toj mjeri iskrivile da više uopšte nijesu bile za upotrebu. Slali su nam stare dotrajale mašine, koje su samo prefarbali i koje su se posle nekoliko časova rada upravo raspadale. Slali su nam elektromotore pogrešno montirane, sa dijelovima od veoma lošeg materijala, koji nijesu mogli dugo da izdrže rad mašina; dva bagera iz Čehoslovačke koji su stigli u rudnike Slovenije poslali su sa čeličnim otpacima u lagerima i da naši stručnjaci nijesu detaljno pregledali bagere isti bi bili upropašćeni čim bi se stavili u pogon. »Sch« motori koji su stigli u rudnik Zenicu bili su tako montirani da su se poslije nekoliko trenutaka rada mogli zapaliti i izazvati na taj način nesreću u rudniku koji je poznat kao rudnik sa mnogo metanskog gasa. Rudarske lampe i kapisle za mine takođe su bile tako montirane da su se mogle izazvati užasne nesreće u rudnicima, da ih naši ljudi nijesu prepravili i osposobili za upotrebu itd. To već nije samo ometanje izgradnje socijalizma u našoj zemlji, to je štetočinski rad usmjeren na izazivanje užasnih katastrofa u rudnicima, u kojima bi platile glavom hiljade radnika naše zemlje. Što se to nije desilo, može se zahvaliti samo budnosti naših rudara i našeg tehničkog osoblja. A to pokazuje da su se informbiroovski klevetnici spustili na nivo najobičnijih bandita i štetočina koji ne prezaju ni od kakvih sredstava samo da onemoguće izgradnju socijalizma u Jugoslaviji i na taj način obezbijede sprovođenje hegemonističke i eksploatatorske politike vlade Sovjetskog Saveza.

Drugo, kao posljedica kapitalističke zaostavštine i kao posljedica neisporučivanja krupnih rudarskih mašina, naši rudnici se nalaze u primitivnom stanju, sa starom mehanizacijom koja je vrlo dotrajala, sa mehanizacijom raznih tipova itd. Direktna posljedica takvog stanja u našim rudnicima jeste da smo se radi povećanja proizvodnje morali preorijentisati na veći broj rudnika sa malom proizvodnjom, a ne na krupna rudarska preduzeća sa masovnom proizvodnjom. Osim toga, direktna posljedica takvog stanja je bila da smo se radi povećanja proizvodnje samo sa postojećom mehanizacijom (koja je bila nedovoljna) uz povećanu produktivnost rada morali orijentisati na povećanje broja radnika. Razumije se, tim se putem ne može ići u nedogled, jer povećanje produktivnosti rada treba da ide uporedo sa uvođenjem nove mehanizacije, a povećanje radne snage ima svojih granica preko kojih se ne može ići. Takva situacija u našim rudnicima, kao i takva situacija u odnosima informbiroovskih zemalja prema

našoj zemlji, nametnula nam je potrebu da neophodnu mehanizaciju za naše rudnike kupujemo u kapitalističkim zemljama, a da im u zamenu prodajemo naše sirovine. Da li smo pravilno uradili? Razumije se da jesmo! Kapitalistima su potrebne naše sirovine, a nama su potrebne njihove mašine. Zašto onda da ne vršimo međusobnu razmjenu? Uostalom, ako je Sovjetski Savez mogao da prodaje Hitleru sirovine i od njega da kupuje mašine neposredno pred rat, zašto i socijalistička Jugoslavija ne bi mogla na bazi ravnopravnih trgovinskih odnosa da trguje sa inostranstvom, pa i sa kapitalističkim zemljama, ako je to u našem interesu. Najzad, i da tako nije radio Sovjetski Savez, pitanje se postavlja ne kako je radio Sovjetski Savez, nego kako je u interesu izgradnje socijalizma u Jugoslaviji, i, pošto je to zaista u interesu izgradnje socijalizma u Jugoslaviji, pošto se tim putem razvija sirovinsko-pogonska baza naše socijalističke privrede i rad postaje lakši za naše trudbenike — onda ćemo mi vršiti razmjenu sa kapitalistima bez obzira da li bi to uradio Sovjetski Savez ili ne. Kupovinom mašina u zapadnim kapitalističkim zemljama, mi ćemo moći u slijedećoj godini da razvijemo krupna rudarska preduzeća (naročito uglja), sa masovnom proizvodnjom i na taj ćemo način moći ne samo da povećamo proizvodnju uglja nego i da proizvodimo ugalj po znatno povoljnijim cijenama, da uštedimo znatan broj radnika itd.

Treće, stalna nestašica radne snage u rudnicima, koja je karakteristična za sve socijalističke zemlje, kao i fluktuacija koja je vezana sa tom nestašicom, primoravala nas je da nedostatak radne snage nadoknadujemo frontovskim brigadama. To nam je, s jedne strane, omogućilo da momentalno nadoknadimo nedostatak radne snage, ali, sa druge strane, to je izazivalo povećanje troškova proizvodnje uglja, skoro potpuno onemogućavalo uvođenje bolje organizacije rada, uvođenje brigadnog sistema rada itd. Rešenjem ovog pitanja, koje je skopčano sa mnogim drugim, mi ćemo nesumnjivo uspjeti da u narednim godinama ostvarimo još veće uspjehe u proizvodnji.

Šta je omogućilo da rudarstvo, uprkos svim teškoćama i smetnjama ipak postigne ovako krupne i značajne rezultate?

Jedan od osnovnih činilaca povećanja proizvodnje i napretka rudarstva uopšte tokom 1949 godine jeste podizanje radnog elana i razvitak pokreta za visoku produktivnost rada. Pokret za visoku produktivnost rada ponikao je u rudarstvu 1949 godine, baš u doba kada su kontrarevolucionari iz informbiroovskih zemalja otkazivanjem ugovora, neisporukom mašina, pojačanim provo-

kacijama prema našoj zemlji pokušavali da nas ometu u našem daljem razvitku. On se javio kao otpor naše radničke klase protiv svih tih neprijateljskih postupaka i on je dokaz nesalomljive volje naših radnika u rudnicima da ispunjavaju planove i pored svih teškoća. On je doprineo mobilizaciji i učvršćenju jedinstva naših radnih kolektiva.

Da je ovo tačno, dokazuje nam činjenica da je pokret za visoku produktivnost rada ponikao odozdo, predvođen najboljim rudarima, herojima rada, članovima KPJ, koji su naučili da savladaju teškoće i da nalaze mogućnosti za izvršenje zadataka. Alija Sirotanović i Nikola Škobić u Bosni, Suljo Vreva i Dušan Timotijević u Srbiji, Petek i Zagorišek u Sloveniji, Bičić i Griparić u Hrvatskoj, Krsto Todorovski i Kosta Mitkovski iz Makedonije, Kukić i Tomazi Bruno u industriji nafte, Čampar i Garač — radnici na geološkim radovima, omladinci Katanić, Omerhodžić i mnogi drugi bili su inicijatori te borbe. Oni su postigli tako visoku produktivnost rada sa mnogo manjom mehanizacijom nego što je to bilo u SSSR-u i zemljama narodnih demokratija. (Buran aplauz).

Kao rezultat svega ovoga povećala se produktivnost u rudnicima uglja za 10%, a u obojenim metalima za 11% u odnosu na 1948 godinu, dok u nafti ovo povećanje iznosi 150% u odnosu na 1948 godinu. Povećanje produktivnosti rada stalnih radnika još je veće od gore navedenoga, jer frontovske brigade, koje su dolazile kao zamena nedostajuće radne snage, uslijed neizvežbanosti i stalnog mijenjanja nijesu mogle postići učinak koji postižu stari i izvežbani radnici.

Pored svih ovih uspjeha, u rudarstvu nijesu iskorišćene sve mogućnosti za povećanje produktivnosti i proizvodnje. Još brže i šire razvijanje pokreta za povećanje produktivnosti koči to što nemamo dovoljno sredstava kao što su: vagoneti, šine, jamska grada i rudarske lampe, s jedne strane, a s druge strane — slabosti u organizaciji rada, koje se ogledaju u slabom obrtu postojećih vagoneta, razmještaju i pripremi radilišta i slabosti u disciplini i čvrstini pojedinih brigada. Pored ovoga, jedan od velikih nedostataka jeste konzervativizam i neaktivnost nekih tehničkih rukovodilaca u tehničkoj pripremi i obradi novog metoda rada na svim radnim mestima u rudniku.

Dobri rezultati mera koje smo preduzimali za otklanjanje ovih nedostataka, kao što su: izrada novih i opravka starih vagoneta u rudničkim radionicama, savetovanje sa tehničkim rukovodiocima i radnicima-borcima za visoku produktivnost rada,

dokazuju da se ovi nedostaci mogu otkloniti i pokret za visoku produktivnost rada još više proširiti i učvrstiti.

Šta je još doprinijelo tako snažnom razvoju rudarstva u 1949 godini? To je bilo pronalaženje i pripremanje rudnih rezervi, proširenje sirovinске baze, s obzirom na to da je za razvitak naše teške industrije neophodno proširenje sirovinске baze. Drugi plenum CK KPJ ukazao je na taj zadatak kao osnovni zadatak u rudarstvu. Kako je izvršavan taj zadatak u 1949 godini? Kakve su mogućnosti stvorene za izvršenje plana u 1950 godini? Šta ćemo investirati u rudarstvu 1950 godine, da bi se ostvario plan proizvodnje 1950 godine kao i Petogodišnji plan.

Na investicione radove u rudarstvu 1949 godine utrošeno je oko 7.000.000.000 dinara što u odnosu na 1948 godinu predstavlja povećanje za 103%. Ovo povećanje postignuto je velikim zalaganjem i naporima naših trudenika. Veličina radova u istragama i pripremama rudnih nalazišta vidi se iz slijedećeg pregleda: izrađeno je preko sto km rudarskih hodnika ili 28% više nego u 1948 godini. Istražnih bušenja izvršeno je 187.000 metara, ili dva i po puta više nego u 1948 godini.

Specijalnu pažnju posvetili smo istraživanju i pripremanju velikih ugljenih bazena koji nam, zbog pogodnih geoloških i ekonomsko-tehničkih uslova, omogućuju brzo i veliko povećanje proizvodnje. Izraženi su bazeni: Kreka, Kolubara, Kostolac, Pljevlja, Srednjobosanski bazen i Velenje, i obezbijedene rezerve za nekoliko desetina godina. Isto tako proširili smo kapacitet postojećih rudnika otvaranjem novih revira u Kreki, Kaknju, Brezi, Zenici, Ibarskim, Mlavskim i drugim rudnicima. Ovim rudarskim radovima obezbijedili smo povećanje proizvodnje uglja u 1950 godini za oko 21%, prema izvršenju u 1949 godini.

U 1950 godini plan za rudarske istražne i pripremne radove u uglju iznosi 1.400.000.000 dinara, čime ćemo obezbijediti izvršenje i premašenje Petogodišnjeg plana u uglju kao i obezbijediti rezerve za iduće naše planove. Rudarske radove koncentrisaćemo na bazene: Kolubaru, Kostolac, Senjsko-resavske i Aleksinačke rudnike u Srbiji, Srednjobosanski bazen, Kreku i Banoviće u Bosni, Zagorje i Velenje u Sloveniji, Rašu, Ivanec i Ladanje u Hrvatskoj.

U istraživanju i pripremanju proizvodnje nafte postigli smo u 1949 godini mnogo veće rezultate nego u 1948 godini. Otvorena su dva nova naftonosna revira u Hrvatskoj i jedan naftonosni revir u Vojvodini, dok se na ostala tri revira u Vojvodini vrši bušenje koje zasada pokazuje dobre rezultate, jer su pojave gasa takve da se može očekivati eksploatacija za potrebe naših velikih

gradova. U 1949 godini izbušeno je dva puta više bušotina u naft̄ nego u 1948 godini.

U 1950 godini proširićemo radove na bušenju u poznatim revirima u Bosni, Crnoj Gori i Dalmaciji. Na osnovu današnjih rezervi naftinih revira povećaćemo proizvodnju nafte na oko 350% prema 1949 godini.

Ove godine osim nafte počeli smo sa iskorišćavanjem mnogobrojnih pojava ugljenih škriljaca iz kojih se mogu dobiti, kao i iz nafte, benzin, petroleum, maziva ulja, parafin i dr. Dosada utvrđene rezerve ovih škriljaca premašuju cifru od 100 miliona tona. U toku ove godine puštena su već u proizvodnju prva postrojenja uljanih škriljaca i to: u Aleksincu, Sinju i Miranovcu — Podvisu. Istovremeno se vrše i istražni radovi na škriljcima kod Zletova, u Poljanici kod Vranja, kod Vrgorca i na dalmatinskim otocima.

Što se tiče obojenih metala u istražnim i rudarskim radovima postignuti su naročito dobri rezultati. Naročitu pažnju posvetili smo u 1949 godini pronalaženju bakarnih nalazišta ruda. Vršili smo istraživanja u Makedoniji i Majdanpeku u Istočnoj Srbiji i započeli u Bosni i Crnoj Gori. Istraživanja u Majdanpeku i Makedoniji pokazala su povoljne rezultate. U 1950 godini produzićemo sa intenzivnim radom na istraživanjima i pripremama za proizvodnju bakra.

U toku 1949 godine povećali smo kapacitet postojećih rudnika olova i cinka u Trepči i Zletovu. Otpočeli smo proizvodnju u dva rudnika, Kopaoniku i Avali, a pripremili smo proizvodnju u rudnicima Ajvalija, Janjevo, Novo Brdo, Lece i Rudnik; istraživali smo nalazišta u Crnoj Gori (Šuplja Stijena i Brskovo), u Bosni (Srebrnica) i u Srbiji (Veliki Majdan). Sa ovim radovima povećaćemo proizvodnju olova i cinkane rude u 1950 godini za oko 30% prema 1949 godini. Sa radovima na istraživanju i pripremama proizvodnje u 1950 godini naša zemlja postaće najveći producent olova u Evropi.

U 1949 godini savladali smo nedostatak rezerve rude antimona. Sa pronalaženjem novih rudišta proizvodnja antimonove rude u 1950 godini biće za 35% veća nego u 1949 godini. Dok su prošlogodišnje rezerve antimonove rude omogućavale proizvodnju samo za nekoliko godina, otkrivene rezerve u toku ove godine obezbijeduju proizvodnju za preko 20 godina.

Sa rezervama hromne rude stajali smo rdavo u 1948 godini. U 1949 godini opsežnim radovima otkrivene su nove rezerve ove rude u postojećim rudnicima u Makedoniji (Raduša i Lojane), a pronadene nove rezerve u Devi i Babaj Boksu na

Kosmetu i na oba ova nalazišta već je počela proizvodnja u ovoj godini. Pored toga istražuju se nalazišta u Orahovcu, Korišu i Drenici na Kosmetu. Novootvorene rezerve omogućiće povećanje proizvodnje u 1950 godini za 50%.

U 1949 godini povećane su i rezerve molibdenove rude na preko 100 miliona tona, tako da postoje uslovi da proizvodnja molibdenove rude u Mačkatici bude među najvećim u svijetu. U Istočnoj Srbiji, u toku 1949 godine, pronađena su nalazišta volframa, koji je osobito važan za izradu kvalitetnih legiranih čelika za tešku industriju i naoružanje. U idućoj godini nastaviće se istraživanje i proizvodnja volframove rude.

U ovoj godini vršena su istraživanja niklovih ruda u Stragarima, Gokčanici i selu Ba u Srbiji. Dosadašnji rezultati pokazuju da je u bližoj budućnosti moguće početi sa proizvodnjom niklove rude.

U ovoj godini osvojena je i proizvodnja kadmijuma, koga imamo u našim olovo-cinkovim rudama. Ovaj metal ima široku primenu u elektroindustriji, industriji automobila, kao i drugim važnim industriskim granama.

Sa radovima na istraživanju i pripremanju rudišta obojenih metala bićemo u stanju da u 1950 godini već premašimo za 14% petogodišnji plan obojenih metala u celini. Kao što se vidi, istražnim i pripremnim rudarskim radovima u 1949 godini uspjeli smo da proširimo sirovinsku bazu i da stvorimo rezerve za povećanu proizvodnju u 1950 godini.

Daljim investicionim radovima u 1950 godini bićemo u stanju da proizvodimo sve strateške sirovine koje daje rudarstvo, osim kalaja. No nije nemoguće da i njegove rude pronađemo u našoj zemlji.

No nije dovoljno samo pronaći nova rudna nalazišta, već je potrebno za eksploataciju izgraditi objekte kojima će se rudišta vezati za saobraćajnu mrežu, dovesti rudnicima električnu energiju i izgraditi objekte za proizvodnju i preradu ruda. I na izgradnji novih objekata učinili smo mnogo u 1949 godini, iako plan ugrađivanja opreme nije izvršen, s obzirom na to da oprema nije dobijena iz uvoza. U rudarstvu smo izgradili u 1949 godini 206 kilometara donjeg stroja i 136 kilometara gornjeg stroja pruga (ovde nijesu uračunate unutrašnje rudničke saobraćajnice), što čini skoro šest puta više nego 1948 godine itd.

U 1949 godini izgradili smo oko 286 kilometara dalekovoda ili dva i po puta više nego u 1948 godini. Ovim smo omogućili eksploataciju i mehanizaciju naših rudnika.

Uprkos tome što nam iz Mađarske i Čehoslovačke nijesu isporučene, izgradili smo sopstvenim snagama žičare u rudnicima Kopaoniku i Boru, a gradi se još pet žičara.

Za preradu rude proširili smo flotacije u Trepči i Boru i izgradili flotaciju za antimonovu rudu, tako da sada preradujemo i siromašnije antimonove rude, koje smo ranije odbacivali kao nekorisne. Na taj način ćemo još više produžiti vijek našim antimonskim rudnicima.

Radi povećanja proizvodnje olova udvostručen je kapacitet topionice u Trepči i proširena i modernizovana topionica u Mežici. Daljom izgradnjom povećaće se proizvodnja rafiniranog olova u 1950 godini za 38%. Kapacitet topionice cinka u Celju povećan je za 60%, a kapacitet proizvodnje žive u Idriji za 11%.

Ove godine započeli smo sa izgradnjom koksare u Kreki. U 1950 godini nastavićemo i završiti izgradnju separacija u Kreki i Kaknju, koje su u vezi sa izgradnjom koksare koja će se takođe završiti u 1950 godini.

Radi povećanja prerade nafte proširili smo ove godine postrojenja rafinerije u Rijeci, Sisku i Brodu. Sa investicijama u 1950 godini postići ćemo kapacitet prerade odnosno proizvodnje naftinih derivata, predviđenim planom za 1951 godinu.

Posebno pitanje u rudarstvu pretstavlja izgradnja materijalnih uslova života naših trudbenika na rudnicima. Tom pitanju posvetili smo u 1949 godini veliku pažnju. U toku ove godine izgradili smo i stavili pod krov oko 300.000 kvadratnih metara stambene površine na rudnicima, što u poređenju sa površinom izgrađenom u 1948 godini iznosi povećanje od tri i po puta. Sa ranijih 750.000 m² stambene površine, koliko smo ukupno imali na rudnicima do početka ove godine, uspjeli smo da u toku ove godine podignemo ukupni stanbeni fond na rudnicima na 1.050.000 m² stambene površine, što je još nedovoljno za smještaj radnika koji danas rade na rudnicima. Zato ćemo u 1950 godini nastaviti sa intenzivnom izgradnjom ne samo započetih stanova već i novih stanbenih površina. I ovo će biti jedan od važnih činilaca za porast proizvodnje u rudarstvu u 1950 godini i za stabilizaciju radne snage, koja za rudarstvo pretstavlja ozbiljan problem.

Drugovi narodni poslanici, naša zemlja raspolaže ogromnim rudnim bogatstvima, ogromnim rezervama uglja, ruda i nafte, koje su u 1949 godini intenzivno ispitivane i pripremane za eksploataciju. Sa proširenjem sirovinske baze u 1949 godini i planom razvitka u 1950 godini rudarstvo može da izvrši za 25% veće zadatke, nego što je bilo izvršenje u 1949 godini; zato su

opravdane investicije koje su predviđene budžetom, jer je ovo povećanje potrebno za našu privredu.

Dosadašnje iskustvo i rezultati pokazuju da su naši rudari spremni da ulože maksimum svojih sposobnosti i da pod rukovodstvom svoje Partije i druga Tita pruže svojim narodima i svojoj zemlji što više uglja, što više nafte, što više metala, jednom riječju, što više sirovina za preradu, kako bi time doprinijeli bržoj izgradnji socijalizma u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji. (Burno i dugotrajno odobravanje).

Pretsedavajući: Ima reč Ministar elektroprivrede inž. Nikola Petrović.

Ministar elektroprivrede inž. Nikola Petrović (AP Vojvodina — NR Srbija): Drugovi narodni poslanici, kao i za ostale grane naše privrede tako i za elektroprivredu 1949 godina pretstavlja godinu novih uspeha u borbi za uspešno izvršenje našeg prvog Petogodišnjeg plana, za izgradnju socijalizma u našoj zemlji. Povećala se proizvodnja električne energije i poboljšala njena raspodela. Dovršeno je nekoliko novih elektrana, transformatorskih stanica i mnogo stotina kilometara dalekovoda. Proizvodnja električne energije povećala se od okruglo dve milijarde kilovat-časova u 1948 na oko 2 milijarde 200 miliona kilovat-časova. U 1950 godini proizvodnja električne energije će i dalje da raste i da se podigne na 2 milijarde 700 miliona kilovat-časova. Specifična potrošnja električne energije po stanovniku popela se u ovoj godini na 145 kilovat-časova prema 72 u 1939 godini i 75,5 u 1946 godini. Ili, ako potrošnju električne energije po stanovniku u 1939 godini uzmemo kao 100, a u 1946 godini kao 104, onda se proizvodnja u ovoj godini podigla na 200. To znači da je u ovoj godini potrošnja električne energije po stanovniku bila dva puta veća nego u staroj, kapitalističkoj Jugoslaviji.

Proizvodnja električne energije od oslobođenja do danas porasla je u svim našim narodnim republikama. Ali treba istaći kao naročito značajnu činjenicu da je tempo porasta proizvodnje u ekonomski nerazvijenim narodnim republikama, u Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Crnoj Gori, bio iznad opštejugoslovenskog prosečnog porasta, brži nego u Srbiji, Hrvatskoj i Sloveniji.

Proizvodnja električne energije bila bi u 1949 godini još veća da je stanje voda na našim rekama bilo povoljnije. U Sloveniji i u Dalmaciji, gde su naše najveće hidroelektrane, imali smo kroz mnogo meseci vodostaj ispod desetogodišnjeg proseka, koji se uzima kao baza kod planiranja proizvodnje hidroelektrane.

I pored toga što je proizvodnja električne energije u ovoj godini bila za 10% veća nego u prošloj, imali smo u čitavom nizu rejona vrlo napregnutu energetska situaciju. Ova je pojava posledica naglog porasta potrošnje energije, pre svega u industriji i rudarstvu. Dok se u 1946 godini od ukupno proizvedene električne energije 60% trošilo za potrebe industrije i rudarstva, u 1948 godini porastao je ovaj procenat na 80. I u 1950 godini biće energetska situacija u većini rejona jako napregnuta. To znači da ćemo u idućoj godini morati da posvetimo još veću pažnju pravilnoj raspodeli električne energije preko dobro organizovane dispečerske službe, čije će odluke potrošači električne energije morati bezuslovno i tačno da ispunjavaju. Dalje, da ćemo i u idućoj godini morati da vodimo žestoku borbu za još bolje iskorišćenje kapaciteta naših elektrana, u čemu su doduše postignuti vrlo veliki uspesi, ali gde još uvek imamo izvesne neiskorišćene rezerve. Pored ovoga moraće u idućoj godini sve naše elektrane da posvete još veću brigu uvođenju novih, ubrzanih metoda godišnjeg remonta, borbi za uštedu goriva i maziva, mehanizaciju istovara uglja i odvođenje šljake i pepela.

Kao što je već drug Kidrič u svom ekspezu rekao, kapitalna izgradnja u elektroprivredi imala je da se bori sa velikim teškoćama, usled otkazivanja investicionih ugovora od strane Čehoslovačke, Mađarske i sovjetske okupacione zone Austrije. No, i pored svega toga, uspelo nam je ove godine da dovršimo 8 novih elektrana i da proširimo i rekonstruišemo šest postojećih elektrana. Ukupna snaga novih kapaciteta puštenih u rad u 1949 godini iznosi 27.200 kilovata. Proširenjem kapaciteta starih elektrana dobili smo novih 25.000 kilovata. To znači da smo ove godine pustili u rad ukupno 52.200 kilovata. Kao najveći uspeh postignut u 1949 godini treba smatrati puštanje u rad prvog agregata na termoelektrani Veliki Kostolac od 10.500 kilovata. Projekti i montaža termoelektrane Veliki Kostolac delo su naših domaćih inženjera, tehničara i montera. Na drugom mestu treba pomenuti modernu termoelektranu u Madarima kod Skoplja, čija je montaža dovršena sopstvenim snagama, kada su je češki monter napustili mesec dana pre završetka. Izgradnjom ove termoelektrane, NR Makedonija dobila je jedan značajan izvor električne energije, koji će svakako imati veliki značaj za dalju industrijalizaciju ove republike. Dvršene su ili se nalaze neposredno pred dovršenje još sledeće elektrane: Vlasenica, Zrnovci, Mesići, Savica, Mušovića Rijeka i Pljevlja. Prošireni su kapaciteti termoelektrana: Raša, Subotica, Zvezdana, Mostar, Zagreb i Zenica.

U ovoj godini izgradili smo 340 km dalekovoda od 110 kilovata, tako da ukupno danas u našoj zemlji ima 1300 kilometara vodova od 110 kilovata, dok stara Jugoslavija takve vodove uopšte nije imala. Plan izgradnje dalekovoda od 110 kilovata izvršen je sa nešto preko 100%. Dalekovoda od 30 kilovata izgrađeno je u 1949 godini 1050 kilometara. Izgrađene su 34 trafostanice od 35 kilovata, otpočela je izgradnja 5 velikih trafostanica od 110 kilovata.

U prošlogodišnjoj budžetskoj debati ja sam upoznao druge narodne poslanike sa krupnim uspesima koje je naša elektroprivreda postigla u projektovanju novih elektroprivrednih objekata, delatnosti koja je u kapitalističkoj Jugoslaviji bila isključivo monopol stranih monopolističkih kompanija. Iako u našim projektantskim organizacijama danas još radi izvestan neznatan broj stranih stručnjaka, možemo konstatovati da su ove organizacije do te mere učvršćene i naši stručni kadrovi do tog stepena razvijeni da smo danas u stanju sopstvenim snagama da isprojektujemo svaki elektroprivredni objekat. U 1949 godini Ministarstvo elektroprivrede je, sprovodeći direktive naše Savezne vlade i druga Tita, učinilo veliki napredak u pogledu montaže novih objekata. Svi elektroprivredni objekti, maločas pomenuti, montirani su isključivo sopstvenim snagama. Početkom 1949 godine imala su montažna preduzeća Ministarstva elektroprivrede 250 radnika, a danas se ovaj broj popeo na preko 1000 radnika. Kao što je poznato, montaža iziskuje radnike, inženjere i tehničare najviših kvalifikacija. Pre revolucije ova delatnost je takođe bila monopol inostranih kompanija. Danas više nema tog montažnog zadatka koji mi ne bismo bili u stanju da izvršimo sopstvenim snagama.

Što se tiče kapitalne izgradnje u 1950 i 1951 godini već je pomenuto da će dovršenje nekih objekata biti pomereno za kraj 1952 godine. Ali to nikako ne znači da zadatke koji stoje pred nama u 1950 i 1951 godini treba olako shvatiti. Naprotiv, nastavlja se izgradnja svih započetih krupnih objekata. Sve započete velike hidroelektrane, kao Jablanica, Vlasina, Zvornik, Mavrovo, Vuzenica, moraju biti puštene u rad do kraja 1951 godine. Za njih će prema isporučiti naša teška industrija. To znači da bi bilo vrlo opasno ako bi građevinska preduzeća koja grade elektrane i za trenutak popustila u svom naporu, računajući s tim da još ima vremena. Ovde želim naročito da pomenem da postoje svi uslovi da se krajem iduće godine pusti u rad prvi agregat hidroelektrane Vinodol, za koju je sva oprema obezbeđena i već počinje da pristiže na gradilište. Po našem mišljenju, građevin-

ska operativa NR Hrvatske nije ovom objektu posvetila dovoljno pažnje sve do pred kraj ove godine. Isto ovo važi i za hidroelektranu Mavrovo gde građevinska operativa NR Makedonije treba da preduzme hitne organizacione mere.

U okviru Ministarstva elektroprivrede stvorena je početkom ove godine Glavna direkcija elektrotehničkog porcelana. Njoj je stavljen u zadatak da izgradi novu tvornicu porcelana u Arandelovcu, da dovrši izgradnju tvornice porcelana na Stupu kod Sarajeva i da proširi i modernizuje tvornicu elektrotehničkog porcelana u Novom Sadu. Glavna direkcija elektrotehničkog porcelana izvršila je svoje planske zadatke. Proširena tvornica porcelana u Novom Sadu i novosagrađena tvornica na Stupu, koja će kroz koji dan biti puštena u rad, proizvešće već 1950 godine 1900 tona elektrotehničkog porcelana, što znači da će se proizvodnja više nego podvostručiti.

Nekoliko reči o organizacionim pitanjima elektroprivrede. Početkom ove godine spojena je savezna i republička elektroprivreda i stvorene su jedinstvene generalne direkcije za elektroprivredu, koje obuhvataju teritorije pojedinih narodnih republika. Ova reorganizacija dala je vrlo dobre rezultate time što je ukinut paralelni i nedovoljno koordinirani razvitak savezne i republičke elektroprivrede. Iskustvo stečeno u dosadašnjoj borbi za elektrifikaciju naše zemlje pokazalo je:

1) da plan elektrifikacije mora biti jedan i jedinstven i da ne može da se deli na savezni i republički;

2) da mora postojati jedinstvena dispečerska služba, rukovodena iz jednog centra, koja će dirigovati raspodelom električne energije, imajući u vidu energetska situaciju u pojedinim rejonima i vodeći računa o potrebama prioritarnih grana privrede;

3) da je potrebna tehnička pomoć razvijenih republika nerazvijenim narodnim republikama, ako se misli izvršiti plan elektrifikacije u svim republikama podjednako.

Nova reorganizacija pred kojom stoji elektroprivreda i koja treba da poveća odgovornost i brigu narodnih republika u borbi za elektrifikaciju naše zemlje, da na njih prenese najveći deo operative, mora bezuslovno da vodi računa o ova tri principa. Ova će reorganizacija predstavljati nov, značajan korak u borbi za elektrifikaciju naše zemlje, u razvitku naše elektroprivrede.

Ovo su, drugovi narodni poslanici, rezultati sa kojima elektroprivreda ulazi u četvrtu godinu našeg prvog Petogodišnjeg plana. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč Ministar poljoprivrede inž. Mijalko Todorović.

Ministar poljoprivrede inž. Mijalko Todorović (*Izborni srez kragujevački, NR Srbija*): Drugovi poslanici, za izvršenje planova u 1949 godini na području poljoprivrede odlučujući značaj imale su odluke Drugog plenarnog zasedanja CK KPJ, održanog na početku protekle planske godine. Ovim odlukama postavljeno je da se „borba za unapređenje poljoprivrede... mora voditi na osnovici jačanja socijalističkog sektora, tj. zadružnog i državnog sektora u poljoprivredi, jer se samo bržom izgradnjom i proširenjem socijalističkog sektora poljoprivrede mogu stvoriti uslovi za savladavanje njene zaostalosti”.

Kakvi su rezultati našeg rada u protekloj godini na proširivanju socijalističkog sektora?

Broj krupnih državnih poljoprivrednih dobara porastao je u toku te godine od 83 na 114 a broj lokalnih dobara i ekonomija od 1.242 na 1.743. Ukupna površina državnog sektora povećana je za 21%. Još brži je porast stočnog fonda na državnom sektoru: broj konja se povećao za 86%, goveda za 80%, ovaca za 50%, svinja za 127%.

Najkrupniji uspesi u protekloj godini postignuti su u socijalističkom preobražaju sela putem organizovanja seljačkih radnih zadruga. Rezultate toga rada pokazuje sledeća tabela:

Broj seljačkih radnih zadruga			Broj domaćinstava			Zadružna zemlja u ha		
31-XII 1948	10-XII 1949	0/0	31-XII 1948	10-XII 1949	0/0	31-XII 1948	10-XII 1949	0/0
1.318	6.492	492	60.156	323.849	538	323.984	1.762.614	544

To znači da je stepen kolektivizacije u pogledu broja zadružnih domaćinstava porastao sa 2,6% na 14,2%, tj. više nego pet puta. Socijalistički sektor — zadružni i državni — ima već sada više od jedne petine ukupne poljoprivredne površine.

Podaci nam pokazuju da je broj zadružnih domaćinstava rastao brže nego broj organizovanih seljačkih radnih zadruga, što znači da su se zadruge u toku 1949 godine i omasovljavale. Dok smo na kraju 1948 godine imali na jednu zadrugu 45,8 domaćinstava, sada imamo na jednu zadrugu prosečno 50 domaćinstava. Isto tako, gornji podaci pokazuju da je površina zadružne zemlje rasla brže nego broj zadružnih domaćinstava; na

kraju 1948 godine dolazilo je prosečno na jednu zadrugu 231 hektar zemlje, a sada dolaze 272 hektara. To nesumnjivo potvrđuje da su u toku 1949 godine u zadruge masovno stupali i srednji seljaci. Da bi se imala jasnija pretstava o tempu kolektivizacije u protekloj godini napominjen da je prosečno dnevno u toku cele godine organizovano po 15 seljačkih radnih zadruga, odnosno da je prosečno dnevno stupalo u radne zadruge skoro 800 seoskih domaćinstava.

Sudeći po strahovitoj svakodnevnoj galami i klevetama informbiroovskih rukovodstava o našoj politici na selu, neupućeni bi mogao pomisliti da su u tim zemljama postignuti još veći rezultati nego kod nas. Zato mi dopustite, drugovi narodni poslanici, da vam nekim podacima ilustrujem stanje u tim zemljama.

Albanski list »Baškimi« u broju od 23 novembra 1949 godine kaže:

»Seljačke radne zadruge, kao i svi ostali sektori privrede, bile su oštećene od neprijateljskog rada jugoslovenskih trockista koji se je odražavao u starom, antimarksističkom pravilniku seljačkih radnih zadruga. Zahvaljujući pismima Boljševičke partije i rezolucije IB, greške učinjene zbog uticaja jugoslovenskih trockista otklonjene su jednom zauvek i seljačke radne zadruge su povedene na pravilan put marksističko-lenjinističkog razvoja.«

Kao rezultat tog informbiroovskog »marksističko-lenjinističkog puta, u Albaniji je bilo 1948 godine 56 a 1949 godine 58 zadruga.

U Mađarskoj, prema referatu Vas Zoltána, predsednika Planske komisije (»Sabad nep« od 11 decembra 1949 god.) ima 1.500 zadruga koje obrađuju 350.000 katastarskih jutara zemlje.

Boleslav Bjerut u svom referatu na Trećem plenumu CK Poljske radničke partije 13 novembra 1949 godine govori o značaju pokreta seljačkih radnih zadruga i kaže:

»Istovremeno treba podvući svom snagom istoriski značaj stvaranja, u trećoj godini plana izgradnje, prvih 170 seljačkih radnih zadruga.«

Bugarska je napravila čvrst plan da u 1948 godini dostigne broj od 800 seljačkih radnih zadruga. Plan je prebačen — stvorene su 1.163 zadruge. Međutim, 11 i 12 juna 1949 godine sastao se prošireni Plenum BKP i odlučio »da se kolektivizacija privremeno obustavi«, da se formiraju komisije za ispravljanje grešaka, da se vrati zemlja onima kojima je nepravilno oduzeta, da se dozvoli istup iz radnih zadruga onima koji su u njih nasilno ušli itd. U oktobru je u Bugarskoj bilo 1.567 TKZS.

Prema pisanju moskovske »Pravde«, u Rumuniji je krajem oktobra 1949 godine bilo 65 kolektivnih poljoprivrednih gazdinstava.

Pretsednik planskog ureda ČSR dr Jaromir Dolanski u svom referatu u Narodnoj skupštini, 17 novembra, kaže pored ostalog:

»Značaj socijalističkog sektora u našoj poljoprivredi počinje da raste. U više od jedne petine naših opština imamo danas već pripremljene odbore jedinstvenih zemljoradničkih zadruga. O nekih 250 jedinstvenih zemljoradničkih zadruga možemo govoriti kao o primernim zadrugama koje su izradile detaljne planove žetve, oranja i setve. Neke zadruge izradile su, štaviše, i opšte godišnje finansijske planove. Niz jedinstvenih poljoprivrednih zadruga pristupio je kolektivnoj setvi bilo po grupama zemljoradnika ili čak i u srazmerima čitave opštine.«

Mislim da ovome nisu potrebni komentari. Naši rezultati socijalističke izgradnje na selu nedvosmisleno pobijaju sve inform-biroovske klevete o tobožnjoj kulačkoj politici naše Partije na selu. Svi napred navedeni rezultati u pogledu organizovanja seljačkih radnih zadruga u protekloj godini nesumnjivo potvrđuju ispravnost politike naše Partije na selu u celini i posebno po pitanju socijalističkog preobražaja sela. Ovi rezultati, kao i činjenica da i dalje svakodnevno stotine seoskih domaćinstava stupa u seljačke radne zadruge, govore rečito o tome da su široke mase radnog seljaštva prihvatile politiku naše Partije u pogledu socijalističkog preobražaja sela i da svesno, sve masovnije, pristupaju izgradnji socijalizma na selu. Mi danas možemo sa sigurnošću reći da će i u narednim godinama, uporedo sa čitavom socijalističkom izgradnjom u našoj zemlji, i na ovom najtežem području socijalizam biti uspešno izgrađivan.

Na ovom mestu treba naglasiti neke greške počinjene u ovoj godini koje bi, ako se ne otklone, mogle imati ozbiljnih posledica na dalji razvitak zadrugarstva.

1) U nekim slučajevima narušavan je princip dobrovoljnosti primenom raznih formi neposrednog ili posrednog pritiska: nepravilno sprovođenje raznih privrednih mera (otkup, porez itd.), nezakonita obećanja, pretnje i tome slično. Takvo kršenje naše linije imalo je negativnih posledica na unutrašnju organizaciono-političku čvrstinu i ekonomski razvitak samih zadruga gde su te greške učinjene, a takode i negativnih političkih i drugih posledica na ostalo radno seljaštvo van zadruga. Činjenica da su najslabije zadruge tamo gde je narušena dobrovoljnost prilikom njihovog osnivanja još jedanput potvrđuje da se princip dobrovoljnosti mora svuda dosledno sprovoditi.

2) Iako seljačke radne zadruge, prosečno uzevši, predstavljaju dosta krupna gazdinstva (50 domaćinstava, 272 hektara), ipak treba napomenuti da u nekim krajevima još uvek ima sićušnih zadruga sa malim brojem domaćinstava i sa malo zemlje. Takve zadruge nisu mogle da obezbede ni dovoljno sredstava za život zadrugarima, niti tržišnih viškova za državu. Zbog toga one nisu bile privlačna snaga za ostale mase seljaka van zadruga; štaviše, one su obično značile izolovanje najsvesnijeg jezgra u selu od pretežne većine radnih seljaka. Osim toga, bilo je slučajeva (Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Dalmacija) osnivanja seljačkih radnih zadruga u tako pasivnim selima gde one nemaju, pri sadašnjem stanju naše poljoprivredne tehnike, nikakvih perspektiva za neposredno proširenje poljoprivredne proizvodnje.

Potrebno je ubuduće osnivati samo takve seljačke radne zadruge koje imaju ekonomskih uslova za život i tamo gde ima perspektiva za neposredno šire razvijanje neke od poljoprivrednih grana. To zahteva, prvo, opsežnije političke pripreme za osnivanje svake zadruge i, drugo, temeljitiju ekonomsku i ostalu analizu svake zadruge posebno pre njenog registrovanja. Što se tiče postojećih malih zadruga, potrebno je putem organizacionog učvršćivanja, ekonomskog jačanja i političkog rada obezbediti njihovo omasovljavanje.

3) Sektaški stav u izboru tipova seljačkih radnih zadruga umnogome ometa omasovljavanje malih zadruga. Prema stanju od 1 septembra ove godine bilo je svega 8,4% zadruga I tipa, a 26,3% II tipa, — sve ostale su višeg — III i IV tipa. Isto tako ima pojava sektaškog smanjivanja rente u nižim tipovima zadruga. Mi nemamo podataka o visini rente u ovoj godini, jer zadruge još nisu izvršile godišnje obračune i raspodelu dohotka, ali prema bilansima za 1948 godinu dohodak u seljačkim radnim zadrugama podeljen je na sledeći način:

fondovima	15,18%
zadrugarima za radne dane	81,05%
renta na zemlju	3,77%

Ovi podaci pokazuju pravilne principe na kojima su organizovane naše seljačke radne zadruge, pravilnu tendenciju razvitka, ali ovako naglo smanjivanje zemljišne rente nesumnjivo je, pored ostalog, u nekim slučajevima usporilo razvitak zadrugarstva, a naročito kočilo masovno stupanje srednjaka u zadruge.

Što se tiče ekonomija opštih zadruga, treba napomenuti da su one imale znatan uticaj na stvaranje seljačkih radnih zadruga, ali s obzirom na njihovo sadašnje stanje i postignute uspehe u

organizovanju seljačkih radnih zadruga — one su uglavnom prevazidene. Zbog toga ne treba raditi na osnivanju novih zadružnih ekonomija, — osim u onim krajevima gde za radne zadruge još nema uslova, jer bi one u sadašnjim uslovima stvarno vukle unazad. Ali treba raditi na sredivanju postojećih zadružnih ekonomija i njihovom eventualnom prevodenju u seljačke radne zadruge, vodeći računa o konkretnim ekonomskim, političkim i drugim uslovima.

Po direktivama CK KPJ trebalo je u protekloj godini, i ubuduće, jačati socijalistički sektor u poljoprivredi takvim merama koje istovremeno unapređuju poljoprivrednu proizvodnju uopšte i povećavaju tržišne viškove napose.

Ukupna poljoprivredna proizvodnja FNRJ po vrednosti veća je u ovoj godini nego u 1948 za 6%, pri čemu razne grane pokazuju različiti porast, odnosno i delimično smanjenje. Ovi rezultati pokazuju da ukupna poljoprivredna proizvodnja još nije dobila onakav tempo porasta kakav bi zahtevao naš celokupni privredni razvitak, ali u poredenju sa 1948 godinom, kada je već bio dostignut i u nekim granama premašen predratni nivo, i kad se uzmu u obzir svi elementi i teškoće koje je trebalo savladivati u protekloj godini (krupne promene u proizvodnim odnosima, brzi razvitak zadrugarstva, mobilizacija radne snage i zaprega za druge privredne grane, ekonomska blokoda informbiroovskih zemalja, koja je imala posrednog ili neposrednog uticaja i na poljoprivredu, naročito u pogledu obezbeđenja sredstava za proizvodnju itd.) — može se uzeti da su ovi rezultati zadovoljavajući i to, sa svoje strane, potvrđuje zdrav razvitak naše socijalističke privrede u celini.

Faktori koji su doprineli ovakvom ostvarenju plana poljoprivredne proizvodnje jesu: požrtvovan rad i svesno zalaganje ogromne većine radnog seljaštva naše zemlje koje je shvatilo da od njegovog rada na povećanju poljoprivredne proizvodnje umnogome zavisi izvršenje čitavog našeg Petogodišnjeg plana, a time i bolja budućnost samih radnih seljaka; dalje, relativno podizanje tehnike i kulture proizvodnje, koje je postignuto zahvaljujući pomoći države radnim seljacima, kao i relativno povoljni klimatski uslovi i, najzad, povećanje proizvodnje na socijalističkom sektoru, naročito na državnim dobrima i nekim seljačkim radnim zadrugama.

U snabdevanju poljoprivrede proizvodnim sredstvima u ovoj godini učinjen je znatan napredak prema 1948 godini i to naročito u alatu, sprežnim oruđima i nekim srednjm mašinama. Tako je iz naše industrijske proizvodnje predato poljoprivredi:

	1948	1949	%
plugovi sprežni	26.323	41.632	158
kultivatori sprežni	5.650	9.730	172
drljače sprežne	10.849	20.924	193
kosilice sprežne	313	367	117
trijeri	904	1.310	145
vršalice	539	581	107
selektori motorni	5	138	
inkubatori	105	600	570
veštačka dubriva	39.500 tona	81.000 tona	207
sredstva za zaštitu bilja	13.954 tona	14.074 tona	101
veterinarska sredstva	89,910.000 din.	149,973.000 din.	168

Ovde treba napomenuti da je u protekloj godini, uprkos ovako krupnom povećanju proizvodnje veterinarskih cepiva i lekova i dalje bilo na terenu ozbiljne nestašice nekih sredstava za zaštitu stoke protiv zaraza, naročito za svinje, tako da su i u ovoj godini od tih bolesti pretrpljeni ozbiljni gubici. Planom za 1950 godinu predviđena je dovoljna produkcija najvažnijih veterinarskih sredstava za zaštitu stoke. Ali već u ovoj godini nije osnovni uzrok bio u tome, već u organizaciji veterinarske službe, u njenom prilagodavanju novim uslovima. Naime, veliki transport stoke zbog otkupa, veće koncentracije itd. stalno su omogućavali širenje raznih zaraza, jer karantinska služba nije bila pravilno organizovana. Tako je, na primer, proizvedenom količinom seruma protiv svinjske kuge moglo biti zaštićeno 3,260.000 grla svinja, a stvarno je zaštićeno svega oko 2,000.000 grla.

Znatno povećanje proizvodnje, naročito u nekim proizvodima na državnim dobrima i nekim seljačkim radnim zadrugama, takođe je doprinelo ukupnoj proizvodnji, a naročito povećanju tržišnih viškova tih proizvoda.

Ukupna obradiva površina na državnom sektoru porasla je u ovoj godini za 21% a proizvodnja žitarica za 26,1%, povrća za 128,4%, krmnih kultura sa senom za 111,7%, voća za 163%, vinogradarstva za 60%, mesa za 275,4%, masti za 486%, mleka za 81%, vune za 15,4%, jaja za 275%, ili ukupna vrednost proizvodnje na državnom sektoru porasla je u 1949 godini prema 1948 godini za 105%.

Proizvodnost rada na državnim poljoprivrednim dobrima porasla je za 29,4%.

Iako ovo povećanje proizvodnosti rada nije rezultat samo bolje organizacije rada, racionalizacije proizvodnje, bolje upotrebe mašina itd. već i rezultat promena u strukturi produkcije

(veće učešće stočarstva), ipak ova činjenica otkriva ogromne rezerve koje stoje još neiskorišćene na državnim poljoprivrednim dobrima u pogledu podizanja proizvodnje baš putem savladivanja niza organizacionih pitanja, počev od organizacije rukovođenja do procesa rada. Međutim, ukupna proizvodnja na dobrima, naročito robna proizvodnja, još uvek je niska a puna cena koštanja proizvoda vrlo visoka, zbog toga što su prinosi na zemlju niski, niska produktivnost stoke, velika uginuća, slaba evidencija utroška materijala itd. Prema tome, u sledećoj planskoj godini pred organima poljoprivrede i rukovodstvima državnih poljoprivrednih dobara stoji kao osnovni zadatak organizaciono sređivanje tih dobara, dalje učvršćivanje organizacije proizvodnje i procesa rada, normiranje na svim radnim mestima, konačno zavodenje evidencije.

Vrednost investicija na državnom sektoru poljoprivrede u 1949 godini iznosi 3.218 miliona dinara od čega 2.338 miliona kapitalne izgradnje a 889 miliona društvenog standarda. Time su u ovoj godini na većini dobara (sem novih i planinskih) završeni ili su u toku izgradnje svi najvažniji ekonomski objekti. Prema tome, za ta dobra biće u idućoj godini glavni zadatak racionalizacija ekonomskih dvorišta putem izgradnje saobraćajnica, vodovoda, kanalizacija i sl., pored dovršenja nezavršenih objekata, i, takode, izgradnja radničkih stanova i drugih objekata društvenog standarda. Treba dodati da su i u ovoj godini na državnim dobrima izgrađivani veoma masivni i skupi a za proizvodnju nepodesni objekti.

Ne možemo dati analizu učešća zadružnog sektora u ukupnoj proizvodnji i tržišnim viškovima zbog toga što su zadruge organizovane u toku čitave godine. Ali, prema podacima kojima raspolažemo, u celini uzevši, udeo seljačkih radnih zadruga u ukupnoj proizvodnji i tržišnim viškovima u ratarskoj grani odgovara njihovom udelu u obradivim površinama. Tako su na završetku prolećne setve seljačke radne zadruge učestvovala u ukupnim setvenim površinama sa 11,6% a u obaveznoj isporuci državi tržišnih viškova belih žita sa 12,5%. Ako dodamo i setvene površine na okućnici, i u tom slučaju učešće zadruga u isporukama državi belih žita odgovaralo bi setvenim površinama. Međutim, ovi rezultati ne zadovoljavaju zbog toga što je, prvo, u tom periodu pretežan deo zadruga bio u žitorodnim rejonima, i, drugo, što seljačke radne zadruge, kao krupna socijalistička gazdinstva i pri današnjem stanju naše poljoprivredne tehnike, mogu i moraju dati veću proizvodnju i višu produktivnost rada

nego sitna individualna gazdinstva. Tu se pre svega radi o organizacionom učvršćivanju zadruga.

Brzi porast seljačkih radnih zadruga i njihovo naglo omasovljavanje zahtevali su mnogo bržu i efikasniju organizaciono-političku, stručnu, materijalnu i drugu pomoć državnih i drugih organa. Međutim, ovi su više pažnje posvećivali samom osnivanju zadruga nego njihovom organizacionom učvršćivanju. Otuda u mnogim, naročito novim zadrugama ima veoma krupnih organizacionih slabosti koje koče dalji razvoj zadruga, njihovo omasovljavanje i podizanje zadružne proizvodnje. Otuda pojave slabe radne discipline, niski prinosi, upropašćavanje zadružne imovine itd.

Najvažniji organizacioni problemi čijem rešavanju, pre svega, treba posvetiti punu pažnju jesu:

a) demokratski način upravljanja zadrugom, time što se najšire mase zadrugara privlače da raspravljaju i odlučuju o svim važnim pitanjima zadruge;

b) socijalistički princip nagrađivanja prema radu, koji je bitan uslov za organizaciono-političku čvrstinu zadruge i za pravilno organizovanje proizvodnje; zato je potrebno sve zadrugare (izuzev onih koji su na socijalnom staranju zadruge) nagrađivati novčano i uaturi isključivo prema učinku, tj. prema zaradenim radnim danima uz dopunsko nagrađivanje za premašenje planova. To zahteva, pre svega, pravilnu organizaciju rada sa brigadno-grupnim sistemom, pravilno normiranje i tačnu evidenciju učinka po kvantitetu i kvalitetu;

c) organizovanje stalnih brigada i grupa kao čvrstih proizvodnih jedinica, koje će obuhvatiti sve za rad sposobne zadrugare, koje će biti zadužene određenom zemljom i inventarom, sa određenim godišnjim planom i mesečnim i drugim planskim zadacima i, gde je to moguće, sa ličnim zaduženjima;

d) izrada svih privrednih planova zadruge uz puno učešće svih zadrugara, uz pomoć agronoma i drugih organa iz sreskog narodnog odbora, radi što potpunije analize proizvodnih kapaciteta zadruge i njihovog maksimalnog iskorišćavanja, radi mobilizacije svih zadrugara u borbi za izvršenje svih zadružnih planova, a pre svega plana isporuke tržišnih viškova državi;

e) sređivanje zadružnog knjigovodstva i evidencije, čija neurednost pretstavlja ozbiljnu opasnost za pravilnu privrednu delatnost zadruge, za moralno-političko jedinstvo u njoj. Današnje stanje knjigovodstva u zadrugama traži mnogo efikasniju instruktorsku i revizionu službu povereništva za poljoprivredu u sreskom narodnom odboru.

Stanje zadružnog stočarstva pokazuje izvestan napredak u poređenju sa krajem 1948 godine, ali je ono još uvek nezadovoljavajuće, i to naročito u žitorodnim rejonima i najviše u pogledu goveda i svinja. Dok je zadružna zemlja u ovoj godini povećana za 444%, dotle je stočni fond porastao: konji za 474%, goveda za 620%, ovce za 476% i svinje za 144%. Iako ove cifre pokazuju brži porast u stočarstvu nego u zadružnoj zemlji (osim svinja) treba imati u vidu da je ove godine formiran veliki broj zadruga u stočarskim rejonima i da se stanje stočarstva u žitorodnim rejonima, naročito u Vojvodini i istočnoj Slavoniji, nije znatnije popravilo. Tako smo, na primer, prema podacima od 30 septembra ove godine, u Vojvodini na 100 ha zadružne zemlje imali prosečno samo 3,2 grla goveda, 12,1 ovaca i 15,7 svinja. Takvo stanje stočarstva u seljačkim radnim zadrugama veoma se nepovoljno odražava na čitavu zadružnu proizvodnju i na dohodak zadrugara. Zbog toga će trebati u idućoj godini preduzeti opsežnije mere za povećanje zadružnih stočnih fondova, naročito u zadrugama u žitorodnim krajevima kako planskim otкупom, tako i otкупom ženskog podmlatka sa okućnice, pre svega teladi, pod određenim uslovima, a posebno će biti potrebno da se preduzmu još opsežnije mere za veću izgradnju zgrada za smeštaj stoke i drugih ekonomskih objekata u zadrugama.

Ukupne investicije na zadružnom sektoru (za ekonomske objekte, zadružne domove, opremu itd.) u ovoj godini iznose oko 7.094.000.000 dinara, od čega državna pomoć u investicionom kreditu iznosi 2.770 miliona, tj. za 335% više nego u 1948 godini. Ukupno je završeno 3.600 objekata, od čega 519 zadružnih domova. U gradnji se nalazi još 6.220 objekata, od čega 3.671 zadružni dom. Pored pomoći države u materijalu, zadruga su same proizvele: 55,104.000 komada cigle, 1,997.000 komada crepa, 61.000 kubnih metara drvne grade, i 26.000 tona kreča.

Ukupne investicije socijalističkog sektora poljoprivrede u 1949 godini iznose 11.095.000.000 prema 6.933.000.000 u 1948 godini, što pretstavlja povećanje za 74%.

Za 1950 godinu predviđena je ovim budžetom suma od 5.000.000.000 dinara za državne investicije na zadružnom sektoru poljoprivrede kao pomoć narodne države izgradnji socijalizma na selu. Iako je državna pomoć znatnim delom u materijalu, treba napomenuti da su zadaci u investicijama seljačkih radnih zadruga u idućoj godini tako veliki da se sve radne zadruge i sva sreska i druga rukovodstva moraju orijentisati na pripremanje građevinskog materijala, pre svega radnom snagom

samih zadrugara, bilo iz lokalnih ili iz drugih izvora. Pritom biće potrebno da se svuda izgrađuju što prostiji objekti, za koje je potreban pretežno lokalni građevinski materijal. Sreski narodni odbori i svi privredni organi na terenu moraće u idućoj godini pružiti ogromnu pomoć i olakšicu zadrugama, kako radi što racionalnije upotrebe materijala koji će zadrugama dati država, tako isto, i naročito, radi pripremanja građevinskog materijala radnom snagom samih zadruga.

Što se tiče državnih investicija u radnim zadrugama, one su određene kao krupna pomoć radnim zadrugama radi bržeg unapređenja proizvodnje, naročito stočarstva, a biće postavljene kao još jedna privredna sprema između narodne države i seljačke radne zadruge.

Isto tako, u idućoj godini pristupiće se izmeni dosadašnjeg sistema mehanizacije zadrugne poljoprivrede: umesto usluga preko državnih PMS, krupne i srednje državne poljoprivredne mašine dodeljivaće se na stalnu upotrebu zadrugama takode u formi državnih investicija u seljačkim radnim zadrugama.

Da bi se sva navedena i druga organizaciona pitanja u seljačkim radnim zadrugama i na državnim dobrima rešila, biće potrebno u idućoj godini još više pažnje posvetiti pitanju kadrova za poljoprivredu.

U protekloj godini prošla su kroz zadrugne kurseve 16.694 kursista. Međutim, ni tako veliki broj ne zadovoljava rastuće potrebe, a osim toga kvalitet kursista je slab, — naročito zbog niskog nivoa samih kurseva, kojima nije posvećena dovoljna pažnja.

U idućoj godini biće potreban čitav plan podizanja kadrova za poljoprivredu razraditi prema potrebama brzog porasta socijalističkog sektora i na osnovu toga plana, prvo, proširiti mrežu kurseva i podići njihov kvalitet i, drugo, proširiti mrežu srednjih poljoprivrednih škola i njihovu nastavu više povezati za praksom na socijalističkom sektoru u poljoprivredi. Osim toga, nužno je da se što pre odabere najneophodniji broj kadrova iz ministarstava i drugih ustanova i uputi na rad na državna dobra i u seljačke radne zadruge.

Da bi se pravilno ocenili dosadašnji rezultati u poljoprivrednoj proizvodnji i da bi se mogli uspešno izvršavati naredni zadaci, treba imati u vidu da i dalje postoji opasnost krupnih kolebanja u poljoprivrednoj proizvodnji, pogotovu zbog toga što su u sadašnjim uslovima krupnih promena proizvodnih odnosa u poljoprivredi moguće izvesne privremene pojave dezinteresovanosti u proizvodnji kod jednog dela seljaka, a time i opasnost od opa-

danja proizvodnje na privatnom sektoru. To se u ovoj godini izražavalo, u manjem obimu i mestimično, u sledećim pojavama: smanjivanje stočnog fonda, klanje ženskog podmlatka, smanjivanje setvenih površina, slaba obrada i zbog toga smanjeni pri-nosi, napuštanje zemlje (na primer, u Osječkoj oblasti), klanje stoke pre stupanja u zadrugu u nekim selima Crne Gore i Bosne i Hercegovine itd. Zbog realizma u radu naša rukovodstva na terenu nisu blagovremeno predviđala mogućnost ovakvih po-java, pa zbog toga nisu izvršila sve organizacione i druge pri-preme da takve pojave spreče, kao, na primer, na početku jesenje setve. Kasnije, opet, kod nekih rukovodstava prelazilo se u drugu krajnost pa su sve nedostatke u izvršavanju planova na privatnom sektoru tumačili ovim pojavama, ma da se tu u mnogim slučajevima radilo o nebudnosti, neoperativnosti i drugim greškama državnih organa, pre svega organa poljoprivrede.

Međutim, ta činjenica zahteva, prvo, budno praćenje svih pojava na privatnom sektoru i brzo reagiranje na njih odgovarajućim ekonomskim i političkim merama, vodeći pri tome računa o daljem učvršćivanju saveza radnika i seljaka, drugo, veću operativnost u radu poljoprivrednih organa na privatnom sek-toru, jer se danas manje nego ikad može prepustiti spontanosti pitanje setve, obrada kultura, kontrahiranja, razvijanja stočnog fonda i svih drugih zadataka poljoprivrede na tom sektoru. Ove činjenice takođe zahtevaju dalje i daleko brže jačanje proiz-vodnje na socijalističkom sektoru poljoprivrede, jer on već sada predstavlja široku osnovicu za brže unapređenje poljoprivredne proizvodnje, za savladivanje zaostajanja tempa razvitka poljo-privrede iza tempa razvitka industrije.

Osnovno pitanje unapređenja proizvodnje na socijalističkom sektoru u poljoprivredi (zadružnom i državnom) u današnjim uslovima jeste organizaciono pitanje, a s njim u vezi i kadrov-sko pitanje. Iskustvo mnogih seljačkih radnih zadruga pokazuje da se već na bazi proste kooperacije može podići proizvodnja i proizvodnost rada ako se pravilno rešavaju sva organizaciona pitanja u zadrugi, a posebno organizacija procesa proizvodnje. Koliko god je primena naučnih metoda, raznih agrotehničkih i zootehničkih mera bila teško sprovodljiva na inokosnom gazdin-stvu — danas je na socijalističkom sektoru (na državnim do-brima i u seljačkim radnim zadrugama), na bazi postojeće po-ljoprivredne tehnike, primena tih mera moguća i nužna i radi daljeg razvitka zadrugarstva i radi podizanja ukupne poljopri-vredne proizvodnje.

Treba imati u vidu da je naša poljoprivredna proizvodnja danas već mnogo krupnija nego pre rata iako je izvršena agrarna reforma i većina krupnih poseda razdeljena siromašnim seljacima. Pre rata je u Jugoslaviji bio 1801 posed od preko 100 hektara, sa površinom od 684.235 hektara. Danas u FNRJ ima preko 8.000 socijalističkih gazdinstava sa površinom od oko 2.300.000 ha, tj. za 233 % više. Isto tako i poljoprivredna tehnika, uprkos njene relativne zaostalosti, viša je nego pre rata. Sve ove činjenice govore o tome da se već u 1950 godini može na širokom planu na socijalističkom sektoru poljoprivrede povesti borba za podizanje proizvodnje i produktivnosti rada.

Da bi se u tako složenim uslovima mogli ostvariti svi zadaci u narednoj planskoj godini, neophodno je, pre svega, da svi poljoprivredni organi konačno prilagode svoj rad novim uslovima. Ovde se u prvom redu radi o povereništvima za poljoprivredu sreskog narodnog odbora, na kojima leži najodgovornija uloga neposrednog rukovođenja seljačkim radnim zadrugama i neposredne pomoći mesnim narodnim odborima u izvršenju planova proizvodnje na privatnom sektoru. Zbog toga pred nama stoji kao prvi zadatak podizanje povereništva za poljoprivredu u srezu na stepen čvrstog, organizaciono i stručno sposobnog operativnog rukovodstva putem pomoći u kadrovima i u metodu rukovođenja.

Drugovi narodni poslanici, ovaj predlog budžeta predviđa takav raspored sredstava koji odgovara pravilnom socijalističkom razvitku naše privrede u celini i poljoprivrede posebno. On obezbeđuje sredstva za izvršenje unapred postavljenih zadataka u poljoprivredi, i zato vas molim da glasate za njega. (Živio odo-bravanje).

Pretsedavajući: Ima reč Ministar šumarstva dr Vaso Čubrilo-
vić.

**Ministar šumarstva dr Vaso Čubrilo-
vić (Izborni srez Doboj,
NR Bosna i Hercegovina):** Drugovi narodni poslanici, u trećoj godini Petogodišnjeg plana u šumarstvu i drvnoj industriji nastavljeni su naponi da se ispune postavljeni zadaci. Rešenjem Vlade FNRJ delokrug službe saveznog Ministarstva šumarstva početkom 1949 godine proširen je i na celokupnu drvnu industriju. Tako sada savezno Ministarstvo šumarstva objedinjuje pod svojim rukovodstvom sektor gajenja šuma i sektor eksploatacije sa drvnom industrijom. Time je delokrug saveznog Ministarstva šumarstva proširen, a njegovi su zadaci postali mnogostraniji. U odnosu na 1948. godinu zadaci su bili povećani, zato

se u 1949 godini moralo ulagati još više napora nego u 1948, da bi se uspešno savladale teškoće u njihovom izvršavanju, i utoliko više što sredstva za mehanizaciju, koja je trebalo da dobijemo iz inostranstva nisu došla zahvaljujući ničim neopravdanom i nepravednom ekonomskom ratu koji protiv naše zemlje vode vlade SSSR i zemalja narodnih demokratija.

U 1949 godini pred drvnom industrijom stajali su zamašni zadaci, a naročito:

1) izvršenje postavljenog plana po obimu, asortimanu, a posebice po kvalitetu. Taj je plan bio u odnosu na 1948 godinu znatno veći;

2) organizacija drvne industrije. Odvajanje sektora sejanja šuma od sektora eksploatacije u resorima narodnih republika i utvrđivanje međusobnih odnosa. Organizovanje poslovanja u drvnjoj industriji podelom nadležnosti između ministarstava, direkcija i preduzeća;

3) razrada i uvođenje u život osnovnog i operativnog planiranja, kao i osnovne i operativne evidencije. Izrada perspektivnog plana razvoja drvne industrije;

4) podizanje proizvodnosti rada uvođenjem brigadnog sistema, racionalizacijom i mehanizacijom proizvodnje, i

5) borba za sniženje pune cene koštanja.

Prema podacima planske i operativne evidencije sa ocenom za mesec decembar, drvna industrija će u 1949 godini izvršiti svoj plan po grani 313 — eksploatacija šuma — sa 93%, po grani 122 — drvna industrija — sa 97%, odnosno obe grane zajednički sa 95%. U odnosu na 1948 godinu izvršenje po grani 313 iznosi 113% a po grani 122 iznosi 141%, odnosno za obe grane 127%. U odnosu na postavljene zadatke u Petogodišnjem planu drvna industrija je u prve tri godine ove zadatke izvršila u grani 313 sa 76%, a u grani 122 vrednost proizvodnje u 1949 godini veća je od planirane vrednosti u 1951 godini za 33%, iz čega sledi da će se zadaci postavljeni Petogodišnjim planom ostvariti još u toku četvarte godine Petoletke.

Uopšte uzevši, izvršenje plana u jednoj i u drugoj grani drvne industrije u 1949 godini zadovoljava. Medutim, kao i u 1948 godini kadrovi su lično davali sve od sebe, čovek je više izvlačio svojom živom snagom nego što je iskorišćavana bolja organizacija poslova i mašinska snaga da se poveća proizvodnja. Pored svih napora u 1949 godini nismo još uspeli da putem racionalizacije i mehanizacije, normiranjem, primenom brigadnog sistema i boljom organizacijom poslovanja povećamo proizvodnost rada.

U 1949 godini u izvršavanju plana eksploatacije šume nailazilo se na teškoće naročito zbog udaljenosti drvnih masa od postrojenja za preradu, zbog nedostatka radne snage i njenog neracionalnog iskorišćenja, zbog pomanjkanja sredstava za privlačenje i izvoz drveta od sečišta do postrojenja za preradu.

Još prošle godine istakao sam opasnost od devastiranja šuma time što se seku šume bliže putevima. Ujedno sam ukazao da može doći u pitanje ispunjenje plana eksploatacije, ako ne ubrzamo otvaranje dosad neotvorenih šumskih područja blagovremenom izgradnjom novih šumskih puteva i železnica. Pa i u 1949 godini bio je jedan od glavnih uzroka usporavanja izvršenja plana taj što šumskoj eksploataciji nisu blagovremeno stajala na raspolaganju otvorena šumska područja. Moram podvući da nesrazmerno slabije izvršeni plan investicija u toku ove godine, posebno ugradnje transportnih naprava u šumama, može dovesti do toga da se ne samo oteža nego i dovede u pitanje izvršenje plana eksploatacije u poslednje dve godine našeg Petogodišnjeg plana.

U eksploataciji šuma pada u oči opadanje stalne radne snage u 1949 godini. Smanjuje se broj radnika kojima je rad u šumi stalno zanimanje. Mnogi stalni radnici promenili su zanimanje, a novi traže lakše poslove i bolje uslove života u ostalim privrednim granama. S druge strane, rukovodstvo drvne industrije nije se dovoljno založilo za poboljšanje smeštaja i snabdevanja. Zato smo se u ovoj godini morali dobrim delom osloniti na frontovske radne brigade, koje su uzele na sebe veliki deo tereta u izvršavanju plana. Smatram za svoju dužnost da zahvalim Narodnom frontu Jugoslavije, svim njegovim republičkim organizacijama i njihovim članovima za usrdnu pomoć koju su u toku ove godine pružili u izvršavanju planskih zadataka eksploatacije šuma i drvne industrije. Nedostatak stalne radne snage otežavao je mehanizaciju rada u eksploataciji šuma i uvođenje brigadnog sistema, a to je usporavalo povećavanje proizvodnosti rada. Zato ćemo ubuduće morati sistematski raditi na pridobijanju stalne radne snage. Samo pomoću stalnih radnika mi ćemo postizati uspehe u racionalizaciji i mehanizaciji proizvodnje.

Grlo u šumskoj eksploataciji u ovoj, pa i u prošloj godini — a biće, po svojoj prilici, i u sledećoj — bilo je privlačenje i prevoz od sečišta do stovarišta, odnosno do postrojenja za preradu. Što dublje zalazimo u šumske komplekse, to su sečišta udaljenija i prevoz teži. Međutim, privlačenje drvnih masa još se najvećim delom vrši pomoću stočnih zaprega i ljudske radne snage, koje u 1949 godini nismo imali dovoljno. Zato su nam znatne količine

već spremljenih sirovina ostale u šumi, a neke su od toga i u kvalitetu trpele. Iako je prevoz do postrojenja za preradu daleko više mehanizovan, i ovde postojeće stanje nije mnogo povoljnije, pošto šumskim železnicama nedostaje vozni park, a kamionima rezervni delovi i dobri putevi.

Prema tome, koristeći se iskustvom iz 1949 godine, kao preduslov za izvršenje plana šumske eksploatacije u 1950 godini postavlja se zahtev da se odredi prioritet izvršenju planova izgradnje šumskih puteva i železnica u cilju prethodnog i blagovremenog otvaranja šumskih područja, da se poboljša mehanizacija na privlačenju drvnih masa pilanama i da se pojačaju naponi za pridobijanje stalne radne snage.

Dosadašnji naponi drvne industrije, a naročito u 1949 godini, dali su pozitivne rezultate u drvarskoj i građevinarskoj prerađi, kad se ima u vidu da se stalno povećava vrednost proizvoda drvne industrije u odnosu na vrednost proizvoda šumske eksploatacije. Međutim ovi pozitivni rezultati proističu više iz proširenja kapaciteta pilanskih postrojenja nego iz boljeg iskorišćavanja postojećih pilanskih postrojenja ili izgradnje savremenih postrojenja finalne proizvodnje. Stoga ako bismo mogli biti zadovoljni uspesima drvne industrije u pogledu količine, ne možemo se u celosti zadovoljiti asortimanom i kvalitetom proizvoda.

Dok su interesi obnove zemlje zahtevali brzu obnovu pilanskih postrojenja, pa se tome pristupalo improvizacijom i radom na brzu ruku, danas se više ne možemo zadovoljiti činjenicom da su ona neracionalno razmeštena i izgrađena.

Finalna proizvodnja u drvnoj industriji u staroj Jugoslaviji vršila se u bezbroj malih preduzeća. Malo je bilo većih pogona sa karakterom prave industrijske proizvodnje. Stoga se, osim tih nekoliko većih preduzeća, sva ostala preduzeća finalne prerađade nalaze i danas u sektoru lokalne privrede, planski tamo vrlo slabo obuhvaćena. To je i u 1949 godini otežavalo da se uspešno ovlada celokupnom drvnom industrijom, otežavalo koordinaciju i racionalno iskorišćavanje kapitala.

I ovom prilikom moramo da podvučemo ogromne napore kojima su trudbenici drvne industrije doprineli izvršenju postavljenih zadataka u prve tri godine Petogodišnjeg plana. Ukoliko stavljamo primedbe u pogledu asortimana i kvaliteta, to je stoga što smatramo da je drvna industrija prešla prvu fazu svog razvitka tj. obnove postrojenja i postizanja proizvodnje po količini, i da sada treba da se pristupi novom isto toliko važnom zadatku

— povećanju proizvodnosti rada i poboljšanju asortimana i kvaliteta proizvoda.

Analizirajući problematiku drvne industrije u 1949 godini i ispitujući zadatke za 1950 godinu, smatram da bi bilo potrebno preduzeti sledeće mere u drвноj industriji kao preduslov za njen pravilan budući razvoj:

1) da se na osnovu izvršene inventarizacije naših šuma i potreba naše potrošnje i izvoza izradi perspektivni plan razvoja i dislokacije drvne industrije;

2) da bi se preuređenjem postrojenja naše drvne industrije povećala proizvodnja, a naročito kvalitet, odlučeno je da jedna savezna komisija i republička komisija za rekonstrukciju postrojenja u toku 1950 godine izvrše njihovu reviziju, i

3) da se ulože krajnji naponi u iznalaženju novih mera za obezbeđenje stalne radne snage preduzećima drvne industrije.

U pogledu planiranja postignut je u obe grane proizvodnje značajan napredak. U toku ove godine izrađena su i blagovremeno upućena uputstva za planiranje, po kojima se razrađuje plan za 1950 godinu. Planski zadaci za iduću godinu narodnim republikama dati su na vreme tako da će drvna industrija ući u četvrtu godinu Petogodišnjeg plana sa jasno preciziranim planskim zadacima. Tako će biti moguće da se stručnom obukom kadrova, većom planskom disciplinom, tačnijom operativnom i planskom evidencijom i užom saradnjom planskog i operativnog sektora pruži drвноj industriji planska organizacija proizvodnje.

U prošlogodišnjem izveštaju podvukao sam kako se promenio stav našeg čoveka prema šumi u odnosu na onaj koji je imao u staroj Jugoslaviji. Napori koje su narodne mase uložile u ovoj godini u obnovu i podizanje šuma najbolji su dokaz kako naše narodne vlasti i naš čovek imaju razumevanja za krupne privredne probleme, kako im umeju pristupiti i pravilno ih rešavati. Još u 1947 i 1948 godini daleko su prebacivani godišnji planski zadaci u podizanju šuma. U 1949 godini postignuto je to u još većem stepenu.

Preko 47.800 ha više nego što je stara Jugoslavija pošumlila za 20 godina svoga postojanja pošumljeno je u ovoj godini i time ostvaren godišnji planski zadatak sa 234%. To u odnosu na 1947 predstavlja porast za 133%, a u odnosu na 1948 za 45%. U melioraciji šuma u 1949 godini godišnji plan izvršen je sa 301%, tj. meliorisano je 93.000 ha. Petogodišnjim planom predviđeno je pošumljavanje 100.000 ha i melioracija 150.000 ha. U 1947 pošumljeno je 20.300 ha, u 1948 godini — 34.300, a u 1949 godini — 47.900 hektara. Prema tome, do konca treće godine Petogo-

dišnjeg plana pošumljeno je 102.000 ha. U 1947 godini meliorirano je 47.000 ha, u 1948 godini 93.000 ha, a u 1949 godini 99.000, ukupno dakle 233.000 hektara. Pošto je, dakle, u prve tri godine izvršen Petogodišnji plan i u pošumljavanju premašen čak za 2,5%, a u melioracijama za 55%, dužnost mi je obavestiti Narodnu skupštinu da je naše šumarstvo ispunilo svoj Petogodišnji plan pošumljavanja i melioracije šuma. Ispunivši, dakle, u 1949 godini celokupne zadatke Petogodišnjeg plana, narodne republike su bile u mogućnosti da preuzmu nove planske obaveze za period 1950 do 1951 u razmerama koje predstavljaju povećanje dosadašnjih planskih zadataka u pošumljavanju za 145%, a u melioraciji šuma za 261% — 145.000 ha u pošumljavanju, 392.000 u melioracijama.

Po narodnim republikama novi zadaci raspoređeni su na sledeći način:

	Melioracija	Pošumljavanje
NR Srbija	120.000 ha	40.000 ha
NR Hrvatska	86.500 ha	42.500 ha
NR Bosna i Hercegovina	133.000 ha	49.000 ha
NR Slovenija	20.000 ha	3.500 ha
NR Makedonija	15.000 ha	10.000 ha
NR Crna Gora	17.500 ha	
	<hr/> 392.000 ha	145.000 ha.

Postignuti su, dakle, veliki rezultati u podizanju i obnovi šuma. Izvršenje Petogodišnjeg plana u roku od tri godine omogućeno je bilo pre svega velikim učešćem narodnih masa na tome radu, a naročito zalaganjem Narodnog fronta, pri čemu je dato preko 2.500.000 dana dobrovoljnog rada u vrednosti od preko 232 miliona dinara. Odajući ujedno priznanje stručnom rukovodstvu kome su bili povereni ti zadaci, moram, međutim, i ovom prilikom obratiti pažnju na niz nedostataka u gajenju i podizanju šuma. Seme se još ne prikuplja u dovoljnoj količini, ni se pravilno raspoređuje. Rasadnici ni količinski ni po kvalitetu još ne daju zadovoljavajuću proizvodnju. Prilikom pošumljavanja ide se često linijom manjeg otpora. Pri izboru vrsta sadnica forsiraju se one vrste drveta koje se lakše proizvode i gaje, a ne one koje najviše odgovaraju mesnim uslovima i privrednim i drugim potrebama. Mladi se nasadi ne čuvaju dovoljno, a na negu starih šuma, posebno eksploatisanih, slabo se obraća pažnja.

Preduzet je niz organizaciono-tehničkih mera da se ubuduće ovi nedostaci što više uklone i time u obnovu i negu šuma unese

što više stručnosti, saveznosti i sistema. Zato se nadamo da će u 1950 godini ti nedostaci uglavnom biti otklonjeni.

U prošlogodišnjem izveštaju podvukao sam značaj bujičarskih radova za našu privredu, a naročito za naš saobraćaj i elektroprivredu. Iako su pojedine narodne republike u toku 1949 godine obratile veću pažnju na problem velikih bujica (Srbija: Južna Morava, Ibar, Timok; Bosna i Hercegovina: Neretva; Makedonija: Ohridsko područje), ipak to još ni izdaleka nije bilo dovoljno, pa je i plan ostvaren samo sa 75%. Tome pitanju treba ubuduće pridati daleko veću važnost, kako pri samom postavljanju planskih zadataka, tako i pri organizaciono-tehničkim merama za njegovo izvršavanje, a naročito u pogledu kadrova.

Na uredenju šuma, koje predstavlja preduslov racionalnog šumskog gospodarstva i temelj uspešnog planiranja, kako u šumarstvu, tako i u drvnoj industriji, u ovoj godini nisu postignuti zadovoljavajući rezultati. Ostvarenje plana samo sa 71% ne može da nađe opravdanja, pa ni u pomanjkanju kadrova, i zato to pitanje ubuduće treba što odlučnije postaviti.

Na sektoru zaštite šume glavno težište ove godine bilo je u borbi protiv gubara. Iako je zaraza u opadanju, problem borbe protiv gubara ostaje i dalje težak kako sa stanovišta naučnog, tako i sa stanovišta organizacione pripreme. Savezno Ministarstvo šumarstva, u zajednici sa Ministarstvom poljoprivrede, trudiće se i ubuduće da pojačanim naučno-istraživačkim radom i stalnom organizacionom mrežom za borbu protiv gubara sve učini da bi se ubuduće što više smanjila šteta koju ova štetočina nanosi šumarstvu i poljoprivredi.

Naše lovstvo u 1949 godini još je bilo u fazi svoga organizovanja. Moram primetiti da su narodne republike vrlo malo preduzele da na terenu primene pozitivne propise, organizujući republička lovišta i izdvajanjem lovišta lovačkih organizacija.

U organizaciji službe glavni naponi šumarstva i drvne industrije u 1949 godini bili su upućeni u pravcu razdvajanja poslova šumarstva i poslova drvne industrije u narodnim republikama u zasebne resore i u pravcu utvrđivanja precizno određenih odnosa između šumarstva i drvne industrije. Obratila se pažnja na pravilnu raspodelu kompetencija u šumarstvu između republičkih ministarstava, oblasnih i sreskih narodnih odbora, a u drvnoj industriji između ministarstava, direkcija i preduzeća. Opštom reorganizacijom koja je sada u toku dalje se razrađuju i rešavaju tako postavljeni organizacioni problemi.

U četiri narodne republike izdvojeni su resori drvne industrije od resora šumarstva, a opštim uputstvom saveznog Ministarstva šumarstva regulisani su njihovi međusobni odnosi. Pritom je bačeno težište na što preciznije utvrđivanje količine, asortimana i kvaliteta drvne mase koja je određena za seču. Time je data mogućnost za pravilnu ocenu rada šumarstva u nezi šuma, a drvna industrija time dobija objektivan kriterij uspeha kvalitativnog i kvantitativnog iskorišćavanja drvne mase. Dosada se tome nije poklanjalo dovoljno pažnje, usled čega se velika količina drveta, kao neiskorišćene sirovine, upropašćavala.

Osnivanjem oblasnih narodnih odbora postavio se zadatak da se pravilno razgraniči delokrug između republičkih ministarstava šumarstva i oblasnih narodnih odbora kao i između oblasnih i sreskih narodnih odbora. To pitanje nije još dovoljno razrađeno i moraće se preduzeti zakonodavne i organizacione mere da bi se pravilnom raspodelom poslova između pojedinih stepena narodne vlasti poboljšao način poslovanja i olakšalo izvršavanje postavljenih zadataka, posebice u pogledu nadzora nad privatnim i zadružnim sektorom u šumarstvu, koji još nisu dovoljno obuhvaćeni.

Drugovi narodni poslanici, izložio sam vam napore koje su učinili šumarstvo i drvna industrija u 1949 godini. Uspeši njihovi značajni su i veliki je njihov doprinos naporima našeg naroda na izgradnji socijalizma. Zadaci za 1950 godinu realni su i zato predlažem da glasate za budžet 1950 godine. (Aplauz).

Predsedavajući: Ima reč Ministar građevina Savezne vlade Vlada Zečević.

Ministar građevina Vlada Zečević (Izborni srez jadranski, NR Srbija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, u budžetu za 1950 godinu, koji se nalazi pred nama radi pretresa i ozakonjenja, predviđena je suma od oko 49 milijardi i 562 miliona dinara samo za čisto građevinski deo radova kapitalne izgradnje i društvenog standarda.

Naša narodna demokratija uslovljava i zahteva od svih organa narodne vlasti, od mesnih odbora do Savezne vlade, da se polažu računi o radu pred biračima, tj. pred narodima Jugoslavije. Radi toga ću u najkraćim crtama dati analizu rada resora građevina za ovu, 1949 godinu, da biste vi, narodni poslanici, kao punopravni pretstavnici naroda Jugoslavije mogli lakše proceniti naš rad i doneti svoju ocenu o njegovoj pravilnosti — kako sa tehničke, tako i sa ekonomske strane.

Razvitak građevinarstva i porast tempa proizvodnje najbolje se vidi iz uporedenja 1948 i 1949 godine: 1947 g. — 100%, 1948 g. — 264%, 1949 g. — 307%.

Ovo dalje pokazuje odnos izvršenja godišnjih planova prema Petogodišnjem planu: ako Petogodišnji plan označimo sa 100%, onda je 1947 godine izvršeno 13,9%, 1948 godine 19,6%, a 1949 godine 24,5%, što znači da smo za prve tri godine izvršili 58% od Petogodišnjeg plana, a preostaje nam 42%. Time smo obezbedili bazu za izvršenje i premašnje Petogodišnjeg plana u građevinarstvu, jer u 1950 godini treba da izvršimo oko 30% daljih, što znači da bi nam za 1951 godinu ostalo svega oko 12%.

Na osnovu analize naših radova u 1949 godini mi smo utvrdili da postoje skrivene rezerve i to u programima samih projekata i objekata. Zato je pravilan predlog Predsednika Savezne planske komisije druga Borisa Kidriča da se obrazuju komisije koje će ići od objekta do objekta i vršiti sveopštu reviziju. U njih treba da uđu i predstavnici vlada narodnih republika, republičkih planskih komisija i republičkih ministarstava građevina koji najbolje znaju pravo stanje. Znači, postojeća revizija projekata treba da se proširi i na reviziju programa, i ona treba da obuhvati ekonomsku opravdanost traženih kapaciteta i građevinskih veličina. Time će biti garantovana i građevinska veličina objekta i tehnološki proces sa planiranim kapacitetom proizvodnje i funkcionalnosti, ali će istovremeno biti izvršene milionske uštede narodne imovine a skraćene nepotrebne veličine i razni luksuzni zahtevi. Samo komisija u saveznom Ministarstvu građevina revizijom projekata doprinela je da se uštedi oko 250 miliona dinara, a kada se tome doda da su na tome radile revizione komisije u Saveznoj i republičkim planskim komisijama i republičkim ministarstvima građevina, onda ušteda za 1949 godinu iznosi preko milijardu dinara. Toliko o postojećim uočenim skrivenim kapacitetima i mogućnostima kojima, realno računajući, možemo raspolagati u radu 1950 godine.

U toku 1949 godine pojavili su se sledeći problemi u građevinarstvu: nedostaci u planiranju, nemogućnost da se blagovremeno dobije godišnji planski zadatak, što je imalo kao posledicu da se nisu mogli na vreme rasporediti na određena mesta građenja građevinski materijal, radna snaga i drugo. Nedostaci u projektovanju bili su u tome što je sastavljanje i davanje programa za izradu projekta bilo izvesnim delom bez pomoći, pa i mimo resora građevina, što je dovodilo do nereálnih građevinskih veličina objekata i do povećanog vezivanja finansijskih sredstava i

kontingenata građevinskog materijala. A s druge strane, ni resor građevina nije dao potrebnu pomoć investitorima u sastavljanju i davanju programa usled slabosti projektantskih sektora u ministarstvima građevina. Otuda je naš predlog da se projektantski sektor u resoru građevina ojača, da bismo određene zadatke mogli pozitivno rešavati. I pored toga što u resoru građevina postoje građevinska preduzeća za projektovanje svih vrsta građevinskih objekata, i to ukupno 17, ipak u raznim državnim ustanovama i preduzećima ima takozvanih »divljih« projektantskih grupa i pojedinaca, čiji projekti ne zadovoljavaju ni sa tehničke ni sa ekonomske strane, i, što je najgore, postoji tendencija da se u tom pravcu produži. Dalje, još ima pojava da se daju objekti na projektovanje u inostranstvo i za taj se rad plaća devizama — poručuju se projekti sa motivacijom da mi, navodno, nemamo takvih sposobnih stručnjaka, a praksa je pokazala da često naši stručnjaci moraju da preraduju te strane projekte, pošto ni konstruktivno ne odgovaraju ni zadovoljavaju potrebe tehnološkog procesa samog objekta. Zato smo mi predlagali još 1949 godine da naši investitori po pravilu poručuju izradu projekata kod naših projektantskih organizacija, a u izuzetnom slučaju da porudžbinu vrše u inostranstvu. Za prednju konstataciju resor građevina raspoláže ubedljivom dokumentacijom.

Operativa u resoru građevina sve vrste građevinskih objekata izvodi preko svojih građevinskih preduzeća, čiji se rad zasniva na privrednom računu. Njih ima saveznih, republičkih, pokrajinskih, oblasnih, sreskih i gradskih — ukupno 426 za celu Jugoslaviju. Sva ova preduzeća imaju i svoje sporedne, ali apsolutno potrebne pogone: mehaničke radionice, manje pilane, ekonomije i slično. Analiza rada na kraju ove godine pokazuje da je naša građevinska operativa izrasla u proteklim godinama i da je osposobljena za izvođenje najkrupnijih i tehnički vrlo komplikovanih objekata; mi danas izvodimo sve radove u Jugoslaviji bez učešća i jednog stranog građevinskog društva ili preduzeća. Istovremeno, analiza pokazuje da je materijalno poslovanje u građevinskim preduzećima zapostavljeno. Uočeni nedostaci finansijskog i knjigovodstvenog poslovanja u građevinarstvu uzeti su sa svom ozbiljnošću u proučavanje i sređivanje; još u toku 1949 godine, zajedno sa Ministarstvom finansija i Državnom investicionom bankom, spremljeno je štampanje uputstava koja će stupiti na snagu na samom početku 1950 godine.

Poznato je da vrlo mali broj građevinskih tehničkih stručnjaka zna sve što je potrebno o finansijskom i knjigovodstvenom poslovanju u građevinarstvu; otuda je privredni račun zapostav-

ljen. Zbog toga smo dali predlog da se u srednjim i visokim građevinskim tehničkim školama uvede za slušaoce ovaj predmet kao obavezan. Dalje, i u ovoj godini građevinska operativa nije u punom kapacitetu koristila postojeću mehanizaciju. Zato postoje dva bitna uzroka: prvo, nismo uspjeli da preduzeća snabdemo rezervnim delovima i, što je još važnije, nema potrebnog broja stručnjaka za rukovođenje mehanizacijom, zbog toga ni postojeće ispravne mašine nisu pravilno i u punom kapacitetu korišćene. Danas je stanje takvo da imamo više hiljada građevinskih mašina, a nemamo nijednu školu u Jugoslaviji koja sprema kadrove za organizaciju rada i rukovanje građevinsku mašinama na gradilištu. Zbog toga smo još ove školske godine predložili da se u svim građevinskim srednjotehničkim školama osnuju zasebni oseci za spremanje stručnjaka za građevinsku mehanizaciju. Kad je već reč o stručnim kadrovima, dužnost mi nalaže da iznesem i to da se planska raspodela novosvršenih građevinskih tehničkih stručnjaka vrši tako da većina svršenih građevina ide u druga ministarstva i ustanove, a u resoru građevina zadaci se iz godine u godinu povećavaju. I ovo smo pitanje pretresali u 1949 godini i nadamo se da će se u 1950 godini rešavati kako treba.

Ima teškoća sa kojima smo se mi u građevinarstvu sreli ove godine, čije je otklanjanje izvan naših mogućnosti. To su česte kiše. Ako uzmemo podatke samo sa jednog objekta u ovoj godini, sa Autoputa, oni pokazuju da smo zbog kiša izgubili oko 20,000.000 radnih sati. Svako kapitalističko preduzeće pod istim uslovima ne samo da ne bi izvršilo radove, nego bi palo pod stečaj. Zemlja socijalizma — Jugoslavija izdržala je i ovaj udarac prirode, jer su graditelji Autoputa — omladina Jugoslavije, jedinice Jugoslovenske armije, brigade Narodnog fronta, tehnički građevinski stručnjaci i drugi — svojom voljom, upornošću i ljubavlju prema svojoj socijalističkoj državi, prema svome partiskom i državnom rukovodstvu na čelu sa drugom Titom — pobeđivali sve prepreke i izvršavali svoje zadatke. Pojmljivo je da su svakodnevne kiše uticale i na proizvodnju osnovnog građevinskog materijala kao što su opeka i drugo. Sve je to ozbiljno ugrožavalo i dovodilo u pitanje izvršenje našeg ovogodišnjeg plana kapitalne izgradnje i društvenog standarda. Tome treba dodati i to da planirana radna snaga za građevinarstvo nije mogla biti u toku cele godine ostvarena.

U resoru građevina postoje i sledeće službe: građevinska inspekcija, koja ima zadatak da kontroliše kvalitet radova i sta-

bilnost objekata, s tim da joj pada u dužnost i ukazivanje konkretnih mera i naučno tehničkih metoda na samim objektima, tj. ostaje na gradilištu sve dok pozitivno ne reši neki krupniji tehnički problem koji se iznenada pojavio u toku građenja. Dalje, postoje Građevinski institut sa Zavodom za ispitivanje građevinskog materijala i Biro za unapređenje građevinarstva. U 1949 godini bilo je 220 predloga pronalazaka i tehničkih usavršavanja, uvedeno je 90 novih metoda rada u građevinarstvu, u radu je 70 naučno-istraživačkih studija, obimnih studija, pripreme i projektovanja tvornica za masovnu izgradnju stanova na montažni način u 1950 godini, pronalazanje novog građevinskog materijala korišćenjem domaćih sirovina i sirovinskih baza ili sporednih industrijskih produkata, na primer: gline, domaćih bitumena i asfalta, liskuna, šljake iz visokih peći, magnezium-hlorida, drvene vune, piljevine, otpadaka iz škrljaca za naftu i drugo, izvođenje probnih cestovnih deonica radi ispitivanja novih načina izgradnje puteva, iznalazanje efikasnih sredstava protiv agresivnih voda na cement-beton. Za ovu građevinsku delatnost, to jest za Građevinski institut i Biro za unapređenje građevinarstva, u perspektivi je široko polje rada. Da bi svi građevinci bili upoznati sa praktičnim radovima i dobrim rešenjima, kao i sa naučnim pronalascima u inostranstvu i kod nas, štampano je 260.000 primeraka publikacija iz oblasti građevinarstva. Ako se svemu doda da za 1950 godinu u resor građenja prelazi u celini industrija i proizvodnja sveg građevinskog materijala — što znači da ćemo sami proizvoditi građevinski materijal i ugrađivati ga u objekte — onda je to garancija da će sve manje biti disproporcija između plana građenja i plana proizvodnje građevinskog materijala, a isto tako i kvalitet građevinskog materijala mora se poboljšati.

Na kraju, mora se otvoreno reći da građevinci danas poznaju i znaju sve svoje nedostatke i probleme i osposobljeni su da ih pravilno rešavaju. Stoga molim narodne poslanike, koji čine srž rukovodilaca naše socijalističke politike i privrede, da nam i dalje ukazuju punu pomoć u otklanjanju uočenih propusta i grešaka.

Izvršenje plana u resoru građevina za 1949 godinu iznosi: po norma-časovima 96%, a po vrednosti 94%. Može se opravdano postaviti pitanje kako je bilo moguće pri takvim teškoćama izvršiti plan sa tim procentima. Odgovor na ovo pitanje jasan je za sve nas, no potrebno ga je i radi drugih definisati: socijalistička svest naše radničke klase, narodne omladine, jedinica JA i članova Narodnog fronta povukla je za sobom i građevinske teh-

ničke kadrove, tako da su svi u visokoj produktivnosti rada, u ličnom i zajedničkom požrtvovanom zalaganju ispoljili gotovost na još veće zalaganje i odanost drugu Titu, CK KPJ i Jugoslaviji. Kada narod veruje u svoje rukovodstvo i kada ga voli do davanja za to rukovodstvo i najdražeg — života svoga, onda su njegove mogućnosti i snage neiscrpne. Stvarajući ekonomsku i političku blokadu oko Jugoslavije, kontrarevolucionari iz SSSR-a i tabora Kominformbiroa tvrde da mi ne gradimo socijalizam u Jugoslaviji. Da je to najprostačkija laž i podlaštvo vide ne samo narodi Jugoslavije i svi stranci koji prolaze kroz Jugoslaviju, već to osećaju i divlje zveri — zmije i vukovi, jer ih radovi koji se izvode širom Jugoslavije, pa i po najzabačenijim mestima, pokreću sa njihovih mesta gde su mirno vekovima živeli, tako da napadači na nas ne mogu svoju laž i klevetu proturati ni kod divljih zveri.

U predlogu budžeta za 1950 godinu na građevinarstvo pada za građevinski deo radova oko 49 milijardi dinara ili 35 procenata više nego u 1949 godini, a to se poklapa i sa našim kapacitetima u građevinarstvu. To znači da je predlog budžeta realan, a tako je i za sve grane pojedinačno i u celini budžet realan. Narodi Jugoslavije pod rukovodstvom druga Tita i CK KPJ izvršice i realizovati i u 1950 godini budžet i njime predviđeni plan. Zato izjavljujem da ću glasati za predloženi budžet. (Aplauz).

Pretsedavajući: Prekidam sednicu, a rad ćemo nastaviti u 16 časova.

(Sednica je prekinuta u 13,10 časova).

(Nastavak rada u 16,10 časova)

Pretsedavajući: Nastavljamo rad. Reč ima Potpredsednik Vlade FNRJ i Ministar inostranih poslova Edvard Kardelj. (Dugotrajan aplauz).

Potpredsednik Vlade FNRJ i Ministar inostranih poslova Edvard Kardelj (Izborni srez Ljubljana II, NR Slovenija): Drugovi poslanici, protekla godina bila je za našu zemlju u spoljnopoličkom pogledu puna događaja koji su stavili na probu svest naših naroda, revolucionarnu upornost naše radničke klase i unutarnju snagu naše zemlje uopšte. To je bila godina u kojoj je bezobzirno produžen pritisak sovjetske vlade na narode Jugoslavije da se odreknu svoga prava na samoodređenje i ravnopravnost s drugim narodima, a da priznaju u socijalističkom sistemu legalnom praksu zavodenja antidemokratske centralističke hegemonije takozvane »rukovodeće nacije«.

Vi znate da je ova reakcionarna antijugoslovenska akcija — jedna od najmračnijih u istoriji međunarodnih odnosa — započela pismima rukovodstva SKP(b) Centralnom komitetu KPJ. Danas je jasno da su ta pisma bila samo prva faza antijugoslovenske akcije kojoj je bio cilj da razruši jedinstvo rukovodeće snage naše zemlje, Komunističke partije Jugoslavije, kao i jedinstvo političke osnovice narodne demokratije u Jugoslaviji, to jest Narodnog fronta. Zatim su sledile nove faze pritiska.

Donesena je bila rezolucija Informbiroa, koja je pokrenula jednu od najprljavijih klevetničkih kampanja za koju zna istorija, s ciljem da odvoji rukovodstvo od naroda, da obezglavi narod, kako bi mu se lakše naturila tuda volja.

Sledile su ekonomske sankcije koje su se konačno razvile u gotovo potpunu ekonomsku blokadu od strane zemalja Istočne Evrope.

Poznato vam je već da je na toj liniji Vlada SSSR-a, na pregovorima vodenim krajem 1948 godine, smanjila obim robne razmene sa Jugoslavijom za preko osam puta, iako je Federativna Narodna Republika Jugoslavija sve svoje obaveze iz sporazuma izvršila u potpunosti.

Dalje, Vlada SSSR-a je, na ime kredita od 135 miliona američkih obračunskih dolara, a na osnovu investicionog sporazuma od 25 jula 1947 godine, isporučila Jugoslaviji do sredine 1948 materijala u vrednosti od svega 800.000 američkih dolara, a tada je prestala da ispunjava svoje obaveze iz tog sporazuma.

Krajem decembra 1948 godine, tadašnji ministar spoljne trgovine SSSR-a, A. J. Mikojan, izjavio je našem ministru spoljne trgovine »da je izvršenje ovog sporazuma prekinuto, jer su se uslovi promenili«, a sovjetska službena agencija TASS, u komuniqueu od 31 decembra 1948 godine, pokušala je da »nemogućnost da se očuva široka ekonomska saradnja SSSR-a i FNRJ«, kao i smanjenje redovne robne razmene za 8 puta opravda »politikom jugoslovenske vlade koja prema SSSR-u nije prijateljska«. Ovo jasno pokazuje da je Vlada SSSR-a prekinula izvršenje ovog sporazuma da bi, pored ekonomskog, izvršila i politički pritisak na Jugoslaviju.

Sem toga, Uprava sovjetske imovine u Austriji nije htela da izvrši nijednu obavezu iz ugovora zaključenih 1947 i 1948 godine između nje i Ministarstva elektroprivrede FNRJ — prema kojima je ova Uprava trebalo da isporuči Jugoslaviji šest turbina u vrednosti od 1.363.815 dolara od kraja novembra 1948 godine do kraja decembra 1949 godine — iako je FNRJ isplatila celi avans i dospele rate u iznosu od 773.650 dolara.

Ma da je Vlada SSSR-a već odavno prekinula sa Jugoslavijom ekonomsku saradnju, koja se zasnivala na kreditnim aranžmanima, a trgovinsku razmenu svela na minimum, ona nije htela da otkáže ugovore o mešovitim sovjetsko-jugoslovenskim društvima JUSTA i JUSPAD, zato što je na osnovu tih ugovora vukla izuzetne koristi na štetu Jugoslavije. Stoga je Vlada FNRJ predložila Vladi SSSR-a likvidaciju mešovitih društava, na šta je sovjetska vlada pristala, tako da je protokol o njihovoj likvidaciji potpisan 31 avgusta 1949 godine. Prema tom protokolu sovjetska strana je povukla svu imovinu koju je unela, dok su na jugoslovenskoj strani ostali svi tereti, jer su društva, naime, tako vodena da su formalno bila stalno deficitna.

U okviru sprovođenja ekonomske blokade Jugoslavije, pojedine zemlje Istočne Evrope otkazale su, u vremenu od sredine 1948 godine do sredine 1949 godine, sve trgovinske i druge privredne sporazume i — razume se — svaku trgovinsku razmenu, sem Sovjetskog Saveza koji je još održavao neznatnu trgovinsku razmenu. Vlada Čehoslovačke Republike otkazala je u toku trgovinskih pregovora, juna 1949 godine, investicioni ugovor, a početkom maja obustavila je i svaki izvoz robe za Jugoslaviju. Vlada Republike Poljske obustavila je svaku isporuku robe za Jugoslaviju početkom jula ove godine. Vlada NR Mađarske raskinula je 18 juna 1949 godine investicioni ugovor a tri dana pre toga, 15 juna, i ugovor o privrednoj saradnji na području aluminijumske industrije. Pritom je mađarska vlada prosto jednostrano odbila da naknadi sumu od 26,502.000 dolara, koju je naša zemlja već uplatila mađarskim preduzećima, ma da nam roba nije bila isporučena.

Vlada NR Mađarske takode nije ispunila svoje obaveze iz Ugovora o miru u pogledu reparacija i restitucija prema FNRJ. Nastojanja Vlade FNRJ da se pitanje reparacija i restitucija sporazumno reši ostala su bezuspešna krivicom Vlade NR Mađarske. Usled toga je Vlada FNRJ 27 septembra ove godine predala pitanje mađarskih reparacija na razmatranje šefovima diplomatskih misija SSSR-a, SAD i Ujedinjenog Kraljevstva u Budimpešti u smislu odredaba Ugovora o miru sa Mađarskom. Međutim, krivicom Vlade SSSR-a, šefovi pomenutih misija nisu bili u stanju da reše ovo pitanje. Suma neisplaćenih mađarskih reparacija iznosi 46,644.980 reparacionih dolara. Vlada FNRJ svakako ne misli da odstupi od prava koja naša zemlja ima prema mirovnom ugovoru sa Mađarskom, i preduzeće sve mere koje joj stoje na raspoloženju prema međunarodnom pravu i postojećim ugovorima kako bi mađarska vlada ispunila svoje obaveze.

Moram da dodam da mađarska vlada takve svoje obaveze veoma disciplinovano ispunjava prema Sovjetskom Savezu.

Ironija istorije jeste da su se sovjetska i druge informbirovske vlade poslužile istim sredstvima ekonomske blokade protiv jedne socijalističke zemlje koja brani načela socijalističke demokratije, kojima su se nekada služili najreakcionarniji imperijalistički krugovi protiv Oktobarske revolucije. Tada se očito pokazalo da je narod jači od blokade, ali je današnje sovjetsko rukovodstvo ipak krenulo tom već napuštenom stazom kontra-revolucije.

Svemu tome sledio je sistem najraznovrsnijih političkih mera povezanih s pretnjama i ratnohušakačkim demonstracijama — ukratko ono što danas nosi u svetu ime rata nerava, a s ciljem da se zaplaše naši narodi i da se ometu u njihovoj mirnoj socijalističkoj izgradnji. Da bi se sve to nekako opravdalo, klevetnici su počeli da nazivaju Jugoslaviju fašističkom zemljom, a pogotovu su sve ljude koji u našoj zemlji zauzimaju ma kakav položaj proglasili anglo-američkim ili nemačkim špijunima. Potpredsednik sovjetske vlade Molotov čak se spustio do tvrdnje da se današnje rukovodstvo Jugoslavije na čelu s drugom Titom od početka samo maskiralo komunizmom i prijateljstvom prema SSSR-u, samo da bi se popelo na vlast i onda uspostavilo fašizam. To znači da je više od 20 godina borbe KPJ u staroj Jugoslaviji — laž, da je laž sva naša Narodnooslobodilačka borba protiv fašističkih osvajača sa ogromnim žrtvama i da su laž velike pobede naše socijalističke izgradnje. Zaista, samo kada se više ne vodi računa ni o čemu ljudskom, samo tada se mogu izmišljati takve čudovišne klevete. Dalje, aranžirali su nekoliko krvavih sudskih lakrdija, koje su trebalo da dokažu kako, tobože, nova Jugoslavija priprema rat protiv istočno-evropskih zemalja, ili bar ubistva na sve strane u tim zemljama, i kako je ona opasna za nezavisnost tih zemalja. Drugim rečima, ti procesi trebalo je da dokažu da je Jugoslavija pripremala baš protiv tih zemalja ono što bi, ustvari, u tim zemljama želeli da prirede našoj zemlji.

Vlada SSSR, a potom i ostale vlade zemalja Istočne Evrope, posle stvarnog kršenja ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći, pristupile su i njihovom formalnom raskidanju. Vlada SSSR je prva otkazala Ugovor o prijateljstvu 28 septembra 1949 godine, a za njom su u roku od nekoliko dana sledile vlade Poljske, Mađarske, Rumunije, Bugarske i ČSR. Vlada FNRJ odgovorila je na otkazivanje Ugovora Vladi SSSR svojom notom od 1 oktobra 1949 godine, a zatim i ostalim vladama. U ovim notama Vlada FNRJ je podvukla da se ona uvek rukovodila željom da

se sa SSSR-om i zemljama narodne demokratije uspostave i razviju iskreni i prijateljski odnosi i da je to na delu u punoj meri sprovedila, te da odgovornost za posledice ovog nemiroљubivog i neprijateljskog akta snose vlade SSSR-a i zemalja pod njenom kontrolom.

Neposredno posle otkazivanja ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći, ove vlade su pristupile otkazivanju i drugih sporazuma. Tako je bugarska vlada otkazala 3 oktobra 1949 godine Sporazum o olakšanju prelaza granice, a mađarska vlada 31 oktobra 1949 godine Sporazum o obrazovanju mešovutih komisija za ispitivanje i utvrđivanje graničnih incidenata. Vlada Rumunije otkazala je u junu ove godine Konvenciju o režimu dvo vlasničkih imanja. Pored toga, vlade ovih zemalja i dalje bezobzirno gaze i ostale sporazume koji se još formalno nalaze na snazi.

Za razliku od drugih informbiroovskih vlada jedino Vlada Albanije nije otkazala Ugovor o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći, ma da je ona prva od ovih zemalja raskinula sve druge ugovore i sporazume zaključene sa Jugoslavijom. Antijugoslovenska politika Vlade Albanije došla je do izražaja, između ostalog, i u nečuvanom postupku albanskih vlasti prema nosiocima Titove štafete, za čiju se sudbinu još ni danas ništa ne zna. Vlada FNRJ je o ovom pitanju uputila albanskoj vladi dve protestne note, i to 7 i 11 maja 1949 godine, ali do danas nije uopšte dobila odgovor, uprkos svim svojim intervencijama. Ovaj i drugi slični postupci albanske vlade daju svetu drastičnu sliku karaktera današnjeg albanskog rukovodstva.

Svojom notom od 2 novembra ove godine, Vlada FNRJ skrenula je pažnju albanskoj vladi da se pridržava obaveza iz Ugovora o prijateljstvu i pozvala je još jedanput albansku vladu da se vrati na politiku prijateljstva prema FNRJ. Albanska vlada nije prihvatila ovaj poziv, već je pojačala neprijateljsku delatnost protiv FNRJ. Tako je Vlada Albanije, s jedne strane, već odavno ustvari pogazila Ugovor o prijateljstvu, a s druge, pak, strane pokušala je stvoriti mogućnost da bi se formalno postojanje ovog ugovora moglo iskoristiti za nove spletke i mahinacije protiv Jugoslavije. Vlada FNRJ nije mogla to dozvoliti, te je 12 novembra ove godine stavila do znanja albanskoj vladi da se smatra oslobođenom obaveza iz Ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći.

Dozvolite mi da u vezi s tim spomenem još neke činjenice koje naročito rečito govore o »državničkoj delatnosti« albanskog rukovodstva.

U našoj zemlji već duže od godinu dana leži deo albanskog reparacionog materijala iz Nemačke, prosto zbog toga što je albanska vlada odbila da se sporazume sa našom vladom o načinu i uslovima transporta. Konačno je albanska vlada pre nekoliko meseci pristala, na ponovni predlog naše vlade, da pošalje svoju delegaciju u Beograd. Međutim, ova delegacija je došla u Beograd sa zahtevom da joj jugoslovenska vlada još jedanput isporuči i onaj reparacioni materijal koji je još 1948 godine otpremljen u Albaniju i o čemu kod nas, naravno, postoje neoborivi zvanični dokumenti. Moguće su samo dve stvari: ili je albanska administracija tako »savršena« da ne zna šta ulazi a šta izlazi iz Albanije, ili albanska vlada zamišlja da jugoslovenska administracija ne zna šta radi i da joj se može podvaliti u svemu što želi albanska vlada. Ako je prvo tačno, onda odgovornost snosi albanska a ne jugoslovenska vlada, a ako se, međutim, radi o drugom, onda albanska vlada treba da zna da se prevarila jer se kod nas vodi vrlo tačna evidencija o tome šta ulazi i šta izlazi iz zemlje.

Međutim, to nije najvažnije. Glavno je da je — pošto je naša delegacija crno na belo dokazala da je deo reparacione robe već predat Albaniji, a šta je još ostalo kod nas — albanska vlada rešila da povuče svoju delegaciju iz Beograda i da ostavi svoj sopstveni reparacioni materijal da leži u Jugoslaviji. Ovaj materijal leži neiskorišćen u našim lukama, ma da je svakako životno potreban albanskoj privredi i ma da je sa naše strane pokazana najbolja dobra volja. Zašto to radi albanska vlada teško je razumeti, sem ako se ne radi o nekoj političkoj strategiji vrlo »velikog« stila. Mudraci iz Tirane očigledno misle da time doprinose svoju leptu kominformovskoj blokadi Jugoslavije. Svaki pametan čovek zna da oni time sami sebe blokiraju, ali to oni u Tirani teško mogu da shvate.

Pošto će možda mnogim od vas ovo izgledati neverovatno, spomenuću da smo prošle godine imali sa albanskom vladom i još jedan sličan slučaj. Albanska pošta je jednog dana prosto odbila da dalje prima poštu i pakete koji tranzitom idu preko Jugoslavije za Albaniju. Paketi — i to mahom iz Amerike, po svoj prilici dar albanskih iseljenika svojim rođacima u Albaniji — gomilali su se u Jugoslaviji, a albanska pošta je štrajkovala na štetu albanske privrede. Dugo vremena nikakve diplomatske intervencije nisu ništa pomogle. Albanska vlada nije htela da preuzme svoju sopstvenu poštu. Zašto? Očigledno opet samo zato da bi i Albanija nekako »učestvovala« u blokadi Jugoslavije. Albanska vlada je, naime, rešila da albanska pošta ne sme više na stari način

da prima poštu, to jest u zatvorenoj ili suhoj prostoriji na jugoslovenskoj strani granice, da albanski poštari ne bi došli u dodir sa jugoslovenskim, već da Jugosloveni treba da ostavljaju poštu na otvorenom polju na samoj granici, daleko od svake kuće, a albanski će poštari doći da je uzmu, po prilici onako kao što su u stara vremena, za vreme kuge, opština među sobom pojedina naselja. Razume se, naša pošta nije pristala na ovakve jednostrane akte albanske vlade. Mi smo rekli albanskoj vladi: dobro, ako želite promenu u dosadašnjem načinu predaje pošte, predložite da pregovaramo o tome i mi ćemo razmotriti vaše predloge. Ali naša pošta će poslovati samo po propisima međunarodne poštanske konvencije, a ne po mušicama nekih albanskih upravljača, koji su zaboravili, ili nikada nisu ni znali, da se i Albanija obavezala na poštovanje te konvencije. Prošlo je prilično vremena dok su stratezi »visoke« politike iz Tirane shvatili ovu neophodnost, ali je Albanija za to vreme bila lišena normalnih poštanskih veza sa inostranstvom, a albanski trudenici paketa koje su im slali rodaci iz drugih zemalja.

Šta albanski narod misli o »strategiji« takve vrste kao što je ova sa reparacijama i poštanskim paketima, to je pitanje za sebe, ali je svakako očigledno da je albanska vlada tako shvatila direktive u pogledu svog učešća u kominformovskoj antijugoslovenskoj akciji. (Smeh).

Vlada SSSR-a uzela je u zaštitu izvestan broj uhapšenih bełogardejskih elemenata, osvedočenih neprijatelja socijalističke Jugoslavije, koji su bili prethodno zavrbovani za sovjetsku obaveštajnu službu i za delatnost protiv Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Vlada SSSR uputila je Vladi FNRJ pet nota, uzimajući u zaštitu ove elemente, čiju su antidržavnu delatnost otkrili organi naše državne vlasti. Svojom notom od 18 avgusta ove godine sovjetska vlada zapretila je »da će biti prinudena pribeci drugim efikasnijim merama nužnim za zaštitu prava i interesa sovjetskih građana u Jugoslaviji«. Iako se radi o sovjetskim građanima koji su se ogrešili o jugoslovenske zakone, Vlada FNRJ, rukovodena dobrom voljom da se sva sporna pitanja reše, izrazila je svojom notom od 23 avgusta 1949 godine spremnost da ovim licima omogući slobodan odlazak u SSSR. Vlada SSSR nije uopšte odgovorila na jugoslovensku notu. Međutim, Vlada FNRJ će i dalje nastojati da sovjetska vlada primi predloge koje smo mi postavili u noti od 23 avgusta ove godine. Vlada FNRJ ne želi, niti ima pravo da ukazuje gostoprimstvo u našoj zemlji onim strancima koji neće da budu lojalni prema ovoj zemlji, a pogotovu neće dozvoliti da se preko plaćenih špijuna organizuje podri-

vačka kontrarevolucionarna akcija upravljena protiv izgradnje socijalizma u našoj zemlji i protiv nezavisnosti naših naroda. (Aplauz).

U cilju onemogućavanja normalnog rada naših diplomatskih i drugih predstavništava, kao i kompromitovanja njihovog ugleda koji uživaju u inostranstvu, Vlada SSSR-a i druge informbirovske vlade proterale su 22 diplomatska službenika i 27 ostalih službenika Ministarstva inostranih poslova, ne uzimajući u obzir diplomatske i druge službenike ostalih naših misija u tim zemljama. Izvršena su takođe i hapšenja nekoliko naših službenika u tim zemljama. Osim toga, iz dela Berlina koji stoji pod sovjetskom vojnom kontrolom, otkazano je početkom decembra ove godine gostoprimstvo vojnoj misiji FNRJ, akreditovanoj pri Savezničkom kontrolnom savetu u Berlinu.

U cilju normalizovanja prilika na granicama, na kojima su pomenute susedne zemlje vršile niz provokacija, Vlada FNRJ predložila je njihovim vladama zaključenje sporazuma o obrazovanju mešovitih komisija za ispitivanje i utvrđivanje graničnih incidenata. Sledstveno tom nastojanju bio je zaključen 3 avgusta ove godine takav sporazum sa Vladom NR Madarske, koja ga je raskinula nepuna tri meseca posle njegovog potpisivanja. Medutim, vlade Bugarske i Albanije nisu čak ni odgovorile na ovaj predlog Vlade FNRJ.

S druge strane, državni organi susednih istočnih zemalja pokušavaju da ubace u Jugoslaviju obaveštajne i diverzantske grupe i propagandni antijugoslovenski materijal, protiv čega je Vlada FNRJ uložila svoje proteste Madarskoj 26 oktobra 1949 godine i Bugarskoj 12 septembra i 26 novembra 1949 godine. Ovakve elemente hvataju naši granični organi i naš narod oko graniice. Tu se radi o kriminalnom ološu najgore vrste i to mahom nejugoslovenskih nacionalnosti, o ološu koji nema nikakve veze sa politikom, ali kojim se kominformovski organizatori služe u pomanjkanju »zdravih snaga« u Jugoslaviji. Ništa jasnije od ovih činjenica ne razotkriva kontrarevolucionarni i hegemonistički karakter antijugoslovenske kominformovske hajke i njen krah u Jugoslaviji, do kojeg je neizbežno došlo baš zbog takvog njenog karaktera.

Naši državljani, nastanjeni u zemljama Istočne Evrope, bezrazložno se lišavaju slobode, progone i terorišu. Našim manjinama uskraćena su osnovna nacionalna, politička i kulturna prava. Našim građanima u SSSR-u i u ostalim zemljama narodne demokratije, na sve moguće načine, uprkos mnogim našim zahtevima, onemogućava se povratak u našu zemlju. Štaviše, Vlada SSSR-a

uporno odbija da izvrši repatriranje jugoslovenske dece, uprkos više usmenih intervencija i naših dveju nota od 25 aprila i 11 juna koje su do danas ostale bez odgovora. Ovo je utoliko više neshvatljivo što su predstavnici SSSR druge slične slučajeve sa decom u nekoliko navrata pred ranim međunarodnim forumima ožigosali kao krajnje nehumane akte.

Samo se po sebi razume da su vlade zemalja Istočne Evrope prekinule i svaku kulturnu saradnju s našom zemljom. U ovom periodu pojedine od ovih vlada ne samo da su nastavile sa neispunjavanjem svojih obaveza iz Konvencije o kulturnoj saradnji, već su pristupile i njihovom formalnom otkazivanju. Tako je Vlada ČSR otkazala ovu Konvenciju 4 oktobra 1949 godine i istovremeno sa otkazivanjem Ugovora o prijateljstvu. Bugarska vlada je isterala jugoslovenske učitelje iz Pirinske Makedonije, zatvorila sve škole na makedonskom jeziku kao i knjižare sa makedonskim knjigama. Knjižare »Jugoslovenske knjige« zabranjene su u Čehoslovačkoj Republici 22 novembra 1949 godine, u Rumuniji 23 jula 1949 godine, a u Albaniji još 30 juna 1948 godine.

Pored toga vlade istočnoevropskih zemalja sistematski su onemogućavale delegacijama FNRJ učešće na međunarodnim kongresima i konferencijama koje su se održavale u njihovim zemljama. Vlada Bugarske isterala je iz Bugarske predstavnike jugoslovenske studentske omladine, koji su u septembru 1949 godine došli u Sofiju da učestvuju na sastanku Izvršnog komiteta Međunarodnog studentskog saveza. Vlada ČSR onemogućila je učešće svim našim delegatima na Kongresu mira u Pragu u proleće 1949 godine, kao i na zasedanju Izvršnog komiteta Međunarodne organizacije novinara u Pragu u septembru 1949 godine. Vlada Rumunije zaplenila je početkom 1949 godine izložbu fotografija »Jugoslavija u izgradnji«. Mađarska vlada onemogućila je, avgusta 1949 godine, delegatima jugoslovenske omladine učešće na zasedanju Pripremnog komiteta za organizaciju Festivala Svetske federacije demokratske omladine u Budimpešti.

Patentirani pseudo-demokratski majstori licemerja ovakvim grubim policiskim merama sprečili su naše narodne organizacije da učestvuju u pomenutim međunarodnim organizacijama a da im ni u jednom jedinom slučaju nisu dopustili da iznesu pred delegate tih organizacija svoj stav i svoje argumente protiv klevetničkih optužbi. I to je dokument koji govori o pravom karakteru antijugoslovenske hajke.

Drugovi poslanici, naveo sam vam samo jedan vrlo mali deo svih onih uvreda, ekonomskih šteta, divljaštava, pretnji i većih

ili manjih pakosti, što sve danas predstavlja sadržinu kominformovske »diplomacije« prema našoj zemlji.

Razume se da je ta akcija u svim svojim fazama u Jugoslaviji doživela potpuni neuspeh. Kada bi kod autora te kampanje ostalo išta od revolucionarne suštine marksizma-lenjinizma, onda bi oni unapred trebalo da znaju da će sa takvim planom morati da dožive fijasko u Jugoslaviji. Kleveta je kleveta, a ona je u rukama nesavesnih i beskrupuloznih ljudi prilično opasno oružje, a stvarnost je stvarnost i ko se udaljuje od nje moraće se razočarati u svojim računima. A ta stvarnost govori o tome da u jednoj socijalističkoj zemlji kakva je Jugoslavija informbirovska akcija ne može da nađe drugog uporišta do u ostacima kapitalističke prošlosti bilo u ekonomici, bilo u glavama deklasiranih elemenata, bilo u okorelim birokratima koji se odvajaju od naroda. A to je baza koja je osudena na propast, a zajedno s njom i svi oni koji u nju polažu svoje nade.

Eto zbog čega je informbirovska akcija u našoj zemlji morala da doživi fijasko, od čega je nisu mogli da spasu ni mnogobrojni procesi u istočnoevropskim zemljama. Ali ako ti procesi nisu mogli da uprljaju veliku demokratsku bitku koju danas vodi naša zemlja za stvar socijalističke demokratije, oni su ipak otkrili da kod svih naroda postoji otpor protiv hegemonističkih tendencija i da se rukovodstva koja u tom pitanju nisu na strani naroda obavezno sve više odvajaju od njega i kompromituju samu ideju socijalizma u očima narodnih masa.

Antijugoslovenska akcija se pred čitavim svetom otkrila onakva kakva i jeste: kao agresivna težnja sračunata na to da se uništi pravo naroda Jugoslavije na samoodređenje i na ravnopravnost, da se uništi njihova nezavisnost i da se oni potčine stranoj hegemoniji. Takva tendencija je danas najveća kočnica svestranog napretka socijalizma, a napose daljeg razvitka socijalističke demokratije. A ne treba zaboraviti da je dalji razvitak socijalističke demokratije neophodan uslov kretanja napred u uslovima socijalizma, a pogotovo je neophodan uslov za stvaranje takvih ravnopravnih odnosa među narodima koji će omogućiti njihovo zbližavanje i ujedinjavanje. Nema sumnje da je monopolistički položaj koji rukovodstvo Sovjetskog Saveza traži za sebe u socijalističkom svetu postao kočnica u razvitku takvih socijalističkih odnosa. Prema tome, dići ruke od borbe naroda Jugoslavije za nezavisnost značilo bi ne samo izdati revolucionarnu borbu naše radničke klase i čitavog našeg naroda za lepšu budućnost, značilo bi ne samo pomiriti se s potčinjavanjem naših naroda stranoj hegemoniji, konzervisanje njihove ekonomske

zaostalosti, nego bi to značilo i sankcionisanje i jačanje antidemokratskih tendencija koje su — kao što se vidi — moguće i na tlu socijalizma, ako se ne vodi stalna borba protiv birokratizma kao izvora takvih tendencija.

Međutim, ja se ne mislim upuštati u teorisku polemiku o tome šta je socijalistička demokratija. Ono što je za nas u ovom momentu bitno to nije ovakvo ili onakvo shvatanje sovjetskog rukovodstva o našem socijalizmu, o kome će istorija dati svoj određeni sud, nego pitanje hoće li sovjetsko rukovodstvo priznati, ne na rečima nego u stvarnosti, svakom narodu pravo na samoopredeljenje. Ako ono ne želi da se drži toga principa, onda to znači da je pošlo putem nasilnog naturanja volje drugim narodima, čime neizbežno dolazi u sukob sa osnovnim zakonima razvitka socijalizma. Baš zbog toga je danas pitanje odnosa između socijalističkih zemalja, a napose pitanje odnosa sovjetske vlade prema Jugoslaviji, probni kamen na kome treba da se ispita doslednost principima socijalističkog demokratizma, doslednost principima marksizma-lenjinizma. Svaka tendencija da se u odnose među narodima unesu sredstva prinudavanja uvek je bila reakcionarna, a pogotovo je reakcionarna u socijalističkom sistemu, i može samo da potkopa snagu socijalizma kod njih samih i da odvođi vodu na mlin reakcije u svetu.

Očigledno je, međutim, da sukob između sovjetskog rukovodstva i nove Jugoslavije već odavno nije samo idejni sukob, nego se pretvorio u ozbiljnu pretnju nezavisnosti i miru naroda Jugoslavije. Time je taj sukob dobio svoje određeno mesto u današnjim međunarodnim političkim odnosima i više nije nikakva izolovana akcija unutar sovjetsko-jugoslovenskih odnosa.

Antijugoslovenska akcija sovjetske vlade i drugih istočnoevropskih vlada je, naime, zadala žestok udarac snagama mira u svetu, jer su tom agresivnom akcijom pomenute vlade same došle u sukob sa svojim deklaracijama u korist mira. Očito je kod njih došlo do izražaja razmimoilaženje između reči i dela.

Imajući u vidu sve te činjenice, delegacija FNRJ na četvrtom zasedanju Organizacije Ujedinjenih nacija nije mogla ćutke da pređe preko njih. Jugoslovenska delegacija je iznela ta pitanja na IV zasedanju Organizacije Ujedinjenih nacija, prvo, zbog toga jer mi vidimo u Organizaciji Ujedinjenih nacija onu tribinu savremenog čovečanstva koja, uprkos mnogim svojim slabostima, ipak predstavlja snažnu branu ratnohuškačkim tendencijama. Smatramo zato da na toj tribini treba javno i otvoreno osvetljavati suštinu današnjih međunarodnih odnosa da bi milioni radnih ljudi u svetu mogli da ih shvate i da bi znali da se bore za mir

i za bolje odnose među narodima. Drugo, jugoslovenska delegacija je iznela na tribinu Organizacije Ujedinjenih nacija neke činjenice iz odnosa SSSR i drugih istočnoevropskih zemalja, zato što je sovjetska vlada, ne birajući mnogo ni sredstva ni metode u svojoj državnoj politici prema FNRJ, sama to pitanje bučno postavila pred čitav svet. Čutati o tome značilo bi poput noja zagnjuriti glavu u pesak pred očiglednom stvarnošću i pred teškoćama koje nastaju za radne ljude naše zemlje u njihovoj miroljubivoj socijalističkoj izgradnji usled antidemokratske i antisocijalističke politike sovjetske vlade prema našoj zemlji. I, treće, jugoslovenska delegacija je iznela ova principijelna pitanja zbog toga jer se ona u svakodnevnoj političkoj praksi pojavljuju u vidovima koji nesumnjivo moraju da interesuju čitavo čovečanstvo, pošto se radi o pitanju odnosa među narodima, a to znači o pitanju mira.

Razume se, klevetnici su i tom prilikom podigli poviku kako smo sada konačno i definitivno »prešli u imperijalistički tabor«. Želeo bih, pre svega, da kažem da nova Jugoslavija ne ugrožava ničiju nacionalnu nezavisnost, niti učestvuje u bilo kakvim »agresivnim blokovima«, niti gaji ikakve hegemonističke tendencije, niti želi ekonomski da eksploatiše bilo koji narod. Prema tome, ona nije i ne može da bude ni u kakvom imperijalističkom taboru. Moglo bi se, nasuprot, govoriti o imperijalističkom karakteru kominformovske akcije, koja ide za tim da se prividno, pod zastavom socijalizma, krijumčari takva imperijalistička roba kao što su hegemonizam, nasilno naturanje svoje volje drugim narodima, ekonomsko izrabljivanje drugih naroda itd. Ne može biti sumnje da onoga momenta kada vlada jedne socijalističke zemlje, kao što je SSSR, krene putem hegemonije nad drugim narodima, njena spoljna politika počinje da gubi karakter principijelne anti-imperijalističke borbe i počinje da se pretvara u borbu za podelu interesnih sfera velikih sila. Ta se zakonitost jasno vidi ne samo u sovjetskoj politici prema Jugoslaviji, nego i u negativnim rezultatima sovjetske spoljno-političke orijentacije na stvaranje neke vrste kolektivne hegemonije velikih nad malim nacijama. To je nastojanje otišlo dotle da sovjetska spoljna politika danas očigledno apeluje čak i na poražene snage nemačkog nacionalizma.

Takva politika je, naravno, u stanju samo da zaplaši male, odnosno manje snažne nacije u svetu, a ne da ih mobilise na liniji napretka čovečanstva. Baš zbog toga ne može biti veće opasnosti za socijalizam od antidemokratskih tendencija u samim socijalističkim zemljama, u prvom redu od tendencija za hege-

monijom jednog naroda, ili jedne zemlje, ili rukovodstva jedne zemlje nad drugim narodima.

Eto, u tome je širi smisao današnje borbe naroda Jugoslavije za nezavisnost. To nije neki nacionalistički stav nego načelni stav socijalističke demokratije, jer ne može biti zbližavanja i prijateljstva među narodima tamo gde postoji hegemonija jednog nad drugim, gde postoji neravnopravnost.

Sem toga ono što bih ovom prilikom još hteo da podvučem jeste da Vlada FNRJ nije nikada bila niti će ikada biti orude ma čije tude politike. Ona je samo organ volje suverenih naroda Jugoslavije, koji na svom tlu grade socijalistički društveni poredak. Kao takvi, narodi Jugoslavije su spremni da na ravnopravnoj bazi saraduju sa svim zemljama, ali ne žele da se potčinjavaju ičijoj stranoj hegemoniji, ma u kakvo se ona ideološko ruho sakrivala, jer su svesni da je svaka forma hegemonije u međunarodnim odnosima reakcionarna i štetna za stvar napretka čovečanstva. Vlada FNRJ niti je sklapala niti ima nameru da sklapa ma kakve tajne dogovore ili »džentlmenške sporazume« ma sa kojom vladom, uperene protiv bilo koje zemlje. Sva je njena politika otvorena i javna. Federativna Narodna Republika Jugoslavija ne pripada nikakvim vojnim blokovima i niti je bila niti će biti učesnik u ikakvim agresivnim planovima protiv bilo koje zemlje. Armija FNRJ je armija odbrane nezavisnosti naše zemlje i nikakvim drugim ciljevima ona ne može da služi. Ta se politika odražava u svim spoljopolitičkim postupcima Vlade FNRJ i nikakve klevete ne mogu tu činjenicu da sakriju od svetskog javnog mišljenja.

Medutim, Vlada FNRJ znaće da brani nezavisnost i mir naših naroda svim onim sredstvima koja joj stoje na raspoloženju kao vladi jedne suverene zemlje koja je, s jedne strane, kadra da bude verna svojim principima, a, s druge strane, takode zna da vodi računa o objektivnim odnosima u savremenom svetu.

Vi znate da je naša država na četvrtom zasedanju Organizacije Ujedinjenih nacija bila izabrana u Savet bezbednosti. Taj izbor svakako predstavlja ozbiljan uspeh za našu zemlju. Njegov je glavni značaj u tome što on predstavlja neuspeh pokušaja da se Federativna Narodna Republika Jugoslavija izoluje i da joj se spreči aktivno učešće u Organizaciji Ujedinjenih nacija. Drugim rečima, predstavnici istočnih zemalja su nastojali da blokadu sa Istoka dopune blokadom sa Zapada. Može se reći da su ova nastojanja definitivno propala.

Medutim, pošto su krahirala takva nastojanja, sada kominformovski klevetnici naveliko pišu o tome kako je ulaskom u

Savet bezbednosti Jugoslavija definitivno pala u zavisnost od zapadnih velikih sila. Na sve takve priče mi možemo reći samo jedno: Jugoslavija je postavila svoju kandidaturu za Savet bezbednosti ne zato da bi postala zavisna od bilo koga ili da postane ma čije oružje, nego zato da učvrsti svoju nezavisnost. Nikakvih drugih ciljeva naša kandidatura za Savet bezbednosti nije imala. U skladu s time, Vlada FNRJ je takode težila da — u duhu principa koje je ona uvek zastupala — konstruktivno učestvuje u rešavanju opštih pitanja međunarodne bezbednosti i mira. Ako neko misli da je nova Jugoslavija dužna da se odrekne takvih nastojanja za učvršćenje svoje nezavisnosti kako bi se drugi lakše igrali sudbinom naših naroda, onda im možemo reći da Vlada FNRJ nije ni toliko kratkovidna, ni toliko slabih nerava da bi nasedala takvim trikovima. (Aplauz). Neka klevetnici kleveću koliko im je drago, ali oni treba da znaju da mi nećemo propustiti nijednu meru koju kao država možemo preduzeti da bismo zaštitili mir i nezavisnost naših naroda. (Aplauz).

I konačno, hteo bih da naglasim da Vlada FNRJ ni u kom pogledu ne snosi odgovornost za neprijateljski stav koji su Vlada SSSR i — pod njenim uticajem — druge vlade zauzele prema našoj zemlji. Prema tome, i rešenje ovog spora ne zavisi od nas, Vlada FNRJ neće prestati da naglašava da je uvek spremna na obnovu korektnih odnosa s tim zemljama, ali pod uslovom da se ti odnosi temelje na priznavanju uzajamne ravnopravnosti i bezuslovnom poštovanju suvereniteta naroda Jugoslavije.

Drugovi poslanici, dozvolite mi da predem na ostala važna pitanja naših spoljnopolitičkih odnosa.

Protjekla godina bila je ispunjena naporima da se što više pojača naša ekonomska saradnja s drugim zemljama, naročito u vezi sa savladivanjem negativnih posledica ekonomske blokade od strane istočnoevropskih zemalja. Vlada FNRJ je nastojala i nastoji da — pod uslovima ravnopravnosti u pravima i obavezama — razvija spoljnotrgovinske odnose sa svim državama koje žele da na toj bazi stupaju u ekonomske odnose sa našom zemljom.

U toku 1949 godine FNRJ je trgovala sa 46 zemalja. Ugovorene odnose imamo sa 24 zemlje.

Vlada FNRJ je uspela da u toku 1949 godine održi uvoz na nivou iz 1948 godine, kada je bio blizu predratnom. Takav uvoz bilo je moguće obezbediti time što su bile upotrebljene vlastite rezerve i što su korišćene mogućnosti trgovačkih i drugih kredita.

U maju ove godine zaključen je novi trgovinski platni sporazum s Francuskom. Osim toga, postignuta su provizorna re-

šenja za druga pitanja, kao što su, na primer, pitanje francuske imovine u Jugoslaviji i naših investicionih nabavki u Francuskoj. Produženi su i prošireni postojeći trgovinski sporazumi s Belgijom, Holandijom i Danskom posle čega je došlo do povećanja robne razmene sa ovim zemljama. Na izvesne teškoće su naišli naši ekonomski odnosi sa Švedskom i Belgijom, ali se nadamo da ćemo ih obostrano dobrom voljom savladati.

Početak ove godine sklopili smo trgovinske sporazume sa Indijom i Pakistanom. Takođe su zaključeni trgovinski i platni sporazumi sa Izraelom i Egiptom.

Juče je ovde u Beogradu, posle dužih pregovora, potpisan obiman petogodišnji sporazum s Velikom Britanijom, koji obuhvata međusobnu robnu razmenu u vrednosti od 100 miliona funti sterlinga. Ovaj sporazum uključuje istovremeno i davanje Jugoslaviji srednjoročnog kredita od 8 miliona funti, kao i kratkoročnih kredita. Nema sumnje da će taj sporazum znatno ojačati trgovinsku razmenu između dveju zemalja. Kao svi slični sporazumi koje je zaključivala naša zemlja, i ovaj je sporazum zaključen na bazi potpunog reciprociteta.

Sada se vode pregovori za sklapanje trgovinskih sporazuma sa Francuskom, Turskom, Belgijom, Švajcarskom i sa više zemalja Latinske Amerike, gde se upravo sada nalazi jedna naša specijalna delegacija. U cilju proširenja ekonomskih veza naše zemlje sa inostranstvom, Vlada FNRJ je pre nekoliko dana zaključila sporazum sa SAD o civilnom vazдушnom saobraćaju. Ovim ugovorom naša civilna avijacija dobila je pravo komercijalnog spuštanja na dva aerodroma okupirane Nemačke i jednom aerodromu okupirane Austrije. SAD su dobile pravo preleta preko naše zemlje na liniji Njujork—Kalkuta i pravo komercijalnog spuštanja na zemunski aerodrom, kada za to budu postojali tehnički uslovi.

Kao što vam je poznato, Vlada FNRJ je u cilju olakšanja privredne obnove i izgradnje naše zemlje, i da bi olakšala privredne terete našim radnim ljudima, pristupila i zaključivanju zajmova. Dosad je u tom pravcu postignut sporazum sa Vladom SAD, odnosno sa Import-eksport bankom u Vašingtonu, od koje smo primili zajam u ukupnom iznosu od oko 25 miliona dolara. Dvadeset miliona dolara od toga zajma biće utrošeno za kapitalnu izgradnju i to pre svega za rudarstvo, obojenu metalurgiju, a ostalih 5 miliona dolara biće upotrebljeno za kupovinu sirovina.

Od Međunarodnog monetarnog fonda dobili smo zajam od 9 miliona dolara, koji će biti upotrebljen za nabavku sirovina.

Sem toga postoje dobri izgledi da ćemo dobiti od Međunarodne banke načelnu saglasnost za zajam od oko 25 miliona dolara za kapitalnu opremu i očekujemo da će i taj zajam uskoro biti stavljen na raspoloženje Vladi FNRJ. U završnoj fazi nalaze se pregovori za zajam od 2,7 miliona dolara za opremu drvne industrije.

Tako stoji s našim zajmovima, za koje klevetnici govore da su nas doveli u potpunu ekonomsku zavisnost od Amerike i Engleske.

U vezi s tim hteo bih primetiti dve stvari.

Prvo, podaci koje sam izneo govore o tome da smo prve i to vrlo ograničene zajmove dobili tek krajem ove godine. A to znači da će oni ustvari doći do izražaja tek iduće godine, a sve terete ekonomske blokade istočnih zemalja podnela je ove godine sama naša privreda, što samo po sebi govori o njenoj snazi.

Drugo, svi naši ugovori o zajmovima, kao uostalom i svi naši trgovinski ugovori, zaključivani su kao čisto ekonomski ugovori, sa uslovima koji odgovaraju jednoj nezavisnoj zemlji. O tome je juče ovde govorio drug Milentije Popović, pa nemam namere da to ponavljam. To je, uostalom, jasno svima a najviše baš kominformovskim klevetnicima naše zemlje.

Ali, povika o tome da je Jugoslavija pala u zavisnost od zapadnog kapitala neophodna je kominformovskim klevetnicima da bi time prikriili krah svoje teorije da nijedna socijalistička zemlja ne može da opstane kao takva ako se ne potčini hegemoniji takozvane »rukovodeće zemlje«. Međutim, istina je u tome da ove klevetnike ogorčava baš ta činjenica što je Jugoslavija uspela ne samo da savlada posledice ekonomske blokade nego i da postigne rezultate koji jačaju njenu ekonomsku snagu, a time i njenu ekonomsku i političku nezavisnost. (Aplauz).

Međutim, ne može biti sumnje da su se odnosi naše zemlje sa Amerikom, Engleskom, Francuskom i mnogim drugim zemljama popravili. Ali, u tim normalnim odnosima FNRJ sa zapadnim zemljama nema ničeg i ne može biti ničeg što bi u ma čemu bilo upereno protiv ma koje druge zemlje ili jačalo ma kakvu akciju protiv neke druge zemlje, i takode ničeg što bi ma u kakvoj formi dozvoljavalo mešanje u naše unutrašnje stvari, ili što bi uticalo na osnovni pravac naše spoljne politike, politike koja se sastoji u čuvanju nezavisnosti naše zemlje i u striktnom pridržavanju politike mira. To je bio i to će dosledno ostati i dalje pravac naše spoljne politike i razvijanja saradnje sa svim zemljama koje se tih principa budu pridržavale u odnosima sa našom zemljom.

Težnja za aktivnijom saradnjom na ekonomskom polju izražava se i u odnosu na susednu nam Republiku Italiju. Upravo su sada u Rimu u toku pregovori o nerešenim pitanjima ekonomskog značaja, koja se između nas i Italije postavljaju na osnovu Ugovora o miru. Nema sumnje da su obe zemlje jako zainteresovane da se to pitanje što pre reši. Tim pre što se radi o vrlo važnim pitanjima kao što su, na primer, reparacije u iznosu od 125 miliona dolara koje nam Italija duguje na osnovu Ugovora o miru, zatim pitanje otštete za italijansku nacionalizovanu imovinu na pripojenom području. Može se očekivati da će ovi pregovori dovesti do sporazuma, čime će biti otvoren put za još intenzivniju saradnju između dve zemlje.

Od strane Vlade FNRJ bila su u više navrata izražena nastojanja da se svedu na minimum razlozi koji bi mogli da smetaju takvoj saradnji i uspostavljanju prijateljskih odnosa između dve zemlje, što je nesumnjivo i želja naroda sa obe strane Jadranskog Mora. Ovo prijateljstvo moglo bi da bude krepko uporište mira u ovome delu sveta. Postojeća ekonomska saradnja nesumnjivo doprinosi stvaranju takvih odnosa.

Razumljivo je, takode, da je za ostvarenje takvih odnosa između dve zemlje potrebno da Italija povede više računa o legitimnim interesima slovenačke manjine koja živi na njenoj teritoriji, a kojoj se sada negiraju izvesna osnovna demokratska i manjinska prava, koja su inače garantovana ne samo Ugovorom o miru, već i samim italijanskim ustavom. Mi očekujemo da će takva politika biti izmenjena u interesu dobrih susedskih odnosa između dve zemlje, utoliko više jer italijanska manjina u Jugoslaviji ima sva manjinska prava i nije podvrgnuta nikakvom denacionalizatorskom pritisku.

Kad se govori o odnosima između Italije i Federativne Narodne Republike Jugoslavije nemoguće je ne dotaći se i pitanja Slobodne Teritorije Trsta. Potpuno je prirodno da Vlada FNRJ posvećuje tom pitanju najveću pažnju. Mi smo stoga u više navrata istakli da ne može biti nikakvog rešenja pitanja Slobodne Teritorije Trsta bez neposrednog učešća naše zemlje. To se pitanje može rešavati samo u sporazumu sa Jugoslavijom i samo takvo sporazumno rešenje može biti u interesu italijanskog i jugoslovenskog naroda i u interesu mira i bezbednosti u ovom delu Evrope.

U našim odnosima sa Austrijom učinjeni su neki koraci napred na polju ekonomske saradnje. Međutim, osnovno nerešeno pitanje u jugoslovensko-austriskim odnosima jeste pitanje položaja koruških Slovenaca.

Vi znate da je pariskim diktatom četiri velike sile slovenački živalj Koruške otrgnut od Jugoslavije. Vlada FNRJ je protiv ove odluke protestovala, ali je naišla kod svih velikih sila na negativan stav. Vlada SSSR je čak pokušavala da prebaci odgovornost za takvu odluku na Vladu Jugoslavije, da bi time opravdala svoje antijugoslovensko držanje, odnosno otstupanje od principa samoopredeljenja naroda u tom pitanju. Pošto su odgovarajuće note bile objavljene u našoj štampi, ja se neću upuštati u podrobnosti tog pitanja. Ostaje fakt da je Slovenačka Koruška i po drugi put prepuštena stranoj dominaciji. U svojim notama velikim silama Vlada FNRJ jasno je izjavila da ni u kom slučaju ne može priznati takvu odluku, bez obzira što je prisiljena da uzme na znanje diktat velikih sila.

Kao neposredna posledica ove nedemokratske odluke u Parizu, usledio je pojačani politički teror i ekonomski pritisak na koruške Slovence u cilju njihovog germaniziranja. Mi s pravom tražimo od odgovornih faktora u Austriji da takvoj politici terora i denacionalizacije stanu na put i da koruškim Slovencima zagarantuju manjinska prava. To bi bio i najbolji put za uspostavljanje normalnih odnosa između naše dve susedne zemlje, što nesumnjivo odgovara kako interesima naših, tako i interesima austrijskog naroda.

Vlada FNRJ je i tokom 1949 godine nastavila s proširivanjem svojih diplomatskih veza. Tako je juna meseca ove godine izvršena razmena diplomatskih predstavnika sa Izraelom, čiju smu vladu priznali još tokom prošle godine.

Petog oktobra ove godine priznali smu Narodnu Republiku Kinu. Bez obzira na današnji stav kineske vlade prema našoj zemlji, mi smatramo pobeđu Kineske revolucije i formiranje Centralne kineske vlade, na čelu s Mao Ce Tungom, istoriskim događajem od najvećeg značaja za napredak čovečanstva. Zato je Vlada FNRJ i odlučila da prizna vladu nove Kine odmah čim se ovo pitanje postavilo na dnevni red.

Konačno, napominjemo da je za vreme Četvrtog zasedanja Organizacije Ujedinjenih nacija uspostavljen kontakt sa delegacijom Republike Čile u cilju ponovnog uspostavljanja diplomatskih odnosa. Kao što vam je poznato, Vlada FNRJ je 1947 godine prekinula diplomatske odnose sa tom zemljom zbog proterivanja naših diplomata. Pošto su ta pitanja bila raščišćena u kontaktu sa predstavnikom Republike Čile, Vlada FNRJ smatra da ne stoji ništa na putu ponovnog uspostavljanja diplomatskih odnosa između dveju zemalja.

Od ostalih važnijih spoljnopolitičkih problema ja bih hteo da se zadržim samo na dva pitanja.

Prvo je pitanje Grčke. Vama je poznato da je u toku ove godine pokret Demokratske armije u Grčkoj doživeo poraz, i to u prvom redu zbog toga što je rukovodstvo pokreta smatralo neophodnim da uzme učešće u kontrarevolucionarnoj kampanji protiv Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Razume se da posledice takvog stava nisu izostale. Jedan oslobodilački pokret može biti jak samo tada ako raste iz sopstvenih snaga naroda i ako odgovara neposrednim interesima i zahtevima narodnih masa. Čim se, međutim, rukovodstvo takvog pokreta stavi u službu strane hegemonističke politike upravljene protiv interesa i slobode drugih naroda, ono se mora odvojiti od svog sopstvenog naroda i potkopati svoju sopstvenu snagu.

Tako se desilo i u Grčkoj, jer je rukovodstvo Demokratske armije smatralo da je obavezno da promeni svu svoju strategiju, stavljajući u zadnji plan borbu za demokratiju u Grčkoj, da bi »pomoglo« informbiroovsku antijugoslovensku hajku. I, zaista, počela je i tamo fabrikacija laži i kleveta protiv naše zemlje. Jugoslaviji, naravno, ovi klevetnici nisu mnogo naštetili, ali su zato naneli mnogo štete grčkom narodu i grčkoj demokratiji.

Očigledno je da su organizatori antijugoslovenske kominform-ske akcije u Grčkoj izmislili takav plan za likvidaciju oslobodilačkog pokreta grčke Demokratske armije kako bi se ona što bolje mogla da upotrebi za klevetanje naše zemlje, kako bi se sav odium za to prebacio na rukovodstvo FNRJ. Međutim, ovaj je plan potpuno krahirao, ali njegovi autori ne mogu da skinu sa sebe istorisku i moralnu odgovornost za ono što se desilo u Grčkoj.

Ali, grčko se pitanje za nas postavilo i kao pitanje naših međunarodnih odnosa. Mi nismo krili svoje simpatije za stvar demokratije i progressa u Grčkoj, kao ni za druge slične pokrete u svetu. Mi i danas ne krijemo svoje želje da se u Grčkoj nadu snage koje bi jednom opštom amnestijom i istinski slobodnim demokratskim izborima sprečile reakcionarno obračunavanje sa demokratskim snagama uopšte, a posebno s makedonskom manjinom. Inače će Grčka dugo ostati ognjište nemira, a teror i svakojaki nedemokratski postupci prema makedonskoj manjini i dalje će biti smetnja uspostavljanju dobrih susedskih odnosa dveju država. U tom smislu jugoslovenska delegacija zauzela je i svoj stav u koncilijatornoj komisiji Organizacije Ujedinjenih nacija. Izjavljujući da ne vidi neke specijalne prepreke za normalizaciju odnosa s Grčkom, ona je naglasila da ipak konkretni razvi-

tak tih odnosa zavisi od opštih političkih uslova, koji će se u vezi sa sadašnjom situacijom u Grčkoj stvoriti na Balkanu. A nema sumnje da će unutarjni razvitak u Grčkoj, po samoj logici stvari, biti veoma važan faktor u tom pravcu.

Drugo pitanje koje bih hteo posebno da istaknem jeste pitanje stava Vlade FNRJ prema Nemačkoj. Kao što znate, tamo je najpre stvorena od triju zapadnih okupacionih zona Savezna Republika Nemačka, sa sedištem vlade u Bonu, a zatim Nemačka Demokratska Republika od sovjetske okupacione zone, sa sedištem vlade u sovjetskom sektoru Berlina. Vlada FNRJ je odlučila da formalno sada ne uspostavlja diplomatske odnose ni sa Zapadnom ni sa Istočnom Nemačkom, ali da stupa u faktične odnose, a naročito ekonomske, i sa jednom i sa drugom.

Zauzimajući takav stav, Vlada FNRJ polazi od stanovišta da su kako Zapadna, tako i Istočna Nemačka okupirane zemlje i, prema tome, nisu nezavisne države. Vlada FNRJ smatra da će se nemački narod pre ili kasnije ujediniti u nezavisnoj državi, jer je nemoguće jedan veliki evropski narod beskrajno držati u uslovima okupacije i podvojenosti. U svakom slučaju, Vlada FNRJ smatra da može prići formalnom priznanju bilo koje nemačke vlade tek posle ukidanja okupacionog režima.

Takav stav je određen prostim razlogom što se u sadašnjim uslovima pitanja formalnog priznavanja nemačkih vlada ne radi o odnosu prema nemačkom narodu, odnosno prema nemačkoj državi, nego o odnosu prema određenoj politici okupacionih vlasti. A u pogledu te politike Vladu FNRJ nisu konsultovale okupacione vlasti i zato ni sada ne smatra mogućim da zvanično određuje svoj stav u pogledu njenih rezultata.

S druge strane, Vlada FNRJ ne može a da ne vodi računa o stvarnom stanju u Nemačkoj i o činjenici da je nemački narod važan politički i ekonomski faktor u Evropi i da naša zemlja ne može biti nezainteresovana za saradnju s njim. Iz tih razloga Vlada FNRJ je mišljenja da odsustvo formalnog priznanja ne treba da bude smetnja faktičkoj saradnji sa oba dela Nemačke u onim pitanjima gde se radi o obostranom interesu. U tom smislu treba shvatiti i poslednji ekonomski sporazum između FNRJ i Zapadne Nemačke. Hteo bih samo još da dodam da Vlada FNRJ nimalo nije odgovorna za to što sada ne postoji nikakva forma saradnje sa Istočnom Nemačkom.

Drugovi poslanici, činjenice koje sam izneo govore o tome da smo u prošloj godini imali da savladamo prilične teškoće, ali da su postignuti i ozbiljni uspesi, koji govore o tome da se međunarodni položaj Jugoslavije znatno učvrstio.

Tome učvršćenju su u velikoj meri doprinele velike simpatije koje naša zemlja uživa u narodnim masama drugih zemalja zbog svoje dosledne i pravedne borbe. Nikakve klevete ne mogu sprečiti da istina o novoj Jugoslaviji prodre u svet i da nade put ka srcu svih slobodoljubivih ljudi u čitavom svetu. Slobodoljubivi ljudi — od radnika do naprednog intelektualca — sve jasnije dolaze do saznanja da je podrška novoj Jugoslaviji podrška opštoj stvari napretka čovečanstva i miroljubivoj međunarodnoj saradnji. Otuda porast simpatija za novu Jugoslaviju, a te simpatije u znatnoj meri vežu ruke neprijateljima slobode i nezavisnosti naših naroda.

Mi nimalo ne sumnjamo u to da će i sledeća godina na polju naše spoljne politike biti ispunjena mnogim teškoćama. Ali, mi smo uvereni da ćemo ih uspešno savladati.

Naša spoljna politika mora biti principijelna, to jest, mora da na međunarodnom planu dosledno brani one principe koji predstavljaju suštinu naših miroljubivih, socijalističkih i demokratskih shvatanja. Pored toga, naša spoljna politika mora biti konkretna i inicijativna. Ona mora pravilno da uočava objektivne uslove i da zna da ih pravilno koristi da bi postigla konkretne rezultate. Ona mora takođe znati da razvija saradnju sa drugim državama, ako ova ne zadire u principijelnu suštinu naše politike, a doprinosi jačanju međunarodnog položaja i napretka naše zemlje i učvršćenju mira u svetu. I, konačno, naša spoljna politika mora biti jasna i otvorena da bi je mogle shvatiti narodne mase u našoj zemlji i u drugim zemljama i da bi kao takva mogla razbiti argumente svih onih koji budu pokušavali da je prikažu u lažnom svetlu.

Takva je u suštini i dosad bila naša spoljna politika. Ali, mi moramo u budućnosti još odučnije ići tim putem, držeći se poslovice, koju tako često citiramo: »Psi laju, a karavan prolazi«. A taj karavan — to je naš narod, ujedinjen u Narodnom frontu, pod rukovodstvom Komunističke partije i na čelu sa drugom Titom. (Dugotrajan buran aplauz).

Pre sedavajući: Reč ima pomoćnik Ministra narodne odbrane general-pukovnik Ivan Gošnjak. (Aplauz).

Pomoćnik Ministra narodne odbrane general-pukovnik Ivan Gošnjak (NR Hrvatska): Drugovi i drugarice narodni poslanici, budžet Ministarstva narodne odbrane za 1950 godinu iznosi 28 milijardi 800 miliona dinara, ili 16,50% od cjelokupnog opštedržavnog budžeta za 1950 godinu. Budžet Ministarstva narodne odbrane za 1949 godinu iznosio je 25 milijardi dinara, što je

pretstavljalo 15,43% opštedržavnog budžeta za 1949 godinu. Prema tome, budžet Ministarstva narodne odbrane za 1950 godinu veći je za 3 milijarde 800 miliona dinara od budžeta iz 1949 godine ili veći je za 1,15% u odnosu na 1949 godinu.

Čime se može objasniti ovo povećanje budžeta Ministarstva narodne odbrane za 1950 godinu? Prije svega želim da naglasim da ovo povećanje ne dolazi uslijed brojnog porasta naše Armije, to jest, uslijed održavanja tobože milionske armije, kako to želi da prikaže propaganda informbiroovskih i drugih zemalja. Naša se Armija nalazi u svom redovnom mirnodopskom stanju, a to znači da se u njoj nalaze samo oni naši državljani koji po zakonu o vojnoj obavezi treba da otsluže u Armiji svoj kadrovski rok. Da je to tako poznato je svim našim ljudima, jer oni sami najbolje znaju da sve što se piskara o mobilizaciji i milionskoj armiji u Jugoslaviji nije ništa drugo nego gola laž s određenim ciljevima koju širi propaganda Sovjetskog Saveza i njemu podređenih zemalja. Ljudi naše zemlje sami najbolje znaju da li se nalaze mobilisani u Armiji ili kod svojih kuća, na svojim njivama i na gradilištima naše Petoljetke, gdje svakodnevno dostojno odgovaraju na sve klevete i laži neprekidnim povećanjem proizvodnje i izvršavanjem planova prije roka.

Širenje laži o milionskoj armiji u Jugoslaviji smišljeno je sa ciljem da se inostranstvu prikaže kako je u Jugoslaviji nesigurno stanje, kako se »Titova klika« održava na vlasti jedino pomoću bajoneta, kako su narodi Jugoslavije voljni da na poziv sljedbenika rezolucije Informbiroa svrgnu svoje državno rukovodstvo, ali, eto, sada to ne mogu da ostvare, jer je u zemlji izvršena mobilizacija, postoji ogromna armija protiv koje su »zdrave snage« zasada preslabe.

Neprijateljska i kontrarevolucionarna kampanja protiv naše zemlje ima, između ostalog, za cilj da poljulja povjerenje inostranstva u Jugoslaviju. Tome cilju je, pored ostalog, služilo i provokatorsko kretanje izvjesnih jedinica Sovjetske armije na jugoslovensko-madarskoj i jugoslovensko-rumunjskoj granici. Ali, inspiratori i organizatori tih provokacija doživjeli su zbog toga u svijetu krupan politički poraz, raskrinkani su kao ratni huškači.

Inspiratori ovih kontrarevolucionarnih planova doživjeli su i u našoj zemlji potpun neuspjeh. Unutar naše socijalističke domovine nije se dogodilo ništa od onoga što su oni očekivali. Zveckanje oružjem na našim granicama nije u Jugoslaviji nikoga uplašilo, nije ni u najmanjoj mjeri poremetilo herojske na-

pore naših radnih ljudi u izgradnji socijalizma i stvaranju boljeg i srećnijeg života.

Neprijateljska kampanja protiv socijalističke Jugoslavije, koja je još više objedinila naše narode oko svog državnog i partiskog rukovodstva, imala je još jači odraz u našoj Armiji. Armija je odgovorila na ovu neprijateljsku kampanju protiv naše zemlje, na pokušaje razbijanja jedinstva i njenog slabljenja još jačim zbijanjem svojih redova, još jačim učvršćenjem vojničke discipline i tačnim izvršavanjem svojih svakodnevnih zadataka. Armija je danas potpuno jedinstvena, čvrsta i sposobna za izvršenje svih, pa i najtežih zadataka. Ona stoji kao jedan čovjek uz naše narode, uz svog Vrhovnog komandanta.

Vrhovno rukovodstvo naše Armije budno i hladnokrvno je pratilo i prati vojno-političku situaciju i sve događaje u vezi sa bezbjednošću naše zemlje. Ono nije smatralo i ne smatra za potrebno da pozove u Armiju starija godišta obveznika izuzev normalnog pozivanja rezervista na vježbu, što čine i sve ostale armije u svijetu. Naprotiv, naša Armija je u ovoj godini, više nego ikada ranije, učestvovala na velikim gradilištima naše Petoljetke. Kasarne naše Armije, uprkos izmijenjenoj vojno-političkoj situaciji, koja se odražava u neprijateljskoj kampanji protiv naše zemlje, u prekidanju Ugovora o prijateljstvu, saradnji i uzajamnoj pomoći od strane Sovjetskog Saveza i njemu potčinjenih zemalja narodne demokratije, u čestim oružanim provokacijama na našim granicama, nisu bile u ovoj godini više popunjene već, naprotiv, one su bile dobrim dijelom ispražnjene, jer su se naši vojnici nalazili zajedno sa svojim narodom u izgradnji zemlje. Prema tome, iako se vojno-politička situacija izmijenila, Jugoslovenska armija, u odnosu na svoje mirnodopsko stanje, nije povećana.

Povećanje budžeta Ministarstva narodne odbrane od 3 milijarde 800 miliona dinara za 1950 godinu proizilazi, dakle, iz drugih razloga. Ono prvenstveno proizilazi iz potrebe našeg još većeg angažovanja u izgradnji vojne industrije.

Poznato je da bivša Jugoslavija nije imala razvijenu vlastitu vojnu industriju. Ona je proizvodila samo neke vrste pešadiskog naoružanja i to u vrlo ograničenoj količini, dok teško naoružanje ona uopšte nije proizvodila. Bivša Jugoslavija to, naravno, nije ni mogla, jer nije imala sopstvene teške industrije. Od postojeće vojne industrije bivše Jugoslavije mi nismo naslijedili ništa, sve je bilo uništeno ili je okupator odvuкао.

Bivša Jugoslavija kupovala je za svoju vojsku sve teško naoružanje isključivo od drugih zemalja, koje su na tim lifera-

cijama zaradivale ogromne svote. Zato je njena vojska morala biti primitivno i nedovoljno opremljena i naoružana iako su relativno veliki izdaci išli na njeno održavanje i naoružavanje. Osim nebrige vladajućih krugova bivše Jugoslavije da naoružaju svoju vojsku, oni to i nisu mogli učiniti, pošto nisu imali industrije za teško naoružanje, a ništa nisu učinili da takva postrojenja i bazu za njih izgrade.

Iluzorno je misliti da jedna zemlja koja nema svoje vlastite vojne industrije može da ima dobro i moderno opremljenu i naoružanu armiju i istovremeno da bude nezavisna. Kupovina opreme i naoružanja u inostranstvu mora da proguta veliki dio narodnog dohotka i uslijed toga zemlje koje žele da imaju dobro i moderno naoružanu vojsku ne mogu izbjeći da se ti izdaci za kupovanje naoružanja na strani ne odraze na njihovoj ekonomici uopšte. Takva zemlja mora uslijed velikih izdataka za naoružanje da daje manje sredstava za sve svoje druge potrebe iz čega proizilazi zaostalost i siromaštvo takve zemlje. To bi konkretno značilo za našu zemlju, ako bismo htjeli da odemo tim putem da kupujemo gotovo naoružanje u inostranstvu, da izvozimo naše rude, naše drvo, poljoprivredne proizvode, stoku itd. To znači da bismo mi umjesto što uvozimo mašine za industrijalizaciju zemlje, uvezli naoružanje i opremu za našu Armiju, a to bi se, drugovi, svelo na to da mi ne bismo mogli uslijed tako ogromnih izdataka ni da mislimo o nekoj širokoj izgradnji zemlje. Naši planovi o izgradnji zemlje morali bi tada da budu vrlo skromni, tada mi praktički ne bismo ni mogli da govorimo o nekoj izgradnji socijalizma. Ja ću vam navesti samo neke primjere, pa da vidite kakve su cijene naoružanju na međunarodnom tržištu. U inostranstvu jedan lovački avion stoji oko 5 miliona dinara, jedan protivavionski top kalibra 20 milimetara košta 450.000 dinara, a jedan top većeg kalibra — milion i više, dok jedna puška košta 3.500 dinara. Iz ovih nekoliko primjera se vidi koliko velike sume bismo morali davati za naoružanje naše Armije kada bismo ga kupovali od drugih zemalja. Zato je naše državno rukovodstvo riješilo da mi izgradimo svoju vojnu industriju, jer sve potrebne sirovine za nju imamo u našoj zemlji. Na taj način neće biti potrebno izvoziti za naoružanje naše Armije artikle koji su potrebni našim narodima za njihove vlastite potrebe i za uvoz mašina za industrijalizaciju zemlje. A, s druge strane, naoružanje koje ćemo sami proizvoditi, osim toga što nećemo morati izvoziti devize iz naše zemlje, biće mnogo jeftinije, jer na njemu niko neće zaradivati profite. Postrojenja vojne industrije većim dijelom,

ukoliko ne budu imala potrebe da proizvode naoružanje, proizvođače druge proizvode koji su potrebni našoj zemlji. Prema tome, podizanje postrojenja vojne industrije opravdano je i za male zemlje kao što je naša.

Kako bi moglo biti riječi o izgradnji socijalizma u nekoj zemlji koja ne vodi računa da stvori istovremeno sa svim ostalim i sredstva za zaštitu svojih revolucionarnih dostignuća od eventualnog agresora? Ne misliti o tome značilo bi prepustiti velike plodove revolucije, koje su narodi krvlju i znojem izvojevali, prvom nasrtljivcu kome se prohtje da te plodove otme. Ne biti vojnički dovoljno jak i spreman, znači biti igračka u rukama jačih, znači reskirati sve. Prema tome, jačanje odbranbene moći naše zemlje, izgradnja vojne industrije, jačanje naše Armije, sastavni su dio izgradnje socijalizma u našoj zemlji. Samo onda ako budemo sposobni da branimo naše revolucionarne tekovine, mi ćemo živjeti kao slobodni narodi; samo onda ako odbranimo naše fabrike, one će biti naša naša, one će proizvoditi za nas. U protivnom, moglo bi se dogoditi da gradimo ne za sebe već za nekog drugog. Takva je, nažalost, današnja stvarnost, a mi ne možemo i ne smijemo pred njom da zatvorimo oči.

Zbog svega toga, molim drugove narodne poslanike da prihvate budžet Ministarstva narodne odbrane onakav kakav im je predložen. (Buran i dugotrajan aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima Ministar saobraćaja Božidar Maslarić.

Ministar saobraćaja Božidar Maslarić (NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, savezna preduzeća Ministarstva saobraćaja ispuniće svoj privredni plan po vrednosti u celini, a neka preduzeća će i premašiti, kao brodarsko-bagersko koje je dosada ispunilo plan sa 142%.

Javni autosaoobraćaj u našim republikama ispuniće plan sa preko 90%, a detaljniji pregled naći ćete u republičkim izveštajima.

Ispunjavanje plana nije išlo lako i glatko. Sama izgradnja socijalizma predstavlja po sebi teškoće. No te teškoće predstavljaju teškoće našeg rašćenja, a bilo je i drugih. Sva naša privredna preduzeća osetila su, direktno ili indirektno, na svojim ledima ekonomski pritisak zemalja Informbiroa, usmeren na gušenje izgradnje socijalizma kod nas, gušenje slobode i nezavisnosti naše zemlje. Ministarstvo saobraćaja imalo je u tom pogledu naročitih teškoća. U našem planu bila je oko jedna petina posla u izvozu i uvozu sa zemljama Informbiroa, koji je usled njihove

politike diskriminacije otpao. Pored toga u sklopu Ministarstva saobraćaja bila su dva jugoslovensko-sovjetska društva, JUSPAD i JUSTA, koja su, mesto pomoći, što im je bio zadatak u prvo vreme, kočila razvitak naših produktivnih snaga, a posle rezolucije Informbiroa prešla u otvorenu sabotažu. Sve te teškoće trebalo je savladati.

Naši ljudi nisu pred tim teškoćama klonuli duhom, već su se bacili na posao. Počela je borba za savladavanje teškoća. Na otpadanje plana uvoza i izvoza naši ljudi odgovorili su intenzivnijim radom u zemlji i probijanjem blokade zemalja Informbiroa. Kakvi su rezultati?

U rečnom saobraćaju na prvom mestu počelo se sa likvidacijom JUSPAD-a. Iako je Jugoslavija u tom društvu imala 304 akcije, a SSSR svega 29, prema izloženom kapitalu, Jugoslavija nije mogla u njemu da spreči eksploataciju od strane SSSR, jer su »organizacioni principi« društva bili takvi da je sovjetski građanin, direktor tog društva, bio u njemu apsolutni gospodar. Ispalo je tako da smo mi na jugoslovenskim brodovima koji su uneti kao kapital u JUSPAD plaćali vozarinu za 52% skuplje od SSSR, a za 30% skuplje od drugih zemalja. Društvo JUSPAD izgubilo je na taj način samo za dve godine na prevozu za SSSR oko 37 miliona 990 hiljada dinara. Prema sporazumu, SSSR je bio dužan da u društvo unese opremu i materijal za izgradnju i opravku plovila u iznosu od 67 miliona dinara u roku od pet godina. SSSR do 1949 godine od toga materijala nije uneo ništa, već je, naprotiv, 1947 i 1948 godine utrošio oko 15 miliona dinara materijala koji je privreda FNRJ većinom nabavila iz inostranstva.

Ja bih mogao tako da redam jednu »perlu« za drugom, ali mislim da je i ovo dovoljno da pokaže kakva je bila »bratska i nesebična pomoć SSSR« Jugoslaviji. Produžiti takvu politiku bio bi zločin najgore vrste prema našim narodima, koji su tako mnogo svoje krvi dali na oltar slobode i nezavisnosti naše zemlje. To je bila »pomoć« u čijem bi »bratskom zagrljaju« bila ugušena naša sloboda i naša nezavisnost. (Aplauz). Zato ja smatram da smo mi u prošloj godini izvršili jedan krupan i koristan zadatak i da zato treba odati puno priznanje našoj Vladi za taj našim narodima koristan posao. Likvidacija ovog društva izvršena je 1 avgusta 1949 godine. Toga dana dahnuo je naš rečni saobraćaj punim dahom, jer je nestalo jedne more koja mu je sedela na grbači.

Paralelno sa tim radom počela je borba na celom frontu za ispunjenje plana: u brodogradnji, bagerskom preduzeću, pre-

duzeću za spasavanje i vadenje plovila, unutrašnjoj plovidbi itd. Trebalo je savladati masu teškoća. Ljudi su se borili protiv dotrajalosti jednog dela voznog parka, primitivnosti utovara i istovara, prepravkom zatvorenih teretnjaka u otvorene, jer mađarska vlada nije htela da nam isporuči već napravljene i plaćene teretnjake. Naši ljudi su se borili protiv stihije prirode, kao što su nizak vodostaj i drugo. Ako sravnimo prošlu godinu sa ovom godinom u unutrašnjoj plovidbi, onda dobijamo takve brojke koje pokazuju herojizam u radu naših brodaraca. Dok smo u unutrašnjem prevozu oktobra prošle godine, u najboljem mesecu te godine, prevezli 81.000 tona robe, u septembru, najboljem mesecu ove godine, prevezli smo 235.000 tona. Pritom treba imati u vidu da je vodostaj ove godine bio nizak i naši brodari govore da se u starim režimima pri ovakvom vodostaju nije uopšte radilo. Ako uporedimo indeks za unutrašnji prevoz ove godine prema prošloj, vidimo stalan porast. On ide od 169,0 do 310,1. To nam govori da su naši brodari ove godine radili od 1,5 do 3 puta bolje nego u prošloj godini. Ove brojke ujedno govore o visokoj političkoj svesti naših radnih ljudi. Za takav požrtvovan rad treba odati puno priznanje osoblju unutrašnje plovidbe.

Sa ne manje teškoća borilo se i osoblje civilnog vazduhoplovstva. Poznato je da je naše vazduhoplovstvo, usled politike Informbirca — neisporučivanja benzina — moralo dosta dugo da stoji ove godine. Čim su bile savladane teškoće oko benzina, odmah je zakipteo rad.

Naše vazduhoplovstvo ispunilo je plan po prevozu putnika sa 104%, po putničkim kilometrima sa 106%, po prevozu tereta u robi sa 153%, u tona-kilometrima sa 203%. Sve je ovo izvršeno sa malim brojem aviona DC-3.

Privredna avijacija poprskala je 16.650 ha malaričnih površina, 28.916 ha šuma u borbi protiv gubara, izvršila aerofotografisanje na 1.110.000 hektara. Sve te poslove izvršili smo sa malim brojem aviona privredne avijacije. Sve zadatke savezna i republička ministarstva izvršila su sa 100%.

Aero-remont je izvršen sa 112%. Za 16 revizija avionskih motora bilo je predviđeno 20.867 norma-časova, a izvršeni su za 18.822 radna časa, čime je plan ispunjen sa 109,8%.

Iz pregleda rada našeg civilnog vazduhoplovstva vidi se da je naša avijacija ispunila svoje zadatke u prevozu putnika i robe, pomogla našoj privredi i kulturnom uzdizanju naših naroda. Iz ovih podataka vidi se da je naše civilno vazduhoplovstvo rentabilno preduzeće i da ga treba svim silama forsirati. Naše civilno vazduhoplovstvo razvija svoje produktivne snage, ali je tempo

razvitka još nedovoljan. Generalne revizije motora mi vršimo sami u zemlji i time štedimo devize.

Kao i u rečnom saobraćaju, u sklopu civilnog vazduhoplovstva bilo je jugoslovensko-sovjetsko društvo JUSTA. Mi smo se i ovde oslobodili jednog parazita. Ovo društvo vršilo je ne samo eksploataciju naše zemlje već je krnjilo i ugrožavalo suverenitet naše države. Dok je postojala JUSTA, ona je bila gospodar našeg neba, jer je imala sve veze u svojim rukama. Ona je mogla da dovede i spusti u našu zemlju koga je htela. Ona je to i radila. Sa likvidacijom JUSTE i ta je opasnost uklonjena i time naša bezbednost pojačana. (Aplauz).

Naša najslabija tačka je drumski saobraćaj. Nemamo dovoljno motornih vozila i ona se ne čuvaju brižljivo. Nemamo dovoljno rezervnih delova, guma itd. Ne vodi se stalna i uporna borba za štednju maziva i goriva. Potcenjuje se upotreba zaprežnih vozila. Mnogi naši putevi su u zapuštenom stanju. Još nisu nadene pravilne organizacione forme u pojedinim organizacijama drumskog saobraćaja. U drumskom saobraćaju su ogromni naši zadaci na modernizaciji postojećih puteva, na redovnom održavanju puteva, na organizaciji putne službe, na proizvodnji materijala za puteve, na njihovoj kategorizaciji, kilometrisanju i katastru. Mi do danas nemamo dobre karte naših puteva. U eksploataciji drumskog saobraćaja imamo takođe teškoća. Tome treba dodati nepravilan odnos prema našem voznom parku u javnom saobraćaju i privredi, slabe uprave za saobraćaj, neracionalno iskorišćavanje vozila, slabu organizaciju saobraćaja u velikim gradovima, naročito u Beogradu i u industrijskim centrima. Evidencija vozila, tarife, unifikacija i tipizacija motornih vozila takođe ne stoje na zavidnoj visini.

U proizvodnji rezervnih delova učinjen je korak napred. Gumarske radionice pokazuju takođe uspeh.

Osnovni zadatak u drumskom saobraćaju jeste stvaranje novih kadrova, koji treba da ovladaju modernom tehnikom i da budu dobro potkovani naukom marksizma-lenjinizma.

No, pored svih tih nedostataka mi izlazimo pred naše narode sa jednom krupnom pobedom u drumskom saobraćaju. Dovršava se autoput Beograd—Zagreb, put »Bratstvo—jedinstvo«. On nije još dovršen, jer su nam ove godine smetale kiše. Nije daleko dan kada će i on biti predat u eksploataciju. Na ovom putu naši su narodi položili ispit političke zrelosti, jer su ga napravili u rekordno kratkom vremenu i sa minimalnom mehanizacijom. Sa ovim putem naši narodi pokazuju svoje pravo lice, svoju tvrdnu rešenost da naša zemlja bude napredna, socijalistička zemlja.

Pored privrednog značaja, ovaj put će podići i kulturu naših naroda.

Mi smo sve teškoće oko ispunjavanja plana mogli da prebrodimo blagodareći visokoj političkoj svesti naših ljudi, njihovom požrtvovanom zalaganju i udarničkom radu. Svakog dana tih je ljudi sve više. Istina je da mi u svom resoru nemamo ljudi kao što su Alija Sirotanović, Franjo Sajbert, Ante Mrkonjić, ali imamo ljude koji idu tim putem i kojima se mi ponosimo. Kako izgleda fizionomija tih ljudi neka pokaže ovaj mali pregled.

Radin Stevan, brodogradilšni kovač iz Zrenjanina, više puta udarnik, sa svojom brigadom ispunjava dnevne zadatke sa 130%, a ima dana kada ih izvršava i sa 170%. Takav je drug Radin na poslu u radionici, takav je na radu u sindikalnoj i frontovskoj organizaciji.

Prokić Milorad, bagermajstor na bageru »Dunav«, udarnik od 1946 godine. Bager mu je prošle godine ispunio plan sa 200%. U 1949 godini dao je čitav niz racionalizatorskih predloga, čime je podigao produktivnost bagera za 10% dnevne proizvodnje.

Dumančić Ljubo, šofer iz Zagreba, prešao je na teretnom vozilu od januara 1946 do maja 1949 godine 130.000 km, a vozilo nije bilo ni na srednjoj ni na generalnoj opravi. Ovo je rekord koji je postignut blagodareći pravilnoj nezi vozila.

Pobežin Stanislav, strugar u Autoobnovi — Celje, novator, izradio je spravu za struganje ležaja u vertikalnom položaju — čime je skratio radno vreme za 40% — i specijalnu glodalicu za obradu gornjeg dela klipa, kojom se ušteduje 30% radnog vremena.

Arsenijević Milivoje, načelnik odreda civilne avijacije, pohvaljen dvaput, nosilac Ordena zasluge za narod trećeg reda. Njegovom zaslugom plan je ispunjen pre roka i nije bilo udesa. Kao pilot stalno prebacuje normu. Pravilno iskorišćava mašinu i brižljivo je čuva. Štedi mazivo i gorivo i smanjuje troškove proizvodnje za 18%. Dobar organizator.

Žunić Franjo, upravnik aeroremontne radionice, dvaput nagradivan, nosilac jubilarne spomenice za izgradnju Beograda, Ordena zasluge za narod drugog reda, racionalizator. Njegovom zaslugom radionica je ispunila plan 33 dana pre roka. Dobrim iskorišćavanjem sirovina, materijala i goriva doprineo je da se za 15% troškovi proizvodnje. Napravio je spravu za čišćenje svećica, koja je u upotrebi.

Zato što imamo ljude, zato što je ceo naš narod takvih kvaliteta, zato i ispunjavamo plan u ovim teškim uslovima. Svi ti ljudi o kojima sam govorio i još mnogi drugi predloženi su za nagradu i odlikovanje, a neki su ih već i dobili. (Aplauz).

Kad imamo takve ljude koji svakodnevno sve više niču iz masa našeg radnog naroda, onda mi sa uverenošću gledamo na povećani privredni plan u idućoj godini, jer smo potpuno uvereni da ćemo ga ispuniti. Da bismo taj povećani plan lakše, bolje, ravnomerno i kulturno ispunili, mi se u svom radu moramo rukovoditi sledećim principima:

a) uvoditi sve više mehanizacije na utovaru i istovaru, da bi se postigla veća produktivnost rada;

b) pronalaziti skrivene unutrašnje rezerve u našim privrednim organizacijama i stavljati ih u pogon;

v) povećati borbu protiv stihije prirode, da ona ne bude kočnica u našem radu;

g) čuvati mehaničke uređaje kao zenicu oka, jer ih teško uvozimo iz inostranstva;

d) iskoristiti saobraćajni period do maksimuma, da ne bude zastoja i praznika u saobraćaju, a zimski period iskoristiti za opravke, odmor i lečenje naših trudenika;

đ) regulisati tarife za kombinovani saobraćaj, a nagrade našim trudenicima određivati prema učinku;

e) pripremiti velike zalihe robe za masovni prevoz u rečnom saobraćaju;

ž) voditi energičnu borbu za uštedu maziva i goriva;

z) raširiti naše saobraćajne linije po svim vidovima našeg transporta;

ij) maksimum pažnje posvetiti izgradnji i održavanju naših puteva;

j) veću brigu posvetiti našim kadrovima, okružiti ih brigom i ljubavlju, neprestano povišavati materijalni i kulturni standard naših trudenika.

U celokupnom našem radu ispoljavati budnost, da nam neprijatelji naših naroda ne bi napravili kakvu pakost. Probijati ekonomsku blokadu Informbiroa i boriti se za nesmetanu plovidbu na Dunavu.

Nas nije zbunilo ove godine zveckanje sovjetskog oružja na mađarskoj i rumunskoj granici. Nas nije uplašila ni vojna demonstracija sovjetske flote u dva navrata ove godine na Dunavu, jer nam je savest čista i mirna. Organizatori tih vojnih demonstracija samo su se tim aktima razgolitili pred miroljubivom javnošću kao imperijalisti i to u isto doba kada pričaju da su pobornici mira, demokratije i da se bore protiv potpaljivača novoga rata. Zar zveckanje sovjetskog oružja na jugoslovenskoj granici, demonstracije sovjetske vojne dunavske flote, kršenje Dunavske konvencije, ometanje slobodne plovidbe na Dunavu ju-

gošlovenskoj zastavi služi de'u mira? Kako dovesti u sklad te činjenice sa demagoškim izjavama sovjetskih državnika o borbi za mir i borbi protiv potpajlivača novoga rata? To se ne može uskladiti. Vojne demonstracije ostaju vojne demonstracije i nikakve grlate deklaracije, pa makar se one pokrivala ma kakvim farisejskim frazama, ne mogu da sakriju njihovu reakcionarnu suštinu.

Mi ćemo nastaviti mirnu izgradnju socijalizma, nećemo nasteti ničijim provokacijama, ali našu slobodu i nezavisnost ne damo nikome i ni po koju cenu. (Aplauz). To smo naučili od naših dedova i otaca, to smo naučili od tvorca marksizma-lenjinizma, to smo naučili od naše Partije i od druga Tita. (Dugotrajan aplauz). Sloboda i nezavisnost naših naroda postizavala se uvek u našoj istoriji borbom, krvavom borbom naših naroda. I baš zato što su se sloboda i nezavisnost naše zemlje takvim načinom sticale, mi ih tako visoko cenimo i poštujemo.

U tom duhu odvijaće se politika Ministarstva saobraćaja, u tom duhu radićemo da ispunimo i znatno premašimo plan četvrte godine naše Petoletke, pa vas zato molim da prihvatite predloženi budžet. (Dugotrajan aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima Ministar pomorstva Vicko Krstulović.

Ministar pomorstva Vicko Krstulović (Izborni srez Split, NR Hrvatska): Drugovi i drugarice narodni poslanici, plan investicione izgradnje pomorske privrede za 1950 godinu, koji je prikazan u predlogu budžeta, pokazuje povećanje od 13,7% u odnosu na 1949 godinu. Od predloženog plana otpada na kapitalnu izgradnju 92%, a na društveni standard 8%, ili 25% u odnosu na plan građevinskih objekata. Od kapitalne izgradnje otpada na trgovačku mornaricu 64,5%, na luke 25%, a na vlastitu građevinsku operativu i ostale sporedne djelatnosti 10,5%, uključivši Preduzeće za spasavanje i tegljenje brodova i remontno brodograđilište, jer će se problem remonta brodova u 1950 i sledećim godinama veoma zaoštriti.

Od plana investicija za 1950 godinu na građevinske objekte dolazi 22,4%, od čega jedna četvrtina ide na objekte društvenog standarda. Ovim investicijama treba da se postigne dalje i skokovito povećavanje produktivnosti rada kako glavnih, tako i sporednih grana djelatnosti. To povećavanje se u prvom redu odnosi na kapacitete trgovačke mornarice koji nedostaju, kako za potrebe naše spoljne trgovine, tako i za potrebe prevoza putnika i tereta u obalnoj plovidbi, a isto tako i za stvaranje uslova za

rješene investicionog održavanja brodova naše trgovačke mornarice. Pored toga, plan investicija za 1950 godinu predviđa ubrzanu izgradnju naših porušenih i neizgrađenih obala, mehanizaciju luka (naročito Riječke) i, konačno, još intenzivniju izgradnju objekata društvenog standarda, tj. stanbenog prostora u našim glavnim lukama, poglavito u Rijeci, Splitu i Pločama.

Imajući u vidu značaj pomorske privrede za našu zemlju uopće, i značaj pomorskog transporta u ostvarivanju spoljno-trgovinske razmjene u 1950 godini, koja će se realizirati uglavnom preko naših luka, vjerujem da ćete predloženi budžet odobriti, jer je to neophodno da bi Ministarstvo pomorstva FNRJ moglo odgovoriti zadacima koji proističu iz plana naše privredne djelatnosti u 1950 godini.

Aktivnost pomorske privrede u ovoj planskoj godini, kao što je poznato, odvijala se u granicama postavljenog plana. Izvršavanje planskih zadataka u 1949 godini tražilo je ne manje napora, upornosti i svakodnevnog zalaganja naših radnih kolektiva od onih koje su oni uložili u prethodnim godinama.

Ove godine smo, doduše, postavljene zadatke riješavali sa više iskustva nego ranije, ali su nepredviđene teškoće, izazvane organiziranom ekonomskom blokadom informbiroovskih rukovodstava, može se slobodno reći, bile jedno vrijeme ništa manje, ako ne i veće, od onih u početnim godinama naše borbe za Plan, za socijalizam.

Preorijentacijom naše spoljne trgovine pomorski transport našao se u ovoj godini katkada u izuzetno teškom položaju. Izvjesni poremećaji koji su pratili dinamiku spoljne trgovine stavljali su pred naše radne kolektive, osobito luke i brodarstvo, ponekad izvanredno teške obaveze. Takvo stanje stvari tražilo je od nas još više snalazljivosti, brže i smjelije akcije, mnogo više organizirane saradnje svih faktora zainteresiranih za transport, čega je u 1949 godini u odgovarajućim prilikama nedostajalo.

Prema osnovnom godišnjem planu prevoz robe ostvaren je sa 90% po tonama tereta i 85% po tonskim miljama, a plan prevoza putnika sa 110% po broju putnika i 85,5% po putničkim miljama. Po operativnim planovima ostvarenje iznosi 100,2% po tonama tereta i 95,6% po tonskim miljama, 110,27% po broju putnika i 112,2% po putničkim miljama.

Ovu usporedbu smatrao sam nužnom istaći i zbog toga da se vide izvjesne disproporcije između osnovnog i operativnih planova, koje su nastale zbog toga što na vrijeme nismo dobili odgovarajuće kapacitete, s jedne, i zbog kretanja robe, s druge strane, koja u spoljno-trgovinskoj razmjeni ne podliježe samo

zakonima našeg unutrašnjeg nego i međunarodnog tržišta. Na ovo posljednje nismo često u stanju da u potpunosti utječemo, bar ne u tolikoj mjeri kao kad se radi o onim neravnomjernostima koje su rezultat naših unutrašnjih privrednih zbivanja.

Osim toga, smatram da bismo neisticanjem izvršenja operativnih planova umanjili značaj izvanrednih napora koje su pojedini brodski kolektivi ulagali za izvršenje planskih zadataka.

Plan građevinskih objekata koji je izvodila vlastita građevinska operativa izvršen je sa 101% po norma-časovima prema osnovnom godišnjem planu, plan bagerovanja morskih luka i plovnih puteva sa 104,5% po norma-časovima, a sa 103% po količini iskopa.

Osnovna pitanja koja se pri ovakvom izvršavanju plana postavljaju jesu: prvo, da li takvo ostvarenje planskog zadatka predstavlja zaostajanje u tempu porasta rada trgovačke mornarice i ostalih naših djelatnosti prema prethodnim godinama; drugo, gdje se nalaze uzroci neizvršenja plana i, treće, kako su rješavani problemi izvršavanja plana, koji su se nedostaci pojavljivali u praksi i kakva su iskustva izvučena za dalju borbu u cilju uspješnijeg izvršenja planom postavljenih zadataka. Ovo je naročito potrebno zbog toga što tempo porasta naše trgovačke mornarice, luka, pomorskog građevinarstva, bagerovanja, vadenja i spasavanja brodova predstavlja sa svojim zadacima u 1950 godini znatan skok u odnosu na poraste proteklih godina. Tako se godišnji plan u 1950 godini pokazuje u odnosu na izvršenje plana u 1949 godini kao porast od 45% po tonskim miljama, 24% po tonama tereta u prevozu tereta, 38,8% kod pretovara u lukama, 60% kod pomorskog građevinarstva i 10% kod bagerovanja morskih luka i plovnih puteva.

Ako se to uporedi sa izvršenjem plana u 1948 i 1947 godini, pokazuje se da ovakvo izvršenje plana ne znači zaostajanje u tempu razvoja trgovačke mornarice u odnosu na protekle godine. Tako se izvršenje plana prevoza robe u 1949 godini pokazuje prema 1948 kao 128,5%, 145,6% po tonskim miljama, 107% po broju putnika i 119% po putničkim miljama. Međutim, tempo porasta u 1949 godini prema 1948 godini je utoliko karakterističniji što je prosječna nosivost povećana za 10,8% a prevozni učinak za 19%, što znači da je u 1949 godini povišena produktivnost rada trgovačke mornarice. S druge strane, to izvršenje pokazuje da porast zadataka u 1950 godini znači ne samo apsolutno i relativno povećanje u odnosu na prethodne godine nego i porast koji je skoro jednak onom koji je postignut u dvije prethodne godine.

Iako je ovo povećanje postavljeno u 1950 godini, prema izvršenjima i porastu u prve tri godine zadaci 1950 godine još predstavljaju 51,2% po prevozu robe, 36,2% po tonskim miljama, 39% po BRT i 43% po ukupnoj snazi strojeva — od zadataka koji su postavljani Petogodišnjim planom za 1951 godinu.

Kad se usporedi izvršenje plana naše građevinske operative u 1949 godini sa izvršenjem u 1948 i 1947 godini, pokazuje se da ovakvo izvršenje znači znatan porast — i to 1949 prema 1948 kao 151%, 1949 prema 1947 kao 162%.

Isto tako, izvršenje plana pretovara u glavnim lukama u 1949 godini u odnosu na 1947 godinu pokazuje povećanje od 81%, odnosno prema 1948 godini — 17,7% (razlika između porasta u 1948 prema 1947 godini i povećanje u 1949 prema 1948 godini dolazi uslijed toga što u 1947 godini nije uračunat pretovar u Riječkoj luci). To istovremeno znači da je, u odnosu na plan luka, zadatak koji se postavlja u 1950 godini dvostruko veći od postignutog pretovara u 1949 godini (38,8% prema 17,7%). Ako se tome doda da ukupni ostvareni promet robe u domaćim lukama u 1949 godini pokazuje porast od 66% prema prometu u 1947 godini (bez novooslobođenih krajeva), odnosno 18% prema prometu u 1948 godini, i da ukupni porast prometa putnika predstavlja 16,2% u odnosu na 1947 godinu, onda nesumnjivo proističe da izvršenje u 1949 godini, ma da pokazuje odstupanje i neizvršenje plana, ne znači popuštanje tempa razvoja u odnosu na prethodne godine. To naročito karakteriše odnos između 1949 i 1939 godine, koji pokazuje da ukupni promet robe ostvaren u 1949 godini iznosi 250% prometa u 1939 godini, odnosno 298% prometa putnika.

Osnovni uzroci podbacivanja plana u cjelini, ma da postoje znatna premašenja godišnjih planova pojedinih brodova kao osnovnih privrednih jedinica pomorskog transporta, nalaze se, s jedne strane, van domašaja pomorskog transporta, a, s druge strane, i u samom njemu i u njegovim subjektivnim propustima i slabostima. Tako su, na primjer, mađarski kominformovci utjecali na neizvršenje plana opreme luka time što nisu izvršili pojedine isporuke. Zato je karakteristična isporuka dizalice iz Mađarske za Riječku luku. Dizalice koje je Mađarska isporučila bile su izgrađene od tako lošeg materijala i tako nepropisno osigurane da su se pri radu polomile. Zalaganjem brodogradilišnih radnika neispravne dizalice su popravljene i biće do konca godine, odnosno početkom 1950 godine, ponovo stavljene u rad, ali uslijed toga je došlo do gubitka vremena brodova u lukama, koji iznosi prosječno oko 10 dana po svakom brodu i do gubitka lučke

mehanizacije za čitavih 9 mjeseci. To je nužno povuklo za sobom izvjesna podbacivanja plana koji nije mogao da predvidi takve neprijateljske postupke.

Plan kapitalne izgradnje trgovačke mornarice ostvaren je u 1949 godini sa 67%. Pored toga, pušteni su ove godine u eksploataciju novi kapaciteti, prvenci naše brodogradilišne industrije — motorni prekookeanski brodovi »Zagreb«, »Skopje« i »Sarajevo«. U našim brodogradilištima potpuno je obnovljen turbinski teretno-putnički parobrod »Hrvatska«, a u Holandiji je izgrađen motorni brod »Srbija«, najveći motorni brod naše trgovačke mornarice. Svi ovi teretni brodovi, u ukupnoj tonaži od 23.197 bruto registarskih tona, znatno su podigli učinak naše trgovačke mornarice u ostvarivanju prevoženja spoljno-trgovinskih tereta i daljem jačanju stalnih i redovitih prekookeanskih linija. Tako je u 1949 godini pojačana frekvenca linija za Sjevernu Evropu za 33%, za Bliski Istok za 42,8%, za Sjevernu Ameriku — za 100%, za Južnu Ameriku — za 100%. Osim toga, iz uspoređivanja učinaka u mjesecima prije stupanja u eksploataciju ovih brodova vidi se njihov doprinos u povećavanju produktivnosti rada trgovačke mornarice. Tako se učinak postignut u novembru pokazuje kao 118,6% prema prosječnom učinku za cijelu godinu, a učinak postignut u decembru kao 116%. Brodovi prve naše novogradnje predstavljaju ujedno i početak modernizacije postojeće trgovačke mornarice, kojoj je prosječna starost prije uvođenja u promet ovih jedinica iznosila oko 30 godina. Podizanje organskog i tehničkog sastava trgovačke mornarice ovim novim jedinicama pokazuje se u povećanju prosječne brzine trgovačke mornarice; ona se povećava u 1950 godini za 35,6% prema prosječnoj ostvarenoj brzini u 1949 godini. Pored tih brodova, ušli su novi kapaciteti i za potrebe našeg razvoja i to četiri teretna motorna broda i jedan obnovljeni putničko-teretni brod, sa ukupnom tonažom od 1689 bruto registarskih tona. A novim kapacitetima u 1949 godini još nije riješen problem nedostatka brodova za prevoz putnika u obalnoj plovidbi, koji se i u idućoj godini svom oštrinom opetovano pojavljuje. U kojoj mjeri je prevoz putnika izvršen u 1949 godini uz maksimalno korišćenje postojeće tonaže za prevoz putnika vidi se iz upoređivanja opterećenja jednog putničkog mjesta prema opterećenju jednog putničkog mjesta u 1939 godini, koje pokazuje da je taj odnos 393,5% u 1949 godini prema 1939 godini.

Povećavanju flote doprinijela je i djelatnost preduzeća »Brospas«, koje je našoj trgovačkoj mornarici dalo i ove godine objekte za obnovu kao što su moderni brod »Loki« i parobrod

»Brunduzijum«. Pored toga, vadenje starog gvožđa dalo je svoj doprinos ostvarivanju plana crne metalurgije i ostale metalne industrije.

Ma da je još malen prirast trgovačke mornarice u odnosu na kapacitete postavljene Petogodišnjim planom, njegov naročit značaj leži u tome što su ovogodišnji naši kapaciteti uglavnom rezultat porasta naše brodogradilišne industrije i što se jačanjem naše teške, a posebno brodogradilišne industrije stvaraju osnovni preduslovi za dalji razvitak naše trgovačke mornarice. To ujedno znači prelaz trgovačke mornarice na put moderne flote koja odgovara zahtjevima današnje društveno-ekonomske strukture socijalističke Jugoslavije. Konačno, ta ostvarenja, i pored zaostajanja izvjesnih isporuka, koja su uticala da se ne izvrši plan prevoza, znače dalji razvoj trgovačke mornarice. Tako, dok je dinamika porasta u 1947 u odnosu na 1946 godinu 123%, ona je u 1948 u odnosu na 1947 godinu 109,7%, a u 1949 u odnosu na 1948 godinu 114%, odnosno prema 1946 godini 154%.

Međutim, u toku izvršavanja plana pokazivali su se nedostaci koji su samo dijelom otklonjeni i zahtijevaju pojačanu brigu i aktivnost da bi se potpuno uklonili ili bar sveli na najmanju mjeru. Na prvom mjestu dolazi pitanje korišćenja fonda vremena naših brodova u lukama, što znači predviđenog vremena za pretovarne operacije u lukama. U skraćivanju vremena stajanja u lukama leži ogromna mogućnost daljeg povećavanja produktivnosti rada trgovačke mornarice.

Rješavanje toga zapravo kompleksnog pitanja ogleda se u izvršavanju plana kapitalne izgradnje luka, obnovi porušenih obala i mehanizaciji luka, u planskoj disciplini korisnika pomorskog transporta i borbi za povećavanje produktivnosti rada, u usavršavanju organizacije rada, u zaoštavanju radnih normi i u političkoj aktivnosti naših trudbenika.

Plan kapitalne izgradnje luka u 1949 godini obuhvatio je dalju obnovu porušenih obala i mehanizaciju luka, a naročito u glavnim lukama, kako bi one mogle što bolje da zadovoljavaju potrebe pretovara. Izvršenje plana obnove operativnih obala u 1949 godini omogućilo je stavljanje u eksploataciju novih 613 metara obale. Od ovih novih kapaciteta otpada na samu Rijeku 47%. Iako ostvarenje obnovljenih kapaciteta u 1949 godini u odnosu na ostvarenu obnovu u 1948 godini iznosi 105,7%, naši dalji naponi treba da su još intenzivnije usmjereni u idućim godinama ka potpunoj obnovi porušenih i izgradnji novih obala, jer rezultati koje smo dosad postigli prema prethodnim godinama su: 1949 prema 1947 godini 121%, a 1949 prema 1948 godini

113%, dok je prema zadatku Petogodišnjeg plana procenat izvršenja 67,4%.

Uporedo sa obnovom operativnih obala vršila se i obnova i nabavka mehanizacije, naročito za potrebe pretovara u Riječkoj luci. Plan obnove lučkih dizalica u Rijeci ostvaren je sa 100%. Međutim, takav plan mehanizacije luka nije još riješio sve probleme skraćivanja fonda vremena u lukama, izuzev Riječke, pošto su sve ostale luke bez lučkih dizalica.

Odnos korisnika transporta prema radu luka i trgovačke mornarice još uvijek pokazuje izvjesne slabosti u pogledu održavanja planske discipline. Još uvijek se događa da brodovi gube dragocjeno vrijeme čekajući terete koji nisu spremni ili da gube vrijeme uslijed nedovoljne koordinacije pojedinih privrednih grana i samog transporta u rješavanju njihovih međusobnih odnosa. Ma da se popravio odnos vanplanskih tereta prema planom prijavljenim i ostvarenim u 1949 godini prema 1948 godini od 35% na 25%, on još uvijek nije zadovoljavajući. Konačno, uslijed takve nediscipline korisnika pojavljuju se u lukama »špicevi neravnomjernosti« koji, pored toga što znače nedovoljno iskorišćavanje kapaciteta luka u periodima niskih, postavljaju problem pravilnog izvršavanja zadataka u trenucima visokih špicova. Isto tako, i neravnomjerno opterećenje pojedinih luka prema njihovim kapacitetima pojavljuje se kao posljedica nedovoljnog povezivanja željezničkim mrežama ekonomskih zaleđa luka sa samim lukama, kao nasljedice stare Jugoslavije. Uslijed toga danas se još uvijek tereti iz Srbije i Makedonije upućuju na Riječku luku, dok nam kapaciteti u ostalim lukama ostaju dijelom neiskorišćeni. Uslijed svega toga, fond vremena brodova u 1949 godini iznosi 37,3% od cjelokupnog eksploatacionog vremena brodova, ma da se (u 1949 godini) povećao fond vremena u vožnji od 29,7% u 1948 na 31,4% u 1949 godini.

Uzroci visokom procentu vremena stajanja brodova u lukama nalaze se i u samom savladivanju procesa rada u lukama, što znači da se naša operativa u 1949 godini još nije dovoljno služila evidencijom kao jednim od oruđa u borbi za izvršavanje plana, da operativa nije uvijek dovoljno ulazila u materiju sa kojom ima posla, drugim riječima da nedovoljno poznaje svoje kapacitete.

Radni kolektivi nisu u potpunosti bili uvijek i pravilno obavještavani o svojim zadacima niti je pravilno iskorišćavan radni elan i stvaralačka inicijativa radnih kolektiva u borbi za izvršenje plana. Uslijed toga su nastajali pretjerani gubici u radnik-danima. Ove slabosti bile su naročito karakteristične u prvom

polugodištu ove planske godine. Međutim, kakve sve mogućnosti postoje u pogledu povećavanja produktivnosti rada najbolje je pokazalo takmičenje za visoku produktivnost rada na Rijeci pri iskrcavanju koksa. Ostvarivane su norme sa preko 300%, i to Riječka brigada prosječno sa 344,6%, Splitska sa 370,3% i Šibenska sa 299,8%. Slični rezultati pokazali su se kroz takmičenja koja su uslijedila u drugim lukama između pojedinih radnih brigada. Nadalje, kakve sve mogućnosti postoje u povećavanju produktivnosti rada u lukama savladivanjem procesa rada i uklanjanjem svih onih unutarnjih uzroka koji spriječavaju da lučko-transportni radnici rade u toku cijele svoje radne smjene, pokazuju procentualni odnosi premašivanja učinaka radnih brigada srazmjerno postavljenim normama, koji iznose, — na primjer, u oktobru, 85% premašivanja, i to 19% radnika od 100% do 120%, 30% radnika od 120% do 150%, 30% radnika od 150% do 200% i 6% radnika preko 200% prosječno u svim našim lukama. Ti uspjesi istovremeno nam ukazuju na potrebu sprovođenja revizija radnih normi u idućoj godini.

Konačno, gubici koji su se pokazali u toku 1949 godine u znatnoj mjeri su smanjeni u drugoj polovini godine tako da je indeks proizvodnosti rada po radnik-danu povećan u odnosu prema 1948 godini na Rijeci za 80,9%, u Šibeniku za 19,2%, u Splitu — 30,3%, u Pločama — 56,2% i u Dubrovniku za 37,5%, ili ukupno za sve luke za 39,3%. Ovi indeksi proizilaze manjim delom iz novih kapaciteta, jer su oni pušteni u eksploataciju tek koncem ove godine, većim dijelom iz napredovanja organizacije procesa rada, a najvećim dijelom upravo iz radnog člana naših radnih kolektiva. Nesumnjivo je, dakle, da smo u pogledu povećavanja produktivnosti rada u našim lukama u ovoj planskoj godini postigli sasvim ozbiljne rezultate. Protivno tvrdnjama kominformovskih rukovodilaca da se kod nas javlja problem radne snage zbog političkog nezadovoljstva u masama, postignuti uspjesi u pogledu povećavanja produktivnosti rada jasno dokazuju da su ta »otkrića« samo klevete.

Kod nas, doduše, u lukama i pored postignutih uspjeha postoji problem radne snage, ali taj problem leži još uvijek u nedovoljnoj mehanizaciji luka, s jedne strane, (naročito unutarnje mehanizacije dopreme i otpreme robe do skladišta i do pod brod) i, s druge strane, on se javlja kao problem stalne lučko-transportne radne snage. Osnovno — stvaranje materijalnih uslova za dobijanje stalne lučko-transportne radne snage — nije riješeno u 1949 godini. U tom cilju plan za 1950 godinu predviđa dalju izgradnju objekata društvenog standarda, a osobito stan-

benog prostora. Iako izgradnja stanbenog prostora u 1949 godini pokazuje porast u odnosu na prethodne godine po naturalnim pokazateljima, 1948 godine u odnosu na 1947 godinu 358%, 1949 na 1948 80%, ili 1949 na 1947 godinu 280%, ipak dosadašnjom izgradnjom nismo ni izdaleka riješili problem smještaja stalnih lučko-transportnih radnika.

Kao što se iz navedenog razabire, iskustvo iz ovogodišnje borbe za plan nedvosmisleno nas upozorava da moramo stalno razvijati aktivnost organa pomorske privrede na izvršavanju dnevnih planskih zadataka direkcija luka ako hoćemo da obezbijedimo što maksimalnije iskorišćavanje kapaciteta trgovačke mornarice, jer izvršenje dnevnih planova u lukama ima dvostruki značaj: prvo, time se umanjuju gubici izraženi u fondu vremena za stajanje brodova u lukama i, drugo, povećanjem produktivnosti rada u lukama, smanjuju se troškovi pune cijene koštanja izmanipulisane tone tereta, što sve skupa ima značajan utjecaj na izvršenje plana spoljno-trgovinske razmjene.

U pogledu izgradnje i uzdizanja stručnih kadrova učinjen je ove godine dalji korak naprijed. Brodarski, strojarski i radio-otsjek novootvorenih jednogodišnjih nižih pomorskih škola završilo je ove godine 320 učenika i svi su ukrcani na jednogodišnju praksu na brodove obalne i duge plovidbe. Nautički i brodstrojarski otsjek pomorskih tehnikuma završilo je ove godine preko 100 učenika. U svim otsjecima pomorskih škola i pomorskih tehnikuma upisano je ove godine 380 novih učenika, čime je plan upisa izvršen sa 120%.

U cilju obezbjedenja visokokvalifikovanog i rukovodećeg kadra za sve grane pomorske privrede otvorena je ove godine Viša pomorska škola na Rijeci sa ekonomskim, nautičkim i brodstrojarskim otsjekom.

U toku ove godine održano je u resoru Ministarstva pomorstva preko 50 stručnih kurseva u trajanju od jedan do četiri mjeseca, na kojima je osposobljeno preko 1300 stručnih radničkih kadrova i službenika. Osim toga održavani su kursevi i na brodovima, a i raznim drugim formama uzdizani su kadrovi u ustanovama i preduzećima na kopnu.

Drugovi i drugarice narodni poslanici, zadatak koji proističe iz plana za 1950 godinu pokazuje krupan poduhvat jer predstavlja, kao što rekoh, porast u odnosu na izvršenje plana 1949 godine od 45% u tonskim miljama, 24% po tonama tereta, 38,8% kod pretovara u lukama i 60% kod pomorskog građevinarstva.

Da bismo osigurali uspješno izvršenje obaveza koje primamo planom 1950 godine, neophodno je da se osobito pozabavimo

onim odlučujućim pitanjima od kojih u prvom redu zavisi izvršavanje svakodnevnih planskih zadataka. Zbog toga se u 1950 godini postavljaju pred nas slijedeći neposredni zadaci:

1. Na osnovu već izrađenih predloga izvršiti reorganizaciju u resoru tako da naše organizaciono-privredne jedinice što potpunije odgovore svojoj ekonomsko-privrednoj funkciji;

2. U cilju rješavanja problema radne snage naročito zaoštriti borbu za stalnu radnu snagu;

3. S time u vezi naročitu aktivnost treba razviti u pogledu realiziranja planom predviđenih objekata društvenog standarda;

4. Sređivanjem ekonomija i brigom za što veći prinos, omogućavati stalno poboljšavanje ishrane naših trudbenika;

5. Razviti svestranu aktivnost u borbi za visoku produktivnost rada u lukama i pomorskom građevinarstvu stalnim učvršćivanjem radnih brigada kroz socijalističko takmičenje uz neprekidan politički rad u masama;

6. Sprovesti reviziju radnih normi u lukama i pomorskom građevinarstvu u cilju povećavanja produktivnosti rada;

7. Pojačanom borbom za realizaciju planom predviđene mehanizacije istovremeno razvijati u masama inicijativu za što bolje korišćenje postojeće mehanizacije i brigu za nju. Pri tome voditi računa i o najsitnijim racionalizacijama i unapređenjima;

8. Razviti i organizaciono učvrstiti sistem izgradnje stručnih kadrova putem škola i kurseva, a u tome naročitu brigu posvetiti izgradnji radničkih kadrova za mehanizaciju u lukama;

9. U saradnji sa radnicima i preko proizvodnih savjetovanja boriti se protiv kršenja radne discipline koja je i u ovoj godini u nekim našim preduzećima katkada prelazila svaku dopuštenu granicu.

Znači, borbu za stalnu radnu snagu protiv fluktuacije treba rješavati prvenstveno u granicama unutrašnjeg života naših preduzeća u smislu štednje radne snage, a ne na vanjskom frontu isključivo traženjem novih radnika. Inače bi se takva praksa nepovoljno, često štetno odražavala na izvršenje plana cjelokupne naše privrede.

Rezultati postignuti dosad, novi kapaciteti predloženi investicionim planom, stalan porast svijesti radnih ljudi naše zemlje, moralno-politički utjecaj naše Partije, našeg partiskog i državnog rukovodstva dovoljna su garancija da će i trudbenici pomorske privrede izvršiti obaveze koje postavlja pred njih plan za 1950 godinu. Nikakve smetnje, organizovane od međunarodne reakcije i informbiroovskih agenata, neće ih pokolebati u njihovoj riješenosti da istraju do konačne pobjede. Oni su to dosad

dokazali bezbrojnim primjerima, boreći se časno, požrtvovano i uporno na najisturenijim pozicijama naše socijalističke izgradnje. Naše slavne pomorske tradicije, naročito one iz vremena narodnooslobodilačke borbe na moru, našle su svoj izraz na frontu za preobražaj i izgradnju naše pomorske privrede.

Naši radni ljudi, predvođeni svojom herojskom Partijom i drugom Titom, uložice sve svoje snage da se plan 1950 ne samo ispuni nego i premaši. Drugovi narodni poslanici, molim vas da glasate za predloženi budžet resora Ministarstva pomorstva. (Odobranje).

Pretsedavajući: Određujem kratak odmor.

(Posle odmora)

Pretsedavajući: Nastavljamo sa diskusijom. Ima reč Ministar trgovine i snabdevanja Osman Karabegović.

Ministar trgovine i snabdevanja Osman Karabegović (Izborni srez Banja Luka, NR Bosna i Hercegovina): Drugovi narodni poslanici, i u prošloj budžetskoj debati izneseni su rezultati naše socijalističke trgovine i tada se vidjelo da ona krupnim koracima iz godine u godinu ide naprijed. Takode, prošla i preprošla godina bile su godine postavljanja smjernica i izgradnje čitavog sistema u našoj trgovini, koji bi odgovarao cjelokupnoj privrednoj politici naše Vlade i Partije. S obzirom na stalno jačanje ekonomske moći i proizvodnih snaga naše zemlje, na politiku naše Vlade i Partije da se uporedo sa izvršenjem Petogodišnjeg plana i izgradnje socijalizma iz godine u godinu podiže životni standard radnih masa u vezi pojačanog plana proizvodnje artikala široke potrošnje, naša socijalistička trgovina, u izvršenju povećanog plana prometa robe u ovoj godini u odnosu na prošlu, imala je da izvrši krupan zadatak, — da putem obezbijedenog snabdijevanja snabdije radne ljude onim što im je za život potrebno, da što bolje i uspješnije organizuje promet robe sa selom i obezbijedi naše radno seljaštvo, naročito članove seljačkih radnih zadruga, industriskom robom, jednom riječju da izvrši ovogodišnji plan prometa obezbijedenog snabdijevanja robe u trgovini po vezanim cijenama i robe u slobodnoj prodaji.

Naš sistem trgovine postavljen je tako da se realizacijom plana u obezbijedenom snabdijevanju i trgovini po vezanim cijenama jasno vidi kako naša socijalistička država, jačajući iz godine u godinu svoje ekonomske i proizvodne snage, poboljšava život radnika i radnih seljaka, kako ona za razliku od kapitalističkih zemalja zaštićuje radnog čovjeka i njegovu nadnicu od

pljačke i špekulacije, od nasrtaja kapitalističkih elemenata na njegove životne uslove. Naš način snabdijevanja, bez obzira na sve nedostatke i slabosti, u prvom redu najbolje i najvećim količinama obezbijeduje one na kojima leži najveći teret izgradnje socijalizma. Istovremeno u razmjeni robe sa selom naš je sistem trgovine po vezanim cijenama, — pogotovu u ovoj godini, kada je on zasnovan na prioritetnom obezbijedivanju seljačkih radnih zadruga, sitnih i srednjih seljaka industriskom robom i kada je bogati seljak, uglavnom, lišen prava trgovine po vezanim cijenama, sem proizvođača žita sa plafonom od 5000 i proizvođača industriskog bilja sa plafonom od 8000 dinara — postao važan element u našoj politici na selu, u jačanju socijalizma u njemu, a isto tako moćno sredstvo za dalje ograničavanje i potiskivanje kapitalističkih elemenata na selu. Ma koliko da mi još ni do danas nijesmo navikli na ovakav način snabdijevanja našeg stanovništva putem karata i bonova, ma koliko bilo organizacionih i drugih slabosti u njegovom sprovođenju — rezultati u ove dvije godine jasno govore da je ovaj naš sistem u osnovi pravilan, da je on u uslovima našeg sadašnjeg razvitka pokazao krupne rezultate, da se putem obezbijedenog snabdijevanja i trgovine po vezanim cijenama na sektoru trgovine konkretizuje pravilna politika naše Partije i Vlade i da, pri ovakvom sistemu, svako ekonomsko jačanje zemlje ima brzog odraza na poboljšanje životnih uslova radnog naroda. Mi se, razumije se, ne možemo pohvaliti punim radnjama robe niti slagalištima rezervi (neće proći mnogo vremena i to ćemo mi imati), ali mi možemo mirne duše reći da sve ono što je zemlja sposobna da proizvede i obezbijedi — uživa radni narod, da to u prvom redu uživaju pioniri izgradnje socijalizma u gradu i na selu. Naši radni ljudi pamte i doba punih radnji i takozvanog blagostanja, to je bilo blagostanje samo za mali broj bogatih, — slobodne prodaje robe bez karata, ali se oni tog vremena sjećaju sa gorčinom, kada su pored svega takozvanog izobilja bili goli i bos i mnogo puta i na mnogo mjesta i gladni. Mi ne mislimo da će sistem karata kod nas ostati stalan. Mi znamo da je on odraz relativne nestašice robe vezane za stalan porast potreba radnih masa. Ali mi se nećemo služiti demagoškim frazama o blagostanju, niti pričama o ukidanju karata i o slobodnoj kupovini i prodaji robe kao što to rade oni koji otvoreno u cijelom svijetu trube o tobožnjoj gladi i nevoljama u Jugoslaviji, a koji su se nakon kratkog vremena po ukidanju sistema karata opet morali, pod pritiskom radnika, da vrate na racioniranje, kao što je to bio slučaj u Poljskoj.

redanju sa 1948 godinom šećera je dato potrošačima 143%, masnoća 130%, mesa 160%, žitarica 114% (ekonomska 1947/1948 prema 1948/1949 godini). Po količinama kod prehranbenih artikala stvar izgleda ovako: žitarica 1947/48 — 73.549, 1948/49 — 84.069 vagona, šećera 1947/48 — 5.736 vagona; 1948/49 — 8.217 vagona — više za 2.481 vagon; masnoća 1947/48 — 4.445 vagona a 1948/49 — 5.764 vagona — više za 1.319 vagona; mesa 1947/48 — 5.639 vagona a 1948/49 — 9.175 vagona — više 3.540 vagona.

Iz ovoga se vidi kolike je količine industrijske robe i najvažnijih prehranbenih artikala država osigurala za prehranu stanovništva. Uočljivo je veliko povećanje u 1949 godini u odnosu na 1948. Ove brojke najjasnije govore šta naša država, naša Partija i naša Vlada na čelu sa drugom Titom čine na polju zaštite radnih ljudi od špekulacije i kakvim krupnim robnim fondovima zaštićava radnike od svega onog čemu bi on neminovno iz dana u dan bio izložen, ako bi bio upućen da podmiruje najvažnije svoje potrebe na slobodnoj pijaci. Pri ovome treba imati u vidu, kada se govori o izvjesnoj nestašici robe, o neurednosti izdavanja ovih artikala a negdje i o nedavanju punih količina prema normi, kakve napore čini država da osigura sve ove količine tekstila, obuće, žitarica, masti, šećera i mesa i to u sadašnjim uslovima kada trpimo tolike udarce, i to poglavito ekonomske, od informbiroovskih zemalja. Osiguranje ovih količina robe pokazuje, bez sumnje, snagu i ekonomsku moć zemlje, ogroman elan i požrtvovanje radnog naroda koji je znajući da vodi jednu veliku i za svetski radnički pokret značajnu borbu, sposoban da čini izvanredne napore da bi ostvario sve krupne zadatke i savladao nametnute mu teškoće. Sve ovo jasno govori da naša Vlada i naš drug Tito, i pored svih teškoća, čvrsto održavaju liniju poboljšanja životnog standarda.

No, ovaj problem treba razmotriti i sa druge strane. Dozvolite mi da se malo više zadržim na ovom važnom pitanju ishrane naših radnih ljudi i njihovog obezbjeđenja najvažnijim industrijskim i prehranbenim artiklima. To će nam olakšati da shvatimo kako dolazi do toga da i pored tako ogromnih količina koje država osigurava za radne ljude ima u snabdijevanju krupnih nedostataka, nepravovremenog dodjeljivanja, nedodjeljivanja po normi itd. itd. Prema planu za 1949 godinu planirano je 5,317.980 potrošača. Nakon rebalansa plana u martu mesecu 1949 godine brojno stanje potrošača planirano je sa 5,078.000. U septembru mesecu napravljen je plan potrošača na bazi plana radne snage sa 5,111.261 potrošača.

Narodnim republikama odobravano je za 103,6% karata prema planu. Međutim, stvarno je izdato karata 114,9%. Prosečno je izdato mesečno više za 210.782 karte. Ovo prekoračenje plana potrošača prouzrokovalo je i veći utrošak žitarica za 2.872 vagona, šećera za 982 vagona, masnoća za 487 vagona. Da su ove količine bile utrošene za stvarno planirane potrošače, snabdijevanje bi bilo bolje i redovnije. Plan potrošača za tekstil i obuću (za period april—decembar) iznosi 5.613.108 potrošača. U ovom razdoblju izdato je 5.873.771 karta ili 104,8% od plana. Tačkica je planirano 778.334.000, a izdato je 829.526.000 ili 106% od plana. Samo za tri kvartala u 1949 godini izdato je potrošačima više tačkica za 101.165.000 nego što je ukupno bilo izdato tačkica u 1948 godini. Uslijed toga što je plan potrošača za tekstil prekoračen od strane narodnih republika za 270.563 potrošača što iznosi 51.172.000 tačkica u vrednosti robe oko 620.000.000 dinara, za toliko je redovno snabdijevanje industriskom robom potrošača koji su bili predviđeni planom bilo manje i zalihe robe u malo-prodajnoj mreži su mnogo manje nego što je po planu trebalo da budu.

Uzroci ovim slabostima jednim dijelom leže u radu aparata resora trgovine dok su djelimično van mogućnosti našeg resora Osnovne slabosti u našem aparatu mogu se svesti na sledeće.

1) Obračun utrošenih fondova narodni odbori i republička ministarstva uopšte ne vrše ili vrše slabo, tako da se nema tačan pregled u raspolaganju potrošačkim kartama i robnim fondovima. Kontrola nad radom preduzeća, službi snabdijevanja, ustanova itd. u vezi sa raspolaganjem potrošačkim kartama i robnim fondovima vrlo je slaba.

2) U trgovačkom aparatu i narodnim odborima često ne postoji u dovoljnoj mjeri borba da se artikli obezbijedenog snabdijevanja nabave i na vrijeme podijele iako ima objektivnih uslova za uredno snabdijevanje. Neki narodni odbori odomaćili su praksu da se artikli ishrane dele pod konac mjeseca pa čak i za mjesec dana unazad.

Glavni uzrok sadašnjih nedostataka u obezbijedenom snabdijevanju sastoji se u tome što nije dosada bilo riješeno pitanje brojnog stanja potrošača. U toku čitave godine situacija je bila takva da su narodni odbori i republička ministarstva tražila veći broj potrošačkih karata i robnih fondova nego što su to savezni planovi i robni balansi dozvoljavali. Uslijed toga moralo se dosad zadržati mjesečno dodjeljivanje potrošačkih karata i robnih fondova. Upravo to mjesečno dodjeljivanje je jedan od glavnih razloga zakašnjavanja u podjeli potrošačkih karata, u

isporukama robe, a prema tome i u snabdijevanju potrošača. Glavno pitanje u planu potrošača je pitanje radne snage. Kod niza naših privrednih rukovodilaca (direktora i rukovodilaca u privrednim ministarstvima) uvriježilo se mišljenje da se putem potrošačkih karata mogu najbolje rješavati sve slabosti koje oni imaju u vezi sa radnom snagom. Preduzeća ne samo da su trebala i dijelila više karata nego što bi po planu radne snage trebalo da bude radne snage već nijesu vodila nikakvu kontrolu nad time da se potrošačke karte ne daju porodicama onih radnika koji žive na zemlji i koji su snabdjeveni iz vlastitih izvora. U toku ove godine rukovodiocima preduzeća, sindikalnih i ostalih organizacija još nije bilo dovoljno jasno da pitanje urednog snabdijevanja radnika nije samo stvar organa trgovine već da je to pitanje u prvom redu pridržavanja plana radne snage i planske discipline na tom polju a zatim i problem uskladenja plana radne snage sa planom potrošača na obezbijedenom snabdijevanju.

Kod pojedinih narodnih odbora bilo je čak i takvih tendencija, pa i prakse, da su u slučajevima kada nijesu imali dovoljno potrošačkih karata prema ukupnim potrebama najprije podmirivali svoja lokalna preduzeća i ostale potrošače, a da su važnija republička i savezna preduzeća ostavljali bez karata.

Isto tako, ima pojava da preduzeća trebaju više karata nego što im je mjesečnim osnovnim dinamičkim planom odobreno. Takođe su organi trgovinske inspekcije prilikom pregleda ustanovili da je u 914 kontrolisanih preduzeća prebačena odobrena planirana kvota radne snage.

Nijesu rijetke pojave da preduzeća ne vraćaju neiskorišćene potrošačke karte, već ih zadržavaju i na taj način omogućavaju da ostali potrošači koji imaju pravo na njih ne mogu da ih dobiju. Trgovinska inspekcija je ustanovila da 837 preduzeća nije vratilo preostale potrošačke karte filijalama Narodne banke.

Kontrolom trgovinska inspekcija je takođe ustanovila da se u 311 preduzeća izdavanje hrane vrši po spiskovima i doznakama, a da se u 372 preduzeća, ustanova i nadležtava nijesu otsecali kuponi onim radnicima koji u toku mjeseca stupaju u radni odnos; da 300 preduzeća i ustanova nije izvještavalo narodni odbor o napuštanju posla od strane radnika; da 356 preduzeća, ustanova i nadležtava nije oduzimalo karte licima koja su napustila posao; da 359 preduzeća i ustanova nijesu narodnim odborima dostavljali potvrde o uposlenju radnika; da 827 preduzeća, ustanova i nadležtava nijesu otsecali kupone licima koja su neopravdano izostajala sa posla. Tako isto je u 1.543 preduzeća

neppravilno izvršena kategorizacija potrošača, tj. date su više kategorije ili su preuzeta na obezbijedeno snabdijevanje lica koja se mogu snabdijevati iz vlastite proizvodnje.

Osnovno pitanje o broju potrošača na obezbijedenom snabdijevanju jeste izdavanje potrošačkih karata na selu. Popis potrošača koji je izvršen u avgustu mjesecu pokazao je da se potrošačke karte izdaju i onima koji žive u domaćinstvima koja poseduju zemlju i koji imaju mogućnosti snabdijevanja iz vlastitih izvora. Tako na obezbijedenom snabdijevanju predmetima ishrane imamo u 626.367 domaćinstava sa posjedom iznad 0,5 ha obradive zemlje 1,730.170 potrošača ili oko 28% od ukupnog broja potrošača na obezbijedenom snabdijevanju. U ovom broju je 587.000 lica u radnom odnosu. Potrošači u ovim domaćinstvima primili su robe po nižim cijenama za 7.439,737.000 što iznosi 26,3% od ukupnog robnog fonda za obezbijedeno snabdijevanje prema planu za 1949 godinu.

U domaćinstvima od 0,5—2 hektara bilo je 1,052.156 potrošača.

U domaćinstvima od 2—5 hektara bilo je 470.244 potrošača.

U domaćinstvima preko 5 hektara bilo je 131.064 potrošača.

Ako se uzme u obzir proizvodna mogućnost ovih domaćinstava, dolazi se do zaključka da se sa mesom snabdijevalo 916.000 potrošača više nego što je po propisima bilo potrebno.

Analiza je pokazala da se u preuzimanju potrošača na selu išlo šire baš u ekonomski jačim krajevima. To pokazuju slijedeći primjeri:

Za žitarice:

Oblast	sa posjedom od 2—5 ha	sa posjedom preko 5 ha (preuzeto potrošača)
Beogradska	16.728	5.036
Kragujevačka	23.763	5.840
AP Vojvodina	22.121	2.908
Osječka	10.393	2.259
Banjalučka	37.800	13.550
Ljubljanska	17.971	6.301

Svi ovi preuzeti potrošači s obzirom na prirodnu snagu i kapacitet zemljišta bili su snabdjeveni iz vlastitih izvora.

Koliko se široko išlo u preuzimanju potrošača na selu na obezbijedeno snabdijevanje masnoćama vidi se po tome što su masnoće davate i onim licima koja žive u domaćinstvima sa preko 0,5 ha zemlje a posjeduju:

NR	od 3—5 kom. svinja	preko 6 kom. svinja
Srbija	57.083 potrošača	17.434 potrošača
Hrvatska	24.183 „	5.748 „
Slovenija	20.593 „	2.616 „
BiH	25.331 „	8.126 „

Popis je dalje pokazao da su na obezbijedenom snabdijevanju preuzeta lica koja žive u domaćinstvima sa godišnjim dohotkom od poljoprivredne proizvodnje od preko 30.000 dinara po domaćinstvu. Sa dohotkom od poljoprivrednih proizvoda od 30—50.000 dinara bilo je u avgustu mjesecu na snabdijevanju 118.263 R potrošača i 112.758 G i D potrošača — ukupno 231.021 potrošač. Sa dohotkom od poljoprivrednih proizvoda preko 50.000 dinara bilo je na snabdijevanju 67.632 R potrošača i 41.818 G i D potrošača, ukupno 109.450 potrošača.

U cilju otklanjanja ovih nepravilnosti i suzbijanja rasipanja robnih fondova, mi ćemo morati ići na skidanje sa obezbijedenog snabdijevanja onih koji su prema posjedu i dohotku u mogućnosti da se obezbijede iz vlastitih izvora ili koji mogu da trgovinom po vezanim cijenama osiguraju sebi potrebne industrijske artikle. Time ćemo osigurati redovno snabdijevanje i u punim količinama prema normi one koje prema propisima treba snabdjeti i koji trpe zbog ovakve nepotrebne širine u broju potrošača. Osim toga, otklanjajući ove slabosti mi ćemo moći ići ka povišenju norme za izvjestan procenat od postojećih u obezbijedenom snabdijevanju kao i uvođenju u obezbijedeno snabdijevanje novih artikala — nameštaja, peći i drugo — u čemu danas oskudijevaju naši radnici. Mi ćemo takode moći uspješno i čvrsto zahvatiti planom i artikle dopunskog snabdijevanja.

U toku 1949 godine doneto je više propisa u cilju poboljšanja snabdijevanja djece. Tako je mjesečna norma šećera povišena kod D-3 kategorije od 800 na 1200 grama a kod D-1 i D-2 kategorije od 750 na 1.200 grama. Norme sapuna za djecu iznose 2.400 grama za D-2 i D-3, i 3.000 grama za D-1 godišnje. Djeca se prioritetno snabdijevaju mlijekom i mliječnim proizvodima. Zadnjih mjeseci počeli su i narodni odbori voditi veću brigu o djeci.

U kuhinjama Međunarodnog dječjeg fonda dobiva doručak preko 350.000 djece u osnovnim školama. Iz saveznih fondova dato je za ove kuhinje u 1949 godini 252 vagona pšenice i 67 vagona šećera. Međutim, ima pojava da narodni odbori ne dodjeljuju u cijelosti fondove za ove kuhinje već ih troše u druge svrhe.

U ovoj godini otvoreno je 336 dječjih mliječnih restorana i to: u Srbiji 99, u Hrvatskoj 94, u Sloveniji 56, u Bosni i Hercegovini 53, u Makedoniji 26 i u Crnoj Gori 8. Za ove restorane dato je iz saveznih fondova 336 vagona pšenice, 50 vagona šećera, 5,8 vagona pirinča itd. Ovi se restorani uglavnom dobro snabdijevaju mlijekom i mliječnim proizvodima. Međutim, općenito se može kazati da se ovi restorani snabdijevaju iz centralizovanih izvora dok je vrlo malo učinjeno da se oni snabdijevaju iz lokalnih izvora i putem patronata od strane seljačkih radnih zadruga, kako ne bi teretili obezbijedeno snabdijevanje.

U zadnje vrijeme prišlo se otvaranju posebnih dječjih prodavnica za prodaju tekstila i obuće i ostalih dječjih potreba. Dosada je ovakvih dućana otvoreno 55.

Asortiman za djecu još je jednostran i nedovoljan i osjeća se naročito oskudica u dječjoj konfekciji, dječjim čarapama, kapama, trikotaži itd. Veliko je pomanjkanje dječjih kolica, krevelića, kada, gumiranog platna i sl. Naša trgovačka mreža još ne vodi dovoljnu borbu za nabavku ovakvih artikala za djecu, a i proizvodnja se sve do ove godine nije dovoljno na to orijentisala.

Za dječja i omladinska letovališta posebno je odobreno i utrošeno 116 vagona žitarica, 10 vagona šećera, 14 vagona pirinča i 10 vagona OG brašna, 6,4 vagona masnoća i 2 vagona pšeničnog griza.

Slabije je bilo snabdijevanje dječjih letovališta artiklima republičkog snabdijevanja, naročito mlijekom i mliječnim proizvodima i jajima kao i voćem i povrćem.

U toku 1949 učinjen je napredak u snabdijevanju radnog stanovništva gradova i industriskih centara povrćem i voćem. Od januara do konca novembra 1949 godine prodato je, na primjer, u 51 većem gradu i industriskom centru za oko 2 miliona potrošača 40.675 vagona raznog povrća i 11.355 vagona voća.

Taj je napredak očigledan ako se napravi poređenje sa 1948 godinom. U vremenu od jula do novembra, to jest u vremenu glavnih pet sezonskih mjeseci prodato je u tim gradovima 1948 godine 24.646 vagona raznog povrća i 8.230 vagona raznog voća, dok je u istom vremenu 1949 godine prodato 32.979 vagona raznog povrća i 9.960 vagona raznog voća. To znači da je indeks prodatih količina u 1949 godini u odnosu na 1948 godinu za povrće 133 a za voće 121.

Nema sumnje da se to povećanje prodatih količina u 1949 godini odrazilo u povećanju prosječnih dnevno prodatih količina po jednom potrošaču. Dok je u 1948 godini prosječno po jednom

potrošaču prodato dnevno po 810 grama raznog povrća i 280 grama raznog voća, dotle je u 1949 godini prodato 1.050 grama raznog povrća i 350 grama raznog voća.

Ovo ukupno poboljšanje snabdijevanja radnog stanovništva povrćem i voćem došlo je kao rezultat preduzetih organizacionih mjera kao i povećanog učešća socijalističkog sektora u proizvodnji povrća. U 1949 godini na socijalističkom sektoru proizvodnje proizvedeno je više povrća nego u 1948 godini, što je imalo odraza na poboljšanje snabdijevanja. Naročito je bila veća orijentacija proizvodnje povrća na gradskim ekonomijama i ekonomijama preduzeća i ustanova.

Izuzev snabdijevanja krompirom i pasuljom, općenito se može reći da republička ministarstva trgovine i državnih nabavki i povereništva trgovine i državnih nabavki u srezovima i gradovima nijesu dovoljno orijentisana i ne vode borbu za obezbjeđenje dopunskih artikala ishrane obezbijedenog snabdijevanja. To se naročito ogleda u tome što se otkupni planovi ovih proizvoda (mlijeka, sira, butera, jaja, živine itd.) ostvaruju u daleko manjoj mjeri i što kod otkupnih preduzeća postoji shvatanje da se otkup ovih proizvoda ne mora izvršiti isto onako kao otkup žita, svinja itd. To najbolje ilustruje snabdijevanje mlijekom, koje je u 1949 godini bilo u pojedinim narodnim odborima slabije nego u 1948 godini. Tako je u periodu juli-novembar 1949 godine prodato mlijeka u Srbiji za 86%, u Hrvatskoj za 93% i Sloveniji za 97% od količina prodatih u istom periodu 1948 godine.

U cilju poboljšanja snabdijevanja stanovništva dopunskim artiklima nameće se potreba da distributivna preduzeća sklapaju ugovore sa otkupnim preduzećima o isporuci dopunskih artikala u određenim rokovima, a u skladu sa otkupnim planovima. Isto tako je potrebno da se u proizvodnim planovima seljačkih radnih zadruga predvidi isporuka ovih artikala i zaključivanje ugovora sa otkupnim preduzećima. To isto važi i za državna poljoprivredna dobra i ekonomije.

Iako su ove godine ostvareni bolji rezultati u snabdijevanju voćem i povrćem potrošačkih centara, u pogledu cijena otišlo se u suprotnom pravcu. Zabilježen je u raznim mjestima dosta neravnomjeran porast prodajnih cijena u odnosu na 1948 godinu i to manji na sektoru socijalističkom, a veći na privatnom sektoru, to jest, na slobodnom tržištu poljoprivrednih proizvoda.

To povećanje kreće se između 5 i 30% za razne artikle i u raznim mjestima.

Porast cijena poljoprivrednih proizvoda na slobodnom tržištu ima odraza i na visinu životnog standarda radničkih domaćinstava. Anketa o budžetima radničkih domaćinstava sprovedena za period od 1-V-1948 do 1-V-1949 godine pokazala je da je procenat izdataka na predmete ishrane, i to na one sa slobodne pijace, još dosta visok prema predratnom.

Da bi situacija u pogledu dopunskog snabdijevanja gradova i industriskih centara u 1950 godini bila bolja, nužno je da se poveća proizvodnja povrća, voća, mlijeka, itd. i to naročito oko gradova i industriskih centara, da se ojača i poboljša otkupni aparat, da se češće zahvate količine mlijeka i ostalog na državnim poljoprivrednim dobrima i gradskim ekonomijama i uopšte oko gradova, i da se u tom pravcu jačaju gradske ekonomije.

Isto tako potrebno je seljačke radne zadruge, državna poljoprivredna dobra i gradske ekonomije u neposrednoj blizini gradova i industriskih centara orijentisati da same iznose svoje proizvode na tržište.

Obim ostvarenog robnog prometa trgovine po vezanim cijenama u 1949 godini, koji u odnosu na 1948 godinu pokazuje indeks povećanja od 107,5%, jasno potvrđuje činjenicu o poboljšanom snabdijevanju sela. To se poboljšanje odrazilo naročito u pogledu seljačkih radnih zadruga i radnog dijela individualnih zemljoradničkih gazdinstava (sitnih i srednjih).

Nove mjere u trgovini po vezanim cijenama u 1949 godini išle su, s jedne strane, u pravcu jačanja snabdjevenosti sitnih i srednjih seljaka i, s druge strane, lišavanja bogatih seljaka prava da svoje proizvode mogu prodavati po vezanim cijenama i kupovati industrisku robu. Te mjere određuju pravo i obim učestvovanja individualnih zemljoradničkih gazdinstava u trgovini po vezanim cijenama i značajan su činilac u rukama naše narodne vlasti i naše Partije za jačanje socijalizma na selu.

U odnosu na socijalistički preobražaj naše poljoprivrede, politika vezanih cijena u trgovini pretstavlja posebnu brigu za snabdijevanje seljačkih radnih zadruga i njihovih zadrugara. Prodaja po vezanim cijenama za seljačke radne zadruge nije ograničena ni po obimu ni po vrstama proizvoda, jer seljačke radne zadruge mogu prodavati sve svoje poljoprivredne proizvode po vezanim cijenama i bez ograničenja. Seljačka radna zadruga može u toku jedne godine da primi do 10.400 dinara bonova po domaćinstvu za kupovinu industriske robe široke potrošnje. Za bonove koje dobiva prodajom poljoprivrednih proizvoda po vezanim cijenama iznad najvećeg iznosa od 10.400 po domaćinstvu seljačka radna zadruga nabavlja materijal za unapređenje po-

ljoprivredne proizvodnje i žitarice za svoje članove ako ih ne proizvodi u dovoljnim količinama.

Prioritetno snabdijevanje seljačkih radnih zadruga omogućeno je mrežom od 2.860 posebnih prodavaonica. Kad se upoređi prodaja robe individualnim zemljoradničkim gazdinstvima i domaćinstvima učlanjenim u seljačke radne zadruge za period juli—konac oktobra vidi se da je prosječno prodato robe po jednom domaćinstvu, i to:

a) individualnom domaćinstvu oko 1.100 dinara, b) domaćinstvu učlanjenom u seljačkim radnim zadrugama oko 2.050 dinara.

Kao što se vidi, prodaja robe članovima seljačkih radnih zadruga bila je u navedenom periodu intenzivnija od prodaje robe individualnim gazdinstvima. Pored prioriteta, domaćinstva učlanjena u seljačke radne zadruge imala su na raspoloženju za svoje snabdijevanje i bolji asortiman industrijskih proizvoda. Tako prosjek prodaje po jednom domaćinstvu u istom periodu po asortimanu, za nekoliko najinteresantnijih artikala iznosi:

	individ. zemlj. gazd.	domaćinstva u seljačkim radnim zadrugama
a) tekstil	466.— din.	1.303.— din.
b) obuća	174.— din.	234.— din.
v) šećer	39.— din.	93.— din.

U 1949 godini naročite slabosti u trgovini po vezanim cijenama pokazale su se u dirigovanju robom i u čuvanju robnih fondova. Sreskim savezima zemljoradničkih zadruga isporučivana je roba koja u mnogim slučajevima nije odgovarala potrebama sela, uslijed čega je pretvarana u relativno nekurentnu robu i kao takva bila blokirana za prodaju. Nadalje, iako u manjoj mjeri nego u 1948 godini, nailazilo se na pojave nedozvoljenog raspolaganja robnim fondovima i to na taj način što je roba namijenjena prodaji uz bonove prodavana na osnovu naloga za vantržišne i druge potrebe. Naročito se neodgovorno rukovalo fondom žitarica trgovine po vezanim cijenama, jer su žitarice trošene i za druge svrhe i nije se vodilo računa da ih dobiju proizvođači kojima su namijenjene, naročito proizvođači industrijskog bilja.

I u trgovini po vezanim cijenama biće potrebno ograničiti broj poljoprivrednih artikala koji će se kupovati po vezanim cijenama, jer tako prošireni broj artikala onemogućuje da se trgovinom po vezanim cijenama otkupe za državu oni važni pre-

hranbeni artikli potrebni za ishranu stanovništva, a isto tako to omogućuje da se na selu zadrži nepotrebna radna snaga i da postoje neproduktivna zemljoradnička gazdinstva.

Za učvršćenje trgovine po vezanim cijenama u narednom periodu nužno je posvetiti pažnju uzdizanju kadrova koji rade po tom pitanju, a to znači zadružnog aparata, sreskih saveza i njihovih preduzeća, s obzirom na to da se trgovina po vezanim cijenama u svojoj primjeni cjelokupnom svojom širinom naslanja na njih.

U toku 1949 godine znatno se razvila slobodna trgovina artikala namijenjenih širokoj potrošnji.

U ranijim godinama nalazio se u slobodnoj prodaji relativno mali broj manje važnih artikala, a početkom 1948 god., uvođenjem sistema dvojnih cijena, pušteni su u slobodnu prodaju po višim komercijalnim cijenama mnogi artikli, koji su se ranije prodavali putem bonova, doznaka i sl. Razvoju slobodne prodaje znatno su doprinijele odluke Savezne vlade o puštanju u slobodnu prodaju skoro cjelokupne industrijske i zanatske lokalne proizvodnje.

Ove mjere omogućile su pojavu velike količine važnih artikala u slobodnoj prodaji, čime je za naše radne ljude praktično pružena mogućnost dopunskog snabdijevanja, koje im omogućava podizanje životnog standarda.

O tome da je ovaj vid trgovine naišao na dobar prijem širokih potrošačkih masa i dao pozitivne rezultate u našoj opštoj ekonomici govori i činjenica da su naši potrošači, prema nepotpunim podacima, za 10 mjeseci kupili razne proizvode lokalnih proizvođačkih preduzeća u vrijednosti od blizu 13 milijardi dinara.

U sprovođenju sadašnjeg sistema ima još raznih nedostataka, pogrešnih pa čak i štetnih tendencija. Mnoga proizvodna preduzeća usmerila su svoju proizvodnju na izradu luksuznih artikala gradskog asortimana, ne vodeći računa da se uglavnom viškovi kupovnih fondova nalaze na selu.

Osnovni zadatak lokalne proizvodnje jeste da podmiri u prvom redu potrebe lokalnih potrošača, što je u principima i postavljeno za proizvođače privatnog, zadružnog i društvenog sektora. No istovremeno je postavljen princip apsolutno slobodnog prometa tih proizvoda od proizvođača do samog potrošača na cijelom području naše zemlje. Taj princip je naročito podvučen baš s obzirom na različitu razvijenost lokalne proizvodnje u pojedinim narodnim republikama, što bi dovelo do nejednake snabdjevenosti potrošača. Ipak, u tom pogledu skoro svakodnevno nailazimo na razne forme privrednog partikularizma ne samo kod

organa proizvodnih preduzeća već uglavnom od strane organa narodnih vlasti.

I pored svestrane i uporne borbe protiv svih tih iskrivljanja sistema, mi ćemo taj sistem dalje razvijati i proširivati. Već u pretstojećoj planskoj godini, pored proizvoda lokalnih proizvodnih preduzeća, dobar dio republičkih pa čak i saveznih proizvodnih preduzeća prodavaće svoje proizvode u potpuno slobodnoj prodaji, isto tako po slobodno formiranim cijenama. Svi dosadašnji vidovi slobodne trgovine spojiće se u jedinstven sistem slobodne prodaje, tako da će ustvari na jednoj strani postojati obezbijedeno snabdijevanje i trgovina po vezanim cijenama sa čvrsto određenim jedinstvenim državnim cijenama, i, na drugoj strani, potpuno slobodna prodaja po cijenama koje se formiraju na bazi ponude i tražnje.

Poslije likvidacije privatnog sektora trgovine na malo u 1948 godini, trgovinska mreža socijalističkog sektora u stalnom je porastu tako da u 1949 godini broj prodavnica iznosi 37.989, što znači porast od 6,3% prema prethodnoj godini. U ukupnom broju prodavnica, privatni sektor učestvuje pri kraju 1949 godine sa svega 1,16% i sa prometom od 0,41%, a sastoji se uglavnom od pekara, mesara i sl., dakle, uslužno-zanatsko-prerađivačka djelatnost.

Međutim, u razvoju trgovinske mreže u pojedinim narodnim republikama uočeni su nedostaci koji se očituju u dva pravca: pre svega, narodni odbori (gradski i sreski narodni odbori) nijesu u dovoljnoj mjeri proučili stvarne potrebe svoga područja prilikom planiranja i realizacije plana razvoja trgovinske mreže, već su često postavljene okvirne planove nekritički sprovodili u djelo. Pri ovakvom stavu narodnih odbora prema postavljenim okvirnim zadacima neizbježne su bile i mestimične pojave stihskog razvitka trgovinske mreže. S druge strane, neplansko osnivanje trgovinskih preduzeća, sa malim brojem prodavnica, dovelo je do preširoke mreže preduzeća na malo pod raznim administrativno-operativnim rukovodstvima koja obzirom na mali broj prodavnica, na visinu prometa robe, velike troškove u trgovini i ostale važne elemente, nemaju potrebnih uslova za normalan rad i postojanje.

Unutrašnja organizacija i poslovanje trgovinskih preduzeća nije uvijek na potrebnoj visini, što se odražava kako u visokim troškovima trgovine, tako i u načinu rukovođenja i korišćenju administrativnog i ostalog osoblja. Međutim, ovo stanje je u stalnom poboljšavanju, o čemu svjedoči cio niz dobrih preduzeća koja su u toku 1949 godine uspjela da postignu zadovoljavajući

kurseva za školovanje rukovodilaca trgovinskih preduzeća i kako bi se dobio što veći broj rukovodećeg osoblja.

Broj otvorenih škola za učenike u trgovini nije dovoljan, naročito za školovanje učenika iz manjih mjesta. Imajući u vidu da su učenici osnovni izvor kadra za našu socijalističku trgovinu i da oni treba da zamijene onaj kadar koji se sada nalazi u trgovini a nema uslova za razvoj u njoj ili ne želi da se stručno izgrađuje, potrebno je posvetiti veću pažnju njihovom stručnom i ideološko-političkom uzdizanju. U tom cilju treba stvoriti dovoljan broj škola tako da svi učenici budu obuhvaćeni školovanjem, a isto tako povesti brigu i o njihovom materijalnom zbrinjavanju.

Zanatlije, kojih ima u našoj trgovinskoj mreži preko 10.000, a koji u trgovini ne obavljaju poslove svoga zanata, treba uključiti u one privredne grane gdje bi mogli više koristiti.

Potrebno je ubuduće posvetiti još veću pažnju pravilnom odabiranju i stručnom i ideološko-političkom uzdizanju kadra u trgovini. Treba prekinuti sa dosadašnjom praksom da pojedini poverenici trgovine narodnih odbora i rukovodioci trgovinskih preduzeća nedovoljno poklanjaju pažnju da se što veći broj službenika upiše na niže i srednje trgovačke škole i kurseve. Naprotiv, treba omogućiti i stvoriti sve uslove da se naš trgovački kadar školuje.

Jedan od razloga koji je ometao pravilno obavljanje poslova u našoj trgovini uopšte bio je često pomeranje i premještaj kadrova. Pojedini narodni odbori i drugi organi oduzimali su osoblje — i to mahom najbolje — pojedinim povereništvima i preduzećima, često ne konsultujući tom prilikom ni rukovodstvo povereništva odnosno preduzeća i ne vodeći računa o tome da li će se dobiti u zamjenu drugo osoblje, kao i da li će uopšte taj premještaj štetno odraziti na rad i izvršenje zadataka.

Pored ovoga bilo je riječi o kadru u trgovini i primjeni sistema plaćanja po efektu rada i čije se dalje razrađivanje i usavršavanje postavlja kao neodložan zadatak pred rukovodstva preduzeća, administrativno-operativna rukovodstva i ministarstva trgovine i snabdijevanja.

Drugovi narodni poslanici, iz svega ovoga može se zaključiti da je naša socijalistička trgovina, zahvaljujući stalnom ekonomskom jačanju zemlje, zahvaljujući brizi i zalaganju naše Vlade i naše Partije na čelu sa drugom Titom, da se za naše radne mase osigura što više artikala široke potrošnje, svoj posao uglavnom uspešno obavljala. Ona u svom daljem razvitku mora ići u pravcu savremenijeg i kulturnijeg trgovanja i usavršavanja

tehnike svoga poslovanja. U tom pravcu naša trgovina mora da jača i usavršava organizaciju preduzeća kako bi bila sposobna da sa što manje ljudstva obavlja što veći promet robe. Ona mora, dalje, da osigurava što veću stručnost svog kadra, ona mora, izučavajući i poznavajući potrebe masa, da se bori za što bolji kvalitet i asortiman artikala široke potrošnje i u tom pravcu da djeluje na proizvodnju. Zato što ovaj naš budžet izražava dalji svestrani napredak naše zemlje, a time i poboljšanje životnih uslova našeg stanovništva, molim drugove narodne poslanike da glasaju za njega. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima Ministar državnih nabavki drug Jakov Blažević. (Aplauz).

Ministar državnih nabavki Jakov Blažević (Izborni srez Gospić, NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, kao što vam je poznato, ove godine je formirano Ministarstvo državnih nabavki savezno-republičkog značaja. Formiranje saveznog i republičkih ministarstava državnih nabavki diktirano je razvitkom naše socijalističke privrede, potrebama ishrane naših radnih ljudi, podizanja njihovog životnog standarda i pravilnog prometa robe između grada i sela.

Snažni razvitak naše socijalističke privrede uopće, posebice industrije, sa znatnim jačanjem naše radničke klase i gradskog stanovništva, izaziva duboke revolucionarne promjene na selu. To je socijalistička rekonstrukcija našeg sela bez koje kod nas ne bi pobijedila socijalistička revolucija i konačno se učvrstila narodna vlast.

Ta međusobna uslovljenost traži planski razvitak i uskladenost industrijske i poljoprivredne proizvodnje u najširem smislu riječi, traži pravovremeno rješenje organizacionih formi tih novih odnosa i zadataka, političko-ekonomske mjere itd.

Borba za povećavanje zemljoradničke proizvodnje kao izvora prehrane naših ljudi i mnogih industrijskih sirovina traži sve više planski, sve obuhvatniji rad ne samo u proizvodnji već i u prikupljanju i raspodjeli svih onih proizvoda.

Baš taj zadatak čini suštinu klasne borbe na selu, koju vodi naša Partija i Vlada na čelu sa drugom Titom.

Ne razumijevajući revolucionarnu snagu oslobođenih narodnih masa i zakone socijalističke revolucije, suho ekonomistički rezonujući, ispadalo je da će dijeljenjem krupnih kapitalističkih zemljoradničkih gazdinstava, to jest, agrarnom reformom kod nas nivo zemljoradničke proizvodnje toliko pasti da će to izazvati velike potrebe i krah u prehrani stanovništva.

Pa ipak se to nije dogodilo !

I teška ratna opustošenost i poslijeratne suše, uzastopce dvije godine, nisu spriječile našu Partiju i Vladu da uspješno riješe pitanje prehrane naših radnih ljudi u gradu, da provedu u najaktivnijim zemljoradničkim rejonima agrarnu reformu, da snabdiju naše radno seljaštvo najosnovnijim potrebama.

Nivo zemljoradničke proizvodnje stalno se dizao i diže se, on je dostigao i uglavnom prestigao onaj predratni. Sve veće količine i sve raznovrsnije poljoprivredne proizvode daje naše selo radnim ljudima u gradu i oni se sve jeftinije i raznovrsnije snabdijevaju. Time se sve više sužava krug mogućnosti špekulacije kapitalističkih ostataka, koji su danas dotjerani do duvara.

Ja bih, drugovi narodni poslanici, ukazao na neke činjenice i pojave u ovogodišnjem otkupu poljoprivrednih proizvoda, koje mislim da su karakteristične u 1949 godini za naš razvoj i put kojim idemo. Smatram da one rječitije govore da su političko-ekonomske, administrativne i druge mjere naše Partije i Vlade u klasnoj borbi na selu jedino moguće i pravilne za pobjedu socijalizma na selu.

Koje su to činjenice i pojave?

Prvo, kominformovski kontrarevolucionarni atak na našu socijalističku domovinu nije pokolebao naše radno seljaštvo — individualce, da ne govorim o seljačkim radnim zadrugama — u izvršavanju njegovih obaveza prema državi u otkupu, nije uspio da oduševi ni organizira kapitalističke ostatke na selu, kulačke špekulante, na jači otpor, iako su informbiroovci pisali kako »zdrave snage« »kažnjavaju« odbornike narodnih odbora koji rukovode otkupom, iako su davali upute kako to treba raditi.

Drugo, otkup poljoprivrednih proizvoda od oslobođenja pa dalje iz godine u godinu raste, kako po količini i vrstama, tako i vremenski, po brzini kojom se vrši. Po indeksima, koje ću kasnije iznijeti, vidi se karakterističan porast u ovoj, 1949 godini.

Treće, što je najznačajnije, naglo se povećavaju naša socijalistička gazdinstva i preduzeća (seljačke radne zadruge, državna poljoprivredna dobra, državna svinjogojilišta itd.), koja su već ove godine postala snažni izvori poljoprivrednih proizvoda, snažni izvori planskog snabdijevanja naših radnih ljudi, najsigurniji potkresivači ostataka kapitalističkog korijenja na selu i špekulacije na pijaci.

Četvrto, mi smo u ovoj, 1949 godini počeli uveliko da likvidiramo zakašnjavanje u planovima i pripremama otkupa kako za ovu, a još više i bolje za 1950 godinu, naročito za neke osnovne artikle. Uz to smo počeli sa više plana, pravovremeno

uskladivati planove otkupa i potreba i, prema tome, otklanjati neke slabosti koje su se javljale kao rezultat ove neuskladenosti.

Drugovi narodni poslanici, evo nekih, u kratkim potezima datih podataka u indeksima, kako su iz godine u godinu rasle količine otkupljenih poljoprivrednih proizvoda, kojima se snabdijevaju naši graditelji socijalizma, i kako raste njihova realna nadnica i životni standard:

Ako uzmemo za otkupljene količine žitarica u 1947 godini indeks 100, taj se indeks u 1948 godini penje na 116, a u ovoj, 1949 godini na 148.

Posebice za krušna žita indeks 100 u 1947 godini penje se na 140 u 1948, i na 165 u 1949 godini.

Indeks otkupljenih debelih svinja sa oba sektora popeo se u 1949 godini na 540 prema 100 u 1948 godini, krupne i sitne stoke na 135 prema 100 u 1948 godini, a krompira u 1948 na 171 i u 1949 godini na 314 prema 100 u 1947 godini.

Indeks otkupljenih debelih svinja sa privatnog sektora u 1949 godini popeo se prema 100 u 1948 godini na 460, a preko 600 na socijalističkom sektoru.

Ovdje nisam računao oko pola miliona otkupljenih mršavih svinja.

Drugovi, već je ove godine socijalistički sektor dao oko 20% otkupljenih količina bijeloga žita i oko 50% od ukupnog broja otkupljenih debelih svinja. Koliki je to skok u izgradnji naše socijalističke poljoprivrede još bolje se vidi iz činjenice da su nam debele svinje u 1947 i 1948 godini dolazile, izuzev manjeg broja, isključivo sa privatnog sektora.

Evo i nekih apsolutnih cifara.

Mi smo dali ove godine našim radnim ljudima po nižim cijenama svinjske masti (ne masnoća — ulja i slično) oko 3.200 vagona, krompira oko 35.000 vagona i mesa preko 15.000 vagona; dali smo, odnosno daćemo u ekonomskoj 1949/50 godini po nižim cijenama skoro 100.000 vagona žita za kruh.

Padaju ponekad pitanja od naivnih, a većinom od zlonamjernih: pa gdje je mast, gdje je meso? itd.

U brojkama koje sam iznio nalazi se najbolji odgovor: sve su to jevtino dobile milionske mase naših radnih ljudi koji grade fabrike i električne centrale, kopaju rude, grade pruge i ceste, — jednom riječju, koji grade socijalizam. Dobili su to oni koji su u kapitalizmu prolazili gladni pored punih izloga živežnih namirnica, dali su to, uz pravednu protivvrijednost, oni radni seljaci koji su u kapitalizmu od zeleniša i kaišara bili pljačkani i

pauperizirani u škarama nesrazmjernih cijena poljoprivrednih i industriskih artikala.

Evo, drugovi narodni poslanici, ovih par globalno iznesenih podataka koji rječito govore kako su naši radni seljaci, zadrugari i radnici u poljorivredi odgovorili kominformovskim kontrarevolucionarnim neprijateljima naše socijalističke domovine — i ovo su dokazi kako naš Centralni komitet sa drugom Titom na čelu ima stoput pravo.

Vama su poznate naše uredbe o otkupu žitarica na osnovu kojih su se iz godine u godinu progresivno otkupljvale sve veće količine žita. Jačim kategorijama zemljoradnika obuhvaćene su obaveznim otkupom sve veće količine tržišnih viškova, koji su najmanjim dijelom (jedna osmina) pokriveni industriskom robom (vezanim dinarima). Analizom jednog sreza najžitorodnijeg rejonu, na primjer, izlazi da gazdninstvo iz najviših kategorija obavezno daje žitarica preko 232 metrične cente i za to dobije 8.000 vezanih dinara (pet puta manje nego u 1948 godini), dok sitno gazdninstvo za količine koje predaje može dobiti preko 6.000 vezanih dinara. Tako dobijaju gazdninstva iz najviših kategorija nešto preko 200 vezanih dinara po jutru, dok ona sitna preko 1.500 vezanih dinara.

Ove brojke ne pretendiraju na dotjeranu preciznost kompleksno razradene analize, niti se u ovom kratkom ekspezu time mogu baviti, ali one dokazuju u osnovi one vladajuće revolucionarne tendence i zakonitost kojom naša Partja, naš Centralni komitet na čelu sa drugom Tetom planira i vodi klasnu borbu na selu sigurno potkresavajući korijenje kapitalističkih ostataka u njemu. One dokazuju kako se stvara savezništvo sa masama radnog seljaštva, kako se jača i podiže nivo proizvodnje i kako se sa najmanje potresa u prelaznom periodu održava taj nivo i vrši kolektivizacija sela.

Kominformovci kažu da se naš režim na selu oslanja na kapitalističke elemente. Jest, mi se na njih »oslanjamo« ovako kako nam sve ove brojke govore, a ne onako kako oni drsko lažu.

Mogli bi kominformovski mistifikatori slobodno pitati, kad ne bi znali, te kapitalističke elemente kako im se sviđa taj »oslonac« i kako uživaju u toj vlasti.

Drugovi narodni poslanici, mi znamo, uza sve ove uspjehe koje sam naveo, koliko još treba našem radnom čovjeku, koliko je ovo što dobija najminimalnije za život. Mi znamo da za dobar život treba izvojevati punu pobjedu socijalističke ekonomike.

Sve će ove brojke biti male prema onima koje će dati u skorij budućnosti naše socijalističko selo kada sitnu, individualnu

zemljoradničku proizvodnju zamijene krupna socijalistička gazdinstva.

Milionske mase naše radničke klase nesebično i herojski se bore za bolji život čitavog naroda, za bolji život našeg radnog seljaka. Uspjeh radničke klase u izgradnji socijalističke industrije osnova je za dalji napredak radnog seljaštva. Zato radni seljaci treba što više da proizvode i da sa punom sviješću izvršavaju svoje obaveze prema državi.

Naša narodna, socijalistička revolucija zauvijek je odstranila onu bijedu, gladovanje i pauperiziranje našeg radnog seljaka, koja ga je pritiskivala u kapitalističkom poretku.

Stotine hiljada naših radnih seljaka ne lutaju više kapitalističkim svijetom za komadom kruha, niti više robuju domaćim kulacima i veleposjednicima. Izvršujući svoje obaveze prema državi, naše radno seljaštvo mora biti spremno i na žrtve, jer se bori za svoju nacionalnu slobodu, za nezavisnost svoje domovine i države, za punu pobjedu socijalizma.

Na kraju bih, drugovi narodni poslanici, upozorio na potrebu energične borbe protiv nepravilnosti koje se ovdje-ondje događaju pri obaveznom otkupu i koje treba efikasno ispravljati. Ima slučajeva koji prelaze u neprijateljsku rabotu, u zločin, koji treba budno otkrivati i goniti.

Naši radni seljaci i u ratu i poslije rata dokazali su svoju revolucionarnu svijest, oni su sposobni da idu u korak sa našom radničkom klasom.

Ignorirati tu svijest, ne vjerovati u radne mase naših seljaka znači ne raditi ono čemu nas Partija uči, ne provoditi partisku liniju, već joj suprotstaviti bezdušnu birokraciju koja izobličava sve ono što je pravilno postavljeno.

Obavezni otkup je najkoncentriranija politika, najkonkretniji oblik klasne borbe na selu i zato najpolitičkiji zadatak naših partiskih i frontovskih organizacija i narodnih odbora. Na radu u otkupu treba naročito razvijati demokratske forme rada, forme koje proizilaze iz principa organizacije naše narodne vlasti. Na tim pitanjima treba naročito održavati i razvijati masovan politički rad i ne dopustiti da se otkup svede na puke tehničke mjere izvršenja i tehničke organe koji se izmiču od kontrole i rukovođenja partiskih organa i narodnih odbora. Jedino se na ovaj način mogu otkriti i raskrinkati oni neprijatelji koji na ovaj ili onaj način, koristeći greške, pokušavaju organizirati frontalni otpor obaveznom otkupu.

Uz pravovremena i pravilna zaduženja, na vrijeme izvršene sve pripreme radnje, ovo je osnovni uslov da se u korijenu

isprave i izbjegnu sve nepravilnosti sa kojima narodni neprijatelji iz imperijalističkog i kominformovskog tabora špekuliraju.

Drugovi narodni poslanici, molim vas da predloženi budžet prihvatite. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima Ministar za novooslobodene krajeve Većeslav Holjevac.

Ministar za novooslobodene krajeve Većeslav Holjevac (*Izborni srez Karlovac, NR Hrvatska*): Drugovi narodni poslanici, u toku 1949 godine Ministarstvo za novooslobodene krajeve radilo je, pored ostalih zadataka, najviše na realizaciji pomoći koju je Savezna vlada pružila novooslobodenim krajevima u iznosu od 513,800.000 dinara za obnovu i kapitalnu izgradnju u Istri i Slovenskom Primorju. Ta pomoć imala je svrhu da ubrza obnovu popaljenih sela, gradova, obnovu asfaltnih kolovoza, koji su se uslijed posljedica rata i neodržavanja nalazili u vrlo lošem stanju, zatim da poboljša opskrbu naroda u tim krajevima vodom i ubrza elektrifikaciju sela. U tom planu pomoći predviđena je bila i regulacija rijeke Raše, koja će, kad se završi, omogućiti otvaranje novih rudarskih okana u basenu Podpićna.

Paralelno sa tom pomoći Savezna vlada je donijela rješenje o vanrednom kontingentu prehranbenih, tekstilnih i ostalih artikala, koji je imao za cilj da popravi dosta slabo stanje u snabdjevanju koje je bilo početkom 1949 godine.

Tokom godine, a zbog potreba koje su nastale, Vlada je donijela odluku da se odobri dodatni plan investicionih sredstava za razvitak lokalne privrede, industrije i komunalne djelatnosti u novooslobodenim krajevima. Taj je plan bio nužan zato što je stanje lokalne privrede i komunalne djelatnosti slabije u novooslobodenim krajevima no u ostalim krajevima naše zemlje zbog toga što su mnogi bivši obrtnici, vlasnici manjih postrojenja i ostali, optirali za Italiju.

Kako je ovo Ministarstvo realiziralo sredstva koja je dala Savezna vlada, vidi se iz slijedećih podataka.

U toku 1949 godine ukupno je obnovljeno u Istri i Slovenskom Primorju 2.330 seoskih kuća, od čega otpada 1.028 na Slovensko Primorje i 1.302 na Istru. Zatim, skoro potpuno je obnovljena riječka bolnica na kojoj se radovi nalaze u završnoj fazi. U gradu Puli obnovljene su 244 zgrade, koje su bile teško oštećene tokom rata i u kojima su danas trudbenici Pule dobili nove stanove.

Radovi na obnovi asfaltnih cesta u Slovenskom Primorju izvršeni su sa 100%. Obnovljene su ceste Postojna — Rijeka,

Rijeka — Trst, Trenta — Vršič i Sv. Lucija — Tolmin, zatim cesta Ajdovščina — Nova Gorica. U Istri, radovi na obnovi asfaltnih cesta završeni su sa oko 90%. Uglavnom su obnovljene ceste Rijeka—Pula i Rijeka—Šapjane.

Od oslobođenja je u Istri i Slovenskom Primorju obnovljeno u selima 18.905 kuća i 1.000 kuća u gradovima. Taj ogroman posao izvršen je zahvaljujući naporu radnih masa Istre i Slovenskog Primorja, zahvaljujući pomoći i brizi naše Partije i Savezne vlade, koja je posvećivana tim krajevima.

Da bi se pomoglo u snabdijevanju vodom, naročito Istre, koja se u tom pogledu nalazi još u vrlo teškom položaju, pomogla je Vlada u toku ove godine izgradnju vodoopskrbnih objekata (cisterni i lokalnih vodovoda). Radovi na tim objektima završeni su sa 100%, što znači da je ukupno izgrađeno 70 vodoopskrbnih objekata, uglavnom cisterni i lokalnih vodovoda. Time je svakako pružena velika pomoć radnim ljudima Istre koji su tokom ljeta prisiljeni da prevaljuju desetke kilometara da bi došli do pitke vode.

U elektrifikaciji izvršeni su radovi sa oko 100%. Elektrifikacijom je naročito pomognuto Slovenskom Primorju, gdje je do konca ove godine elektrificirano 66 sela i to u srezovima: Sežana 35 sela, Gorica 21 selo, Ilirska Bistrica 4 sela, i u srezovima Postojna, Idrija i Tolmin po dva sela. Na tim radovima veliku pomoć pružali su sami seljaci, koji su većinu grubih radova izvršili na dobrovoljnoj bazi.

Regulacija rijeke Raše nije se razvijala po planu zbog nedostatka mehanizacije i radne snage. Na regulaciji rijeke Raše iskopano je ukupno 60.000 kubnih metara zemlje, to jest, izvršeno je oko 15% ukupnih radova.

Od značajnijih radova na kojima je ovo Ministarstvo pružalo pomoć i sredstva koja je davala Savezna vlada važno je spomenuti Riječku autostradu u duljini od 3800 metara, čije dovršenje riješava jedan veliki saobraćajni problem grada Rijeke. Izgradnjom te autostrade omogućen je brži i bolji razvitak Rijeke i riječke industrije. Na izgradnji ovog objekta, uz zalaganje frontovaca, pružena je pomoć i od pripadnika Jugoslovenske armije. Sami frontovci na izgradnji ovog velikog objekta dali su 1.500.000 dobrovoljnih radnih časova i na djelu pokazali koliko im je stalo do razvitka naše socijalističke domovine.

Izvršenjem prvog plana pomoći u visini od 513.800.000 dinara stvorena je mogućnost da Savezna vlada u toku drugog polugodišta donese dodatni plan pomoći novooslobođenim krajevima, od kojeg je do konca 1949 godine utrošeno 190.000.000

dinara. Dodatni plan ima svrhu da oživi lokalnu privredu, lokalnu industriju i komunalnu i stanbenu djelatnost. On treba mnogo da doprinese poboljšanju društvenog standarda u gradovima i mjestima Istre i Slovenskog Primorja. Poznata je stvar da je fašistička Italija vodila takvu politiku da su svi obrtnici, vlasnici manjih poduzeća i postrojenja bili mahom ljudi useljeni iz Italije, koji su prilikom stupanja na snagu Ugovora o miru optimalni za Italiju. Jasno je da je nastalu prazninu trebalo popuniti izgradnjom novih objekata i stvaranjem novih kadrova koji će imati zadatak da proizvedu dovoljno artikala potrebnih za široku potrošnju u tim krajevima. Iz dodatnog plana podići će se u Slovenskom Primorju nekoliko manjih tvornica kao, na primjer, trikotaža u Sežani, tvornica pokućstva u Novoj Gorici, tvornica likera u Ajdovščini, tvornica koža, tvornica cipela u Gorici, tvornica peći itd. Dodatnim planom Savezna vlada je takođe pomogla da se ubrza izgradnja Nove Gorice, novog grada naše socijalističke izgradnje. Dodatnim planom u Novoj Gorici predviđeno je dovršenje 4 stanbena bloka i otpočinjanje 5 novih stanbenih blokova, zatim izgradnja zgrade Oblasnog narodnog odbora i izgradnja restauracije i kavane. Od većih objekata u Slovenskom Primorju potrebno je još ukazati na izgradnju tvornice u Sežani, koja je skoro potpuno završena, i na izgradnju turističkih objekata koji će služiti za odmor naših trudbenika u dolini rijeke Soče. Na izvršenju dodatnog plana u Slovenskom Primorju postignuti su krupni rezultati. Samo u Novoj Gorici utrošeno je u vremenu od avgusta do danas, tj. od dana kada je dodatni plan donesen, 60.000.000 dinara.

U Istri i Rijeci na realizaciji dodatnog plana nisu postignuti tako dobri rezultati kao u Slovenskom Primorju. Naročito je slaba situacija u tom pitanju u Rijeci, gdje je po dodatnom planu trebalo otpočeti izgradnju 4 stanbena bloka, zgradu Oblasnog narodnog odbora i jednog hotela. Na tim objektima u Rijeci do danas je vrlo malo urađeno. U Puli su prilikom provođenja u život dodatnog plana postignuti dobri rezultati. Potrebno je podvući da će se dodatnim planom u Istri u najskorije vrijeme dovršiti elektrifikacija 25 sela. Da bi dodatni plan Savezne vlade postigao svoju svrhu, biće potrebno veće zalaganje lokalnih vlasti u Rijeci i Istri za izvršenje zadataka koje on postavlja.

U proljeće 1949 godine, kada je snabdijevanje u novooslobođenim krajevima bilo dosta teško, Savezna vlada dodijelila je Istri i Slovenskom Primorju vanredni kontingent prehranbenih, tekstilnih i ostalih artikala. Taj kontingent imao je svrhu da pomogne narodu u ovim krajevima u snabdijevanju, zbog toga što

je snabdijevanje u toku 1948 godine bilo dosta slabo i neredovno i teklo sa mnogim nedostacima. Realizacijom vanrednog kontingenta uspelo se popraviti stanje snabdijevanja i u međuvremenu preduzeti mjere da se poboljša briga republičkih ministarstava trgovine i snabdijevanja za te krajeve. U tom nastojanju Ministarstvo je postiglo dobre rezultate. U toku 1949 godine snabdijevanje u odnosu na 1948 godinu u novooslobođenim krajevima bilo je mnogo bolje, redovnije i pravilnije se odvijalo. Ono je patilo od objektivnih teškoća koje postoje i u ostalim krajevima naše zemlje i na čijem otklanjanju treba uporno i mnogo raditi. Snabdijevanju velikih industriskih centara kao Rijeke, Pule, Raše i Idrije, naše Ministarstvo i ministarstva republika Hrvatske i Slovenije posvetila su posebnu pažnju. Može se reći da su teškoće u snabdijevanju u novooslobođenim krajevima u toku 1949 godine uglavnom dosta brzo i na vrijeme otklanjane. Velike slabosti pokazuje još aparat na terenu, koji zbog nedovoljnih iskustava nije u stanju da potpuno zadovolji potrebe stanovništva. Tako, na primjer, još ima slučajeva da izvjesni referenti i povjerenici drže zalihe hrane i materijala u magazinima i ne doturaju ih na vrijeme potrošačima. Isto tako, ima još slabosti i nedostataka u organizaciji distributivne mreže koja, naročito u Istri, još nije onakva kakva bi trebalo da bude da bi zadovoljila potrebe naših trudbenika. Inače, snabdijevanje na čitavom terenu u novooslobođenim krajevima, naročito u pogledu mesa, mlijeka i garantovanog snabdijevanja, bolje je nego što je bilo prije i pokazuje tendenciju ka stalnom napretku. Za ovu zimu trudbenici novooslobođenih krajeva osigurani su dovoljnim količinama zimnice, što će svakako djelovati na poboljšanje opskrbe u toku zimskih mjeseci. Potrebno je podvući da je pomoć republičkih ministarstava trgovine i snabdijevanja u toku 1949 godine bila bolja nego prije i da su organi republičkih ministarstava umnogome pomogli da se snabdijevanje ove godine popravi.

Ministarstvo je, osim na ovim glavnim i osnovnim pitanjima, radilo i na poboljšavanju poljoprivrede, lokalne industrije, turizma, saobraćaja, te je i u tim privrednim granama postiglo prilično dobre rezultate. Posebna briga posvećena je bila rješavanju invalidskog pitanja i pitanja socijalnog staranja u novooslobođenim krajevima, koja zbog specifičnosti tih krajeva nisu bila potpuno riješena.

U toku 1949 godine, uz pomoć naročite komisije koja je bila obrazovana kod naše Glavne uprave za novooslobođene krajeve u Opatiji, riješena su ukupno 6.843 neriješena invalidska predmeta iz Istre i Slovenskog Primorja. Rješenjem tako velikog

broja invalidskih predmeta znatno je pomognuto invalidima iz Narodnooslobodilačkog rata i porodicama invalida da prime pomoć koju im pruža država putem zakona o invalidima.

Krupni rezultati postignuti su naročito na prosvjetnom polju. Od oslobođenja do danas u novooslobođenim krajevima otvoreno je 776 osnovnih škola, 56 sedmoljetki, 19 gimnazija, 4 učiteljske škole, 40 škola za učenike u privredi i 6 muzičkih škola. Ti uspjesi na prosvjetnom polju su još značajniji ako se ima u vidu teška prošlost pod fašističkom Italijom, kada u Istri u Slovenskom Primorju nije ni u jednoj školi održavana nastava na hrvatskom i slovenačkom jeziku. Danas u novooslobođenim krajevima radi ukupno 900 hrvatskih, slovenačkih i italijanskih škola, koje u ovoj godini pohada preko 90.000 učenika.

Za 1950 godinu Savezna vlada predviđa sumu od 500.000 dinara za novooslobođene krajeve kao posebnu pomoć, van onih suma koje treba da dadu republike Hrvatska i Slovenija. Iz te pomoći nastaviće se sa izgradnjom Nove Gorice, izgradnjom Rijeke, obnovom Pule, izgradnjom novih lokalnih vodovoda i cisterni, elektrifikacijom, sa razvijanjem turizma, poboljšavanjem stanbenih uslova, izgradnjom izvjesnih škola, bolnica itd. Ta posebna pomoć za 1950 godinu, uz redovnu izgradnju koju treba da vrše republike Hrvatska i Slovenija, svakako će mnogo doprinijeti da se životni uslovi naroda u tim krajevima još više poboljšaju. Uz ostale radove koje vrše savezni resori kao, na primjer, Ministarstvo željeznica, koje gradi prugu Lupoglav—Raša, a koja će u toku 1950 godine biti potpuno završena, zatim Ministarstvo pomorstva, koje će u toku 1950 godine nastaviti obnovu Riječke luke, ova pomoć značiće jedan veliki korak naprijed u izgradnji novooslobođenih krajeva.

Da bi sredstva koja daje Savezna vlada za 1950 godinu zaista postigla svoj cilj, nužno je da republički resori Hrvatske i Slovenije izvrše svoje redovne obaveze prema Istri i Slovenskom Primorju. Van svake je sumnje da su u toku 1949 godine postignuti krupni rezultati na čvršćem vezivanju Istre i Slovenskog Primorja sa Hrvatskom i Slovenijom, no po tom pitanju još uvijek je potrebno više uraditi.

Drugovi narodni poslanici, ove činjenice i podaci koje sam iznio jasno govore da Istra i Slovensko Primorje, zajedno sa ostalim krajevima naše domovine, kreću snažnim i brzim tempom u bolji život. Socijalistička izgradnja koja se osjeća u svakom dijelu naše domovine potpuno je zahvatila i novooslobođene krajeve, koji danas kao i u ratu doprinose svoj dio razvitku naše socijalističke domovine. Već dosad postignuti rezultati jasno do-

kazuju da je put kojim nas vodi naša Partija na čelu sa drugom Titom jedino ispravan i pravilan put i da ćemo, idući tim putem, osigurati bolju budućnost svim narodima naše zemlje.

Dok u najzapadnijim krajevima naše domovine cvjeta i buja socijalistička izgradnja, dok u Rijeci danas dnevno pristaje oko 20 preookeanskih brodova i dok se u Riječkoj luci vrši promet kakav do danas nije nikada zabilježen, dotle u susjednom Trstu ima 30.000 besposlenih radnika a luka pruža izgled mrtve i nedovoljno iskorišćene luke. Dok u Trstu radnik teško zaraduje 30.000 lira mjesečno, od čega samo za stan treba da daje 10.000 do 15.000 lira, dotle kod nas narodna vlast osigurava radnim ljudima socijalističkom izgradnjom stanova dobre i udobne stanove i omogućava im bolji i napredniji život.

Dok se u Trstu razvijaju šovinističke strasti i, zahvaljujući razbijačkoj Vidalijevoj frakciji, jača fašistički pokret tako da su na izborima u junu ove godine fašistički kandidati dobili 20% glasova, dotle u Istri i Slovenskom Primorju jača i razvija se bratstvo i jedinstvo naših naroda, koje je stvoreno u toku Narodnooslobodilačke borbe, jača jedinstvo Hrvata, Slovenaca i Italijana i razvija se duh solidarnosti sa radničkim pokretom u svijetu, duh internacionalizma, jača i razvija se jugoslovenski socijalistički patriotizam. Narod Istre i Slovenskog Primorja duboko je svijestan činjenice da se nakon nekoliko stotina godina nalazi konačno sjedinjen sa svojom braćom u zajedničkoj državnoj zajednici i baš zato daje i daće sve od sebe za izgradnju socijalizma, za bolji život svih naroda Jugoslavije.

Molim vas da glasate za predloženi budžet koji uz ostalo znači i pomoć razvitku novooslobođenih krajeva, pomoć za konačni procvat Istre i Slovenskog Primorja u okviru Federativne Narodne Republike Jugoslavije. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima Ministar pošta dr Zaim Šarac.

Ministar pošta dr Zaim Šarac (*Izborni srez Konjic, NR Bosna i Hercegovina*): Drugovi narodni poslanici, sa prvim januarom 1949 godine poštansko-telegrafsko-telefonska služba prešla je na poslovni princip privrednog računa, a početkom godine sprovedeno je odgovarajuće spajanje suviše podvojene poštanske i telegrafsko-telefonske službe. Ovo nam je u izvršavanju zadatka pomoglo da bolje sprovedemo dopunjavanje u međusobnom radnom odnosu struka, da snizimo upravne troškove, da popunimo praznine na radnim mjestima kvalitativnijim kadrovima, da povećamo radnu produktivnost, da racionalnije koristimo objekte i vozni park.

Plan prometa poštansko-telefonsko-telegrafске službe po svim granama povišen je za 1949 godinu prema 1948 godini u prosjeku za 23%. I ovaj plan prometa izvršen je koncem ove godine sa 109,7%. Kroz ove prve tri planske godine kolektiv poštansko-telegrafsko-telefonskih službenika uvijek je tekuće planove prometa ne samo ispunjavao nego i premašivao, tako da je već u 1949 godini premašio po svim poštanskim, telegrafskim i telefonskim granama visinu prometa koji je po Petogodišnjem planu predviđen za 1951 godinu.

Međutim, zadaća je poštansko-telegrafsko-telefonske službe da planski, sigurno, brzo i kulturno zadovoljava maksimalne dnevne potrebe korisnika, a da ujedno proširuje i modernizuje kapacitete prema perspektivnim potrebama sve bržeg našeg društveno-ekonomskog razvoja, te sa tog stanovišta posmatrani rezultati su djelomično zadovoljili. Samo je, naime, poštanska i telegrafska služba kvantitativno zadovoljila i sve potrebe korisnika, dok telefonska služba ni u ovoj godini, kao ni u prethodne dvije planske godine nije mogla zadovoljiti sva traženja. Iako smo mi, naime, pored svih mnogostrukih teškoća vidno obnovili naslijedena oskudna i primitivna sredstva veza, proširili ih i modernizovali, ipak kapaciteti nijesu uporedo onom brzinom pojačavani kojom se kretao društveno-privredni život socijalističke Jugoslavije. To je osnovni razlog što je poremećena potrebna pravilna proporcija između sektora telefonskih veza i drugih sektora i to u toj mjeri da korisnici mjesnih telefonskih veza baš u našim administrativnim i privrednim centrima, kao i korisnici međumjesnih telefonskih veza, sporo dobijaju tražene veze, a procenat neobavljenih razgovora ne opada. Iako je prema evidenciji Ministarstva pošta međumjesni telefonski saobraćaj u 1949 godini gotovo šest puta veći nego onaj u 1939 godini, dok kod mjesnih nije promet u toj mjeri skočio, ipak je poremećaj kod mjesnih telefonskih razgovora oštrije nego kod međumjesnih, što se odražava i na izvršenju plana eksploatacije. U 1949 godini, naime, plan mjesnih razgovora je izvršen sa 98,2%, a plan međumjesnih sa 126,9%. Osnovni uzrok ovoj razlici jeste što smo ipak međumjesne kapacitete i proširivali i modernizovali, dok je plan proširenja automatizacije podbacio. Pravovremeno su bili sklopljeni ugovori o isporuci automatskih centrala sa zemljama Istočne Evrope, koje su — u duhu ekonomske izolacije naše zemlje — sistematski kočile isporuke, dok nije uslijedila i jednostrana obustava ugovorenih predmeta. Ove oštre ekonomske mere usporile su izgradnju nama tako potrebnih telegrafsko-telefonskih kapaciteta, ali u isto vrijeme ovo je probudilo kod tele-

grafsko-telefonskih službenika još veću socijalističku svijest, smjelost i radni elan, pa su naši tehničari veliki dio neisporučenih sredstava prvi put sami proizveli i sami privode kraju montažu dviju velikih automatskih centrala koje ćemo ovih dana pustiti u pogon. Ministarstvo pošta činilo je napore u tekućoj godini da bi organizovalo barem u svojim radionicama i montažnim preduzećima vlastitu proizvodnju telegrafsko- telefonskih sredstava, pa je zagrebački kolektiv djelima dokazao da je dorastao za proizvodnju i ovih najkomplicovanijih mehanizama. Ovaj je kolektiv već seriski proizveo, montirao i pustio u pogon veći broj centrala sistema CB, kapaciteta od 200 i više priključaka, koji odlično funkcionišu. Iako tehnički i eksploatacioni razlozi govore da se problem telefonije uspješnije može rješavati putem automatskih centrala i automatskih mrežnih grupa, domaća proizvodnja automatskih centrala još ne postoji i ne bi se mogla brzo osposobiti, a potrebe su hitne, pa nas naša stvarnost goni da se forsira uspješno započeta proizvodnja CB centrala. Prema stručnom mišljenju, ovakav tip centrala kao kućnih centrala bio bi i povoljniji od automatskog sistema jer bi korisno poslužio i kao filter za ulazni i izlazni gradski saobraćaj. Radi postignutih proizvodnih uspjeha i zbog znatno proširenog plana proizvodnje, Savezna vlada, na predlog Ministarstva pošta, donijela je rješenje da se dosadašnje radionice i montažna preduzeća pretvore u fabrike, i to zagrebačka u Tvornicu telefonskih uređaja »Nikola Tesla«, a beogradska u Fabriku telefonskih i telegrafskih uređaja »Mihailo Pupin«, čija su proširenja već u izgradnji. Iako je plan proizvodnje ovih fabrika za 1950 godinu prema 1949 godinu više nego utrostručen, nema neotklonjivih teškoća. Naprotiv, već postoje povoljni uslovi da se još bržim tempom razvija vlastita proizvodnja, čije su potrebe i velike i hitne.

Rješenje problema zagušenja centrala u Beogradu i drugim većim administrativnim privrednim centrima svodi se na pitanje rasterećenja proširenjem novih kapaciteta, jer su i automatske centrale, kao svaka mašina, izradene za jedan određeni tehnički kapacitet. Prema planu za 1950 godinu današnji kapaciteti automatskih centrala treba da se povise za 27% i to: montažom novih automatskih centrala čija je isporuka Ministarstvu pošta ugovorom iz inostranstva obezbijedena, i puštanjem u pogon novih automatskih centrala u Skoplju, Subotici i Prištini, ali, time ćemo postići samo djelomično rasterećenje. Cijene automatskim centralama su vrlo visoke, plaćanje u devizama, isporuke dugoročne, pa se tim oštrije postavlja problem da se dalja nabavka kućnih centrala, koje su naša preduzeća i ustanove bez saradnje sa Mi-

nistarstvom pošta vršili neplanski i nestručno, centralizuje i odmah sprovede revizija postojećih kućnih centrala i njihovo korišćenje, čiji kapaciteti u naša tri najveća administrativna centra čine oko jednu polovinu kapaciteta glavnih automatskih centrala.

U staroj Jugoslaviji osnovna sredstva za međumjesnu telefoniju činile su oskudne, primitivno izradene i neravnomjerno raspoređene vazdušne linije, koje su ratom naročito oštećene. Međutim, već danas, a naročito sa onim što je kupljeno u inostranstvu i što će nam biti isporučeno u toku 1950 godine, glavni su nosioci telefonskog saobraćaja savremeni visokofrekventni telefonski uređaji, čija je primjena u staroj Jugoslaviji bila tek u začetku. Kako je naša međugradska kablovska mreža još i danas oskudna, hitne potrebe tražile su da se na najbrži način vazdušne linije uspostave, koristeći zatečeni i kasnije u zemlji proizvedeni materijal, što je sve primoravalo da se trase ostave pri zatečenim pravicima uglavnom uz željezničke pruge. Ove opravljene vazdušne linije, kao i one koje su docnije podizane, građene su kako bi zadovoljile niskofrekventne prenose, izuzev specijalnih trasa i onih čija je gradnja izvođena u tekućoj godini. Kako je brzi razvoj našeg društveno-ekonomskog života stvarao i sve veće potrebe za proširenjem telegrafsko-telefonskih veza, forsirana je nabavka visokofrekventnih telefonskih uređaja u inostranstvu. Taj sistem se na praksi pokazao ekonomičan i naročito kvalitativan i efikasan pod odgovarajućim uslovima primjene.

Kao što se savremeni telefonski saobraćaj kod nas zasniva na gornjem sistemu uređaja, tako smo i modernizaciju telegrafskog saobraćaja sprovodili nabavkom telegrafskih uređaja koji omogućuju primjenu teleprinterskih mašina u širim razmjerama. I u tom pogledu naša telegrafska služba postigla je veliki napredak, pa će montaža i ukopčavanje novih uređaja, koji već stižu u zemlju, započeti početkom 1950 godine, čime će se proširiti i modernizovati telegrafski kapaciteti. Vazdušne linije mogu biti u isto vrijeme nosioci telefonskog i telegrafskog saobraćaja, čime se kapacitet vazdušnih linija efikasno povećava. Samo na vazdušnim linijama odgovarajućeg kvaliteta mogu se racionalno koristiti skupi i devizama nabavljeni visokofrekventni telefonski i telegrafski uređaji, i stepen iskorišćavanja ovih uređaja uveliko zavisi od kvaliteta vazdušnih linija, od njihova broja i raspoređenih rezervi. Ovim se jasno očitava važnost stanja naših vazdušnih linija. Nabavka i telefonskih i telegrafskih uređaja vezana je još uvijek za devize, a vazdušne linije već gradimo materijalom koji se u cijelosti proizvodi u zemlji, pošto je značajno proširena i

kvalitetno poboljšana prozvodnja izolatora. Da bi se stanje vazdušnih linija dovelo na odgovarajuću visinu, u planu kapitalne izgradnje za 1950 godinu Ministarstvu pošta odobren je odgovarajući materijal za stabilizaciju postojećih i izgradnju rezervnih linija i trasa, čime će se stepen mnogostrukog korišćenja telegrafskih i telefonskih sredstava znatno povećati i kvalitet poboljšati. Stoga je Ministarstvo pošta ovaj zadatak označilo kao prvenstven, čime se, naravno, niukoliko ne zabacuje rad na proučavanju i detaljnoj razradi perspektivnih planova za uvođenje modernih sistema veza, i to tim prije što već potrebe za vezama između naših administrativnih i privrednih centara traže daleko razgranatije i sigurnije mreže nego što su naše današnje, a podizanje velikih snopova fizičkih linija ograničeno je i nosivošću stubova.

Ministarstvo pošta je već izradilo perspektivne planove modernizacije naših veza izgradnjom međumjesnih kabliranja i iskorišćavanjem ultra-kratkih talasa UKB sistema veza, čiji je sistem i daleko jevtiniji i sigurniji od sistema vazdušnih linija. Ostvarenje ovih planova zavisi od naših tehničkih i finansiskih mogućnosti. Izgradnja objekata za domaću fabrikaciju kablova je u punom razvoju. Ova perspektivna dalja modernizacija naših telegrafsko-telefonskih veza ne smanjuje stoga hitne konkretne potrebe za stabilizacijom i izgradnjom novih odgovarajućih linija, koje će nakon sprovedene modernizacije, čija će sama izgradnja, uostalom, trajati duže vreme, korisno poslužiti potrebama za manje opterećene i kraće relacije.

Preduzetim mjerama postojeći telegrafsko- telefonski kapaciteti su u tekućoj godini racionalnije korišćeni, a stručnim uzdizanjem i zalaganjem službenika u cjelini se poboljšao kvalitet službe. Tokom ove godine smanjeno je korišćenje međumjesnih telefonskih sredstava uslijed čestih prekida ili nedovoljnog napona električne struje, potrebne za napajanje telegrafsko-telefonskih uređaja. Smetnje ove vrste, prema evidenciji Ministarstva pošta, činile su 32% od ukupnih smetnji na linijama prvog i drugog reda. Isto tako, međugradska telefonska služba trpjela je i zbog toga što zaposleni kadar na terenu nije blagovremeno i dovoljno preduzimao mjere predostrožnosti za izbjegavanje smetnji naročito na trasama koje nose linije sa velikim brojem saobraćajnih kanala.

Novom administrativnom podjelom narodnih republika na oblasti, Ministarstvo pošta dobilo je u tekućoj godini vanplanski zadatak da prilagodi ovoj promjeni pravce cirkulacija telegrafsko-telefonskog saobraćaja. Prije ove promjene naš telegrafsko-

telefonski saobraćaj bio je usmjeren od sreskih mjesta ka republičkim centrima, pa se postavlja hitna potreba da se osiguraju veze oblasnim centrima, s jedne strane, prema republičkom centru i, s druge strane, prema sreskim sjedištima. Pored izvršenih radova u tekućoj godini, predviđeno je da se u godini 1950 uspostavi još 150 novih telefonskih veza, čime će se oblasni centri bolje povezati telefonom.

Poštanska mreža je u 1949 godini znatno proširena otvaranjem novih 867 poštanskih ustanova, čime je ove tri planske godine poštanska mreža po broju ustanova gotovo udvostručena, a samo u ovoj godini prema 1948 seoska poštanska dostava obuhvatila je dvostruko više stanovnika, čime se poštanska služba znatno približila selu i smanjila nejednakost ove službe u gradu i na selu. Isto tako u ovoj godini proširena je dužina poštanskih linija za 47%, i to kako kod mehanizovanog prometa koji se vrši željeznicom, brodovima, avionima i automobilima, tako i kod onog koji se vrši ostalim prevoznim sredstvima. Kvalitet poštanske službe u tekućoj godini se poboljšao, procenat pogrešnog usmjeravanja značajno se smanjio, dok brzinu dostave, tj. vrijeme prenosa od prijema do isporuke baš na glavnim linijama i u našim administrativnim i privrednim centrima ni u tekućoj godini nije nam uspjelo poboljšati, uglavnom zbog objektivnih teškoća. Vlastiti vozni park, naime, zaostaje za predratnim, a promet je prevazišao predratni i neprestano raste. Vozni željeznički red nije dostigao predratnu brzinu, česta zakašnjanja vozova i drugi poremećaji na željeznicama odražavali su se i u ovoj godini na brzinu i sigurnost poštanske službe. Gdje nema željezničkih veza, poštanska služba koristi za prenos pošte autobuski saobraćaj na bazi ugovora sa republičkim, oblasnim i lokalnim preduzećima. Zbog nedovoljne brige i nereda na mnogim autobuskim linijama vrlo česte su pojave zakašnjanja pa i uništavanja pisama, paketa i dnevne štampe. Prema evidenciji Ministarstva pošta, daleko je bila i sigurnija i brža ova poštanska služba kao i usputni prevoz putnika dok je na stanovitim relacijama Ministarstvo pošta održavalo autobuski saobraćaj, a to je i razumljivo. Poštansko osoblje je direktno odgovorno i više svijesno značaja brzine i sigurnosti poštanskog prometa, a uz to oko 3.500 poštanskih ustanova razasutih po državi i relativno značajan broj poštanskih radionica omogućuju bržu kontrolu i otklanjanje smetnji nego što su to u mogućnosti mnoga autobuska preduzeća. Sprovedena je reorganizacija međunarodne paketske službe još početkom ove godine i postignuti su u toj službi takvi uspjesi da su otpali gotovo u potpunosti svi prigovori korisnika.

Paketska služba unutar zemlje, međutim, pravi nam još velike teškoće zbog nedovoljnih prevoznih sredstava, zbog nepravilnih adresiranja i slabog pakovanja.

Izdanja redovnih i prigodnih maraka u tekućoj godini u pogledu sadržaja i izrade znatno su poboljšana, a stihijnost i špekulacija markama pod plaštom filatelije gotovo je eliminisana. Naša marka u inostranstvu postala je više cijenjena.

I u tekućoj godini naša je država saradivala na svim aktuelnim međunarodnim pitanjima veza.

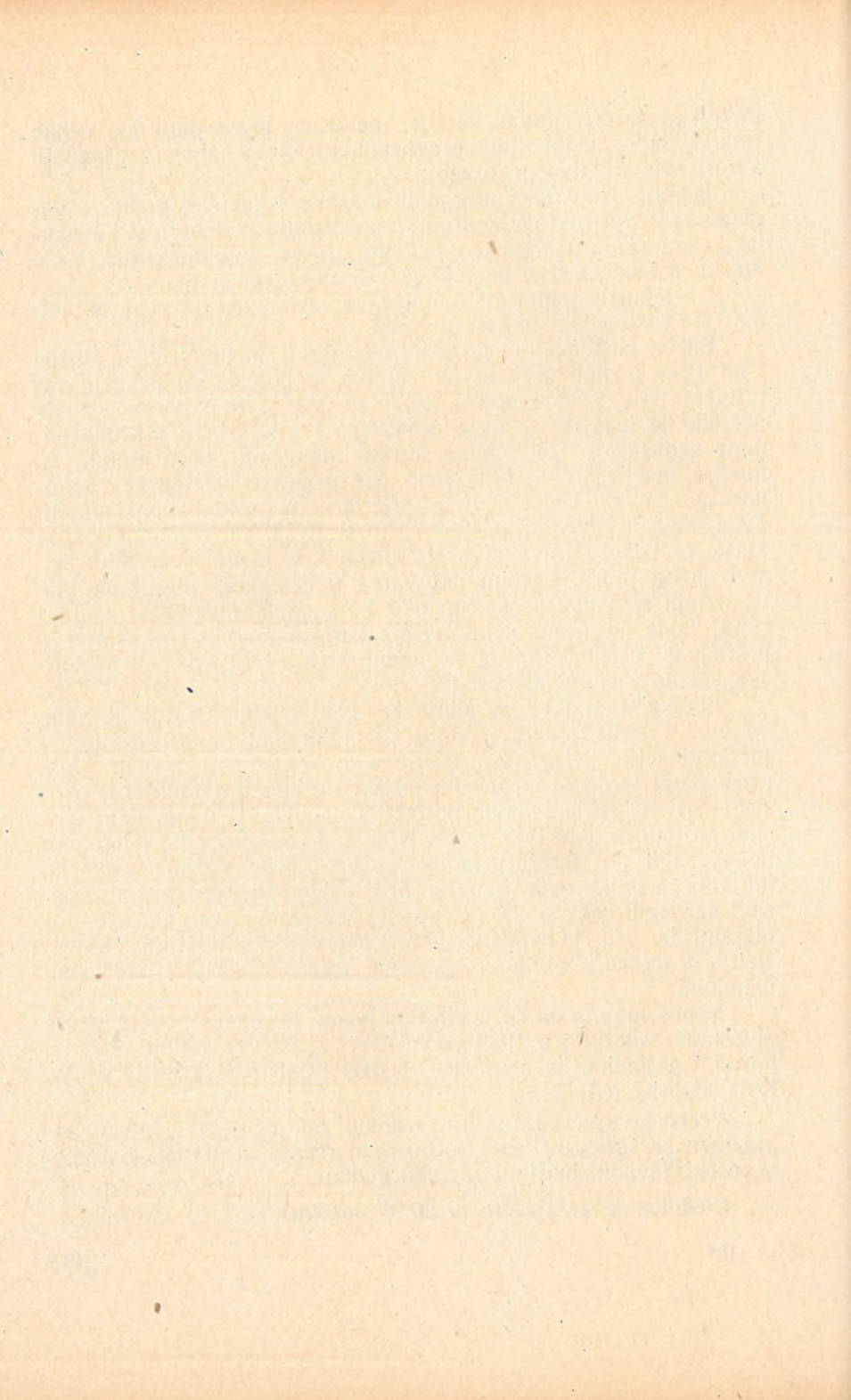
Saldo poštansko-telegrafsko-telefonske međunarodne službe i za 1949 godinu aktivan je i aktiva je porasla za prvih devet mjeseci 1949 godine prema 1948 za 381%. Ministarstvo pošta utvrdilo je ipak da se naša preduzeća i ustanove u međunarodnom saobraćaju još obilno koriste dugačkim telegramima sa mnogo nepotrebnih riječi, vode bez pripreve telefonske razgovore pa i u onim slučajevima gdje bi se ti poslovi mogli obaviti avionskom ili običnom poštom. Ako se uvaži da je međunarodna taksa za telegrafsko-telefonsku službu vrlo skupa i da Ministarstvo pošta mora stranim državama u devizama platiti na ime tranzitnih troškova prosječno oko 75% naplaćenih taksa u dinarima, onda je jasno svim našim korisnicima što Ministarstvo pošta vodi oštru borbu da se međunarodna telegrafska i telefonska služba racionalno koristi.

Stavka kapitalne izgradnje za 1950 godinu znatno je veća od one u 1949 godini, i odnosi se uglavnom na proširivanje i modernizaciju telegrafsko-telefonskih sredstava. Pored toga, predviđeno je da se poštanska mreža i u idućoj godini dalje proširuje ostvarivanjem novih potrebnih ustanova i uvođenjem seoskih poštonoša. Isto tako je predviđeno da se jedan dio telefonom nepovezanih poštanskih ustanova poveže novim trasama, odnosno linijama, a preko ovih i znatan broj telefonom nepovezanih mjesnih narodnih odbora, što će, pored ostalog, koristiti, naročito još olakšati da viša rukovodstva brže i neposrednije dobijaju obavještenja i ukazuju pomoć organima mjesnih vlasti i zadružnih ustanova.

Nema sumnje da će trudbenici pošta, telegrafa i telefona sve povećane zadatke i u 1950 godini izvršiti, pa vas molim, drugovi narodni poslanici, da predloženi budžet Ministarstva pošta u cjelosti odobrite. (Aplauz).

Pretsedavajući: Današnju sednicu zaključujem, a iduću zakazujem za sutra u 9 sati sa dnevnim redom: nastavak diskusije o opštedržavnom budžetu za 1950 godinu.

(Sednica je zaključena u 20,20 časova).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Трећа седница

(28 децембра 1949)

Почетак у 9,25 часова.

Претседавао потпретседник Савезног већа **Фрањо Гажи**.

Претседавајући: Отварам трећу заједничку сједницу Савезног вијећа и Вијећа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије.

Записник данашње сједнице водиће секретар Савезног вијећа **Момчило Марковић**.

Изволите саслушати записник прошле заједничке сједнице.

Секретар Момчило Марковић чита записник друге заједничке седнице Савезног већа и Већа народа.

Претседавајући: Има ли ко какву примједбу на прочитани записник? (Нема). Пошто примједаба нема, записник се овјерава.

Изволите саслушати акт Президијума Народне скупштине ФНРЈ:

ПРЕТСЕДНИШТВО
ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

С. бр. 1232
26 децембра 1949 године
Београд

ВЕЋУ НАРОДА И САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
ФНРЈ

Београд

У времену између VII и VIII редовног заседања Народне скупштине ФНРЈ Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије, на предлог Владе ФНРЈ, а на основу

члана 74 тач. 6 Устава ФНРЈ, донео је Указ о одређивању надлежности обласних народних одбора у погледу послова утврђених постојећим законима ФНРЈ, У. бр. 1205/49, који се доставља Већу народа и Савезном већу Народне скупштине ФНРЈ на одобрење.

**Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Заступа Секретара

Претседник

М. Пијаде, с. р.

Претседник

др И. Рибар, с. р.

Питам Народну скупштину да ли потврђује овај указ Президијума, који је објављен у броју 106 „Службеног листа ФНРЈ” за 1949 годину? (Потврђује). Објављујем да је овај указ Президијума Народна скупштина потврдила.

Прелазимо на дневни ред: продужење претреса Приједлога опћедржавног буџета за 1950 годину.

Ријеч има Министар правосуђа Фране Фрол.

Министар правосуђа Фране Фрол (НР Хрватска): Другови народни посланици, у години 1949, као прекретној години у извршењу Петогодишњег плана, пред правосудну управу и пред народне судове постављали су се задаци који су изискивали значајан и напоран рад, усмјерен да са цјелокупном дјелатношћу органа народне власти унаприједи социјалистичку изградњу наше земље.

Код оцјене рада органа правосудне управе мора се полазити од успјеха у раду народних судова, јер се дјелатност правосудне управе одражава у стварању могућности за што правилнији и успјешнији рад народних судова.

Задаци који су се пред народне судове постављали у години 1949 нашли су свој израз у појачаној дјелатности правосудне управе у правцу даљег организационог учвршћења народних судова. То је значило, првенствено, не само осигурати материјалну основу за рад судова, већ истодобно осигурати такав кадар који ће моћи извршити све оне задатке које је правосуђе позвано да остварује.

Од задатака који су се постављали пред органе правосудне управе истичем нарочито ове: правилно одабирање судских кадрова и њихов правилан распоред у вези са систематизацијом мјеста; стручно и политичко уздизање судских и осталих кадрова у суду; правилна територијална подјела судова и њено довођење у склад са административном подјелом; материјално осигурање суда и смјештај судова; брига о поротничком кадру; проблем адвокатуре; прикупљање судске праксе.

Правилним распоредом кадрова и систематизацијом мјеста имамо данас у врховним судовима 70 судца, 30 судских правника и приправника. У окружним судовима имамо 268 судца, 83 судска правника и приправника. У среским судовима имамо 1.030 судца, 339 судских правника и приправника. Укупно, дакле, 1.368 судца, 452 судска правника и приправника.

У погледу судца правника, организирали смо у почетку године 1949, у заједници са Јавним тужиоштом и Министарством, унутрашњих послова, изучавање нашег новог кривичног законодавства. Такав начин рада показао се успешним. У том изучавању, које је било спојено са озбиљно постављеним консултацијама, судјеловали су сви суци правници.

У погледу судца неправника, истичем да је досада прошло кроз курс из кривичног права 288, а кроз дописну школу из исте материје проћи ће до прољећа 1950 године 141 судца, који су претходно завршили курс. За суце неправнике, који су већ свршили курс и дописну школу из кривичног права, образовали смо тромјесечне курсеве из грађанског права. Такав савезни курс баш се сада одржава у Цриквеници а похађа га 71 судца. Осим тога завршен је и тромјесечни курс у Словенији, а похађало га је 15 судца. С овом комбинацијом изучавања кривичне и грађанске материје уз претходни курс, а након тога кроз дописну школу, канимо да наставимо. На тај ће начин наши суци без правне спреме, који су често политичка кичма наших судова, проучити цјелокупно правосудно законодавство и, по досадашњем искуству, сигурно достићи стручност судца са правном спремом.

Брига о поротницима била је у протеклој години важан задатак правосудне управе. Проблем њиховог правилног одазивања на дужност није још у цјелини ријешен али су отклоњени многи недостаци. Ради уздизања поротника, ових дана биће предана у штампу друга брошура за суце поротнике, која обухвата основна начела нашег кривичног законодавства. Ова је брошура састављена тако да ће поротницима материја бити приступачна, што ће, вјерујемо, даље допринијети уздизању политичког кадра. Број поротника у нашим судовима износи 46.612, од тога 12,6% жена. Ако узмемо у обзир број поротника који је до данас прошао кроз наше судове, а с обзиром на чињеницу да се они говремено мијењају, можемо рећи да је до данас прошло кроз наше судове око 100.000 поротника, што судјеловањем широких народних слојева у вршењу ове важне државне функције показује демократичност нашег правосуђа.

Што се тиче правилног одабирања и распореда судских кадрова, правосудна је управа настојала да путем кандидације расположивих кадрова, према потребама сваког суда посебно, постави

у сваки суд она лица која ће моћи одговорити задацима. Иако су ствари у том правцу знатно кренуле на боље, још нису задовољавајуће. У погледу судаца са стручном спремом, остварена је мање више у свим републикама добра колаборација између органа народне власти и органа правосудне управе и тај се избор врши углавном споразумно на основу кандидације органа правосудне управе. Но, у погледу судаца без стручне спреме, још се дешава да поједини народни одбори изаберу такве суце не консултирајући се претходно са органима правосудне управе. Дешава се да се за суце бирају људи који немају довољно перспективе за развој и који нису способни да схвате сложеност судског рада.

С друге стране, приликом разрјешавања судаца, народни одбори често разрјешавају суце прије претходног поступка који је прописан у члану 29 Закона о уређењу народних судова и не испитују да ли постоје разлози за разрјешење. Овакво поступање противи се начелима нашег судства и с таквом праксом треба престати.

Код правилног попуњавања судова потребним кадровима, најлакше још на неке тешкоће. Из народних судова узимају нам се кадрови које смо оспособили за вршење судачке службе за друге службе и на друге мање значајне дужности. Ради илустрације наводим да је број судаца који су прошли кроз курсеве и дописне школе, да би се оспособили за вршење своје функције, износио 288, а да нам је од тога броја одузето 108 судаца, дакле 37,5%.

Ова неповољна појава је посљедица несхваћања функције правосуђа у нашем државном апарту са стране неких органа наше државне власти и ту неповољну појаву треба сузбијати било да она долази од органа правосудне управе, било од осталих органа државне управе и народне власти.

Што се тиче територијалне подјеле судова, истичем да се она након ослобођења није слагала са административном подјелом ни у погледу среских ни у погледу окружних судова. Још је веће неподударање наступило кад су били укинута окружни народни одбори, јер је то имало за посљедицу да су окружни судови остали у неку руку одвојени од административних и политичких органа који би им територијално одговарали.

Закон о новој административној подјели на области овај је недостатак отстранио на тај начин што се данас подручје окружних судова готово у цјелини подудара са територијем обласних народних одбора. То је довело до смањења броја окружних судова, али је правилним одабирањем бољих кадрова побољшан њихов састав и уздигнут њихов рад. У Народној Републици Црној Гори и у Аутономној Покрајини Војводини ово усклађивање није

могло доћи до изражаја, тако да у Народној Републици Црној Гори имамо 2 окружна суда, а у Аутономној Покрајини Војводини 3 окружна суда.

Што се тиче среских судова, њихов се териториј данас углавном подудара са територијем среских народних одбора.

Према томе, може се узети да је у погледу судства територијална подјела правилно проведена и да одговара потребама правосуђа.

Данас у цијелој држави имамо 7 врховних судова, 28 окружних судова и 351 срески суд, дакле укупно 386 судова. Прије проведених мјера о којима сам раније говорио, било је у цијелој држави 7 врховних судова, 61 окружни суд и 359 среских судова или укупно 427 судова у земљи, дакле, за 41 суд више.

Наши су судови у првих 10 мјесеци ове године примили 109.418 кривичних предмета, 144.634 парничка предмета, 849.465 ванпарничних предмета и 62.735 осталих грађанских предмета. Укупно 1,166.252 предмета.

Према просјечном броју прилива у првих 10 мјесеци ове године, наши ће судови до конца ове године примити око 1,400.000 предмета, док су у години 1948 примили 157.239 кривичних предмета и 104.745 осталих грађанских предмета, укупно 1,765.296 предмета.

Из тога слиједи да број примљених предмета опада у свим материјама по којима раде судови.

Питање ажурности судова било је ријешено већ године 1948, тако да су судови у години 1949 могли да обрате већу пажњу на квалитет рада. То се види и по томе што је на крају 1948 године остало укупно неријешених предмета 106.258, а 31 октобра 1949 године било је укупно 106.839 неријешених предмета тако да је број неријешених предмета прилично мален, јер је радни капацитет наших судова за мјесец дана, по прилици, једнак томе броју. Толики заостаји за наведено вријеме су код суда нормални и свако даљње форсирање ажурности ишло би на штету квалитета рада.

У погледу врсте предмета на раду код судова ствар стоји овако.

Политички криминал (дјела против народа и државе, изазивање националне, расне и вјерске мржње и раздора) је у опадању, што упућује на закључак да се наша народна власт знатно учврстила успркос све жешћих напада од стране руководиоца земаља Информбироа.

Привредна дјела (привредне саботаже, недопуштена трговина и шпекулација, кривична дјела против општенародне имовине, задружне имовине и имовине друштвених организација) у цјелини су такођер у опадању.

данас тај проблем није у цјелини ријешен. Читав проблем је поново простудиран и надамо се да ћемо у току 1950 године моћи ријешити цио комплекс питања, водећи при томе рачуна о оправданим захтјевима адвоката.

Но, кад је ријеч о проблему адвокатуре, треба се задржати на једном од његових основних питања, на питању подмлађивања адвокатског кадра, о чему се досада водило врло мало бриге. Сматрам да се у планирању кадрова убудуће мора водити нарочито брига о потребама адвокатуре. Овдје бих хтио да истакнем још једну чињеницу која се неповољно одражава на адвокатуру, а то је неразумијевање за ову тако важну друштвену функцију. Још неки локални органи народне власти и државне управе сматрају да је функција адвоката непотребна и да она у неку руку омета рад државних органа. Такво гледање на нашу данашњу адвокатуру потпуно је погрешно. Правилно постављена адвокатура, а кроз њу и правилан рад адвоката, пружиће грађанима и државним органима правну помоћ у правилној примјени закона, а самим тим уздићи ће ауторитет државних органа уопће, а правосуђа напосе, у очима широких народних слојева.

Рад на прикупљању судске праксе није ове године био довољно интензиван нити правилно организиран. Ријешење овога врло важног проблема ставићемо као један од најважнијих задатака у план рада за идућу годину.

Износећи рад органа правосудне управе, морам да споменем и рад савезног Министарства правосуђа као врховног органа правосудне управе на пољу припреме нових закона из подручја правосуђа. Савезно Министарство правосуђа, у сарадњи са Комитетом за законодавство и изградњу народне власти Владе ФНРЈ и Јавним тужиоштом ФНРЈ и у сарадњи са осталим стручним лицима припремило је у главним линијама преднацрт за посебни дио Кривичног законика и преднацрт за грађански парнични поступак. Оба ова преднацрта дана су на дискусију и прикупљене су примједбе од позваних форума које се сада сређују. Исто тако, поново је израђен предпројекат за закон о наслеђивању на основу стиглих примједба на раније публициране тезе. На тај начин надамо се да ће та важна материја из подручја правосуђа бити озакоњена 1950 године.

У овом прегледу рада правосудне управе и народних судова у протеклој 1949 години изнијели смо успјехе, недостатке и тешкоће с којима су се они борили и мислимо да је оцјена њиховога рада, поред свих недостатака, позитивна. Разумије се да је ту потребан и даљњи опсежни и конструктивни рад да би се постојећи недостаци отстранили и наше правосуђе у сваком погледу подигло на још виши ступањ.

Необуздана клеветничка кампања коју воде руководиоци информбироовских земаља одразила се и у раду судова који су морали још више појачати будност и правилност свога рада да би одбили и онемогућили ту клеветничку дјелатност, истовремено чувајући демократичност нашег социјалистичког правосуђа. Осим тога наши судови имали су частан задатак неокаљаног чувања чистоте социјалистичког правосуђа и ми сматрамо да су наши судови тај задатак извршили у пуној мјери. То долази до изражаја ако упоредимо поступак у процесима против народних издајника који су одржани пред нашим народним судовима са нечувеним, беспримјерним методама поступка на монтираним и монструозним процесима у Будимпешти и Софији.

Као главне задатке који се пред наше органе правосуђа и правосудне управе постављају у години 1950, сматрамо да треба споменути: 1) даље организационо учвршћење наших судова повећањем личне одговорности судца; 2) интензиван рад на стручном и политичком уздизању судца и осталог судског особља; 3) организационо учвршћење окружних судова, а нарочито њихове руководеће улоге као носилаца правосудне политике у областима; 4) јаче повезивање организације рада и метода рада правосудне управе са судском праксом и 5) појачан рад врховних судова на уједначавању и прикупљању судске праксе.

Досадашњи развој и рад народних судова показује да наше народно судство почива на чврстим темељима и да ће и даље у вршењу правосуђа имати увијек пред очима оне задатке које је ново социјалистичко правосуђе позвано да остварује а то је, прије свега, да чува и брани наш правни поредак и да даје свој допринос за социјалистичку изградњу наше земље.

Молим Народну скупштину да прихвати буџет правосуђа. (Аплауз).

Претседавајући: Прелазимо на дискусију. Као први пријављени говорник има ријеч народни посланик Ђуро Пуцар-Стари.

Ђуро Пуцар-Стари (*Изборни срез Дрвар-Босанско Грахово, НР Босна и Херцеговина*): Другови и другарице народни посланици, узимајући учешћа у начелној дискусији о буџету за идућу годину, хтио бих да се осврнем на неке његове карактеристичне моменте и на онај његов дио који се односи на буџет Народне Републике Босне и Херцеговине. Из предлога буџета се види да су и приходи и расходи у идућој години у знатном порасту према приходима и расходима у прошлој години. Пораст прихода у општедржавном буџету, који у све већем обиму потјечу из привреде — социјалистичког сектора, најрјечитије говоре о нашим успјесима у социјалистичкој изградњи; најрјечитије говоре о

сталном јачању привредних снага наше земље. Исто тако значајно је и то што су у предлогу буџета још смањени приходи од становништва за финансирање наше привредне и културне изградње.

Предлог буџета одражава невјероватно брзи темпо индустријализације наше змље. Подаци о оствареном плану производње показују да наша индустриска производња иде таквим темпом који није досад познат ни у једној другој земљи. Тај пораст није остварен само у лакој индустрији него и у металургији, рударству, машинској индустрији итд. Такви успјеси су били могући зато што су наша Партија и Влада на вријеме узели курс индустријализације, правилно оцјењујући да се тим путем једино може отклонити привредна заосталост земље и њена зависност од иностранства. Овако брзи темпо индустријализације, какав се остварује у Југославији, омогућила су неисцрпна природна богатства земље. Важно је истаћи и то да наша богатства у основним сировинама (угаљ, жељезо, бакар, итд.) омогућују развој тешке индустрије чији ће даљи пораст обезбиједити реконструкцију цјелокупне наше привреде. Развојни пут наше земље у том правцу досада није могао, а ни убудуће неће моћи, нико да спријечи, без обзира на све мјере које предузимају СССР и државе народне демократије, без обзира на разумљив отпор који чине капиталистичке земље. У току ове године, у циљу онемогућавања индустријализације Југославије, Совјетски Савез и, по његовом диктату, државе народне демократије, предузели су такве економско-политичке мјере које се по својим формама и своме циљу ништа не разликују од оних мјера које је империјалистички свијет својевремено предузимао против СССР-а да би спријечио његову индустријализацију. Данас је јасно, не само нама — народним посланицима — него и сваком нашем грађанину да ни економска блокада ни друге форме економског притиска нису нанијеле нашој земљи неке озбиљне штете, а поготову нису могли да нас скрену са пута борбе за изградњу социјализма, за остварење Петогодишњег плана. Све тешкоће на које смо наилазили досада — а њих није било мало — ми смо са успјехом савладали захваљујући правилној политици Партије и друга Тита, захваљујући пожртвованости и неуморном раду наших радних маса које су свјесне да индустријализација земље претставља један од основних услова за очување и учвршћење наше независности и за бољи живот и напредак земље.

У 1950 години, као што смо чули из досадашњих излагања, морамо учинити још веће напоре за даље јачање металургије, рударства, електропривреде, машинске индустрије, јер ове гране привреде треба да даду нашој земљи више челика, угља, електроенер-

гије, машина и опреме за индустрију и пољопривреду. Наше даље побједи у њиховом јачању омогућиће истовремено и бржи развој других грана наше привреде и јачање одбранбене моћи наше земље. У данашњим условима остварење претстојећих задатака у свима гранама привреде претставља крупан допринос јачању наше независности, стварању још повољнијих услова за нашу социјалистичку изградњу.

Нарочито је важно истаћи да је у расходима за идућу годину предвиђено значајно повећање за потребе просвјете и културе. У овој години било је предвиђено 8 милијарди и 600 милиона, а у 1950 години за потребе културе и просвјете предвиђа се преко 13 и по милијарди, што претставља повећање преко 61%. Ове нам бројке говоре да се упоредо са замашном привредном изградњом развија и подиже и културни ниво маса. Данас, када смо учинили значајан корак напријед у развоју индустрије, пољопривреде и осталих грана привреде, наш даљи социјалистички преображај тражи бржи темпо развоја и на пољу културе и просвјете. Сматрам да је Савезна влада била у пуном праву, што је расходе за просвјету и културу за идућу годину у предлогу буџета повећала, јер то изискују стварне потребе наше земље.

Хтио бих да истакнем још и то да је у овом предлогу, као и у ранијим буџетима, дошла до пуног изражаја правилна национална политика наше Партије и Владе. Она се огледа и у буџетима појединих република. Чињеница да привредно заосталијим републикама државни буџет осигурава брзи развој јасно говори о томе да су у нашој земљи остварени такви односи међу републикама који омогућавају како њихов брзи развитак и јачање, тако и развитак и јачање Југославије као цјелине. То истовремено показује до које је мјере у пракси наше социјалистичке изградње остварен принцип националне равноправности и узајамне помоћи међу републикама у нашој заједничкој држави. У томе погледу нова Југославија претставља примјер какви би требало да буду односи и у другим социјалистичким земљама у којима живи више националности. Остварени односи унутар Југославије садрже у себи елементе на којима треба да почива сарадња између појединих социјалистичких држава, али, нажалост, руски великодржавни шовинизам то не може да види зато што је он марксистичке принципе националне равноправности и узајамне помоћи и принципе равноправних односа међу социјалистичким државама замијенио политиком хегемоније и централизма, по којој интереси појединих нација треба да буду подређени интересима једне „водеће нације”. Непријатељска политика СССР према Југославији, као социјалистичкој држави, нераздвојно је повезана са погрешном националном политиком која се води у Совјетском Савезу. Погрешна политика у

овом питању, као и у низу других питања, објашњава данашњи став руководилаца СССР према новим социјалистичким земљама. Правилна национална политика наше Партије омогућила је да се силно развије иницијатива у нашим републикама, елан и самопожртвовање наших радних људи, свјесних да раде за себе, за своју отаџбину — да граде социјализам. Даље јачање иницијативе република огледа се још и у томе што је Савезна влада у току ове године пренијела из надлежности централних органа на републике руковођење скоро цијелом лакоом индустријом, а већ почетком ове године то ће се учинити са електропривредом и производњом угља. Тако правилно постављена и вођена национална политика наше Партије и Владе даје још више снаге и елана за борбу за изградњу социјализма, за изградњу моћне и независне Југославије.

Из излагања Претсједника Савезне планске комисије, друга Кидрича, види се да је план у 1949 години извршен у цјелини, а ја бих се укратко осврнуо на извршење буџета и плана производње у НР Босни и Херцеговини. Наша републичка индустрија у цијелости остварила је свој план производње са 100,4%. Републичка дрвна индустрија, чији је производни задатак био веома важан за цијелу нашу привреду, остварила је годишњи план са 98%. Остварена индустриска производња, не рачунајући локалну привреду, порасла је према индустриској производњи у прошлој години за 32%.

Упоредо са порастом републичке индустрије производње, нагло је порасла производња у савезним предузећима. На примјер, остварена производња угља, ако узмемо 1939 за 100, у 1949 години износи 248%, што претставља повећање за преко 2,300.000 тона. Овај пораст производње угља остварен је без увођења планом предвиђене механизације коју су, нарочито у овој грани привреде, саботирале земље Информбироа. Остварен је знатан пораст у тешкој индустрији, нарочито у производњи жељезне рудаче и челика. Пуштањем у погон нових централа, производња електроенергије порасла је у овој години за 16 процената. У грађевинарству у току цијеле године главна пажња је била концентрисана на изградњу приоритетних објеката у рударству, тешкој индустрији и електропривреди, тако да је план у грађевинарству на објектима у овим гранама остварен према претходним извјештајима, који нису у цјелини обухватили све извршене радове, са 98%.

У току ове године, борба за извршење плана производње била је везана за тешке напоре у обезбјеђивању радне снаге за индустрију и рударство, затим за остале гране привреде. Број запослених радника у односу на прошлу годину био је већи за 40%. Овај пораст остварен је дјелимично повећањем броја стално упослених радника и укључењем великог броја фронтовских бригада. У току

ове године, у разним гранама привреде, учествовало је 3.390 бригада са 453.326 радника. То је била значајна помоћ коју је Народни фронт пружио борби за извршење плана. Али, истовремено треба рећи да је овај начин рјешавања питања радне снаге имао и озбиљне недостатке. Није се водила довољна борба за укључење сталних радника, него се прибјегавало у највећој мјери фронтовским бригадама што се негативно одразило на оствареном радном учинку и у трошковима производње. У идућој години мораћемо много озбиљније да приступимо рјешавању проблема сталне радне снаге. У борби за извршење плана у овој години дошла је до јачег изражаја иницијатива за већу продуктивност рада, па, према томе, и за снижење трошкова производње. Као резултат напора и високе свијести радничке класе у борби за извршење плана, у борби за отклањање свих тешкоћа на које се наилазило у току ове планске године, јавила се и развила борба за високу продуктивност рада. Она се најприје појавила у рудницима угља, а после је пренесена и на друга предузећа. Данас у нашем рударству ради 546 бригада које пребацују норму од 9 до 98%; у дрвној индустрији 1.425 бригада које пребацују норму од 10 до 45 процената; у грађевинарству 525 бригада које пребацују норму од 37 до 160 процената и тако даље. А у тешкој индустрији бригаде које раде по новом систему пребацују норму од 80 до 175 процената.

Борба за високу продуктивност рада претставља врло значајну појаву у изградњи социјализма. Ми убудуће морамо још више помоћи ову иницијативу и посветити много већу пажњу увођењу нових форми социјалистичке организације рада у свим предузећима како би у просјеку још више подигли продуктивност рада. Да су наши привредни и технички кадрови имали више разумијевања и упорности, резултати би били већ данас далеко бољи. Извјесни наши руководиоци у привреди још имају неправилно схватање и старе навике о привредном пословању, које претстављају озбиљну кочницу у борби за рентабилност наших предузећа, за снижење пуне цене коштања, за унапређење производње итд.

У току ове године учињен је крупан корак за јачање социјалистичког сектора у пољопривреди. Потребно је истаћи да је у нашој Републици у ово доба прошле године било свега око 120 сељачких радних задруга, а данас их има преко 1.500 са 56.500 домаћинстава, што чини 14% од укупног броја сеоских домаћинстава. Радне задруге учествују са 18,1% у ораницама. Као што се види, наше радно задругарство у овој години знатно је напредовало. Радним задругама је Партија и Влада указивала велику помоћ, што је повољно утјецало на њихово учвршћење и даље омасовљење. Ми имамо већи број радних задруга које су успјеле

да се развију у напредна газдинства, у газдинства која својим примјером показују осталим трудбеницима села какву предност има колективно над индивидуалним газдинством.

Нагли пораст радних задруга поставља пред нас низ озбиљних проблема које ћемо морати рјешавати у идућој години. Ту се поставља брзо уздизање способних кадрова који ће бити у стању да успјешно руководе задружним пословима. Осим тога поставља се пред нас питање шире помоћи у разним справама и алату у чему оскудијевају и наша пољопривреда и наше задруге. У овој години изведено је грађевинских радова у задружном сектору у вриједности око 400 милиона, а у идућој обим тих радова биће још већи. Засада је изградња у задружном сектору углавном усмјерена на подизање објеката за производњу, што ће се повољно одразити на задружну производњу. Исто тако, један од важних задатака на задружном сектору биће да наше радне задруге узму ширег учешћа у производњи тржних вишкова. Државни сектор у пољопривреди ојачан је у овој години, нарочито у сточном фонду, иако није у цјелини остварен постављени задатак.

Пораст државног сектора тражи да се досадашњи метод управљања побољша како би државна пољопривредна добра радила рентабилније, са нижим трошковима производње, да би и она својом производњом узела већег учешћа у снабдијевању становништва. Оно што смо досад учинили у том правцу није ни издалека довољно. Стање, какво је данас, показује да су трошкови производње државних добара још увијек високи. Има случајева да се поједина државна добра нису још увијек довољно оријентисала на производњу за потребе тржишта. У погледу изградње привредних објеката на државним добрима учињен је извјестан корак напријед у снижењу трошкова грађења. У даљњој изградњи, нарочито на добрима са већом сточарском производњом, мораће се докраја спровести појевтињење у грађењу.

Пораст производње у цијелој земљи омогућио је побољшање снабдијевања становништва, што показује обим оствареног робног промета. Остварени робни промет већи је у овој години за 11% него у прошлој. То побољшање било је и у пољопривредним и у индустриским производима. Напори који су учињени у току године за правилно и рационално коришћење робних фондова омогућили су да се унесе више реда у снабдијевање и да се оно побољша. Углавном, постигнуто је то да се снабдијевање врши у оквиру постављеног плана. У томе погледу, ту и тамо, има још недостатака чијим ће се отклањањем побољшати снабдијевање.

Правилна политика на селу омогућила нам је да остваримо планове откупа у бијелим житарицама, месу, вину итд. — иако су

ти планови били знатно већи него у прошлој години. То јасно показује да је наша пољопривредна производња порасла и да радно сељаштво, захваљујући правилном односу државе према њему, испуњава своје обавезе, чиме је омогућено снабдијевање грађанства, и задовољење потреба индустрије. Даље подизање пољопривредне производње, које је скопчано са успјешнијим обављањем пољопривредних радова, тражи од нас да посветимо још већу пажњу снабдијевању пољопривреде разним справама и алатом, водећи при томе рачуна о специфичним потребама појединих пољопривредних рејона.

Буџет наше Републике за 1950 годину омогућује извршење оних задатака које пред нас поставља Петогодишњи план. Планирани приходи износе 12 милијарди 884 милиона и 800 хиљада, према 8 милијарди 789 милиона и 100 хиљада у прошлој години. Ово повећање прихода нашег буџета омогућило је повећање производње и преношење извјесних предузећа из савезне у републичку надлежност. Остварени буџетски приходи у овој години већи су од планираних за око пола милијарде. У предлогу буџета наше Републике за 1950 годину приходи из привреде износе нешто мање од 10 милијарди, што јасно показује да основна средства за финансирање државних прихода потичу из привреде. Републичка производња повећаће се у идућој години за 36%, а локална за преко 40%. У оквиру републичког плана инвестиција предвиђени су радови у вриједности преко 8 милијарди динара. Највеће инвестиције у капиталној изградњи предвиђене су у рударству, електропривреди и подизању републичке индустрије. Ове инвестиције, скупа са савезним инвестицијама, које ће бити нарочито велике у тешкој индустрији и саобраћају, омогућују још бржи темпо индустријализације наше Републике него што је било предвиђено Петогодишњим планом. Истакао сам у почетку да се наша земља невјероватно брзо индустријализује, али темпо индустријализације наше Републике развија се брже од југословенског просјека. То ће омогућити да НР Босна и Херцеговина брзо постане индустријски развијена република.

Брзи процес индустријализације и социјалистички преображај села поставља пред нас крупне задатке на пољу културно-просвјетне, здравствене и станбене изградње. У овој години предвиђена су велика средства за подизање школа и других културно-просвјетних установа, затим за изградњу станова. Нарочиту бригу морамо посветити подизању школа и других културно-просвјетних установа које ће омогућити даље просвјетно уздизање народа и стварање хиљаде нових кадрова потребних нашој привреди. У овој години, с обзиром на приоритетне задатке, ми нисмо успјели да

остваримо постављени план за ову годину у подизању школа и других просвјетних установа, утолико се пред нас у идућој години поставља већи задатак који морамо извршити по сваку цијену.

Поред повећаних инвестиција, у буџету је предвиђено и повећање осталих расхода за потребе просвјете и културе, тако да су расходи код нас за ове потребе по глави становника порасли од 261 на 366 динара, а то је за наше прилике крупан корак напријед.

Постављени план инвестиција и средства која су осигурана општедржавним буџетом за 1950 годину обезбијеђују извршење оних задатака које је поставио петогодишњи план наше Републике. Нашим буџетом обезбијеђена су средства и за задружни сектор у износу од преко пола милијарде динара. Та помоћ задружном сектору и инвестиције које су предвиђене за државна пољопривредна добра допринијеће даљем јачању социјалистичког сектора у пољопривреди.

План производње и инвестиције за идућу годину поставља пред нас велике задатке. Као и у овој тако и у идућој години ми ћемо морати посветити сву пажњу како би што успјешније извршили оне задатке који су одлучујући за извршење Петогодишњег плана, а то су задаци у тешкој индустрији, рударству, електропривреди, дрвној индустрији и грађевинарству. Ми смо свјесни да ћемо на путу у остварењу ових задатака имати тешкоћа, али захваљујући правилној политици Партије и друга Тита, захваљујући пожртвованом раду наших радних људи, ми ћемо постављени план са успјехом извршити.

Слажем се са предлогом друга Кидрича да се да овлашћење Влади да благовремено поднесе предлог о померању капацитета неких грана привреде на 1952 годину.

Изјављујем да ћу гласати за предложени буџет. (Аплауз).

Претседавајући: Ријеч има народни посланик Иван Регент.

Ivan Regent (Volivni okraj Ilirska Bistrica — Postojna, LR Slovenija): Tovariši ljudski poslanci! Poročila ministrov naše zvezne vlade, ki smo jih slišali na predvčerajšnji in včerašnji seji sedanjega zasedanja skupščine potrjujejo, da se petletni plan, tj. graditev socializma v naši deželi, uspešno realizira kljub vsem težkočam in navzlic vsem oviram in bojkotu s strani vlad inform-birojevskih dežel. To smo mi čuli in vedeli že prej, vendar pa se taka potrditev s strani vlade prijetno čuje. To je kakor pečat na pismo.

Primorska, ki jo imam čast zastopati v tej zbornici, bo skupaj z vsem delovnim ljudstvom naše dežele ta poročila z veseljem sprejela, čeprav ni v uspešno realizacijo petletnega plana, tj. v zgraditev socializma, nikdar dvomila. Razume se, da bi bilo ne-

smisel trditi, da gre pri nas vse kakor po olju. Take dežele, v kateri bi šlo vse kakor po olju ni na svetu in je verjetno tudi nikdar ni bilo. Težave so, včasih tudi precej neprijetne, kajti graditi socializem v zaostali deželi je izredno težka naloga. V Sovjetski Zvezi vedo to prav dobro in zato je zelo čudno da prihajajo glasovi o naših težavah prav iz Moskve in drugih prestolnic vzhodnoevropskih držav. Lahko bi govorili o svojih težavah, saj so pri njih — če izvzamemo Sovjetsko Zvezo — prav gotovo večje kot pri nas. Še bolj čudno pa je, da se informbirojevski »komunisti« veselijo naših težav in da nam jih še posebej povzročajo, kajti veselijo se težav, na katere nujno naletimo pri gradnji socializma v naši deželi in povzročati težave narodom dežele, ki se v njej gradi socializem — to morejo samo reakcionarni protisocialisti, sovražniki socializma. Socializem je po moji sodbi stvar tako velika, tako občečloveška, da bi bilo vredno pomagati tudi vragu, če bi se lotil graditi socializem. Informbirojevci pa so — baje iz ljubezni do socializma — v svoji drugi resoluciji, naperjeni proti nam, zamenjali znameniti klic Komunističnega manifesta: »Proletarci vseh dežel — združite se!« z novim klicem, s katerim vabijo komuniste vseh dežel, naj se borijo proti Komunistični partiji Jugoslavije, ki vodi gradnjo socializma v naši deželi, praktično torej, naj se borijo proti narodom dežele, ki gradi socializem. Tako si predstavljajo modrijani Informbiroja mednarodno socialistično solidarnost!

Medtem pa ne bo napačno povemo že sedaj, da naletijo in da bodo delovni ljudje, kjerkoli ali se bodo lotili gradnje socializma, nujno naleteli na večje ali pa manjše težave. Naši narodi te težave premagujejo in jih bodo tudi dokončno premagali. Naj si Informbirojevci o tem ne le delajo prav nobenih iluzij.

Vi tovariši ljudski poslanci, veste sami za posledice, ki nastajajo in morajo nastati zaradi najnovejšega klica Informbiroja. Ne gre tu v prvi vrsti za škodo, ki jo ta klic združen z vsem ostalim povzroča našim ljudem, čeprav tudi te škode ne smemo podcenjevati. Gre predvsem za to, da se mnogi delovni ljudje po vseh deželah danes začenejo spraševati, ali niso morda nekateri komunisti, komunisti med narekovaji, že prišli ob pamet, kajti samo taki komunisti, tj. »komunisti«, ki so prišli ob pamet, morejo vabiti resnične komuniste, naj se borijo proti deželi, ki gradi socializem. Gre za to, da se s takim klicem vabijo v boj proti Jugoslaviji vsi protisocialistični, nacionalistični n imperialistični elementi, zlasti v obmejnih deželah. Protisocialisti, nacionalni šoviniisti in imperialisti imajo prelepo priliko, boriti se proti socialistični deželi v imenu socializma in to pod vodstvom tzv. »komunističnih partij«.

Posledice take politike niso malenkostne. Poglejmo si na primer — ne zamerite, da vam o tem govorim, sem pač iz tistih krajev in me te stvari zanimajo — poglejmo si naš Trst! Tam je med delavskim gibanjem nastal razkol, popoln političen razkol. Sindikalna organizacija v Trstu, kjer dela okrog 70.000 delavcev — to sindikalno organizacijo plačuje danes morda največ 5000 delavcev. Med delavci je nastala pasivnost. Po eni strani še dvomijo, da bi šle stvari v Jugoslaviji tako, kakor v resnici gredo, po drugi strani pa začenjajo govoriti, da to, kar se dela v Sovjetski Zvezi proti Jugoslaviji ne more biti v skladu s socializmom. Največ obetajoče tržaško osvobodilno gibanje — Slovensko-italijanska antifašistička unija, ki je pomenila krono v bojih tržaškega proletarijata za uničenje narodnega sovraštva in za enotnost, ta unija je danes uničena in bi je bilo treba obnoviti. Začenja se zopet narodno sovraštvo, zlasti med Italijani proti Slovencem, in kar je najhujše, znamenita beseda »ščavo« — suženj, rob, rabijo danes »komunisti« vidalijevci proti Slovencem. To niso malenkosti! 50letni, 60letni boj tržaškega ljudstva in sadovi tega boja so danes takorekoč na tleh. Celo to se godi, da »komunistični« občinski svetovalci (vidalijevci) prepovedujejo, menda tudi v imenu najnovejšega internacionalizma, slovenskim svetovalcem slovensko govoriti. In to proti določbam mirovne pogodbe.

Poglejmo zdaj v Italijo. Kakor veste, komunistična partija Italije ni nikdar gledala na vprašanje Trsta s pravihnega marksističnega stališča. Izguba Trsta in Gorice pomeni za naše Primorce in za naš Kras ogromno izgubo. To primorsko ljudstvo čuti. Na tem primeru praktično vidimo, kako globoka je resnica, da vsako mesto nastane zaradi zaledja in da torej pripada temu zaledju, kateremu mora služiti. Zaledje pa, ki nima svojih mest, je zelo prizadeto. To bi morali italijanski komunisti razumeti, a ne razumejo. Nikdar niso razumeli revolucionarnega pomena stališča, po katerem naj bi pripadel Trst deželi socializma, namesto deželi, ki je vsaj zaenkrat pod zelo močnim vplivom anglo-ameriškega imperializma. Stališče Vidalijeve frakcije, kakor ga zavzemajo italijanski nacionalisti in šoviniisti, to je stališče, naj se združita coni A in B, da bi potem vse skupaj dali Italiji. Enako je tudi stališče italijanske komunistične partije. A v Italiji sama zagovarja italijanska komunistična partija tako informbirojevsko politiko proti Jugoslaviji, ki je popolnoma v skladu z najbolj reakcionarno, z najbolj šovinistično italijansko politiko proti naši deželi. Ni čudno, če se porajajo v Italiji sami dvomi med delovnim ljudstvom v pravilnost linije italijanske komunistične partije. Pravijo, namreč, da to, kar delajo danes komunisti, to je navse-

zadnje isto, kar delajo italijanski šoviniisti in nacionalisti. Ne bom povedal nič novega če pravim, da beseda informbirojevac že pomeni klevetnik in lažljivec in da ni nič posebnega, če gre po tej liniji tudi sekretar komunistične partije Italije. Kakšen pomen in kakšno korist naj ima za italijansko komunistično demokratično gibanje, če, Togliati govori v parlamentu in na shodih, da Anglo-Amerikanci ponujajo Trst Jugoslaviji kot mamilo za nekakšno izdajstvo, itd. Togliati ve prav dobro, da Anglo-Amerikanci ne ponujajo Trst Jugoslaviji. In če ne bi tega vedel da to ne more biti res in zakaj da more biti res, ne bi zaslužil, da je sekretar komunistične partije, prav zares ne. Kajti kdor tega ne razume, ne zasluži niti tega da bi bil član komunistične partije, ne pa da je njen sekretar. So pa ljudje, ki si mislijo, da so tudi imperialisti takšni, kakor informbirojevci. Pa se imperijalisti prav po tem razlikujejo od informbirojevcev, da namreč imperialisti na žalost še niso na glavo padli. Danes lahko rečemo, da je stališče komunistične partije Italije v podporo italijanskemu šovinizmu. Italijanska komunistična partija, ki je danes odsotna pri mnogih množičnih gibanjih v Italiji, si misli, da ne sme biti odsotna pri ščuvanju svojega naroda proti našim narodom. To pa ni vse. Pri zadnjih volitvah so napravili italijanski komunisti vse, da bi si osovražili beneške Slovence, da bi se pokazali bolj nacionaliste kot so ostali nacionalisti v Italiji. Medtem pa vemo na kakšen način ravnamo za narodnimi manjšinami v Jugoslaviji, z italijansko narodno manjšino v Jugoslaviji. Ravnamo tako, da Italijani v naših krajih niso imeli nikdar šol kakor jih imajo danes, da Italijani v Istri niso nikdar imeli toliko gledaliških predstav kakor jih imajo danes in da so jim praktično zajamčene vse narodne pravice. Italijanska komunistična partija pa se boji svojih nacionalistov, se boji zgubiti glasove, zaradi katerih nima poguma zagovarjati niti najelementarnejših potreb beneških Slovencev, ki nimajo niti ene slovenske šole in ki se iz dneva v dan potujčejejo. To so takšne stvari proti katerim so se svojčas komunisti borili. Danes pa izgleda, da je v praksi Informbiroja povsem drugače. Komunistična partija Italije je pozabila na svojo veliko zgodovinsko nalogo, namreč na to, da bi ustvarila most med narodi Jugoslavije in italijanskim narodom, zlasti, da bi napravila iz Trsta namesto jabolko spora, most, ki bi približal Slovence, Hrvate in Italijane. To je stvar, na katero niso nikdar pozabili v Trstu najbolj zakrknjeni reformisti. Danes pa pozablja na to italijanska KP. Vendar sem prepričan, da bomo našli v Italiji, da bomo našli v italijanskem ljudstvu ljudi, ki razu-

mejo važnost tega vprašanja, ki razumejo, da je tržaško vprašanje mogoče rešiti mirno dogovorno med demokratičnimi silami naših narodov in demokratičnimi silami italijanskega naroda. A mi bomo podpirali vse ukrepe naše vlade, ki bodo šli za tem, da bi skupaj z italijanskim narodov v miru rešili vsa sporna vprašanja med nami in Italijo ter med ostalimi našimi obmejnimi državami.

Naša Primorska je pokazala tudi pri preteklih volitvah svojo zvestobo do domovine, do fronta in do Partije. Z ustanovitvijo novega ministrstva za nove priključene kraje se je na Primorskem položaj zelo izboljšal. Vsekakor bi priporočal naši vladi, obenem pa tudi tovarišu ministru Holjevцу več poguma inicijative za naše Primorsko ter storiti vse kar je mogoče, da bi bilo naše tamošnje ljudstvo, kakor sicer vse ostalo, kolikor je največ mogoče zadovoljno.

Komaj je treba povedati, da bom z ozirom na vse to kar je bilo tukaj povedenega kot poslanec naše Primorske glasoval za predloženi proračun. (Ploskanje).

Претседавајући: Ријеч има народни посланик друг Ђуро Салај. (Аплауз).

Ђуро Салај (*Изборни срез Славонски Брод, НР Хрватска*): Другови народни посланици, поводом буџета за 1950 годину — четврту годину борбе за социјалистичку изградњу наше земље — хтео бих да кажем неколико речи о залагању и доприносу радничке класе у борби за остварење првог Титовог Петогодишњег плана.

Радничка класа наше земље, окупљена у својим синдикалним организацијама, предвођена и васпитавана од стране наше Партије и друга Тита, потпуно је правилно схватила да је ова, 1949 година одлучујућа година нашег Петогодишњег плана. Радничка класа наше земље правилно је схватила да се економском блокадом и осталим тешкоћама, натуреним нам од стране СССР-а и осталих коминформовских земаља, жели да онемогући социјалистичка изградња у нашој земљи. Због тога је радничка класа приступила извршењу постављених планских задатака са још више самопрегора, радног елана и пожртвовања, да би својим успесима најречитије демантовала све клевете и лажи, које су се даномице просипале на нашу Партију, Владу, на нашу Народну револуцију и на наше народе.

Савлађујући из дана у дан све тешкоће, на које се раније није могло ни мислити да се могу чинити нашој борби за изградњу социјализма, наши радни колективи, развијајући социјалистичко такмичење, постизали су све боље успехе који су претварали у

стварност постављене планске задатке, да на крају ове године доведу до тако сјајних резултата у испуњењу овогодишњег плана.

Пораст социјалистичке свести наше радничке класе, дубока вера у исправност пута којим нас води наша Партија и друг Тито, жеља да нашу земљу од некада заостале аграрне претворимо у напредну индустријску — цватућу земљу социјализма, свакодневно су давали и дају нашој радничкој класи овај невиђени радни полет и пожртвовање у борби за извршење планских задатака. Због тога се она и није могла збунити ни економском блокадом, ни бесомучном кампањом клевета и лажи, ни инсценираним, монструозним процесима у Будимпешти и Софији, ни звецкањем оружја на нашим границама. Напротив, уколико су бесомучнији напади на нашу земљу, утолико су више наши трудбеници мобилисали своје снаге у борби за изградњу социјализма, дубоко уверени да ће се тим путем најбоље демантовати клевете и лажи, и нашом социјалистичком стварношћу приковати уз срамни стуб све клеветнике, ревизионисте и контрареволуционаре.

Ето, зашто је баш у времену када је информбироовска клеветничка кампања добивала све чудовишнији карактер, проглашавајући нашу земљу фашистичком, а наше партиске, државне и друге руководиоце гестаповцима, радничка класа наше земље почела развијати покрет за високу продуктивност рада, као вишу етапу социјалистичког такмичења.

Покрет за високу продуктивност рада отпочео је на иницијативу прослављеног рудара Алије Сиротановића и убрзо се пренео на остале руднике, творнице и радилишта. Тај покрет има огроман политички и привредни значај, у њему се огледа даљи пораст социјалистичке свести наше радничке класе и непоколебљива вера у изградњу социјализма и правилност линије наше Партије и друга Тита. Радничка класа наше земље свесна је да борбом за изградњу социјализма ствара услове лепшег и срећнијег живота за себе и своје потомство. У исто време, привредни значај покрета за високу продуктивност рада огледа се у бољој организацији производње, бољем и правилнијем искоришћавању производних капацитета и радног времена, бољој радној дисциплини, што све скупа доводи до пораста производње и снижења њених трошкова уз истовремено подизање животног стандарда трудбеника.

Најефикаснији облик борбе за високу продуктивност рада претставља бригадни систем рада. И због тога од дана када је покрет отпочео, а отпочео је у част годишњице Петог конгреса КПЈ, непрекидно расте број бригада у свим рудницима, творницама и радилиштима, које се боре за високу продуктивност рада. Тако је, на пример, крајем новембра ове године радило у рударству 919 бригада са 7356 бригадиста; у грађевинарству 1302 бри-

гаде са 13.000 бригадиста; у металној индустрији 700 бригада са 20.000 бригадиста; у дрвној — подразумевајући експлоатацију пилана и финалну производњу — 2827 бригада; у бродоградилштима 1396 бригада са 9680 бригадиста; у лукама 26 бригада, итд.

Покрет за високу продуктивност рада сваким даном се све више омасовљава и постепено прераста у сталан метод рада радничке класе наше земље.

Као непосредни резултат социјалистичког такмичења у нашој земљи непрекидно расте продуктивност рада, којом радни колективи постижу све боље резултате. Примера ради наводим податке о порасту продуктивности рада из две чворне привредне гране — рударства и тешке индустрије. Учинак радника, упоређујући га 1946 годином, порастао је до краја 1948 године у каменом угљу за 26,1%, у мрком угљу за 35,7%, а у лигниту за 39,5%. Треба нарочито указати на пораст продуктивности рада у овој години. Тако је за десет месеци ове године учинак порастао према 1948 години у каменом угљу за даљих 48,6%, у мрком за 5,4% и у лигниту за 4,1%. Ови успеси наших радних колектива веома су значајни због тога што тај пораст у рударству претежно резултира из боље организације рада и већег залагања радника, јер је у томе периоду уведено релативно врло мало нове механизације. У тешкој индустрији пораст продуктивности рада порастао је по једном упосленом раднику до краја 1948 године, упоређујући са 1946, за 58,9%.

Благодарећи таквом свесном залагању наших трудбеника у читавој привреди, треба истаћи да је до 29 новембра извршило своје овогодишње планове 609 колектива. А у току децембра свакодневно се бележе нови успеси у превременом испуњавању овогодишњих планова многих колектива.

Али све те очигледне чињенице ништа не сметају информби-роовским скутоношама да свакодневно просипају лажи о неиспуњавању наших планова, о штрајковима у нашим предузећима, о општем опадању производње, итд. Поред тога, они се радо служе и таквим лажним тврдњама, како код нас тобоже опадају просечне радничке наднице. Међу тим лажима нарочито се истиче лажна тврдња Ђулијана Пајете који је у органу КП Италије „Виџе нуове” сервирао своје „откриће”, да су у нашој земљи опале просечне радничке наднице од 3.200.— на 2.400.— динара месечно. Погледајмо како изгледа та Пајетина лаж у светлости стварних зарада наших трудбеника. Нашим платним системом плаћање радника врши се по времену и по радном учинку. Тако, на пример, плата квалификованог грађевинарског радника за рад по времену износи 20 динара на час, а за рад по норми 25 динара на час. Према томе, плата квалификованог грађевинарског радника по времену за 208

часова износи 4160 динара, а по норми 5200 динара. С обзиром на чињеницу да се код нас сваки пребачај норме у целини исплаћује, долазе наши трудбеници до таквих зарада као, на пример, у грађевинском предузећу „Комгран” зидарска тројка, радећи по новом начину, зарадила је у једном месецу укупно 30.000.— динара, од којих квалификовани зидар 13.000, полуквалификовани радник 9.850 и неквалификовани радник 7.600 динара. У многим нашим другим производним гранама, а нарочито у металној индустрији, основне плате како по времену, тако и по радном учинку, знатно су веће од основних плата грађевинарских радника. То доводи до тога да се покретом за високу продуктивност рада, у коме учествује огроман број бригада, како у грађевинарству, тако и у осталим производним гранама, далеко премашују радне норме, да се у таквим случајевима њихове стварне зараде крећу и знатно изнад ових које сам напред изнео.

Ето тако изгледају лажи Ђулијана Пајете у светлости наше истине о висини радничких плата, као и осталих информбироовских скутоноша о штрајковима у нашој земљи.

Другови народни посланици, наступајућа планска година ствара широке могућности да се до крајњих граница испоље стваралачке снаге радничке класе наше земље. Нема сумње да ће радничка класа и даље развијати покрет за високу продуктивност рада, јер се њиме најбоље може стално повећавати производња. Истовремено треба повести борбу за што брижљивије чување материјала, сировина, средстава производње и других предмета. Не мању пажњу треба посветити борби за бољи квалитет свих наших производа, како би нашим потрошачима обезбедили висококвалитетну робу, а тако исто и нашој привреди боље сировине и боље финалне производе.

За извршење планских задатака 1950 године, синдикалне организације ће неуморно радити на мобилизацији радничке класе, на даљем учвршћењу њеног јединства, како би она могла, под руководством Партије и друга Тита, успешном изградњом социјализма извојевати коначну победу.

Изјављујем да ћу гласати за предложени буџет. (Бурно одобравање).

Претседавајући: Ријеч има народни посланик друг Петар Стамболић. (Аплауз).

Петар Стамболић (*Изборни срез драгачевско-моравички, НР Србија*): Предложени буџет за 1950 годину, о коме данас расправља овај високи дом, показује да нова Југославија незадрживо и победоносно иде у социјализам и да нема те силе, ни у земљи ни изван ње, која може спречити наше народе да изграде

себи бољи живот, да изграде социјализам. У нашој социјалистичкој домовини општедржавни буџет не претставља само привредну политику Владе, већ речито одражава све напоре и победе наших радних људи, које они чине и које ће чинити у борби за изградњу социјализма.

Из експозеа другова министара Савезне владе чули смо с. каквим смо се великим тешкоћама борили у протеклој години, одакле су те тешкоће долазиле и како су савладане. Ми видимо да сва контрареволуционарна делатност земаља Информбироа на челу са СССР, уперена против социјалистичке Југославије, није и нити је могла да спречи наше народе да постигну велике радне победе, да очувају и учврсте своју слободу и независност под руководством наше Партије и друга Тита. Успеси постигнути у прошлој години потврђују познату истину да правилна политика мора прокрчити себи пут. Та правилна политика наше Партије и наше Владе спасла је нашу земљу од оне судбине коју су јој припремале земље Информбироа.

На почетку протекле планске године ми смо рачунали са објективним тешкоћама које произилазе из заосталости старе Југославије, недостатака техничких средстава, рачунали смо са тешкоћама у радној снази, у стручним кадровима. Рачунали смо делом са тешкоћама, које проистичу из политике земаља Информбироа, — с тим да са те стране немамо ону помоћ коју треба да има свака земља која гради социјализам од других социјалистичких земаља. Но тешко је било претпоставити да се земље Информбироа могу служити против једне социјалистичке земље таквим непријатељством, таквим бруталним средствима, каквим су се оне служиле у овој години. И уколико је ово ревизионистичко друштво било више раскринкано, уколико је истина о новој Југославији и њеној политици постајала јаснија демократским масама у свету, утолико је више расла бруталност у поступцима према нашој земљи. Сад се са сигурношћу може рећи да демократске масе у свету све више увиђају да се иза хајке СССР-а против Југославије крије његов антисоцијалистички став, не само према нашој земљи него и према другим земљама, да политика СССР-а угрожава националну независност чак и оних народа који су успели да се ослободе власти својих унутрашњих угњетача.

Нема сумње, а то се види и из говора другова који су се овде чули, да је напад Информбироа створио нашој земљи посебне тешкоће. Те се тешкоће односе на последице које је изазвала економска блокада. Све остало: отказивање уговора о пријатељству, протестне ноте које су се завршавале претњама, позиви нашим народима на побуну и диверзије, организовање лажних процеса,

убацивање шпијуна у нашу земљу, мобилизација непријатеља унутар наше земље — остатака класног непријатеља, шпијуна, белогардејских бандита, кретање војски дуж граница наше земље, гранични инциденти, све је то, другови народни посланици, само помогло нашим народима, а и напредним демократским масама у свету, да схвате шта управо хоће СССР да постигне својим нападима, све је то учинило да се радни људи наше земље још чвршће збију око своје Партије у одбрану своје слободе, своје части, своје независности, своје боље будућности. (Аплауз).

И баш зато што се у борби наше Партије и наших народа против политике Информбироа ради о најкрупнијим и најпринципијелнијим питањима борбе за мир, за демократију и социјализам, нова Југославија однела је победу над овим непријатељским нападима. Та победа је нарочито обележена успесима које смо постигли у 1949 години у извршењу треће године Петогодишњег плана. Рећи ћу о томе неколико речи.

У Предлогу општедржавног буџета за 1950 годину дошла је до изражаја политика равноправности и братства народа Југославије, тог чврстог темеља на коме почива наша земља. Обезбеђен је појачани темпо напретка привредно заосталијих република уз непрекидан развитак привредно јачих. Даље, Савезна влада предузела је мере да многа предузећа, па и читаве гране привреде, које су досада биле под њеним административно-оперативним руководством преда на руковођење републикама. Ово свакако не значи само прелазак тих предузећа из једног оперативног руководства у друго, већ је то и значајна мера за боље и лакше руковођење привредом и јачање републичке привреде као дела наше јединствене привреде. Тиме се још више повећава одговорност републичких влада у решавању свих наших проблема и социјалистичке изградње у целини. Ова се мера налази на линији даље демократизације нашег државног живота, специјално у руковођењу привредом.

Дозволите ми да се сада осврнем на нека питања извршења плана у Народној Републици Србији.

Републичка индустрија Србије извршила је план производње у целини по вредности са 106%. Значи, извршење плана може се схватити ако се имају у виду ове чињенице: прво, да је план производње у 1949 години повећан у односу на 1947 годину на 193%, што значи готово два пута (у 1948 години индекс повећања у односу на 1947 годину износио је 169,5%); друго, да је економска блокада земаља Информбироа имала последице и на републичку индустрију у снабдевању сировинама; треће, да у индустрији нису биле задовољене све потребе у радној снази. До краја

године извршиће план текстилна индустрија са 99,4%, индустрија коже и обуће са 105,5%, прехранбена са 107,7%, електроиндустрија са 116,1%, дрвна са 105,9%, метална са 100% итд. Извршење плана дело је напора и залагања, у првом реду радника, привредних руководстава у индустрији и партиских организација.

План индустријске производње у Србији за 1950 по вредности је достигао бројку чије је остварење било тек на крају Петогодишњег плана.

Локална покрајинска индустрија Аутономне Покрајине Војводине, која има посебан значај у локалној привреди, а и за нашу привреду у целини, извршила је такође свој годишњи план и по обиму производње и по асортиману.

Пред привредним руководством, партиским организацијама и радним колективима у индустрији стоји у наредној години крупан задатак борбе за побољшање квалитета производње и упорнија борба за планирани асортиман.

Као што је рекао друг Кидрич, због економске блокаде наше земље, која је смањила механизацију, и недостатка радне снаге на сектору грађевинарства и шумарства дошло је до сужавања планова примљених на почетку године.

У шумарству такав сужен план извршен је у нашој Републици са 97,2% и то: индустријска прерада дрвета преко 107%, сеча у шуми преко 100%, шумска производња 90,35%, у томе: извоз дрвета из шуме до тврдих путева 84%. Индекс извоза дрвета по вредности у односу на 1948 повећан је у 1949 на 174,6%.

У прошлој години направљено је 96 километара тврдих камионских путева до главних шумских ревира, што ће у наредним годинама олакшати експлоатацију шума.

До Народне револуције само се јадиковало над општим пропадањем наших шума, над великом штетом коју трпи од тога наша привреда, али није било никаквих озбиљнијих покушаја да се такво стање измени. Потребан нам је, истина, дужи период да у целини решимо то питање, јер површина голети у НР Србији износи 300.000 ха и још толико шикара, које треба мелиорирати, али су већ у овој години извршене припреме за пошумљавање. Већ се удвостручила површина под шумским расадницима и у овој години пошумљено је преко 13.658 ха што чини 111,8% предвиђеног плана. Отпочети су и замашни радови на пошумљавању Ибарске и Грделичке Клисуре и других бујичних терена.

У грађевинарству план је извршен према непотпуним подацима са 90%.

О снабдевању становништва говорили су друг Кидрич и остали министри. Ја бих хтео да истакнем да је у прошлој години

нарочита пажња посвећена осигурању артикала обезбеђеног снабдевања за градове и индустријске центре. Иако снабдевање често није било редовно, најважнији артикли обезбеђеног снабдевања реализовани су у односу на 1948 годину: брашно са 106,33%, месо са рибом 152,6%, масноће 142,7% и шећер 110,8%.

Робни промет у продаји на мало преко трговинске мреже остварен је, у односу на 1948 годину, са 106%.

У наредној години органи пољопривреде, трговине и набавки треба да обезбеде у социјалистичком сектору трговине потребне количине допунског републичког снабдевања у поврћу и другим артиклима, а такође и да боље обезбеде градове млеком.

У пољопривреди смо у протеклој години имали два основна задатка: борбу за извршење плана производње, што значи борбу за извршење сетве, жетве и других пољопривредних радова, упоредо са давањем радне снаге са села другим гранама привреде, и борбу за стварање и јачање социјалистичког задружног и државног сектора. Нема сумње да је одлазак радне снаге на друге послове отежавао извршење задатака у пољопривреди, нарочито у житородним рејонима, и постигнути успеси су резултат високе свести нашег радног сељаштва. План пољопривредне производње извршен је у житарицама са 99,7%, у односу на 1948 годину са 108%, у индустријском биљу са 91%, у односу на 1948 годину са 123% итд.

Радни сељаци прихватају државне планове сетве у погледу површина под појединим културама и тиме обезбеђују како прехранбена средства, тако и сировине за индустрију.

Задружни покрет полако и сигурно захвата село у Србији. За 11 месеци ове године (од 1 јануара 1949 године до 1 децембра 1949 године) број задруга повећао се од 519 на 1.766. Око 130.000 домаћинстава налази се у сељачким радним задругама. Нема краја ни среза у коме нису створене задруге. Социјалистички сектор у Србији — државни и задружни — има већ 17,3% од укупне пољопривредне површине и 20% од укупне површине ораница. Процес колективизације највише је одмакао у АП Војводини, где је преко 35% сеоских домаћинстава ушло у задруге, што за нашу привреду има огроман значај с обзиром да је Војводина житородна област која даје највеће количине жита и где задруге, због високог техничког нивоа пољопривреде, могу доста брзо да повећају производњу. Радне задруге се организационо учвршћују и уз пуну помоћ државе постају крупна социјалистичка газдинства. Број коња у задругама повећао се 5,4 пута, говеда 8,5 пута, свиња 2,5 пута и оваца 6,5 пута. Има и задруга које имају по 1.000, 2.000 па чак и 4.000 хектара.

У години највећег политичког и привредног притиска на нашу земљу од СССР-а и других земаља Информбироа решеност радних људи на селу да раде на нов, социјалистички начин претставља веру радног народа у нашу Партију, у наше партиско и државно руководство, у друга Тита. Радне масе разумеле су чврсту решеност да у садашњој ситуацији бране тековине Народне револуције бране независност наше земље и изградњу социјализма.

Кад о овоме говоримо, било би погрешно изузети радне сељаке који нису још ушли у задруге, али који свој патриотизам и оданост изградњи социјализма манифестују у конкретном залагању на извршењу задатака Петогодишњег плана.

Кроз бригаде Народног фронта прошло је у прошлој години око 175.000 фронтоваца, у огромној већини са села.

Наше потребе у исхрани и пољопривредним сировинама за индустрију, због повећања градског становништва и великог броја радне снаге на многобројним објектима Петолетке, такве су да смо у прошлој години морали повећати планове откупа жита и других пољопривредних производа у односу на претходну годину. У огромној већини радни сељаци су схватили значај извршења обавеза према држави, схватили су да се ради не само о изградњи социјализма, о темпу изградње, већ и о независности наше земље и тековинама Народне револуције. Тиме се може објаснити што смо у Народној Републици Србији извршили план откупа кукуруза рода 1949 године 100%, вуне 100,7%, белих жита 100%, крупне и ситне стоке 102%, дебелих свиња, рачунајући и откупљену маст, 102%. Остали откупи су у току. Не постоје никакве мере које би допринеле извршењу ових задатака да није било високе свести наших радних сељака о потреби и значају извршења својих обавеза према држави. То је оно што нису схватили мудраци Информбироа, што нису схватили, како рече друг Кидрич, стваралачку снагу Народне револуције, што не схватају шта је у стању да створи радничка класа, у савезу са радним сељаштвом, кад сагледа перспективу своје боље будућности и постане свесна својих снага, кад су вођени таквим руководством као што је наша Партија.

Извршење откупа није могло проћи без отпора шпекулантских капиталистичких елемената на селу, којима су били пречи њихови шпекулантски интереси од општедржавних интереса, интереса изградње социјализма. Отпор ових елемената довео је и до неправилних поступака органа власти према појединим радним сељацима. Јасно је да смо ми морали предузети оштре мере против свих оних који су шпекулисали са потребама наших радних људи и такве ћемо мере подузимати и убудуће, док се, с друге стране, морају ликвидирати све погрешке према радним сељацима.

Буџет у Народној Републици Србији за 1950 годину повећан је у односу на 1949 за 27%. Повећање отпада већим делом на III и IV део, на просветну и социјално-здравствену делатност. Значајне су инвестиције у овој години за универзитет и друге научне установе. Повећање броја студената на Београдском универзитету од 9.000, колико их је било пре рата, на око 26.000, створило је врло озбиљан проблем школског простора и станова за студенте, а тиме су биле угрожене потребе Петогодишњег плана у кадровима. Инвестиције и опрема од 870.000.000, колико је предвиђено у 1950 години у ове сврхе, решиће углавном кризу у простору на Београдском универзитету. Остале инвестиције намењене за просвету биће утрошене на зграде средњих техничких школа, а делом и на основне школе.

Да је питање борбе за изградњу социјализма данас постало питање патриотизма, питање љубави према својој новој држави, створеној уз огромне жртве најбољих синова народа, показују избори за обласне и месне народне одборе у Србији, спровођени у новембру и децембру ове године. Ви сте чули из извештаја друга Ранковића о резултатима. Ја бих навео да је непријатељска пропаганда била нарочито усретсређена на Војводину и Космет. Ево резултата избора за месне народне одборе у тим областима: на Косову и Метохији изашло је на изборе 95,9%, за Народни фронт гласало 98,4%; у Војводини је изашло на изборе 94,2%, за Народни фронт гласало 93,1%.

То јединство наших радних људи, њихова висока политичка свест, гаранција су свих наших успеха, гаранција су извршења задатака предвиђених у буџету за 1950 годину. Зато је буџет реалан одраз наших снага и ја ћу гласати за њега. (Аплауз).

Претседавајући: Предлажем 15 минута одмора.

(После одмора)

Претседавајући: Настављамо рад. Има ријеч Лазар Колишевски.

Лазар Колишевски (*Изборни срез Скопје I, НР Македонија*): Другови и другарице народни посланици, наша Партија поставила је себи у задатак да кроз испуњење Петогодишњег плана обезбеди све нужне претпоставке за ликвидацију вековне заосталости у прошлости национално поробљених наших земаља, међу којима је Македонија била типична по свом колонијалном положају. Темпо којим наша Партија извршава тај задатак јединствен је у историји. Ми већ данас можемо вршити поређења у развоју између НР Македоније и неких информбироовских земаља па и

поређење између наших постигнућа и оних совјетских националних области и република које имају за собом 30 година изградње социјализма, а које су до Октобарске револуције имале положај сличан положају Македоније до ослобођења. Овај напредак који смо извршили у НР Македонији и осталим нашим републикама сличног историског развитка и економског положаја, недовољно је објашњавати само оном помоћи коју су нам указивале и још нам указују наше напредније републике. Свакако то је чворно питање, али за разумевање суштине ствари морамо поћи од основне карактеристике политике наше Партије по националном питању у периоду изградње социјализма, а то је да наша Партија није водила политику „усређавања” заосталих нација, већ је ишла путем буђења и развијања њихових стваралачких снага као основне залоге за њихов социјалистички развој и свестрани препород. Наша Партија јачала је посебно код тих народа веру у своје стваралачке могућности и социјалистичке реконструкције Југославије, дала им је место пуновредних фактора, без обзира на њихову дотадашњу заосталост. Помоћ напредних република заосталима била је још један доказ шта је наша Партија спремна да учини за њихов препород. Овакав став наше Партије био је њено доследно руководеће начело које можемо дефинисати: народи Југославије како у рату, тако и сада у борби за изградњу социјализма, равноправни су борци и градитељи, њихова заједничка борба и њихови заједнички напори на пољу изградње социјализма основна су гаранција њихових победа. И овога пута, као и у току борбе за свргавање буржоаске владавине, мали и, услед вековне поробљености, заостали македонски народ био је за нашу Партију једнако вредан као и сваки други наш народ. Само таквој политици могао је уследити онај општи препород македонског народа, који се огледа и у нашем општедржавном буџету, на коме бих се задржао посебно на делу који се односи на НР Македонију.

Буџет који се предвиђа за НР Македонију за 1950 годину претставља огроман пораст у поређењу са буџетом из 1949 године и буџетима ранијих година. Он износи суму од 6.462,400.000 динара, што претставља 170% у односу на 1949 годину и 343% у односу на 1947 годину. Ово повећање буџета НР Македоније резултат је, пре свега, великог пораста привредне моћи наше Републике који се огледа у порасту народног дохотка, и пребацивања савезне електропривреде и скоро свих предузећа лаке индустрије у административно-оперативно руковођење Републике; даље, повећање је омогућено и способношћу наше Републике да прими веће планске задатке, с обзиром на премашење плана у индустриској производњи и капиталној изградњи у 1949 години. Пораст народног дохотка резултира из успешног извршавања планских

задатака из три протекле планске године. У 1949 години народни доходак износио је 11.497,707.000 динара што претставља 148% у односу на 1947 годину и 233% у односу на 1946 годину. За 1950 годину планирани народни доходак износиће 174% према 1947 години. Тиме ћемо ми већ у 1950 г. остварити 88% народног дохотка предвиђеног Петогодишњим планом. Када је реч о народном дохотку, интересантно је истаћи следеће две карактеристике: прво, док је учешће индустрије и рударства у народном дохотку у 1946 години било незнатно и износило свега 6% укупног износа народног дохотка, то у 1949 години износи 28%, а у 1950 години планирано је за 29%. Овакво учешће индустрије и рударства у народном дохотку довело је до измене удела пољопривреде у народном дохотку, која је у 1946 години учествовала са 61%, а у 1949 години са 43%, док ће у 1950 години учествовати са 38%. Из овога односа учешћа индустрије и пољопривреде у народном дохотку види се темпо борбе за индустријализацију наше Републике. Друго, у структури народног дохотка НР Македоније све је веће учешће социјалистичког сектора пољопривреде. Док је у 1947 години социјалистички сектор у пољопривреди учествовао са свега 1,5%, у 1948 години са 6,4%, дотле се у 1949 години учешће социјалистичког сектора силно повећава и износи 50% народног дохотка у пољопривреди, од чега на државни сектор долази 9% а на задружни 41%. Овај проценат рачунат је према постојећим сељачким радним задругама, док ће даљи развој задругарства у 1950 години у нашој Републици донети несумњиво апсолутну превагу учешћа социјалистичког сектора и даље повећање народног дохотка од пољопривреде.

План индустриске производње испуњен је 108%, што претставља повећање 155% у односу на 1948 годину. Ваља поменути да досадашњи темпо развоја индустриске производње обезбеђује испуњење Петогодишњег плана. Повећање индустриске производње у 1950 години у односу на 1949 годину износиће 128%.

Од ослобођења па до данас пуштено је у погон, поред проширења постојећих, још 20 нових индустријских предузећа. То је довело до великог повећања републичке индустриске производње, која у односу на 1939 годину износи 491,7%.

Упоредо са порастом индустрије и грађевинске делатности расте и број радника у Македонији. Од 12.920 радника у 1939 години, у 1949 години имали смо 68.924, што претставља повећање 533% у односу на 1939 год., а у 1950 години износиће 604%.

Као што се види, то је огроман пораст индустриске и уопште привредне делатности у Македонији. Поједине гране индустрије, које раније уопште нису постојале у нашој Републици, развијају

се брзим темпом. Ту на прво место долази метална индустрија која пре рата скоро није ни постојала, а данас већ заузима једно од првих места по вредности производње. У 1950 години биће пуштена у погон новоизграђена фабрика за вунено предиво у Тетову и комбинат свиле у Титовом Велесу. Предвиђа се и изградња једног комбината за памук и фабрике обуће.

У 1949 години пуштене су две термоцентралне, а за који дан пустиће се још један агрегат термоцентралне у Мађарима и прве хидро-електроцентралне изграђене потпуно нашим снагама — Зрновке. Само у овој години инсталирано је и пуштено у погон у НР Македонији капацитета од 9000 киловата, док је за све време старе Југославије инсталирано око 7000 кв. У овој години је изграђено 240 км далековода, а за све време старе Југославије изграђено је свега 100 км. У идућој години биће завршене још две хидроцентралне са укупно 5.700 квч. План изградње великог хидрокомбината „Маврово” у овој години испуњен је са 102%.

План грађевинарства остварен је према досадашњим подацима са 101%, што у поређењу са остварењем у 1948 години претставља 140%. У овој години потпуно је изграђено и дато у употребу само од републичке оперативне 653 објекта високоградње, од којих 302 објекта капиталне изградње и 351 објекат друштвеног стандарда.

И на пољу социјалистичке реконструкције пољопривреде постигнути су у току 1949 године крупни успеси. Данас у НР Македонији има 840 сељачких радних задруга са око 55.000 домаћинства, то јест, 45% укупног броја земљорадничких газдинстава у нашој Републици. Површина обрадиве земље у социјалистичком сектору износи изнад 50% укупне обрадиве површине у нашој Републици. Већ у овој години сељачке радне задруге узеле су знатно учешће у испорукама тржних вишкова. Процент учешћа сељачких радних задруга (739) у државном откупном плану у 1949 години био је следећи: у откупу житарица 34%, у откупу меса 30%, вуне 30,6% поврћа 31%, а у индустријским културама проценат учешћа много је већи нарочито у памуку где износи 58%. Учешће сељачких радних задруга у испорукама тржних вишкова у 1950 години добиће још већи значај. Још сада на основу планова производње и финансијских планова види се да ће оне учествовати са далеко већим количинама својих производа и да ће социјалистички сектор у пољопривреди бити решавајући у испорукама тржних вишкова у идућој години.

Брига народне власти за развој сељачких радних задруга огледа се у свеколикој помоћи коју је указивала за њихово организационо и политичко учвршћење, за уздизање кадрова, у матери-

јалној помоћи, обезбеђујући неопходне инвестиционе кредите итд. На задружним курсевима оспособљено је преко 7.000 задругара за претседнике, књиговође, магационере, бригадире и стручне пољопривредне кадрове. За 1950 годину предвиђамо буџетом 700 милиона динара за инвестиције у задругама, што ће им омогућити да заврше започете објекте и да подигну велики број нових привредних зграда.

Што се тиче инвестиција, буџетом се предвиђа да се оне повећају за НР Македонију у 1950 години у односу на 1949 годину за 166%. Међутим, укупна сума која ће се инвестирати у привреду Македоније, рачунајући ту и савезне инвестиције, износи 5.397.000.000 динара.

Ради осветљавања темпа којим је ишао наш развој у инвестицијама, извршићу упоређење са инвестицијама у Бугарској, која је скоро седам пута већа од НР Македоније и има за собом око 70 година слободног државног постојања. У НР Бугарској у 1949 години инвестирано је 40 милијарди, према једним подацима, а према другим 21,5 милијарди лева. То значи — на једног становника у првом случају инвестирано је свега 5714 лева, односно 1002 динара, а у другом случају 3114 лева односно 546 динара, док у НР Македонији за 1950 годину долази на једног становника 4.680 динара, што значи четири и по пута, односно осам пута више него у НР Бугарској.

Можда ће се наћи неко од информбироовских „теоретичара” који ће приговорити да је овако упоређење неправилно, јер, за Бога, Македонија је заостала земља и при томе седам пута мање од Бугарске, а по информбироовској логици мали се са великим не могу упоређивати. Међутим, без обзира на све информбироовске механизације, сваком паметном човеку из овога примера намеће се питање: а шта је са толико наглашаваном и толико хваљеном „помоћи” Совјетског Савеза, кад је Бугарска дошла у такав положај да су њене инвестиције тако поразно мале? Уосталом, то неће бити само са Бугарском, јер она није једина која има ту „срећу” да гради социјализам уз „помоћ” Совјетског Савеза.

За 1950 годину предвиђа се велико повећање за народну просвету и културу. То повећање износи 148% у односу на 1949 годину. И то није случајно. Правилна политика нашег партиског и државног руководства у области културног уздицања нашег народа омогућила је да се постигну такви резултати који говоре о културној револуцији. На примеру Македоније најбоље се виде резултати те политике. Македонија, која до јуче није имала ниједне школе на националном језику, данас има 1529 разних школа, укључујући четири факултета, са укупно 187.446 ученика, што претставља 173% у односу на 1939 годину.

Данас НР Македонија има 2500 студената (према 500 у 1939) од којих 1228 студирају на Скопском универзитету. Од укупног броја ученика, не узимајући у обзир студенте, на мањине отпада 21%, што свакако претставља крупан успех, када се узме у обзир положај у прошлости.

Број школа и ученика у нашој Републици из године у годину расте. Поред правилне политике наше Партије у смелом подизању нових кадрова и сталне помоћи културно-просветним радницима у извршавању њиховог одговорног позива, питање стварања материјалне базе за општи културни препород наших народа је задатак који је наша народна власт смело решавала. Без такве политике није се могло замислити да у земљи у којој је до ослобођења било 75% неписмених, у којој није било националних школа, а национална књижевност тек се почела развијати, данас постоји, поред широке мреже основних школа, гимназија, стручних школа, и национални универзитет, једно републичко и 10 обласних и градских позоришта, опера итд. Али ми не мислимо стати на томе. Пред нама су огромни задаци на овом пољу, на пољу даљег искорењивања наслеђа прошлости, на још ширем преваспитавању радних маса града и села, на остваривању и даљем развијању наше националне културе.

Другови народни посланици, изнео сам неке резултате које је радни народ НР Македоније, на челу са својом радничком класом, руковођен КПЈ и другом Титом, постигао у току 1949 године и у кратком периоду од ослобођења до данас. Ми се с правом можемо поносити нашом радничком класом, радним сељаштвом и нашом радном интелигенцијом. У борби за изградњу социјализма наша радничка класа предњачила је и својим примером утицала на остале слојеве нашег радног народа. Она је беспримерним залагањем испунила овогодишњи план индустријске производње месец дана пре рока са 108%. У тој великој бици, она је морала и да осваја нове гране производње и нове производе за које се раније није ни знало код нас. Свим тим задацима она је успешно одговорила. Наши најбољи радници увели су низ нових метода у производњу, што је допринело повећању саме производње. У примењивању нових метода рада највеће успехе су постигли наши зидари. По новом начину зидања ради код нас 320 бригада које просечно 11 пута надмашују норму, постигавши просек од 24,5 мет. куб. за осам сати.

Борба за високу продуктивност рада проширила се и на друге врсте грађевинских радова, тако да данас 35% наших грађевинских радника пребацује норму од 125 до 200%. У новом начину зидања највеће резултате постигао је зидар Никола Кирков који

је за осам сати назидео 112 мет. куб. и тиме тукао све постојеће рекорде.

Борба за високу продуктивност рада у индустрији обухватила је све гране производње. У текстилној индустрији производност је повећана за 105,8%. Већи број радника премашује норму са 130 до 140%. У металној индустрији исто тако се силно повећала производност рада, нарочито у другој половини 1949 године, тако да је производност рада у браварским и ливачким одељењима увећана за 200% у односу на 1948 годину.

Број ударника у 1949 години попео се на 7.500 што, у односу на 1948 годину, претставља повећање за 175%.

Из овога се лако може закључити да ће радни народ Македоније моћи да одговори свим задацима који се буду постављали пред њега. Наш радни народ смело гледа тешкоћама у очи и не боји их се. Томе га је научила наша Партија и друг Тито. Он је данас свестан да у неразрушивој заједници са осталим југословенским народима, градећи своју срећну будућност, крчи нове путеве срећној, социјалистичкој будућности својих народа, јер борба наше Партије за праведне односе и демократију у социјализму нераздвојни је део наше борбе за изградњу социјализма.

Изјављујем да ћу гласати за предложени буџет. (Аплауз).

Претседавајући: Има ријеч народни посланик Блажо Јовановић.

Блажо Јовановић (*Изборни срез цетињско-даниловградски, НР Црна Гора*): Другови и другарице народни посланици, у експозеима другова министара Савезне владе дата је свестрана анализа и потпуно образложење Предлога општедржавног буџета за 1950 годину. Из самог предлога и из експозеа јасно се види да је за протекле три године планске изградње привредна моћ наше државе огромно порасла и ојачала, управо, види се колико је огромно створено и изграђено, као и колико су радни људи наше социјалистичке државе способни да развију радни елан до досада невиђених размјера. То ће се несумњиво још више показати и у наредним планским годинама. То су озбиљни и велики подухвати и крупне побједи на путу социјалистичке изградње у нашој држави, до којих се дошло захваљујући правилној линији наше Партије под руководством друга Тита и морално-политичком јединству наших народа, које је данас чвршће и јаче него икада раније. У томе је и несаломљива снага наших народа и наше Партије, у томе је њена моћ да савлада све тешкоће, без обзира какве оне биле на путу социјалистичке побједи у нашој земљи.

О томе што се досад постигло и што ће се још постићи у нашој земљи, ја немам потребе да говорим овдје, јер је о томе већ доста

речено са обиљем чињеница и података. Али, сигурно је да досада постигнути успјеси у свим гранама државне и друштвене дјелатности у социјалистичкој Југославији дају огроман морални потстрек свим радним људима код нас за још већа прегнућа, за још веће напоре и радни полет, што ће још више развити стваралачке способности код њих. Досадашњи успјеси уједно и одушевљавају све трудбенике у Југославији, а тако исто и све прогресивне људе свијета који мисле својом главом и којима људски прогрес лежи на срцу. Изградња социјализма и брзи темпо њеног развитка код нас боду очи само непријатељима нове Југославије како у капиталистичким, тако и у информбироовским земљама, — нашим непријатељима у информбироовским земљама на челу са СССР-ом због тога јер нијесмо и нећемо да сагнемо шију пред њима и да прихватимо њихове хегемонистичке и контрареволуционарне планове, него се боримо против тих њихових планова и против њихових прљавих метода да одомаће неравноправне и несоцијалистичке односе међу социјалистичким земљама и комунистичким партијама.

У свом даљем излагању ја ћу се задржати само на оном дијелу предлога буџета који се односи на Народну Републику Црну Гору.

Буџет наше Републике за 1949 годину износио је 1.859,200.000 динара, са сопственим приходима од 1.226,500.000 динара и дотацијом из савезног буџета у износу од 632,700.000 динара, то јест 35% од укупног износа. То значи, НР Црна Гора била је у стању да својим сопственим приходима у цијелости покрије буџет администрације и дио инвестиција, што претставља значајан корак у привредном подизању Црне Горе.

Предлогом општедржавног буџета за 1950 годину, за нашу Републику одређени су слиједећи износи: приходи 1.346,700.000 динара и расходи 2.462,800.000 динара. Вишак расхода над приходима у износу од динара 1.116,100.000 или 45,3% покрива се дотацијом из савезног буџета. Овим предлогом буџета, у поређењу са буџетом за 1949 годину, приходи се повећавају за нашу Републику за 9,80%, а расходи за 32,46%. Из овога се види несразмјера између повећања прихода и расхода што говори о томе да је наша Република привредно много заостала, да још нема могућности да своје расходе потпуно покрије сопственим приходима, па јој је и даље потребна помоћ Савезне владе. Али ово не треба да буде мјерило за привредно уздизање наше Републике јер наш привредни развитак у току ове три године Петогодишњег плана показује стални и све већи пораст, и са извршењем постављених задатака у Петогодишњем плану она ће бити у стању не

само да подмири сопствене расходе него и да буде активна, тј. да постигне више него што изискују њени сопствени расходи. То говори о томе да привредне могућности у Црној Гори нијесу раније биле искоришћене и да се нико у старој Југославији није ни залагао да те могућности искористи. Дакле, „вјековна пасивност” Црне Горе није била у томе што није било неких привредних могућности да се економски развије, што није имала извора да се економски развије, него у томе што се на томе није радило из више разлога, и у бившој Југославији а и раније.

Природна богатства Црне Горе велика су (налазишта бијелог и црвеног боксита, угљени базени, олово, цинк, нафта итд.). Данас се води упорна битка да се она искористе и искористиће се, што ће силно убрзати њен привредни и културни препород. Ако бисмо извршили упоређење између садашњег и ранијег стања у Црној Гори, онда бисмо видјели да смо постигли огромно, да смо створили више за ових неколико година од ослобођења, него што је деценијама раније урађено. Наравно да смо то постигли уз братску и несебичну помоћ Савезне владе. Линија наше Партије и друга Тита, изражена кроз Петогодишњи план, пружања помоћи неразвијеним републикама, како би оне што прије развије своје привредне снаге, — данас се јасно огледа, нарочито на примјеру Црне Горе.

У овој години, буџетски план прихода у нашој Републици по неким облицима неће бити у потпуности остварен, али ће се по другим премашити, тако да ће укупан план прихода бити остварен са 101%, а предвиђени расходи у укупном износу биће извршени са 98%.

Даље, на основу провјерених 11-мјесечних извјештаја и оперативне евиденције из децембра мјесеца, годишњи план производње у индустрији остварен је са 98,9%. У томе су извршиле и премашиле своје годишње планове извјесне гране индустрије, као на пр.: експлоатација боксита, метална индустрија, дрвна и графичка индустрија. Многи радни колективи ових грана, као и неки други, извршили су своје годишње планове током мјесеца октобра, затим новембра и почетком децембра, као: фабрика намјештаја „Марко Радовић”, централна машинска радионица „Радоје Дакић”, пилане „Први мај” и „Горњи Ибар”, фабрика рибе „Лука Матковић”, штампарија „Обод” итд. Код извјесних предузећа неизвршење плана више је посљедица објективних разлога а не залагања њихових радних колектива, као на пр.: код фабрике за производњу сапуна „Никола Ђурковић”, солане Улцињ, пиваре „Требјеса” итд. У упоређењу са 1948 годином, производња је порасла у 1949 години за 10%, док у односу на 1947 годину за 65%. Про-

изводња многих артикала који су предвиђени у 1951 години већ је у овој години или премашена или приближно остварена.

Годишњи план локалне производње извршен је са 138%. У упоређењу са 1948 годином, локална производња је показала повећање за 79%, а у односу на 1947 годину она је повећана за више од пет пута. Карактеристично је у локалној производњи то да она сваким даном повећава обим и да умногоме подмирује потребе потрошача. Народни одбори су показали иницијативу у развијању локалне производње, али ипак још не толико с обзиром на могућности бољег коришћења локалних средстава за производњу и извора сировина.

У пољопривредној производњи план је ове године остварен са 87,7%. У упоређењу са 1947 годином производња је повећана за 27%, а у односу на 1948 годину за 11%, док смо од производње предвиђене за 1951 годину постигли 60%. Ово се објашњава тиме што је план у 1951 години рачунат с обзиром на повећање пољопривредне површине преко великих мелиорација, а ти се радови изводе у овој а наставиће се и у слиједећим годинама. У односу на 1947 годину најдаље смо пошли у повећању сточарства, гдје смо постигли 154%, док смо у 1949 години извршили тај план за 72,4% према ономе што је предвиђено за 1951 годину.

У социјалистичкој реконструкцији нашег села постигнути су добри резултати. На почетку ове године било је у НР Црној Гори 27 сељачких радних задруга, док их данас имамо 480 (било их је до прије мјесец дана 512, али је између њих дошло до спајања) са укупно 25.180 домаћинстава, или 116.718 чланова, што значи да у Црној Гори број задружних домаћинстава износи око 45% укупног сељачког становништва. Ти резултати показују да је наш сељак правилно схватио линију наше Партије и почео смјело да ступа у сељачке радне задруге, схватајући да једино кроз њих може успјешно да обезбиједи бољи живот за себе и своју породицу. На тај начин, социјалистички сектор у пољопривредној производњи у овој години повећан је за скоро 16 пута према 1948 години. Данас у НР Црној Гори има срезова у којима нема села без сељачке радне задруге, а приличан је број села у којима су сва домаћинства ушла у сељачке радне задруге. Просјечно у свакој радној задрузи има по 59 домаћинстава, ма да их је негдје и испод 20 домаћинстава. На omasовљењу ових посљедњих треба стално радити. Приликом формирања сељачких радних задруга ишло се прилично у ширину јер су ту и тамо формиране задруге економски пасивне, али упорним залагањем могућно је и њих ојачати.

У шумској производњи, у току ове године, остварен је годишњи план са 90% и тиме се, углавном, обезбиједила сировинама

сопствена репродукција и произведени они артикли који су одређени за извоз.

Најважнији радови изводили су се у области грађевинарства, на подизању нових и проширивању постојећих капацитета како у капиталној изградњи, тако и у друштвеном стандарду.

У току три године Петогодишњег плана урађено је код нас, између осталог, и ово: подигнута је, али још није пуштена у рад, творница метала; подигнуте су, а дјелимично и проширене постојеће пилане у Пљевљима, комбинат у Мојковцу, фабрика намјештаја у Титограду и мање механичке радионице по срезовима; подигнуте су двије циглане, а трећа је у завршној фази; проширен је капацитет скоро свих осталих индустријских предузећа: солане, фабрике сапуна, предузећа прехранбене индустрије итд.

Досада је завршено 43.307 квадратних метара пољопривредних објеката на државним пољопривредним добрима, док је у сељачким радним задругама и земљорадничким задругама у току ове године завршено око 30.000 квадратних метара пољопривредних објеката, а у завршној фази налази се још око 14.000 квадратних метара пољопривредних објеката. Поред тога у пољопривреди је остао још извјестан број објеката који су почети а још нијесу довршени. Проширена су и створена нова пољопривредна добра и економије скоро у свим срезовима.

У шумарству је извршен и премашен Петогодишњи план мелиорације опустошених и запуштених шума и шикара (досада 21.000 ха, а било је планирано 10.000 ха), премјеравања, инвентаризације и уређења шума (досада 454.000 ха, а било је планирано 150.000 ха), изграђено је 40 км нових шумских путева итд.

У области саобраћаја изграђено је 61,5 км нових путева, извршене су велике оправке туцаничког коловоза (50 км); подигнуто је армираних мостова у дужини од 640 м; масивних мостова 248 м, гвоздених мостова 90 м, дрвених мостова 489 м итд.

У станбено-комуналној дјелатности постигнути су слиједећи резултати: у градовима је створено око 100.000 м² станбене површине, у радничким насељима око 12.000 м², а по селима (укључивши и обнову) око 300.000 м², или свега укупно 412.000 м² што значи да смо постигли 94% задатака предвиђених Петогодишњим планом. Поред тога подигнуто је јавних и административних зграда око 12.000 м².

Поред тога изграђено је око 60.000 м² објеката за културно-просвјетне потребе, од чега на нове школске зграде отпада 24.000 м², на културне установе 10.000 м². Створено је нових 3.200 ученичких мјеста, а укупно свих ученичких мјеста око 10.000.

У здравствено-социјалној дјелатности подигнуто је и адаптирано болничке мреже са укупним капацитетом од 840 кревета, а подигнуто је нових 2.880 м² амбуланти у разним мјестима Црне Горе; обновљена су и два дома стараца са 120 кревета, два дјечја дома са 264 кревета итд.

Поред тога, Савезна влада инвестирала је знатне суме на најважнијим и одлучујућим објектима Црне Горе, за исушење Скадарског Језера, гдје су радови почели у току ове године. Исушењем Скадарског Језера Црна Гора ће промијенити свој привредни лик, она ће од економски заостале републике постати економски напредна и, уз друге предвиђене мелиорације, постаће економски јака република.

Насупрот авантуристичкој политици Енвера Хоџе, његовој политици непријатељства према интересима албанског народа и његове будућности, који је по диктату из Москве одбио да заједно са Владом ФНРЈ и уз њену помоћ приступи извршењу једног од економски најважнијих питања за албански народ, ми смо приступили радовима на Скадарском Језеру и извршићемо их исто онако као што смо извршили и све задатке које смо досада имали.

Од нарочите је важности за Црну Гору то што је завршена пруга Никшић—Титоград, која је повезала главни град наше Републике са осталим нашим републикама. Од дана отварања ове пруге до краја ове године, тј. за годину и по дана, само на релацији Никшић—Титоград превезено је око 18.000 вагона робе, што уствари замењује за овај период око 300 тона носивости камионског парка, тј. око 100 камиона свакодневно. Поред овога, на рачун савезних инвестиција изводе се радови на слиједећим објектима: мелиорација Бјелопавличке Равнице, Улцињског Поља, Игала, Влашкопоља и др., затим на отварању и експлоатацији рударског базена у Плевљима, на хидроцентрали Мушовића Ријека, која ће за десетак дана бити пуштена у погон, Слап, Глава Зете, на термоелектранама у Плевљима, које ће 28 овог мјесеца бити пуштене у погон, у Котору, на изградњи Титограда итд.

Завршавајући ове поменуте објекте НР Грна Гора ће у свом економском подизању снажно поћи напријед.

Основна тешкоћа у нашој грађевинској оперативи била је у томе што је недостајало сталне радне снаге, а нарочито стручне радне снаге, а затим, што је постојећа радна снага недовољно искоришћена, што се врло споро усвајају нове методе рада и недовољно се спроводи социјалистичко такмичење за повећање продуктивности рада. Друга слабост састоји се у томе што се наша грађевинска оператива није успјела концентрисати на нај-

важније и одлучујуће објекте, него је отишла у ширину, започињући нове објекте иако раније почети нијесу били завршени.

Један од важних проблема наше привреде јесте проблем друмског саобраћаја. У овој години друмски саобраћај није у потпуности извршио свој план транспорта због слабог техничког стања возног парка и због доста слабих путева. Постоји извјестан несклад између потреба привреде у превозу и могућног капацитета возног парка. У овој години покушано је да се донекле тај несклад ублажи ангажовањем запрега на краћим растојањима, што ће се у наредним годинама још више користити, како бисмо што више задовољили инвестиционе и производне потребе привреде.

У овој години обим трговине знатно се повећао у упоређењу са прошлим годинама. Ако промет робе у 1947 години означимо са 100, онда у 1948 години промет је износио 140, а у 1949 години 153, што значи да је промет робе у 1949 години за 1,5 пута већи него у 1947 години. У 1949 години остварено је 47% плана промета у 1951 години. Треба истовремено нагласити да је и асортиман робе много бољи, да је задовољење укуса потрошача далеко боље него у прошлој или 1947 години.

Исто тако и у угоститељству и туризму дошло је до јачег развоја. Ако 1947 годину означимо са 100, промет угоститељства и туризма у 1948 години попео се до 206, а у 1949 години до 340. За друштвену исхрану тај пораст показује слиједеће: у 1947 години 100, у 1948 години 230, а у 1949 г. 339.

Снабдијевање радних људи ове године знатно се побољшало, што је и један од основних задатака Петогодишњег плана. Истовремено је знатно повећана производња артикала широке потрошње из индустрије републичког значаја и из локалне производње. Тако је у локалној производњи у току ове године произведено робе за широку потрошњу: обуће 100.000 пари, или два пута више него у 1948 години, производња прехранбених артикала, у упоређењу са 1948 годином, знатно је порасла. Систем откупа стално се упрошћава (њиме се правилно остваривала линија наше Партије на селу — потискивањем шпекулантских и кулачких елемената на селу). Ако 1947 годину означимо са 100, онда је откуп меса у 1948 години износио 117, а за 11 мјесеци 1949 године 161, вуне 1948 године 115 а 1949 године 132, кромпира 1948 године 150 а 1949 године 300, пасуља 1948 године 468 а 1949 године 300.

Уколико наша привреда више јача, више напредује, утолико нам је потребно више нових радника и то нарочито стручних радника. У томе се досада осјећао велики недостатак, јер су основна радна снага у грађевинарству и шумарству у овој години

били углавном фронтовци. Било је ангажовано просјечно на објектима савезног и републичког значаја мјесечно око 5.600 фронтоваца, а заједно са бројем оних фронтоваца који су били ангажовани на локалним објектима тај број прелази преко 6.000 фронтоваца просјечно на мјесец. Народни фронт је и у томе у току ове године часно извршио свој задатак и силно помогао да се изврше постављени задаци.

За извршење плана у идућој години мораће се укључити стална радна снага са села, а нарочито из сиромашнијих сељачких радних задруга, што ће позитивно утицати на њихов даљи развитак.

Посматрајући пораст народног дохотка у протеклим годинама извршења Петогодишњег плана, добија се слика све јачег привредног развоја Црне Горе. Ако означимо народни доходак у 1947 са 100, онда ћемо видјети да је 1948 године повећан на 123, а 1949 године на 163.

Упоредо са развојем привредне моћи наше Републике и опште упослености, расте куповна моћ становништва, што се види да је она у току ове године повећана у упоређењу са 1947 годином за 58%.

Сопствени приходи наше Републике показују стални пораст. Ако 1947 годину означимо са 100, онда је сопствени приход 1948 године износио 162, а 1949 године 216 (узимајући у обзир остварење). У томе игра најважнију улогу порез на промет производа који се, у поређењу са 1947 годином, попео ове године за 298,5%. Структура наплате пореза на промет производа по секторима показује да државни сектор учествује са 94,79%, задружни са 3,46%, а приватни само са 1,75%. То значи да социјалистички сектор учествује са 98,25%, да је приватни сектор тако потиснут да је сведен само на ситне занатлије које опет раде углавном по наруџбини социјалистичког сектора.

Из овога што сам сумарно изнио види се да се Народна Република Црна Гора привредно брзо уздиже и да се упорно ослобађа своје заосталости и досадашње економске запуштености. То јасно уочавају сви радни људи Црне Горе, који активно учествују у извршењу задатака Петогодишњег плана, свијесни да раде за себе и да тиме остварују љепши живот себи и млађим нараштајима. Наши радни људи су свијесни тога да се живот достојан човјека може остварити само упорним радом у социјалистичком преображају наше земље, под руководством наше Партије на челу са другом Титом. Због тога је и љубав наших радних људи према својој Партији и другу Титу тако велика и њихова повезаност са њом тако присна и нераскидива. Нема тешкоћа које наши радни људи

неће савладати под руководством своје Партије, јер су под тим истим руководством и досада савлађивали све препреке на путу побједе над разним непријатељима, како у току Ослободилачког рата, тако и у социјалистичкој изградњи, у досадашњој фази њеног развика. Наше радне масе јасно виде свој пут којим их води наша Партија и увјерене су да је тај пут потпуно правилан и чистан. Због тога ће наши радни људи и читав наш народ и убудуће успјешно савлађивати све тешкоће и препреке на које буду наилазили на путу изградње социјализма у нашој земљи. Никакве клевете, измишљотине, разне пријетње и напади на нашу земљу, на наше партиско и државно руководство, што све долази по наредби руководства СКП(б), неће моћи да их поколеба, неће моћи да разједини наш народ и да га одвоји од свога руководства, него, напротив, јединство наших радних људи сваким даном је све јаче и монолитније. Сви ти беспринципијелни и контрареволуционарни напади на нашу земљу од стране руководства Совјетског Савеза и других информбироовских руководства још јаче мобилишу и активизирају наше радне људе да још упорније раде на извршењу постављених задатака и у борби за очување наших великих револуционарних тековина из Ослободилачког рата и Народне револуције, у борби за очување своје слободе и државне независности. Наш је народ у читавој својој историји навикао да се бори са тешкоћама, да их савладава и отклања са свога пута. Он није никада поклекнуо пред пријетњама великих и сиљних, никада није попустио у својој праведној борби, него се херојски борио и крвљу остваривао своју слободу. Историја нам је свједок да ко је год покушавао да наметне ропски јарам нашем народу, свим нашим народима, да је изгубио битку. Црногорски народ у својој историји упамтио је многобројне маћехинске поступке руских влада у прошлости и Петар I, цетињски владика, могао је с правом да рече у једном писму упућеном руској Колегији иностраних послова 1814 године да су Црногорци навикли вјековима да живе слободно па неће да трпе ничије туторство, а које покушава да им наметне руска влада. Разумљиво је да црногорски народ и сви народи Југославије и данас, још упорније, хоће да сачувају своју независност и слободу, да изграђују социјализам у својој земљи, да стварају срећан живот и да се боре за равноправне односе међу социјалистичким земљама, који су данас услед хегемонистичке политике совјетске владе угрожени да се претворе у сасвим нешто друго него што морају бити на принципима велике и племените науке марксизма-лењинизма. Нема сумње да ће информбироовци у СКП(б) и другим партијама народно-демократских земаља изгубити битку пред дубоко принципијелним, марксистичко-лењини-

стичким ставом наше Партије, нашег партиског и државног руководства, јер је истина непобједива, она је упорна и она неодољиво продире кроз мрак лажи и одвратних измишљотина и наша Партија ће остати пред међународним радничким покретом свијетла као сунце, као што је и досада била, у овој часној и праведној борби против ревизионизма.

Другови и другарице народни посланици, у својој ријечи ја сам се мало задржао на пропустима, грешкама и слабостима у раду, али о томе ће се детаљно говорити приликом претреса републичког буџета. На крају изјављујем да се слажем са предлозима изнесеним у општедржавном буџету и изјављујем да ћу гласати за предложени општедржавни буџет. (Буран аплауз).

Претседавајући: За ријеч се пријавио народни заступник Драго Гиздић.

Драго Гиздић (*Изборни срез сплитски, НР Хрватска*): Другови и другарице народни посланици, из извјештаја Претседника Планске комисије, друга Кидрича, види се да је са успјехом завршена трећа и пресудна година нашег Петогодишњег плана. Радничка класа, као најнапреднији дио нашег народа, дала је свој велики удио за постизање тих успјеха. Она је кроз социјалистичко такмичење непрекидно повећавала продуктивност рада, знајући да ће тим путем најбрже изградити социјализам у нашој земљи и да тиме себи обезбјеђује љепши и срећнији живот.

Ја се нећу, другови, задржавати на томе колике је напоре уложила радничка класа у борби за успјешно остварење треће године Петогодишњег плана, на њеним напорима на фронту рада и изградње социјализма у нашој земљи, јер је о томе било довољно ријечи у експозеима и дискусији. Ја ћу се радије са неколико ријечи осврнути на оно што је радничка класа већ досада добила у новој Југославији, захваљујући свестраној бризи наше Партије и Владе, а нарочито друга Тита.

Да би добили бар приближан увид у положај радничке класе у нашој земљи и да би видјели којим се темпом диже њен животни стандард у нашим условима, ја ћу, илустрације ради, изнијети само неколико чињеница.

Просјечне номиналне плате у односу на 1946 годину порасле су до 1949 године за 68%. Исто тако у непрекидном су порасту и реалне плате радника. У циљу даљег подизања радничко-службеничких плата, као што видимо из предлога буџета за 1950 годину, предвиђа се укидање доприноса за социјално осигурање, који плаћају радници и службеници. То ће довести до стварног повећања плаћа за 2,4% или повећања фонда плата годишње за укупно 2.500.000.000 динара.

Осигурано снабдијевање радника и службеника такође се непрекидно побољшава. Калорична вриједност осигураног снабдијевања радника и службеника креће се данас од 1.410 до 4.360, а просјек за све раднике и службенике је 2.700 калорија. У циљу што боље исхране радника и службеника, отворено је преко 2.500 радничко-службеничких ресторана и мензи у којима се храни преко 700.000 радника и службеника са члановима својих породица. Цијена хране у мензама и ресторанима креће се од 700 до 1.200 динара мјесечно или око 25% плаће. Поред обезбијеђеног све се више развија систем допунског снабдијевања, те је у том правцу формирано преко 1.700 економија при предузећима и установама са око 100.000 хектара обрадивог земљишта. Снабдијевање радника и службеника текстилним производима и обућом у овој години у односу на 1948 годину повишено је према категоријама за 25 до 40% по потрошачу.

Темпо наше индустријализације и брзи пораст броја радника у индустрији поставља пред нашу народну власт и Партију тешке и сложене проблеме снабдијевања. Захваљујући порасту производње и правилној политици Партије и Владе, ми те проблеме успјешније рјешавамо неголи неке друге земље које имају за то повољније услове. Говорећи о побољшању снабдијевања, не мислим рећи да смо се потпуно ослободили оскудице у неким производима, али кад се има у виду пораст потрошача и њихове куповне моћи, кад се има у виду шта смо све наслиједили од старе Југославије, у каквим се условима живјело у нашој земљи, кад се има у виду под каквим условима наша држава и Партија изграђују социјализам и какав џиновски програм индустријализације спроводе у дјело, онда су разумљиве и неизбјежне извјесне тешкоће. И поред свега тога, неоспорно је да је у том погледу учињен крупан корак напријед.

Брига Партије и Владе огледа се и у станбеној политици, а прије свега у снижењу станарина. Док је прије рата радник и службеник од своје плате давао преко 30% за стан, данас за стан даје око 10% своје зараде.

Једна од крупних тековина коју је радничка класа добила у новој Југославији је плаћени годишњи одмор од 14 до 30 дана. Обезбјеђењем годишњег одмора и повластица при његовом коришћењу, држава даје радницима и службеницима преко 3 милијарде динара. Из године у годину све више расте мрежа радничких одмаралишта којих већ данас има 93 са 9.500 мјеста. То је омогућило да само у овој години у њима користи свој одмор 120.000 радника и службеника. Поред тога у државним хотелима провело је свој годишњи одмор у морским и климатским предјелима око 1.200.000

радника и чланова њихових породица. Надаље, држава даје радницима преко 1,200.000.000 динара за дане када због државних празника не раде.

Предлог буџета најбоље показује бригу Партије и Владе и на пољу социјалног осигурања, што се види из ставке предвиђених расхода за социјално осигурање, који износе 12,404.858.000 динара. Године 1948, у циљу посебне бриге за жене раднице, обезбијеђено је низ права као што су: право на плаћено породилско отсуство од 90 дана, право на задржавање раније плате код прелаза на лакши посао због трудноће, право на плаћени прекид рада до 2 часа због дојења дјетета, право на скраћено радно вријеме од 4 часа, право на плаћено отсуство због болести, дјетета итд., што све свједочи о истинској социјалистичкој заштити жене. Такођер је потребно подвући и бригу наше Партије, а нарочито друга Тита, за дјецу и породице. Мрежа дјечјих јасала и вртића стално расте тако да већ данас имамо преко 125 јасала и преко 297 вртића у којима је обезбијеђена правилна заштита и одгој дјете радника. Ова велика брига огледа се и у материјалној помоћи радничким породицама за дјецу, у облику помоћи за опрему новорођеног дјетета, у износу од 2.000 динара, у помоћи за бољу исхрану мајке и дјетета, у износу од 20 динара дневно кроз 3—6 месеци, у једнократној новчаној помоћи породицама са више дјете у износу од 3.000 до 10.000 динара, као и у сталном новчаном додатку за дјецу, у износу од 175 до 500 динара мјесечно за свако дијете. Колика је економска вриједност самог додатка за дјецу, најбоље показује то да он претставља стварно повећање просјечне радничке плаће за 5 до преко 140%.

Положај наше радничке класе огледа се и у њеном културном уздизању, на што држава такође полаже велику пажњу, како у изградњи потребних објеката (домова, школа итд.), тако и у обилној новчаној помоћи нашим синдикатима за културни и физкултурни развитак трудбеника, која је у 1948 и 1949 години износила 900 милиона динара. Захваљујући тој бризи, синдикати данас располажу са 1.600 културно-умјетничких друштава и група, 6.300 библиотека, 2.750 црвених кућића, 634 кино-апаратуре, 300 спортских друштава, 100 физкултурних домова итд.

Далеко би нас одвело кад би овдје ређали све оно што је наша Партија и Влада под руководством друга Тита учинила за побољшање положаја радничке класе. Мислим да само ово неколико чињеница које сам изнио јасно и најбоље говори о томе. Можемо са сигурношћу рећи да је радничка класа социјалистичке, Титове Југославије у ових неколико година мирнодопске изградње у циљу побољшања услова живота добила више него у било којој земљи. Ово је тим више потребно нагласити кад се зна да је наша

земља сразмјерно највише пострадала у рату, да смо баш због тога морали дати максимум напора за капиталну изградњу и да смо ово што имамо, као и све остале наше извојеване побједи, постигли нашим властитим снагама, не само без ичије помоћи већ и насупрот свим прљавим маневрима и саботажама, како империјалиста за Запада, тако и информбироваца са Истока.

Радничка класа свијесна је свих чињеница, свијесна је бриге и настојања нашег партиског и државног руководства, а нарочито настојања друга Тита да у свим правцима, што више и што брже, побољша њен положај. Зато се радничка класа несребично и само-пријегорно бори за остварење и премашење нашег Петогодишњег плана, за што бржу и успјешнију изградњу социјализма, упркос и насупрот антмарксистичкој, антисоцијалистичкој, антиморалној и контрареволуционарној кампањи руководства СКП(б) и њених сателита који им слепо каде и клањају се њиховој ревизионистичкој издајничкој работи.

Радничка класа наше земље добро зна да је она могла постићи овакав материјални положај у непуних пет година од ослобођења захваљујући брзом јачању наше економије. Радничка класа такође зна да ће се са даљим развојем народне привреде непрестано дизати њен стандард живота. Зато ће она појачаним радним еланом још више повећати продуктивност рада кроз социјалистичко такмичење, па ма колико се то не свиђало Информбироу и осталим нашим непријатељима који у својој хистеричној и прљавој кампањи нису поштедили како нашу Партију и народ, тако ни нашу радничку класу, наше синдикате и синдикално руководство које лажно и бестидно оптужују, као што, уосталом, и све остало о нама неистинито говоре, да су фашистички, да се не разликују од синдиката у Франковој Шпанији и монархофашистичкој Грчкој, а за синдикално руководство још и то да је за вријеме рата било у служби окупатора и да га је Тито тек недавно пустио из затвора и поставио на чело нашег синдикалног покрета.

Ступање на снагу овог буџета који је пред нама поздравиле широке радне масе најсвестраније, као што су одушевљено поздравиле и све остале наше законе, јер су свијесне да је све то плод њихове борбе и њиховог труда, јер знају да се тиме радничкој класи и свим трудбеницима наше социјалистичке домовине, под руководством наше Комунистичке партије и друга Тита, осигурава љепши и срећнији живот. Због тога ћу са одушевљењем гласати за предложени буџет, а вјерујем, другови другарице народни посланици, да ћете то и ви сви учинити. (Аплауз).

Претседавајући: Има ријеч народни посланик др Јаков Гргурић.

Др Јаков Гргурић (*Изборни срез Витез, НР Босна и Херцеговина*): Другови и другарице народни посланици. Желио бих да у овој генералној дебати укратко изнесем неке чињенице и појаве које стоје, могло би се рећи, у вези са доношењем нашег општедржавног буџета.

Овај општедржавни буџет наше Федеративне Народне Републике Југославије за годину 1950 донаша овај високи дом у времену када су се на нашу државу, на нашу легалну владу, на наше државно руководство и наше народе оборили и данас још обарају различити неисправни, неоправдани испади, различите клевете од стране информбироовских земаља на челу са Совјетским Савезом.

Почев од ослобођења наше земље па до данас, дакле, кроз пуне четири године дана, овај високи дом као суверено тијело наше државе, донио је различите напредне демократске законе на свим пољима државног и друштвеног живота. Сви наши закони, са свим до данас донесеним буџетима, дају праву и истинску слику нашег рада, наше законите народно-демократске владе, нашег државног и политичког руководства на материјалном и духовном развитку, на подизању наше државе и наших народа. Доказало се, а и данас се доказује, да је наша земља, на челу са својом, по народу бираном и изабраном владом, учинила и постигла у току четири године дана такве успјехе, што ниједна од поробљених европских земаља није могла учинити а нити постићи.

Братство и јединство наших народа, обнова и уздизање земље и наших народа у свим правцима нашег живота, Петогодишњи план, тај основ нашег социјалистичког уређења, — зар нису видљиви аргументи рада наше Владе, нашег државног и политичког руководства, Централног комитета Комунистичке партије Југославије на челу са маршалом Титом? Није то илузија. То је стварност утемељена и доказана дјелима која морају и наши највећи непријатељи признати.

Догађа се а и догодило се противно томе. Досадашњи наши савезници и назови-пријатељи, то јест информбироовске земље на челу са Совјетским Савезом, неће да признају дјела и успјехе нашег државног руководства, него их, насупрот, не само да омаловажавају и поричу, него наше државно руководство клевећу и подмећу неистине и лажи као да наше државно руководство са нашим народима не ствара социјалистички поредак у нашој земљи, не уређује државу на демократским принципима, него да наше руководство води наше народе у империјалистички табор.

Кад би то нашој земљи и нашем државном руководству подметнуо неко други, на примјер, западне империјалистичке силе, не би се чудили, али се чудимо и обузима нас оправдано негодовање,

изражено у оправданим и истинским тврдњама и говорима нашег државног руководства, изражено на одржаним састанцима, митинзима и изјавама наших народа против лажи и клевета које изнашају информбироовске земље, на челу са Совјетским Савезом, путем њихових радиостаница, штампе итд., с којима смо ми заједнички војевали против окупатора и његових слугу и дали велике жртве за слободу, независност и суверенитет, не само наше државе, него свих демократских земаља и цијелог прогресивног човјечанства. Нису им довољни ови клеветнички напади у овој и у оваквој форми и садржини, него се к томе служе путем радија, своје штампе и на највећем међународном форуму — на Генералној скупштини Уједињених народа, непарламентарним и неукусним изразима, што не одговара културно-прогресивном свијету, називајући наше државно руководство „Титовом кликом”, мислећи на тај начин да ће уздрмати повјерење наших народа и ослабити и омести изградњу социјалистичког поретка у нашој земљи. Нека знаду сви, ма гдје се они налазили, а напосе информбироовске земље на челу са Совјетским Савезом, да њихово непријатељско расположење које је настало против нашег државног руководства и маршала Тита, због тога што се не одриче, него, насупротив, брани независност и суверенитет наше заједнице тражећи да наша заједница Федеративна Народна Република Југославија буде потпуно равноправна са свима демократским земљама, а напосе земљама Совјетског Савеза, неће усколебати народе наше заједнице на челу са маршалом Јосипом Брозом Титом у њиховом позитивном и патриотском раду, и да наши народи неће туторства и постављање Рокосовског у нашој држави, него, насупротив, да данас петнаест милиона наших народа још чвршће, непоколебљивије и монолитније стоји уз своје државно, политичко и партиско руководство, Централни комитет Комунистичке партије Југославије, уз свог вођу и учитеља, маршала Јосипа Броза Тита, па, ако устреба, приправни су дати и своје животе за Федеративну Народну Републику Југославију и маршала Тита.

Наш буџет је огледало наше привредне снаге. У њему су истински наведени и разврстани приходи и расходи наше заједнице. У њему се изражава реалним бројкама и свотама подмирење свих животних друштвених потреба земље и наших народа. Поред цијелог нашег досадашњег законодавства, овим буџетом доказујемо свакоме и свагдје да смо држава чисто демократско-социјалистичког типа, да смо кадри и вољни са нашим властитим снагама и средствима обновити и уздржати нашу земљу, да не отступамо ни за длаку, да бранимо нашу слободу, независност и суверенитет наше заједнице на челу са маршалом Титом. То је наша домовинска љубав. То је наш основни завјет, па нека знаде свако да наши

народи, на челу са нашим државним руководством, од тога не отступају нити ће отступити.

Гласам у начелу за буџет. (Бурно одобравање).

Претседавајући: Ријеч има народни заступник друг Ивица Гретић. (Аплауз).

Ивица Гретић (*Изборни срез Крапина, НР Хрватска*): Другови народни посланици, упоредимо ли опћедржавни буџет за 1949 са приједлогом буџета за 1950 годину, те учешће савезног буџета и буџета народних република у њима, заиста се јасно види правилна политика наше Партије у питању федеративно-демократског уређења наше земље, која се састоји у томе да се стално проширују компетенције и даље развија и јача материјална база наших народних република, у циљу све веће демократизације народне власти, и давања могућности најширег развитка и иницијативе народним републикама, народним одборима, а тиме, на крају крајева, и свим трудбеницима наше земље. Данас, када се теорија и пракса руководиоца СССР о односима између појединих народа своди на теорије „примата” и „водеће нације” што нас и сувише потсећа на теорије о „вишој раси”, када се та погубна теорија у пракси своди на спутавање стваралачких снага и слободног развитка других народа, у циљу непосредне експлоатације, дотле се пуна равноправност и слободни развитак сваког народа Југославије, сваки дан све више учвршћује у нашој народној држави. Сваки наш народ, свака наша народна република изграђује се и развија све своје снаге, а план и буџет дају им за то пуну материјалну основу. Баш зато је наше јединство несаломљиво, јер почива на међусобном поштовању, узајамном помагању и стварној равноправности свих наших народа. Стога су наши народи, сагледавши сву опасност за наш слободни и широки развитак, којег је руководство СССР хтјело подредити својим уским националистичко-великодржавничким интересима, још више захвални Централном комитету и другу Титу, који су показали пут нашим народима, не само 1941, него и 1948 године, кад су од нас отклонили другу велику опасност за нашу слободу и независност.

Напред споменуту чињеницу, то јест, да наше партиско и државно руководство проводи у теорији и пракси доследно линију сталног даљег јачања и развитка националних република, поткрепљује се у односу на Народну Републику Хрватску слиједећим бројкама. Учешће савезног буџета у опћедржавном буџету било је 1949 године 71,9%, а 1950 године 62,9%. Као што је учешће народних република уопће порасло, тако је и учешће Народне Републике Хрватске у опћедржавном буџету било 1949 године 6,6%, а 1950 године 8,6%. То поређење јасно говори о све већем пре-

ношењу функција и компетенција које су биле савезне, на републике и о стварном развiku и даљем проширењу економске базе наше Републике.

Буџет Народне Републике Хрватске за 1949 годину у износу од 10.728.400.000 био је у складу са нашим потребама и материјалним могућностима. Поред тога, из савезног буџета финансиране су инвестиције наше дрвне индустрије у износу од динара 1.045.000.000, те смо и ове године добили помоћ за обнову ратом опустошених крајева у износу од динара 626.000.000. Тиме су изграђене 6.063 куће, а у раду су још 1.652 куће чиме је обнова приведена крају.

Остварење прихода за 1949 годину, на бази извршења за 11 мјесеци и оцјене извршења за дванаести мјесец, даје слиједећу слику: остварење прихода као цјелине предвиђамо са око 114%, од чега прихода из привреде са 111%, прихода од становништва са 95%, а осталих прихода са 149%.

Таково извршење прихода из привреде несумњиво говори о високој свијести и пожртвованости наше радничке класе, о њезиној успјешној борби за испуњење планова производње, и њеног унапређења, те снижењу пуне цијене коштања. То истовремено показује пуну реалност нашег плана, насупротив свих клеветничких покушаја да се он покаже нереалним.

Према непотпуним подацима, извршење планова производње, по финансиским показатељима, за основне гране је слиједеће: Министарство индустрије ће остварити своје планове са око 108%. Оно је свој овогодишњи план извршило 14 децембра или 17 дана прије рока; Министарство грађевина са око 109%; дрвна индустрија са 98%, а трговина на мало са 102%.

Остварење прихода од становништва са око 95% и потпуна ликвидација дужног пореза потврђују правилност планирања и реалност пореског оптерећења.

План прихода за 1950 годину реално је постављен и могућно га је остварити уз залагање и одлучну ријешеност наших трудбеника града и села, а која је јасно испољена у извршавању задатака у току минулих година, поготово у 1948—1949 години, када су дошле и непредвиђене тешкоће, намегнуте од стране руководиоца СССР-а и Информбироа.

Према приједлогу буџета који стоји пред нама, буџет Народне Републике Хрватске за 1950 годину предложен је у износу од 14.880.000.000 динара, то јест за 38% већи од прошлогодишњег. Та средства потпуно осигуравају даљу изградњу и проширење колико на пољу инвестиционе изградње која се повећава, не рачунајући губитке и аутофинансирање за 3.198.000.000 ди-

нара, тј. за 110%, толико на пољу просвјете и народне културе те социјално-здравствене заштите.

На пољу народне културе повећање изнаша 767 милиона, или 42,9% у односу на 1949 годину. То нам омогућава, наводећи само најосновнија повећања, слиједиће повећање од 76,000.000 за основне школе, седмољетке и гимназије, значи 136 нових школа и проширење већ постојећих, што ће омогућити школовање 46.000 нових ђака. За стручне и високе школе повећавају се расходи за 138,000.000 чиме добивамо 60 нових школа и проширење већ постојећих, а број ђака повећавамо за 25.780. Надаље, оснивамо 10 нових научних установа и института. Повећање средстава за културно-умјетничке установе износи 44,000.000, за народно просвјешћавање 66,000.000, за стипендије 62,000.000, за течајеве и курсеве 56,000.000 итд.

Поред повећања средстава за пензије, инвалиднине, заштиту мајке и дјецe итд., што је централно осигурано у савезном буџету, на пољу социјално-здравствене заштите повећана су средства за 237 милиона, у односу на 1949 годину. То нам осигурава повећање болничких кревета за 782 и даље побољшање прехране, оснивање 27 нових здравствених установа, отварање 16 социјалних домова за 1.800 штићеника, те износ од 40,000.000 за школске кухиње.

Административни дио буџета, као што је већ изнесено у току буџетске дебате, не повећава се, премда се у нашој Републици предвиђа за проширење котарских одбора, у вези нових функција на сектору задругарства, повећање за око 70,000.000 динара, а за боље сређивање администрације мјесних народних одбора око 150,000.000 динара. То укупно чини 220,000.000 динара за који износ смањујемо администрацију републичких ресора. Те уштеде углавном смо постигли провођењем систематизације радних мјеста у свим ресорима, те стриктним провођењем принципа штедње.

Вјерујем да ће оцјена резултата и будућих задатака а тиме и перспективе развитака наше земље, што је тако јасно оцртано у говорима чланова Савезне владе, бити потстрек за нови полет наших трудбеника града и села у извршењу задатака које овим буџетом преузимамо за 1950 годину у циљу даљег јачања одбранбене моћи и независности наше земље те за културни, здравствено-социјални и остали развитак наше социјалистичке домовине.

Изјављујем да ћу са одушевљењем гласати за предложени буџет. (Бурно одобравање).

Претседавајући: Ријеч има народни заступник друг Нинко Петровић. (Аплауз).

Нинко Петровић (НР Србија): Свестраним развијањем наше социјалистичке привреде отварају се, из године у годину, све већи и разноврснији финансиски извори. Из тога произилази да приходи привреде сваке године заузимају све значајнији удео у структури буџета, а да се удео директних пореза и такса непрекидно смањује. Сви наши послератни буџети доследно одражавају овакав социјалистички развој привреде у нашој земљи. Бројке о томе речито говоре.

У буџету за 1947 годину, од 85 милијарди прихода, привреда покрива 29 милијарди, што чини 34%. У 1948 години од 124 милијарде прихода остварено је из привреде преко 51%. У буџету за 1949 годину од 161 милијарде привреда је дала преко 107 милијарди, што чини 66%. У предложеном буџету за 1950 годину од 173 милијарде приходи из привреде покривају преко 129 милијарди, што чини 74,5%.

Злонамерни критичари, у којима ми не оскудевамо, нарочито из земаља Коминформа — са СССР на челу, свакако ће на ово рећи да су ово била само наша нереална предвиђања при састављању досадашњих буџета, а да њихова остварења друкчије изгледају. Заиста, ми се можемо са њима сложити да остварења нешто друкчије изгледају, али не онако како би они желели. Извршење наших буџета за протекле године показује да је буџет за 1947 годину извршен са 7,5 милијарди вишка прихода над расходима. Из завршног рачуна за 1948 годину, који нам је поднет на разматрање, видимо да је буџет за 1948 годину извршен са 16 милијарди вишка прихода над расходима. Што се тиче извршења буџета за 1949 годину, ми смо прекјуче од другог заступника Министра финансија чули да је он извршен са 14 милијарди вишка прихода над расходима.

Из наведених бројки видимо стално, из године у годину, повећање буџетских оквира тако да је предложени буџет за 1950 годину два пута већи од онога из 1947 године. Ова појава у условима капиталистичког друштва значила би све веће фискално оптерећење грађана, из чега произилази и све теже његово извршење, што води буџетским дефицитима и другим непријатним последицама. У нашим социјалистичким условима, буџетска повећања одражавају свој пораст производних снага а имају за последицу повећану социјалистичку репродукцију. Бројке које сам навео то непобитно потврђују. Упркос повећању буџета, проценат њиховог покривања приходима из привреде повећава се из године у годину, тако да у 1950 години он достиже $\frac{3}{4}$ укупних буџетских прихода. Ако је у 1947 години буџет од 85 милијарди покривен са приходима из привреде са 34%, буџет за 1950 годину од 173 милијарде покрива се са 74,5%.

Из анализе буџета за протекле године видимо да се директни порези од становништва не само не повећавају упоредо са повећањем буџета, него, напротив, да се удео пореза од становништва непрекидно смањује. Тако, ми видимо да је у 1948 години порез од становништва износио 18,5%, у 1949 години смањен на 15,2%, док је у Предлогу општедржавног буџета за 1950 годину пао на 11,5%.

У сагласности са снажним развојем наше социјалистичке привреде, повећавају се из године у годину буџетски кредити на подизању животног и културног стандарда трудбеника. Буџетски кредити, на пример, за просвету, од 6,818.268.000 динара у 1948 години, достижу у 1950 години суму од 13,764.000.000 динара, — што претставља повећање од два пута. За социјално-здравствену заштиту је у овом предлогу предвиђено 1,744.971.000 динара више него у прошлој години.

Треба, међутим, истаћи да, упркос повећања буџета за 1950 годину за 7% према прошлој години, ипак се буџетски кредити на државну управу смањују за преко 331,000.000 динара.

Стабилна уравнотежност прихода и расхода кроз све протекле године одражава пуну сагласност наших финансиских планова са развитком и успоном наше социјалистичке привреде. Буџетска повећања прихода код нас, као што је напред речено, изражавају повећане финансиске изворе на страни прихода, док на страни расхода повећања претстављају повећање инвестиција за социјалистичку репродукцију. У Предлогу општедржавног буџета за 1950 годину преко 50% намењено је инвестицијама.

Све ове цифре, а нарочито оне које говоре о сталном порасту прихода из привреде, говоре о све изразитијем социјалистичком карактеру наше привреде. Ове бројке потпуно демантују све измишљотине и лажи информбироовске пропаганде о наводном порасту кулачких и других капиталистичких елемената у нашој земљи.

У општим условима успона социјалистичке привреде у нашој земљи, изграђује се и главни град наше домовине, Београд и његова привреда.

Изградња Београда и подизање његове привреде врши се у условима врло брзога темпа пораста његових становника, што поставља непрекидно и све веће захтеве у станбеном, исхранбеном, комуналном, и, даље, у производном и сваком другом погледу. Темпо његове изградње треба не само да задовољи одређене потребе града, него и да достигне темпо пораста његових потреба. Због тога се побољшање животних услова у граду није могло одразити у сразмери стварно постигнутих резултата. Београд је, међу-

тим, и у овој години, и нарочито баш у 1949 години, учинио крупан корак у своје развоју и изградњи.

Савезна и републичка влада и посебно друг Тито посветили су посебну пажњу, пружили и свакодневно пружају помоћ изградњи Београда.

Одобрени инвестициони кредити Народном одбору града Београда изнели су у 1949 години 3,810.000.000 динара. Поред ових инвестиција, Савезна влада и Влада НР Србије инвестирале су ове године приближно исту суму за изградњу својих објеката у Београду. Тако је укупно ове године одобрено на инвестиције Београда око 8.000.000.000.— динара.

У овој години је почела изградња око 7.000 станова — ма да је било више предвиђено. Само на Новом Београду од тога се изграђује више десетина станбених блокова, затим студентски град за 4.000 студената. Низ крупних објеката ове године се изграђује у Београду као: Претседништво Владе, репрезентативни хотел, десетине палата у најужем центру око Теразија. Многи од крупних објеката су ове године довршени као: стадион ЦДЈА, велики резервоар у Крајинској улици, продужетак колектора, двоје јасле, једна гимназија, улице Кнез Михаилова, Војводе Степе, Динка Рањине итд.

Сопственом производњом бетонских монтажних елемената, новим методама рада и такмичењем трудбеника ми смо постигли значајне резултате. Ове године пуштenu фабрику монтажних елемената даље проширујемо, тако да ћемо тиме још више убрзати и појевтинити ову врсту грађевинских радова. Насеље монтажних зграда од 150 спратних кућа на Карабурми и насеља монтажних зграда у другим деловима града, не само што ће брзо решавати смештај неколико стотина породица, него на њима проверавамо досадашња искуства у погледу убрзавања производње и побољшања квалитета монтажних елемената у грађевинарству.

У Панчевачком Риту смо ове године произвели и дали пијацама Београда преко 1.800 вагона разног поврћа, што према 995 вагона у 1948 години претставља повећање од 180%. Високоградњом око 600 објеката у Панчевачком Риту, од којих се око половине налази у завршној фази, Панчевачки Рит ће тек моћи дати пун капацитет производње и са својих око 17.000 хектара обрадиве површине постати снабевачки центар Београда у пуном смислу. Већ у овој години се број свиња у Панчевачком Риту од непуних 6.000 комада у прошлој години повећао на преко 17.000 у овој години, број свиња се повећао за 470%, крава за 180% итд. Овогодишње инвестиције у Панчевачком Риту износе око 800 милиона динара.

У градском саобраћају број возила смо ове године повећали за 80 нових, а у току смо даљих набавки. Уличне калдрме смо ове године досада изградили преко 293.000 м² према 248.000 м² у прошлој години. Друштвеном исхраном смо ове године обухватили преко 91.000 абонената према 62.000 у прошлој години. Број продавница трговачке мреже смо повећали за 140, тако да она сада има 2.649 продавница. Отворили смо ове године 44 дечја ресторана и посебно предузеће за њихово снабдевање.

У локалној производњи по плану II постигли смо значајне успехе. Њен обим се од 1947 године непрекидно повећавао. Ако 1947 годину означимо са 100, она се у 1948 години попела на 127, а у 1949 години на 153,5%. По асортиману смо 1947 године израђивали 190 артикала, 1948 године 338 а у 1949 години 459. У току ове године почели смо израђивати кројачку вату из текстилних отпадака наших фабрика, израђујемо десетине нових врста разних четака за домаћинства, ове године смо почели производњу и оквира за наочаре, лавора, шоља за кафу, народног платна, десетине нових врста дечјих играчака итд. У локалној производњи по плану II остварили смо у овој години тржну добит од преко 1,440.000.000 динара.

Број предузећа повећали смо ове године од 229 на 293.

Занатство у Београду је и ове године знатно напредовало. Број државних занатских предузећа повећао се у овој години од 49 на 81 а приватних од 4.032 у прошлој години на 4.452.

У сразмери досада наведених успеха у области привреде подизани су у нашем граду и услови у просветној, културној, здравственој и свим другим областима градског живота.

У великој бици за изградњу свога главног града, ове године су се такмичили омладинци и фронтовци целе земље. Било је 375 омладинских радних бригада са преко 58.000 бригадиста из целе земље, које су се ове године такмичиле на изградњи Београда. Фронтовци Београда дали су ове године преко 6,441.000 добровољних радних часова на изградњи свога града.

Редовни буџет прихода и расхода Народног одбора града Београда за 1949 годину, без инвестиција, износи 788 милиона динара. Он се нормално остваривао у овој години. Буџет прихода је досада остварен са 103,1% а расходи су извршени са 80,7% од планираних.

Другови и другарице народни посланици, из свега изложеног се види да се темпо изградње Београда и подизања његове привреде из године у годину повећавао у условима општег темпа у социјалистичкој изградњи наше земље под руководством Пар-

тије и друга Тита. Досадашњи нам резултати откривају перспективе још већег и бржег успона у следећим годинама.

Успеси које је наша земља постигла у свим областима капиталне изградње свакако претстављају, с једне стране, основу социјализма коју изграђујемо, а, с друге стране, они изражавају јединствени радни полет и високу политичку свест наших радника.

Али, пуни значај извршења наших планских задатака, може се оценити само узимајући у обзир чињеницу да су наши планови прављени са претпоставком нормалног извршења уговорених и социјалистичких обавеза од стране СССР-а и земаља народне демократије, испоруком уговорених инвестиционих постројења и сировина. Међутим су ове земље не само одрекле извршење својих обавеза, него су употребиле све снаге на саботирање извршења нашега Петогодишњег плана.

Када ово уземо у обзир, тек тада можемо оценити пуни значај извршења наших планова за протекле три године Петогодишњег плана. Само у тој светлости можемо оценити и величину свести, залагања и јединства наших радних маса упркос свим и свакодневним напорима информбироовске пропаганде да унесе забуну у наше редове.

Све ово говори о правилној линији ЦК са другом Титом на челу, којом воде наше народе у изградњу социјализма.

Уверен да Предлог општедржавног буџета за 1950 годину, који нам је поднела Влада ФНРЈ, изражава наше привредне могућности и да обезбеђује даљи темпо социјалистичке изградње наше домовине, изјављујем да ћу гласати за њега. (Аплауз).

Претседавајући: Предлажем да сједницу прекинемо и да рад наставимо у 16 часова. (Прима се).

(Наставак седнице у 16,15 часова)

Претседавајући: Настављамо рад. Ријеч има народни посланик друг Моша Пијаде. (Буран и дуготрајан аплауз).

Моша Пијаде (Изборни срез Београд I, НР Србија): Другови народни посланици, ја желим одмах, без даљих објашњења, да изјавим да ћу гласати за предложен буџет, јер се у потпуности слажем са целокупном унутрашњом и спољном политиком Савезне владе.

Предмет на који ја желим да се осврнем у овој дебати спада у област спољне политике. То је питање балканске федерације. Истина, то питање није данас уопште актуелно, оно се не налази у радном програму ниједне балканске владе, а за већину тих

влада, које су дубоко зашле на пут претварања својих држава у совјетске губерније, то је питање управо страшило својом „проблематичношћу“. Треба се само сетити како је московска „Правда“ грубо ошинула покојног Георги Димитрова због једне његове изјаве о федерацији балканских и подунавских земаља. А опомена изречена Димитрову, после које се он морао два пута јавно понизити наметнутом самокритиком, важила је и за остале којима би пало на памет да се играју сличним федеративним идејама. Смисао овог стављања забране на идеју федерације, оглашавањем сваке федерације, конфедерације, па чак и царинског савеза за ствар „проблематичну и вештачку“, није тешко погодити. Ради се једноставно о томе да се спречи груписање малих социјалистичких држава, да се онемогући да се оне у заједници брину о својој независности и суверенитету тако да оне остану свака за себе изоловане једна од друге, без ослоњаца једне на другу и да свака за себе положи свој суверенитет и своју независност у руке совјетске владе, под њен протекторат. Међутим, ја стварно не мислим да говорим о питању балканске федерације, већ само о питању југословенско-бугарске, дакле, о питању федерације Јужних Словена. Ставио сам то под наслов балканске федерације због тога што би јужнословенска федерација, кад би се остварила, очигледно и нужно отворила пре или после и питање општебалканске федерације, а онда и због тога што данас они који говоре о питању федерације између Бугарске и Југославије чине то највише под насловом балканске федерације, повезују то питање с питањем балканске федерације, показујући тиме да бар наслућују да би једна федерација Јужних Словена на Балкану нужно, данас или сутра, довела до проширења федерације или конфедерације и на друге балканске народе. А један разлог за ово јесте и то што и сви велики трговци интересних сфера у овом делу света такође имају сваки своју идејицу о балканској федерацији скројеној према њиховим интересима. Зато се не дајмо преварити. Ако се данас из Москве устаје против балканске федерације, то не значи да и они тамо немају своју сопствену концепцију једне балканске федерације која би одговарала њиховим интересима, као што и у Енглеској има људи који су имали своју концепцију балканске федерације управо онда кад су јануара 1945 године спречили остварење југословенско-бугарске федерације.

Данас, истина, није ни ова ужа, југословенско-бугарска федерација актуелна. Па ипак, има нешто што чини потребним да се и овде данас позабавимо тим питањем. Наша јавност, истина, познаје довољно низ чињеница о том питању, али у последње време две

срамне судске лакрдије, једна у Будимпешти, друга у Софији, биле су искоришћене за тако безочно фалсификовање чињеница у вези с тим питањем, да је корисно осврнути се на то питање нешто исцрпније, на основу докумената, како би се запушила прљава уста свих клеветника и пред целим светом показало какве се непријатељске побуде према независности балканских народа крију иза овог покушаја да се компромитује и сама идеја југословенско-бугарске Федерације. А то је био један од основних задатака будимпештанског и специјално софиског процеса.

У недељном листу „Новоје времја”, број 40 од 28 септембра, стоје у једном чланку, посвећеном „раскринкавању балканског плана америчког империјализма“ и ови редови:

„Како је показао Рајк на судском процесу, целат Ранковић говорио му је о плановима за стварање балканске Федерације под руководством Југославије...

То је исти план који су у време рата постављали пољски авантуристи. Као што су тада пољски тако сада југословенски фашисти гурају се да постану руководиоци дунавске или балканске Федерације.”

У истом листу, у броју 44 од 20 октобра каже се:

„Документа о тајним преговорима које је у фебруару 1943 године водио у Швајцарској Алан Далс у својству специјалног опуномоћеника америчке владе с хитлеровским претставником, кнезом Хоенлое, показују директни праизвор титовског плана стварања антисовјетске балканске Федерације, који је раскринкан на будимпештанском процесу.”

Како је будимпештански процес требало да реши питање угушивања у Мађарској отпора према руској доминацији, то је детаљније расправљање питања балканске Федерације било остављено за софиску репризу будимпештанске премијере, која је уједно дала и генералну линију за све будуће сличне процесе, који су постали неопходни за сузбијање све већег отпора у свима социјалистичким земљама, не изостављајући ни Совјетски Савез, против политике која се данас спроводи под фирмом Информ-бириа.

Шта каже оптужница против Трајча Костова о тој ствари? Цитирам оптужницу:

„Окривљени Костов, са знањем и уз сагласност енглеске обавештајне службе, ушао је у тајне преступне односе са југословенским руководиоцима: крајем 1944 године с Кардељем, у почетку 1945 године с Ђиласом и у 1946/47 с Ранковићем и Титом са којим се споразумео за заједнички рад с циљем да Бугарска буде лишена свог националног суверенитета, територијалног

интегритета и независности њеним присаједињавањем Југославији и пре свега о одвајању Пиринског краја у корист југословенске Македоније.

Осим тога, окривљени Костов тајно се споразумео с владајућом фашистичком Титовом кликом за промену курса спољне политике Бугарске, за њено одвајање од СССР-а и држава народне демократије и за њено претварање у колонију америчког и енглеског империјализма...”

Оптужница после детаљније разрађује ову клевету цитирајући полициска признања Костова и других оптужених. Ја ћу овде навести само најважније.

Оптужница каже:

„Крајем новембра 1944 године, на путу од Београда до Скопља, у Софији се зауставио Едвард Кардељ. Последњи се јавља код Костова и води с њим двочасовни разговор у згради Централног комитета Бугарске комунистичке партије. Пошто је предао Костову поздрав од Тита, Кардељ је изјавио да располаже подацима за Костова као човека с којим се могу успоставити отворени поверљиви односи, полазећи од заједничких националних интереса обеју земаља.“

Оптужница затим наводи следеће из полициског исказа Костова:

„Кардељ ми је саопштио поверљиво да су за време рата Енглези и Американци снабдевали југословенске партизане оружјем и муницијом под условом да после свршетка рата Тито држи Југославију по страни од СССР-а, да не дозволи СССР-у да успостави свој утицај не само у Југославији, него и на Балкану“.

Дозволите ми овде да узгред приметим да ово клеветање нашег примања помоћи у оружју од западних савезника, мале али ипак некакве помоћи, треба да прикрије чињеницу да су наше молбе совјетској врховној команди у 1942 и 1943 да нас ма и минимално помогне оружјем, муницијом, лековима, одећом и обућом за нашу војску, остале неуслшене и да су нам уместо помоћи давани само савети да се снабдевамо од непријатеља, што смо ми радили свакако и без њиховог савета. Сад ми треба да будемо упрљани што смо примили нешто наоружања од Енглеза и од Американаца. А колико су тога примили Руси?

Костовљево полициско саслушање наставља:

„Американци и Енглези — по речима Кардеља — решили су чврсто да ни у ком случају не дозволе отцепљење од блока западних сила и оних земаља које могу бити ослобођене од стране Совјетске армије. На тој основи између Тита, с једне стране, и

Енглеза и Американаца, с друге стране, још за време рата, био је постигнут одређен споразум. У испуњавању тог споразума — продужио је Кардељ — и уверивши се да тај споразум одговара националним интересима Југославије онако како то југословенска влада разуме, она сматра да сада, кад је рат при крају, не треба до краја привезати Југославију за СССР (шта ли писци оптужнице разумеју под тим „привезивањем до краја“? — М. П.), већ она треба да води самосталну политику, да подржава и одржава везе са западним државама“. Затим оптужница каже:

„Костов у саслушању, говорећи о Титовом плану, који му је саопштио Кардељ, каже:

„Кардељ је изјавио да је југословенска влада имала намеру да замоли СССР да совјетска војска напусти Југославију чим се сврше војне операције на југословенској територији. Али то није било довољно, казао ми је Кардељ, и совјетска војска треба да изађе и из Бугарске због тога што су Американци и Енглези и сувише заинтересовани да се не допусти успостављање совјетског утицаја јужно од Дунава“.

Овде писци оптужнице заборављају да су објављена документа о подели интересних сфера на Балкану између Совјетског Савеза и Велике Британије, по коме је Британија имала у Грчкој 100 процената интереса, у Бугарској 20 до 30, а у Југославији 50%. А све је то „јужно од Дунава“.

Полициски исказ Костова наставља:

„Кардељ је навео да Тито и читаво југословенско руководство сматрају као најбоље средство за постизање тога циља неодложно присаједињење Бугарске Југославији, искоришћавајући за своје интересе идеју федерације Јужних Словена, која је широко популарна у народима Југославије и Бугарске...“

„Кардељ је подвукао — наставља оптужница да цитира тобожњи исказ Костова — да је сада најповољнији моменат за остварење идеје федерације пошто је свет још био заузет ратом и присаједињење Бугарске Југославији под видом федерације прошло би релативно глатко. Само је потребно да се ради брзо и одлучно, нагласио је Кардељ, да би се свет ставио пред свршен чин, с којим ће се ипак на крају, хтео не хтео, помирити.“

Оптужница не каже који је то „свет“ требало ставити пред свршен чин. Да ли је то совјетска влада која је, како ћемо видети, од почетка до краја учествовала у свима преговорима за стварање југословенско-бугарске федерације? Или је то англо-амерички свет, онај исти по чијем је налогу, како вели иста

оптужница, друг Кардељ дошао да са Костовом прави федерацију, односно да „присаједини Бугарску Југославији“?

„Али — каже даље оптужница — Костов је изразио извесну сумњу, пошто је рекао да се савезници могу изјаснити против плана Тита и вероватно да имају намеру да направе то ако би се о том судило по њиховој штампи. Кардељ је утешио Костова, пошто му је рекао да југословенски план има иза себе стварну основу...“

И опет оптужница даје реч полицајском саслушавању Костова

„Енглези и Американци — рекао је он (то јест Кардељ) — изричито су обећали Титу да неће спречавати присаједињење Бугарске Југославији. Према речима Кардеља они су упозорили Тита да ће направити формалан протест, дићи по свом обичају галаму у својој штампи, да би опет, по свом обичају, оптужили СССР за федерацију и да ће то искористити да би отказали неке своје обавезе према СССР-у. На крају, Кардељ је рекао, Енглези и Американци помириће се с федерацијом као са свршеним чином“.

Ово место оптужнице интересантно је зато што звучи као извињење совјетске владе што је у фебруару 1945 године, кад је требало да буде потписан уговор о федерацији, тражила од нас и од Бугара да уговор не потписујемо, јер су Енглези уложили протест код совјетске владе против федерације. Идући даље у том стилу, полицајско саслушање Костова каже:

„Кардељ је подвукао да присаједињење Бугарске Југославији треба убрзати и из других разлога, док се Георги Димитров још не врати у Бугарску, јер његовим враћањем изазвале би се нове тешкоће. Георги Димитров, разуме се, биће одлучно против горе наведене спољно-политичке оријентације заједничке државе... Боље је, рекао је Кардељ, ако Димитров остане у Москви“.

По овом саслушању, на питање Костова како југословенски руководиоци постављају остварење федерације,

„Кардељ је одговорио да, по мишљењу Тита и осталих југословенских руководиоца, Бугарска треба да се присаједини Југославији као њена седма република...“

Разуме се, по оптужници: „Костов је уверио Кардеља да се слаже с предлогом Тита и да ће поступити по његовом савету“.

Затим оптужница наставља:

„Костов о споразуму с Кардељом саопштава руководству бугарске Партије, којој он 1944 стоји на челу, да је био Кардељ и да је поставио питање за стварање федерације између Бугарске и Југославије, пошто је обећао да ће у најскорије време послати

и писмени предлог од стране југословенске владе по том питању... После неколико дана из Београда је примљен југословенски предлог и Костов га је поставио на решавање у Политбироу Централног комитета." (Ни оптужница, ни само суђење нису објаснили зашто суд није затражио тај писмени предлог из архиве Централног комитета БКП).

У вези с тим Костов даје следећу изјаву:

„У личним разговорима, који су претходили разматрању тога питања, ја сам подвукао да Тито и Југословени настоје да радимо брзо, не одлажући дуго доношење одлуке, јер ће Енглези и Американци предузети нешто и осујетити целу ствар...“

„Руководство Партије било је наклоњено да прими југословенски предлог, али ипак оно је настојало да овај предлог буде предат и Димитрову, као члану Политбироа ЦК БКП, и да се о томе затражи његово мишљење. То је и спречило остварење плана који је замислио Тито“.

„Првобитни план Тита, према изјави Костова — наставља оптужница — претрпео је пораз у вези с тим, пошто је из Москве добијено категоричко упозорење од друга Димитрова да се не брза са присаједињењем Бугарске Југославији“.

Потврђујући ову околност приликом саслушања, Костов је рекао:

„Остварење федерације, упозорио је Димитров Политбиро ЦК, без претходних спољнополитичких припрема, може да има нежељене последице, нарочито за Бугарску, ако се има у виду њен положај као побеђене земље. Тако је план Тита за брзо присаједињење Бугарске Југославији још пре краја Другог светског рата, 1944 године, претрпео пораз не нашом кривицом“.

Кривица, дакле, припада Георги Димитрову.

Ја сам овде довољно и много цитирао, али толико је било нужно да бисмо боље раскринкали фалсификаторе. Поменућу још само то да оптужница цитира и из саслушања оптуженог Стефанова место где се говори о неком пројекту уговора за „присаједињење Бугарске Југославији“ који је био „састављен још почетком јануара 1945 године“, а који „није био потписан, иако је с Костовом било уговорено стварање федерације, из разлога који нису зависили од њега (то јест Костова)“.

Да би нам било још јасније зашто нас оптужују данашњи бугарски руководиоци и они који се њима служе, навешћу још само следеће место из уводног чланка „Работническог дела“ од 13 децембра, то јест дана када је изречена пресуда Костову:

„Сасвим је друкчији споразум који су постигли Трајчо Костов и Кардељ у новембру 1944 године. У суштини он нема ничег заједничког са федерацијом Јужних Словена. Реч је у суштини о простом присаједињењу Бугарске Југославији, као „седме републике“ ...

„Зна се да такозване „савезне републике“ у Југославији постоје само формално, док су уствари потпуно потчињене Београду. Требало је да Бугарска исто тако изгуби своју државну самосталност и повери своју судбину у руке клике политичких авантуриста и империјалистичких агената на челу с Титом”.

Другови народни посланици, дозволите ми да баш због оволиког цитирања направим кратки резиме овог приказа југословенско-бугарских разговора о федерацији крајем рата, како га је дала софиска оптужница.

Према томе приказу ствари су текле овако:

Први предлог за стварање федерације — или како то оптужница и данашње руководство БКП формулишу: „за присаједињење Бугарске Југославији“ — донео је у Софију крајем новембра 1944 године друг Кардељ, и то усмено. Он је тај усмени предлог изложио Костову у једном једином двочасовном разговору у згради Централног комитета БКП, а Костов је тада био на челу Партије.

Кардељ је у поменутом разговору обећао Костову да ће у најскорије време послати и писмен предлог југословенске владе.

Костов затим саопштава Политбироу ЦК БКП, после одласка друга Кардеља, да је био Кардељ и да је поставио питање стварања федерације и да је обећао писмен предлог југословенске владе.

Неколико дана после тога, из Београда је примљен писмени предлог и Костов га поставља пред бугарски Политбиро на решавање. Руководство Партије било је наклоњено да прихвати југословенски предлог, али је настојало да прво добије мишљење Георги Димитрова који тада није био у Бугарској.

Димитров је тада упозорио Политбиро да не брза с присаједињењем Бугарске Југославији.

Тако је „Титов план за брзо присаједињење Бугарске Југославији“ пропао због отпора пок. Димитрова. Пошто оптужница презире да се занима тачним датумима, не остаје него да се закључи, на основу тога што је разговор Кардеља с Костовом био крајем новембра, да се цела ствар окончала негде у току децембра 1944.

Али оптужница помиње и један пројект уговора који је био састављен „још почетком јануара 1945 године“, а који није био

потписан из разлога који нису зависили од Костова. Ако бисмо отпор Димитрова протегнули на овај пројект уговора, онда је због њега ствар пропала „још у почетку јануара 1945“.

Најзад, друг Кардељ и Костов, по жељи Енглеза и Американаца споразумели су се да Бугарску лише њеног националног суверенитета, територијалног интегритета и независности присаједињењем Југославији као седме федералне јединице, а у циљу одвајања Бугарске од СССР и њеног претварања у колонију америчког и енглеског империјализма.

Ето, то је сува материјална садржина читаве историје разговора и преговора о федерацији, крајем 1944 године, како је она дата у софиској оптужници, наравно без информбиоровско-енкаведеовског идејно-политичког клеветничког гарнирунга.

А како изгледају чињенице кад се отму из руку фалсификатора?

Датум посете друга Кардеља Софији оптужница и полициско саслушање Костова стављају у крај новембра. Према извештају Булге, сведок Григоров изјавио је на суђењу да је та посета била новембра. Према извештају ТАСС-а, Григоров је рекао да је била крајем 1944 године. А према накнадном обавештењу Радио-Софије, Григоров је рекао „у зими 1944 године“. Овде они очигледно нешто петљају, кад не можемо да сазнамо тачно ни какав је исказ дат на јавном суђењу. Имамо, дакле, само новембар и зиму.

Имају зашто и петљати. Зима је свакако била, чак и снег и мраз, како ћемо видети. Али новембар није. Јер је друг Кардељ, путујући преко Софије за Скопље на заседање АСНОМ-а, био у Софији 22, 23 и 24 децембра, а из Софије за Скопље кренуо тек 25 децембра.

Где се то друг Кардељ тако добро сакрио у Софији од 22 до 25 децембра кад је тужилац за све то време пронашао само један двосатни разговор друга Кардеља с Костовом одмах увече кад је стигао? Зар нико други осим Костова није видео друга Кардеља и његову пратњу? Зар је само чиновник апарата Григоров приметио друга Кардеља, а нико од чланова Политбироа? Ко је чиновнику Григорову казао да је то баш Кардељ? Зар ни Кимон Георгијев није причао неком из Политбироа да се видео с Кардељем?

Оптужница каже да је предлог за федерацију друг Кардељ донео у Софију усмено и усмено га изложио само Костову у једном двочасовном разговору. Како ту стоје чињенице?

Дописивање између нашег и бугарског Централног комитета о питању федерације и размена разних пројеката отпочела је у стварности већ почетком новембра. Та размена пројеката вршена

је и између нашег Националног комитета, који је тада био наша привремена влада, и бугарске владе. Пре него што је друг Кардељ кренуо за Софију, бугарски ЦК и влада добили су од нас два пројекта уговора, а ми од њих један, а сасвим у почетку новембра имали смо писмо бугарског ЦК, број 61 од 2 новембра, о питању Пиринске Македоније (тада то још није био Пирински крај). То је писмо донео мајор Павел Царвуланов, који је са овлашћењем ЦК бугарске Партије број 59 од 2 новембра, био дошао да уреди питање успостављања радиовезе између оба ЦК.

Први пројект бугарског ЦК и бугарске владе, који нам је дошао као одговор на наш предлог, дослат нам је по потпуковнику Ивану Прванову Пејчеву, званом Павел, 13 новембра. Под истим датумом њему је издато уверење као поверљивом куриру ЦК под бројем 124 од 13 новембра. Потпуковник Прванов поново је долазио у Београд у децембру, а друга пуномоћ издата му је 9 децембра под бројем 231.

Поред свих ових пројеката друг Кардељ носио је у Софију један нов пројект. Тамо је затекао нов бугарски пројект који је био израђен у бугарском ЦК на основу депеше Георги Димитрова, која је била примљена дан раније него што је друг Кардељ стигао у Софију.

Као што се види, цели низ пројеката уговора био је израђен с једне и с друге стране пре но што је друг Кардељ имао разговор у Софији. Затим се види да је Димитров био у току преговора такође пре доласка Кардеља у Софију, а уствари од самог почетка. У току ствари био је и претседник бугарске владе Кимон Георгијев, и министар спољних послова Петко Стајнов и посланик у Београду Петар Тодоров. У току ствари била је од почетка и совјетска влада. Тако је, на пример, већ 22 новембра, у разговору који је имао са другом Кардељом, другом Станојем Симићем и Иваном Шубашићем, Ј. В. Стаљин рекао: „Треба убрзати процес федеративног уједињавања са Бугарском, јер, ако то народ хоће, нико то не може спречити“.

Сви се ти пројекти, израђени обострано пре пута друга Кардеља у Софију налазе у нашим рукама, а свакако их је тужилац могао наћи и у архиви бугарског ЦК и бугарске владе да их је хтео потражити. Али куд би онда отишао тајни заверенички преступни двочасовни разговор Кардељ — Костов? Видели смо да се тужилац и суд нису интересовали чак ни за онај пројект који је био спремљен за потпис, иако би такав преступнички уговор био непобитан материјални доказ за злочиначко стварање антисовјетске јужнословенске федерације.

Кардељ је, дакле, разговарао с Костовом као тадашњим руководиоцем БКП, тј. њеним секретаром. Али, не само 22 децембра, него и 23 децембра. Тада су они за базу разговора узели пројект бугарског ЦК, који је био познат и Кимону Георгијеву, а не само осталим члановима Политбироа. Као што сам рекао, тај пројект био је израђен после пријема депеше од Димитрова, која је у Софији примљена дан пре доласка друга Кардеља, дакле 21 децембра. Та депеша вероватно није уништена, нека је потраже.

Очигледно, ствар није пропала чим је за њу сазнао Димитров, када видимо да је овај пројект рађен на основу његове депеше.

Друг Кардељ није био задовољан с тим пројектом, који је ствар сводио на неки одбранбени пакт, иако се у првобитном члану 5 пројекта предвиђало да ће обе уговорне стране — цитирам — „предузети све мере за што скорије, још пре завршетка рата (јешћо до окончанија војни), уједињење Бугарске и држава које се налазе у саставу федеративне Југославије, у јединствену федеративну државу”. Дакле, и Димитров је желео да то буде „још пре завршетка рата” По споразуму друга Кардеља са Костовом и Червенковом, те су речи „још пре завршетка рата” прецртане.

Ако је тај пројект рађен на основу депеше пок. Димитрова, а то је тако било, онда је све лаж што оптужница ставља у терет Димитрову. И баш тај пројект, рађен на основу депеше Димитрова, јесте једини бугарски пројект који говори о уједињењу Бугарске са државама које се налазе у саставу федеративне Југославије ма да се на крају говори о паритетној комисији која би то уједињење припремила. У каснијим бугарским пројектима увек је јасно истицано уједињење Бугарске и Југославије као двеју јединица. Видећемо да је и Димитров стао на то гледиште, али не из принципјелних разлога, већ само због тадашње унутрашње ситуације у Бугарској.

Али, друг Кардељ је успео само то да се прва два члана споје у један и да се текст тог члана унеколико поправи. Сачуван је примерак тога пројекта на руском језику са рукописним исправкама првог члана које је унео друг Кардељ на састанку од 23 децембра, и са неколико словних исправака начињених руком Костова. Али на дну тога пројекта има и ова забелешка налив-пером друга Кардеља која гласи:

„Пројект споразума после разговора са друг. Костовом и Владимировим 23-ХИ-44 у Софији”.

Тако ми сада видимо да је ту у разговору од 23 децембра био и неки Владимиров, који је учествовао заједно с Костовом у име бугарског Политбироа, којег је тужилац заборавио да

помене у оптужници а није га позвао ни пред суд, макар као сведока. Па ко је тај Владимир?

Владимиров није нико други неко наследник Трајча Костова на положају секретара БКП, човек који је и 1944 године био члан Политбироа, Влако Червенков, дакле, један од оних који су Трајча Костова послали на вешала због тог „преступничког“ разговора с другом Кардељом, у коме је и он, Червенков, учествовао и заступао тачно исто гледиште бугарског Политбироа као и Костов! Такве моралне наказности рађа Информбиро!

Због чега је софијски суд сакрио и постојање бугарског пројекта уговора и факат да је заједно с Костовом био и Червенков у разговору од 23 децембра када су се њих тројица споразумели на основу бугарског пројекта? Ствар је јасна! Од читаве завере против бугарске независности и против Совјетског Савеза путем стварања федерације не би остало савршено ништа. Процес против Костова, уколико се ради о његовим односима са југословенским руководиоцима и о питању федерације, могао би и да се не држи.

Али, свршивши овај посао у бугарском ЦК, друг Кардељ је трећи дан, пре продужења пута за Скопље, дакле 24 децембра, разговарао о истој ствари, као и о другим стварима, и са председником владе, Кимоном Георгијевом, као што је за време свог боравка у Софији разговарао и са другим члановима Политбироа и ЦК, на пр. с Терпешевом и другима. Зашто се ти људи нису пријавили као сведоци? За све време боравка у Софији друг Кардељ се хранио у великом друштву свих бугарских руководиоца, тј. у трпезарији Централног комитета. Зар га ни тамо није нико видео осим Костова?

Сачувано је и писмо које је под датумом од 23 децембра послао из Софије друг Кардељ другу Титу. Извештава га о разговору и каже да му је Костов показао депешу друга Димитрова коју су „добили дан раније него што сам ја дошао овамо. На основу те депеше они су направили нов предлог место нашег који се је углавном свео на „одбранбени савез“, односно на некакав „пакт“ о узајамној помоћи”.

„Ја сам им рекао своје мишљење — каже друг Кардељ даље у писму — да, наимае, такав пакт нема никакве вредности... Ако хоћемо учинити неку озбиљну ствар, онда треба дати више него један такав пакт, треба дати један такав савез, који ће наше масе прихватити као први корак ка уједињењу.

После дискусије сложили смо се на неким формулацијама (чл. 1), које јаче потцртавају ту страну и из којих је видно да се не ради само о „пакту о узајамној помоћи”. Но та формула-

ција би могла бити само минимум и далеко је слабија од онога што смо ми предложили. Сложили смо се да ће то да однесу теби и да се о коначној форми договоре још са тобом.” Даље у писму друг Кардељ образлаже свој став.

„Ја мислим — каже он — да ми са Бугарима можемо потписати само такав договор који директно иде ка уједињењу.”

Пошто је бугарски пројект у последњој (деветој) тачки предвиђао „у циљу практичног спровођења услова уговора о савезу и припремања пуног уједињења Југославије и Бугарске у јединствену федеративну државу”, образовање „комисије југословенско-бугарског јединства” на начелу паритета, друг Кардељ пише у поменутом писму:

„Ја сам пре свега против паритетне комисије. Ако Бугари заиста желе да се уједине са нама, онда могу пристати да та комисија не буде паритетна (у смислу Бугарска — Југославија), а мешовита, то јест, да у њој буду и претставници Бугарске и наших федералних јединица као претставници Југославије. На тај би начин већ сада манифестирали јединство Јужних Словена. Истина, ово можда није принципијелно питање, али би олакшали рад касније.”

О македонском питању пише друг Кардељ:

„Не знам да ли је за нас принципијелно могуће пристати на такву формулацију, каква је у њиховом предлогу о Македонији, наиме, да ће се бугарска Македонија ујединити са југословенском само у случају ако ће доћи до уједињења са Бугарском. Држим да такво право имају Македонци без обзира на то да ли ће доћи до федерације са Бугарском или не...”

Услед ових и других момената друг Кардељ се извињава другу Титу што није сам уредио с Бугарима текст у коначној форми. „Разногласје, пише друг Кардељ, је ипак било на таквој принципијелној линији да ми се чинило боље да то ви решите у Београду.”

Затим друг Кардељ наставља:

„Можда би било добро упозорити Стаљина на то одгађање. Он је у разговору са мном врло јасно рекао да се треба ујединити, а не стварати некакав пакт о узајамној помоћи. Сада је време, сумњам да ће икада касније бити такво.

Сутра идем у посету Кимону Георгијеву. Саопштићу ти о разговору. Њега је ЦК обавестио о нашим преговорима, тако да ћу са њим вероватно разговорати и о том. Прекосутра ујутро (дакле, 25 децембра — М. П.) продужујем за Скопље. Прилично је хладно возикати се сада по смрзнутим цестама и снегу. Надам се да ће ми снег дати да се вратим натраг”.

У постскриптому друг Кардељ пише:

„Прилажем текст њиховог предлога. Први текст је откуцан машином, а исправке мастилом унесене су после моје критике њиховог предлога. Прве две тачке ујединили смо у једну. Сложили смо се — пошто се ми ту нисмо могли сагласити — да 5 и 8 тачку коначно решите ви у Београду.

Сав тај текст су послали у Москву Димитрову. Рекао сам им да му саопште и моје разлоге у вези са критиком њиховог предлога”.

Овде морам додати да је наше руководство било у директној вези не само с бугарским Политбироом у Софији, него и са Димитровом. Та је радио-веза постојала од 1941 године за све време рата и била је свакодневна. Добивши Кардељево писмо и пројект бугарског Политбироа, друг Тито је депешом од 25 децембра јавио Димитрову:

„Добио сам ваш текст предлога о споразуму између Југославије и Бугарске. Али ми смо већ раније предали наш пројект ЦК-у бугарске Партије и другови ће вам га доставити.”

Зашто би се онда наше руководство бојало повратка Димитрова у Бугарску? Уосталом, повратак Димитрова у земљу после 9 септембра није зависио од нас, као ни од бугарског ЦК.

Шта остаје после свега овог од тезе оптужнице о преступничкој завери против бугарске независности и против Совјетског Савеза за рачун Енглеза и Американаца? Али не журимо још са одговором, ма да је већ и сад сам по себи јасан.

Нисам досад поменуо, другови, да је по првобитном договору уговор о федерацији имао бити потписан у Београду 31 децембра 1944 године, а објављен на Нову годину 1945.

Онда је, због одуговлачења у Софији, рок помакнут на почетак па на средину јануара. Но оба рока су прошла а да делегација из Софије није дошла.

Ево и ту неких докумената. Наш тадашњи посланик у Софији друг Владо Поповић, јавља депешом од 15 јануара 1945:

„Георгијев ме добро примио. Делегација за потпис споразума кренуће из Софије у четвртак (то је значило 18 јануара — М. П.) специјалним возом. У петак стижемо у Београд. Георгијев ми је обећао да ће он бити на челу делегације. Желим да се том акту даде што већи ауторитет. Састав и број делегата јавићу накнадно.”

У другој депеши од истог датума (15 јануар) Поповић јавља:

„Поред пројекта који је израђен са Бевцом (тј. са другом Кардељом — М. П.) влада је израдила нов пројект близак ономе

који сте упутили по Тодорову. Тај вам пројект данас шаљем специјалним куриром да би га проучили. По мишљењу Георгијева и осталих, од заједничке измене мисли и општег положаја овисиће који ће се пројект усвојити. Делегација ће добити овлашћење за потпис једног или другог”.

На дан 16 јануара друг Поповић јавља:

„Само најужи круг министара зна за одлазак делегације. Путовање ће бити инкогнито. Желе да тако буде и у Београду, до обнародовања споразума. То због тога да не би сазнали Енглези и Американци јер би по њиховом мишљењу могли правити озбиљне сметње”.

Тог истог дана, тј. 16 јануара, друг Поповић опет јавља:

„Бугари моле да се одгоди долазак делегације до идуће недеље, јер је у делегацији био предвиђен и министар Никола Петков као земљорадник. Земљорадници имају у петак свој конгрес. Води се борба за истискивање Георгија М. Димитрова (Гемета — М. П.) са руководећег положаја у странци, с тим да на његово место дође Петков. Зато Петков мора узети учешћа на конгресу. Без претставника земљорадника Георгијев не би хтео ићи. Молим хитан одговор”.

Поред тога што ове депеше показују даљи развој преговора у јануару, указујем и на то да су средином јануара бугарски делегати имали доћи у Београд, са два предлога, од којих је један био онај исти пројект о коме су се Костов и Червенков споразумели с другом Кардељем 23 децембра. Указујем и на то да друг Кардељ не само да није ништа хтео крити од Георги Димитрова него је напротив тражио да се Димитрову доставе његове критичке примедбе на бугарски пројект.

Што се тиче два нова пројекта који се ту спомињу, један наш, послат преко посланика Тодорова, и један бугарски који је друг Поповић послао из Софије 15 јануара, то су два пројекта који су једини међу свима дотадашњим и каснијим пројектима заиста пројекти о федерацији, а не само о савезу.

Међутим, до састанка делегације у Београду уопште није дошло, јер је стигла депеша од Молотова да ми и Бугари одмах пошаљемо по једног делегата у Москву у вези са претстојећим преговорима, а да бугарска делегација још не долази у Београд.

На дан 22 јануара јавља друг Поповић из Софије: „Јутрос рано отпутовали су за Москву председник Георгијев и министар унутрашњих послова Југов”.

У исто време, или дан раније, кренуо сам и ја у Москву као шеф наше делегације. У Москви, одмах по нашем доласку тамо, било нам је постало јасно да се моменат не сматра погодним за

стварање федерације. Зато су обе делегације већ на првом састанку решиле да се направи уговор о политичкој, војној и економској сарадњи и братском савезу, и то тако да се у уговору уопште не говори о федерацији. На том првом састанку добио сам ја задатак да на основу дискусије израдим пројект уговора. Од тога пројекта постоји у архиви мој рукопис и руски превод. После тога направио је један пројект господин Вишински. На састанку на коме ме је он упознао са својим пројектом учинили смо заједно неке стилске измене. Имамо на руском језику и тај примерак. Затим су се делегације опет састале и израђен је најзад коначни текст који су обе делегације прихватиле и с којим је била сагласна и совјетска влада. То је било 27 јануара.

Овај коначни текст уговора имамо у рукама у моме рукопису и у препису писаћом машином, затим примерак на српско-хрватском, и један примерак на руском, који је нарочито интересантан по томе што при дну стоји потпис господина Зорина, или боље рећи његов параф „В. (видео) Зорин 27-1“. Антисовјетски уговор био је дакле „виђен“, тј. одобрен од саме совјетске владе. А сада, на основу „доказа“ пештанског и софиског процеса, совјетска штампа и радио грме о том пројекту као антисовјетском!

Међутим, дан раније, дакле 26 јануара, имала је бугарска делегација депешу из Софије да су Енглези тога дана учинили корак код бугарске владе против федерације и против уступања Пиринске Македоније југословенској Македонији. Но и поред тога договорили смо се да се брзо вратимо у земљу и да што пре у Београду потпишемо споразум. Пошто се у пројекту уговора федерација није ни спомињала, то смо саставили текст једног писма који би разменили међу собом друг Тито и Кимон Георгијев, као претседници влада, а у коме се у једном пасусу каже:

„Оба министра претседника сматрају да све мере спровођења закљученог уговора треба да буду руковођене главним циљем садашњег нашег зближења — остварењем у што краћем времену федерације јужно-словенских народа“.

Али, иако смо решили да у уговору не помињемо федерацију, ми смо о њој ипак дискутовали, јер су се о томе наше и бугарско гледиште разилазила од самог почетка. Бугари су хтели такву федерацију у којој би Бугарска била једна а цела Југославија такође једна јединица. Све би ту било на паритетној бази. У влади пола-пола, у Већу народа пола-пола, тј. пола Бугара и пола остале југословенске сиротиње.

Ми смо, међутим, сматрали да Бугарска може бити само једна од седам федералних јединица. О томе смо дискутовали и са Стаљином. Први пут кад су му обе делегације направиле заједничку

посету говорио је Стаљин у духу бугарског гледишта, дакле за дуалистичку федерацију, објашњавајући то тиме што је Бугарска дуго времена била независна држава. Покојни Димитров додао је да је унутрашња ситуација данас у Бугарској таква да народ не би прихватио решење по коме би Бугарска била једна од седам јединица. Ма да ми је тада било неугодно да опонирам Стаљину у мом првом сусрету с њим, ја сам навео да су Србија и Црна Гора много дуже биле независне државе него Бугарска, да није схватљиво зашто Хрвати, који су имали своју државу пре хиљаду година, не би били равноправни с Бугарима, а исто тако и сви остали. Најзад, рекао сам и то да у Југославији нико не би одобрио ни разумео федерацију у којој би наших шест јединица имало исти положај као сама бугарска јединица.

Кад смо дан или два касније били на вечери код Стаљина он је сам повео поново разговор о тој ствари и тада је одлучно заступао гледиште да Бугарска може бити само једна од седам федералних јединица. Бугари су ћутали, а и ја нисам имао разлога да говорим.

Да бих показао ту разлику наших гледишта о федерацији навешћу овде одговарајућа места из оног бугарског и нашег пројекта који су били пројекти уговора о федерацији, а који су били израђени у првој половини јануара. По бугарском пројекту, од кога имамо примерак на руском, на истој хартији на којој имамо доста докумената бугарског ЦК, и на коме су словне грешке исправљене и неколико уметака исписаних руком Трајча Костова, члан 1 уговора имао је да гласи:

„Влада Бугарске и Влада Југославије изјављују да приступају уједињењу Јужних Словена путем стварања заједничке, на федеративни начин уређене државе, која ће се звати „Федерација Јужних Словена“ (ФЈУС), са заједничким народним претставништвом, са заједничким министарствима иностраних послова и војске и свима другим заједничким установама и министарствима, који ће коначно бити утврђени у заједничком уставу ФЈУС-а, који треба да буде израђен као последица значајног остварења овог уговора”.

Члан 2 почиње овако:

„Почетак остварења такве федерације извршиће се путем стављања у дејство специјалног органа о федерације, а наиме Привременог савета јужнословенског јединства (ПСЈСЈ), са седиштем у граду Београду. Овај савет образоваће се на паритетном начелу од претставника обеју влада...” итд.

У нашем пројекту то је изгледало овако:

„1. Демократска Федеративна Југославија и Бугарска уједињују се у једну федеративну државу, која ће се састојати од 7 федералних јединица: Бугарске, Србије, Хрватске, Словеније, Македоније, Црне Горе и Босне и Херцеговине — која ће имати заједничко народно претставништво и која ће сачињавати јединствену царинску територију.

2. У заједничке послове федеративне државе спадају војни послови, спољна политика и царине, а поред тога и сви други послови који буду у уставу федеративне државе означени као заједнички и због тога буду ушли у делокруг федеративних органа.

3. Образује се заједничка бугарско-југословенска комисија са седиштем у Београду, с називом „Комисија јужнословенског јединства”, са задатком да изради пројект устава заједничке федеративне државе. У ту комисију улазе претставници Бугарске и 6 федералних јединица Демократске Федеративне Југославије, које ће именовати одговарајуће владе”.

Али вратимо се нашим преговорима. У Москви усвојени текст уговора и претседничка писма имали су бити потписани почетком фебруара у Београду.

На дан 4 фебруара јавља друг Поповић из Софије:

„Влада жели да дође до потписивања споразума одмах по доласку Шубашића, тј. да до званичног потписа дође пре или за време заседања претставника савезничких земаља. Петљају богзна по чијим сугестијама”.

Исто дана, 4 фебруара, друг Поповић јавља:

„26 пр. м. Енглези су званично саопштили Влади:

1) Не би одобрили федерацију или конфедерацију само између Бугарске и Југославије.

2) Одобрили би балканску федерацију или конфедерацију у коју би биле укључене и Албанија, Грчка и Турска.

3) Имају извештај да Македонци и Бугари раде на уједињењу са Македонцима у Грчкој, чему се најодлучније противе. Противе се и уједињењу Македоније у оквиру Југославије.

Зар није јасно колико је софиски процес неправедан према Енглезима? Ако је истина да смо ми с нашим предлогом федерације од седам јединица хтели да уништимо самосталност и суверенитет Бугарске и да Бугарску просто присајединимо, дакле анектирамо Југославији, зар онда Енглези овим кораком нису спасли независност Бугарске и спречили наш страшни план? И зар немају Бугари да буду захвални Енглезима што је Пиринска Македонија могла лепо да се претвори у Пирински крај и да остане спасена у крилу мајке Бугарске?

На дан 7 фебруара доставио је бугарски посланик у Београду другу Кардељу, у преводу који је направљен у бугарском посланству, део писма које је тога дана добио од министра спољних послова, Петка Стајнова. Ја ћу то место цитирати онако како је написано са језичним грешкама:

„Овде чекамо да нам јавите да су у Београду готови. Ми ћемо доћи, као што смо говорили с тобом.

Прегледао сам поново сви текстове уговорима. Њихове основне линије су добри и су одобрени. И због тога неће бити дуге преговоре, можда биће само неких редакционе поправке. Не пишем ти о детаљима овом питању, пошто с тобом смо се разумели о свему”.

На дан 10 фебруара јавља друг Поповић из Софије:

„Претседник владе позвао је на вечеру само Русе, мене и министра спољних послова Стајнова. За све вреде Стајнов се трудио да ме увери и молио ме је да ја вас уверим да не мислите да је њихова влада одуговлачила потписивање споразума и да је спремна сваког момента да то учини само ако Руси нареде. Мислим да је ово тачно”.

Средином фебруара имао је друг Кардељ разговор са послаником Тодоровом. Овај је Кардељу саопштио текст енглеског протеста о федерацији и текст протеста о Македонији. Рекао му је да се Кимон Георгијев вратио из Москве као оптимист. Говорио му је о телеграму Молотова да пожури са федерацијом. Тодоров се љутио и оптуживао бугарске министре да су они одговорни за закашњавање.

Напоследку дошао је крај свима изложеним напорима чињеним од новембра 1944 до скоро краја фебруара 1945 године. Коначно се одустало не само од федерације већ од сваког савезничког уговора. То је учињено на тражење совјетске владе. Док су Енглези остајали код свога корака у Софији, из Москве су нас пожурили да потпишемо споразум. Али када су Енглези учинили корак и код совјетске владе онда се уговор више није могао потписивати.

Другови народни посланици, ја сам вам на основу докумената које нико не може побити, показао како је у току пет месеци, крајем 1944 године и почетком 1945 године, текло преговарање о стварању јужнословенске федерације и како се и због чега оно завршило не само одустајањем од федерације већ и од склапања уговора о савезу и сарадњи. А те непобитне чињенице које сам овде изнео и којих има још, јер ја их нисам све споменуо, показују свом својом очигледношћу да се у историји судских скандала сигурно не може наћи процес који, као овај у Со-

фији, почива на тако безочном фалсификовању чињеница. Конкурише му само будимпештански процес. Али тамо су давали само потпуно измишљене ствари које ниси могао побијати никаквим документима. Ови у Софији закачили су се за ствар за коју постоји на располагању хрпа аутентичних докумената.

За све време ових разговора и преговора ми смо примећивали да са стране чланова бугарског Политбироа нема искрене жеље за федерацијом и да они управо желе само уговор по коме би Бугарска била призната као савезница у рату против Немачке. Искрене жеље за федерацијом и правог разумевања њеног значаја било је само код Димитрова. Али он је седео између бугарског Политбироа и совјетске владе. Он није био у стању да води ствари, него је морао пуштати друге да раде како хоће, а он је био присиљен да повлађује. Чак се код неких отечественофронтских политичара из буржоаске демократије могло осетити више искренности за федерацију него код бугарског комунистичког вођства. Уколико су бугарски комунистички руководиоци и хтели федерацију, хтели су је са хегемонијом Бугарске. Сматрајући разлику Бугара у Москви, да им тадашња унутрашња ситуација не допушта федерацију у којој би Бугарска била једна од седам федералних јединица, за оправдане, ја сам држао да то питање форме федерације није принципијелно. Али разлика у гледишту показала се заиста принципијелна, јер су бугарски руководиоци хтели само такву федерацију у којој би Бугарска имала повлашћен, хегемонистички положај према свима осталим Јужним (Словенима).

Може се рећи да је софиски процес углавном био процес против федерације Јужних Словена, као равноправних народа. Почивајући на бесрамном фалсификовању свих чињеница путем лажних признања, чак и посмртних, софијски процес приказао је целу ствар као наш покушај да „Бугарска буде лишена свог националног суверенитета, територијалног интегритета и независности њеним присаједињењем Југославији”, и то тиме што би Бугарска била у федерацији „седма” јединица са истим правима као, на пример, Хрватска, Словенија итд. Ми смо требало да пристајемо на хегемонију Бугара у јужнословенској федерацији и да се одрекнемо права самоопредељења народа на коме смо праву створили нашу социјалистичку федерацију. Срби, Хрвати, Словенци, Македонци и Црногорци, сви су они требало да изгубе право на своју самосталност, на своје посебне републике и тек свима њима заједно била би призната вредност која би припала Бугарима самима.

Још једну реч о бугарском изразу „седма” република. У нашој федерацији нема ни прве ни последње републике, већ су све

равноправне. Код нас нема водеће нације као у руској федерацији. Али у списку наших република, рецимо у Уставу или, на пример, у буџету, пишемо обично на првом месту Србију као највећу републику, затим Хрватску итд. А где стоји да смо хтели да у таквој протоколарној ранглисти Бугарска буде на седмом месту? Ја сам вам навео члан 1 из нашег предлога о федерацији, где смо Бугарску ставили баш на прво место, просто зато што је већа од Србије по броју становништва.

Другови народни посланици, мислим да се о овом предмету више ништа нема да каже. Ако је Трајчо Костов обешен зато што је с Југославијом хтео федерацију, а он је са истом упорношћу желео баш такву федерацију са бугарском хегемонијом какву су желели и желе сви чланови бугарског Политбироа, онда су обесили најневинијег човека, са њиховог становишта, са становишта оптужбе у том срамном процесу. Али ако су једног Костова могли обесити, истина о јужнословенској федерацији не може бити обешена. За то су кратки не само софијски џелати него и њихови учитељи.

Али, и бугарски Политбиро, и тужиоци, и суд само су играчка у туђим рукама, само су послушни спроводници руске политике која иде за разбијањем јединства свих балканских народа, за уништењем њихове независности.

Софиски процес испао је обрнуто од онога што су његови аранжери хтели. Он је страховита оптужба и против хегемонистичких намера данашњих руских вођа и против њихових жалосних метода и безобзирности за постизање таквог недемократског, антисоцијалистичког и контрареволуционарног циља.

После свега што сам изнео, другови посланици, очевидно је да не треба трошити речи на остале гадости које је софиска оптужба покушала да набаци на нашу земљу и њене руководиоце, као, на пример, да смо хтели убити Димитрова. Ја могу слободно да кажем, и мислим да ће у то веровати и поштени бугарски комунисти и бугарски народ, да смо Тито, Кардељ, Ђилас, Ранковић, ја и сви ми више волели и поштовали пок. Димитрова него многи чланови бугарског ЦК, па ма то био и Червенков, који је дуго био лични секретар Димитрова. Он је писао књигу против Димитрова, за коју је предговор писао троцкиста Валецки — онај исти који се у оптужници доводи у везу с нашим руководиоцима. Червенкова књига била је у Москви повучена из промета кад се Димитров вратио са Лајпцишког процеса. Такве крваве, фантастичне оптужбе способне су да измисле само наказе спремне на таква дела.

Другови народни посланици, софиски процес претрпео је пораз и у својој намери да у бугарском народу изазове нерасположење и непријатељска осећања према Југославији и њеном руководству, и у намери да утуче у бугарском народу снажну жељу за уједињењем са Југославијом. Та је жеља у бугарском народу жива и данас, после процеса можда више но раније. Бугарски народ види свој спас у јужнословенској федерацији, у федерацији баш са онаквом Југославијом каква је данас пред његовим очима које такви процеси не могу замаглити. То је познато и аранжирима процеса. Ја ћу у том погледу навести само један пример.

У софијском листу „Изгрев” од 6 децембра о. г. изашао је чланак Лозана Стрелкова, који је комунист, али ради у редакцији тог звенарског листа. На крају чланка он каже:

„Запамтите добро ви, фашистички и реакционарни остаци, трајчокостовци, и англоамерички и титовски шпијуни и убице, ви који сте због последњег слома пали у ужас и хистерију, ви који звоните на телефонима, пишете писма, спуштате цедуље у поштанска сандучета, и дерете се: „Доста! Престаните!”

Не! Нећемо престати док вас не уловимо до последњег, док вас не уништимо до краја, апсолутно до краја!”

Ми захваљујемо овом нехистеричном новинару што је тако простосрдачно избрбљао како се народ у Софији односи према данашњој антијугословенској хајци. Нека он и сви њему слични терају своје, истина ће ипак победити и у Бугарској. Ја сам уверен да бугарски народ добро зна и види ко су непријатељи остварења највећег сна најбољих људи бугарског и наших народа, братског зближења и уједињења Јужних Словена. (Бурно и дуготрајно одобравање).

Претседавајући: Ријеч има народни посланик Миха Маринко.

Миха Маринко (*Изборни срез Трбовље, НР Словенија*): Другови народни посланици, у претресу буџета за нову планску годину, ми смо овде у експозеима наших државних, политичких и привредних руководилаца чули много лепих резултата постигнутих на подизању наше привреде; дат је биланс не само привредних већ и политичких успеха за које имамо захвалити силном радном елану наших радних људи и мудрог руководству наше Партије у изградњи социјалистичке државе.

Ко год са стране буде способен да оцени правилно сву величину ових успеха, мора се дивити или бити запањен — према томе да ли је наш пријатељ или непријатељ.

То ће нашој целокупној радној заједници дати нове моралне снаге и потстрек за извршење нових задатака који чине суштину овог новог предлога буџета.

То је код нас жива стварност која се развија из године у годину, којом идемо у изградњу социјализма. У здравом развоју једне земље с таквом политичком и организационом снагом као што је наша Партија и под таквим руководством као што је наше друкчије и не може да буде. Плодови великих стваралачких напора јасни су сваком радном човеку. Чињенице нашег напретка тако су неоспорне да је немогућно а да не одушевљавају сваког поштеног и радног грађанина. Остваривање плана постало је готово сваком нашем радном колективу питање части читавог колектива и сваког појединца.

Ја ћу, другови, овде само узгред навести неколико података о овогодишњем извршавању плана, да бих уз њих изнео нека искуства која смо стекли у протеклој години.

У погледу испуњења плана буџетских прихода већ је казано у експозеу заступника Министра финансија. Сумарно предвиђени доходи прилично су пребачени. Међутим, у неким гранама постоје заостаци, не због нереалности планирања, већ због слабости у тим секторима наше државне управе. Тај вишак прихода биће у заједници са меродавним савезним органима расподељен и употребљен у форми допунског републичког буџета за регулисање разних дуговања и уопште финансиског стања државних предузећа, тако да у нову буџетску годину улазимо са што чистијом финансиском ситуацијом.

Према садашњим проценама, план индустриске производње биће испуњен са 105%. Неке гране, — текстилна, кожарска, прехранбена — премашују, док метална и хемиска подбацују већим делом због објективних разлога, недостатка сировина и другог. Све гране су због нередовног пристизања сировина до последњих месеци имале приличне пометње у редовном извршавању плана. У томе је сав успех коминформовских саботера, то им је једино задовољство, јер је само та саботажа крива да наши радни колективи нису могли регуларно извршавати своје текуће планове. Овде је велики део кривице и у томе што је план снижења производних трошкова постигнут само са око 50%.

Рудници у Словенији, узети укупно, испунили су свој годишњи план производње средином децембра. Овде се може рећи да се план најредовније извршавао током читаве године.

План су испуниле и шумска експлоатација, поготову у првим фазама производње, и дрвна индустрија. Подбацује, пак, довоз и извоз, и то великим делом због недостатка превозних средстава

и пропуста у организацији производње и транспорта. Први несни-
жени план шумске производње био је остварен и у првој поло-
вини године заслугом великих радних акција које је организовао
Народни фронт.

Нарочита брига била је концентрисана на пољопривреду.
Морам нагласити да нас сама висока индустриска структура тера
да производњи у пољопривреди посвећујемо нарочито велику
пажњу, јер се сваки пропуст на том сектору одмах одражава на
животном стандарду индустриског и градског становништва које
претставља већ 55% укупног броја становништва Републике.
Могу рећи да смо већ прилично постигли у отклањању пропуста
из ранијих година. Доказ за то је што смо испунили, местимично
и пребацили, план инвестиција у државном сектору пољопривредне
производње. И задружне инвестиције су прилично напредовале.
Повећани планови откупа у главним гранама сеоске производње,
како стоке, тако и жита, реализују се — наравно још уз неке не-
правилности у спровођењу на терену. Исто важи и за откуп кром-
пира, који је за нас један од најважнијих откупних производа.
План је ове године, обзиром на релативно добру летину, при-
лично висок. Од планираних 14.000 вагона, откупљено је до-
сада 70%. Но, по досадашњим нашим проценама, нема објектив-
них разлога да план не би могао бити потпуно извршен. Ако
успемо да у довољној мери паралишемо одилажење индустриског
и градског становништва на село у потражњу за кромпиром, тиме
што ћемо задовољити основне потребе потрошача необезбеђеним
снабдевањем, спречићемо у великој мери шпекулацију с тим
важним артиклом исхране.

Ма да је план велики, могао би да се изврши и без свих не-
правилности према малим произвођачима, које су стварно вршене
од стране откупног и административног апарата.

Утврђено је, наиме, да средњи и мали пољопривредници
извршавају своје обавезе, да код њих не опада производња него
чак и расте. Међутим, код крупних сељака то није случај.
Разлози су за то разни. Главни су разлози шпекулативни, али
постоје у малом обиму и објективни разлози, као што је недо-
статак радне снаге која је одведена у индустрију.

Због отсутности добре евиденције производних капацитета
индивидуалних пољопривредних газдинстава, још има великих не-
правилности па и кривица, пре свега, према мањим произвођа-
чима у спровођењу откупа, а недовољне консеквентности у спро-
вођењу уредаба у односу на веће пољопривреднике. Разлог је
делимично био и у томе што се до последњих избора у месним
народним одборима налазио још приличан број сеоских шпеку-

ланата. Међутим, последњи избори јако су побољшали социјални састав и сеоских народних одбора.

Да се овде на томе не бих дуже задржавао, хоћу да нагласим само то да питању начина како ћемо осигурати производњу у пуном капацитету на већим сеоских поседима, морамо посветити сву пажњу, јер је то у складу са нашом општом тежњом и потребом за повећањем пољопривредне производње, са потребом мобилизације радне снаге за индустрију и за социјалистички преображај на селу.

Другови, ја бих се овде сада критички осврнуо на неке моменте садашње борбе за извршење плана.

Ако су на главним секторима производње извршени планови, треба истаћи да су извршавани веома неравномерно, потпуно кампањски, при чему је нерационално утрошено много више снаге — концентрисане час на једном, час на другом критичном сектору — него што би било потребно да је било више система. У протеклој години ти кампањски приједи били су, додуше, оправдани — требало је парализати већу пометњу за којом је тежила информбироовска саботажа изградње социјализма у нашој земљи. Али, ми морамо убудуће тежити да тога буде што мање, јер ми у томе нерационално трошимо огромну радну снагу, губи се и у објективном стимулирању флукуације, а не постижу се они ефекти у продуктивности рада, који би били могући при већој стабилности и конструктивности у текућем извршавању планских производних и других задатака.

Осим тога од нас независног коминформовског разлога, ми у протеклој години — то могу барем рећи за Словенију — нисмо довољно рачунали са више мање објективном границом могућности у погледу стварног капацитета који се одразио у недостатку радне снаге, пре свега, у грађевинарству. Због тога је било расплињавања на широком фронту. Због тога имамо данас толико започетих а недовршених градњи. А биће и таквих на којима нећемо моћи ни идуће године да продужимо радове.

Тако имамо, уз многе позитивне стране, у постигнутим резултатима и негативних појава. Ако смо на пресудним секторима производње колико толико задовољавајуће испунили план — местимично и са осетним премашивањем, али у грађевинарству план нисмо испунили. Међутим, треба и овде одати признање многим нашим грађевинарским предузећима која су извршила више грађевинских радова него што се, у поређењу са расположивом радном снагом коју су имала, могло очекивати. У просеку та су предузећа имала једва око 30% радне снаге која је била потребна за извршење планираних грађевинских радова. Међутим, радови су,

барем на главним приоритетним објектима, извршени у много већем проценту.

Наравно, помањкање радне снаге морало је, пре свега, да се одрази на објектима друштвеног стандарда.

Тај мањак није могла надокнадити ни огромна помоћ фронтских добровољаца, која износи просечно око 34 радна сата — дакле скоро 10 милиона сати више него 1948 године. То представља највећим делом онај рад добровољаца, који су извршили поред свог редовног посла.

Следећи васпитном раду наше Партије и друга Тита, не треба да се љутимо на критику наших недостатака и то без обзира на то да ли ће је наши класни и коминформовски непријатељи користити у својој пропаганди против нас.

Неоспорно велики резултати које смо постигли неће изгубити ништа од своје политичке вредности. Напротив, заташкавање тих недостатака могло би само да крњи политички ефекат остварених резултата.

Ево, навешћу неке примере како смо у овој години недостатак радне снаге и онако ограничене могућности још више спутавали у кампањском концентрисању на критичне секторе, у несистематском извршавању планских задатака.

У пролеће, дуго није дошло до размах грађевинске сезоне, јер смо у почетку морали концентрисати гро снага у шумској експлоатацији. Ради помоћи извршењу плана у првом полугођу, Народни фронт је мобилисао бројне фронтвске бригаде. То је била врло успела акција. Први полугодишњи несмањени план у сечи био је извршен. Али, зато су биле велике рупе на разним другим местима, што се морало одразити, одмах после тога, код наредног главног задатка — концентрације снага на објектима тешке индустрије, које нисмо могли кроз читаву сезону снабдети довољном радном снагом, а да о другим објектима друштвеног стандарда и не говоримо. У пролеће, а поготово у месецу шумарства, пореметио се редован рад управног апарата, јер су чак и одатле људи ишли у фронтвске бригаде на сечу шуме. Због тога су трпели такви административни и управни послови који би могли дати евиденцију о стварним вишковима радне снаге на селу, евиденцију за правилно вршење откупа. Многи људи из државног апарата и политички активисти лично су трагали по селима за вишком радне снаге. Због тога је сувише касно, али на крају ипак завршена евиденција, тако да су се могле предузети оштрије мере у вези с потрошачким картама обезбеђеног снабдевања за мобилисање резерве радне снаге.

Осим тога, у индустрији, у нашим производним предузећима нисмо могли доћи сигурно до тога у којима од њих евентуално има још радника без којих би се могла несметано, редовно обављати производња.

Разне синдикалне бригаде, које су из већег дела предузећа у току читаве године полазиле на сечу дрва, дају основе за претпоставку да у тим предузећима стварно има више радне снаге но што треба. Поготово нам даје основу за то чињеница што су многа предузећа током читаве године имала тешкоћа са нередовним пристизањем сировина, а да су у последњим месецима — наравно уз дивно залагање и радни полет радних колектива — на крају ипак надокнадила заостатак кад су сировине приспеле.

Интензивније трагање за оваквим резервама радне снаге је нарочито важно за нас у Словенији, јер су резерве радне снаге у пољопривреди већ јако скучене, ако узмемо за основу интензитет те производње и приватно-сопственичку производњу. Нешто више резерве радне снаге биће само уколико се буде пољопривредна производња брже усмеравала на социјалистичке основе. При постојећем стању, на нашем селу је и ову сувишну радну снагу, колико је још има, врло тешко наћи. Зато је потребна добра евиденција капацитета производње у земљи, у стројевима и радној снази и у што подробнијем планском усмеравању пољопривредне производње. Ако такве евиденције нема, при спровођењу наших уредаба: о обавезној сетви, гајењу стоке, о задужењу обавезног откупа појединих артикала пољопривредне производње, о установљавању стварно потребне радне снаге на појединим газдинствима, праве се на терену многе неправилности и пропусти. Недостатак добре евиденције омогућује да појединци разним шпекулантским смицалицама избегну извршење својих обавеза у пуном обиму, а да, на другој страни, откупни органи, у настојању да испуне сумарну планирану количину откупа, просто одреда зарезу где стигну. А последице тога су јасне. Оправдано незадовољство код оних којима се чини неправда, а која се радо преноси и на друге, ствара несигурност код произвођача, и капацитет производње се занемарује, наноси се штета ауторитету народне власти.

То је читав један комплекс питања у тесној узрочној вези која чини целину. Зато их све скупа, и свако понаособ, треба решавати повезано.

За све ово, пак, треба имати, поред осталог, и добар апарат све до месних народних одбора. Због тога се то питање поставља у вези с овим буџетом.

Наравно да треба штетети у административним издацима, али тако да се стабилизира рад свих органа државне управе и сведе

на примеран минимум осигуравајући тиме њихов сталан одговоран рад без пребацивања на разне кампањске акције.

Други проблем је: како се борити против флукуације радне снаге. Свакако да је у томе најефикасније средство, поред осигураног снабдевања радних колектива на приоритетним објектима, и питање смештаја радника. Али је такође јасно да питање станова нећемо тако лако и брзо решити. То наше трудбеничке масе у основи схватају. Свест наших радних људи толико је развијена да они врло добро знају да је индустријализација основа за стварну и солидну подлогу подизања друштвеног стандарда. Зато се и мора разлика између инвестиција у капиталној изградњи наше индустрије и друштвеног стандарда, која је још прилична, само у том смислу третирати. Постоји апсолутан оквир, не само у материјалним средствима, већ и, поготово, у ограничено расположивој радној снази. Свако веће планирање грађевинског капацитета било би, уз постојање оваквих оскудних средстава механизације, нереално. А удео Словеније у капиталној изградњи објеката тешке индустрије за индустријализацију земље је тежак, али безуслован, нужен колико год ишао моментално на уштрб друштвеног стандарда и просвете. Извршење тог задатка за индустријализацију Југославије толико је важно да о томе не може бити дискусије. Зато нема разлога да се крије да обим инвестиција за друштвени стандард, пре свега за станове, за основно и средње школство, није у одговарајућој релацији са изградњом индустрије.

Али ипак, мораћемо тражити средства и начина да ту разлику ублажимо. На једној страни, у максималној штедњи материјала у капиталној изградњи, а на другој страни, проналажењем нових извора из локалних могућности и, пре свега, оријентацијом на добровољну радну снагу за градње и радове који ће непосредно користити начину и условима живота конкретних радних колектива. Осим тога, треба тежити да с материјалом и радном снагом којима располажемо створимо што више станбених и других провизорија.

Наше је опште искуство да су сталне фронтовске и синдикалне бригаде, које су досад дале драгоцен допринос, ипак биле сразмерно скупе а поред тога потстицале су на тајну флукуацију и спречавале проналажење нове сталне радне снаге. Спречавале су бољу систематизацију радних места и подизање продуктивности рада. Међутим, ангажовање наших радних колектива за добровољни рад на објектима који ће тим колективима непосредно служити, ми ћемо, без сумње, не само задржати досадашњи допринос те добровољне помоћи у градњи, него га чак и повећати.

Јасле, дечји домови, мензе, купатила, радови на фабричким економијама, спортска игралишта, провизорији за културно-уметнички рад и разна друга слична дела која побољшавају услове рада и ниво живота, најпогоднији су објекти за ангажовање добровољаца. То се показало већ и ове године. Нама је због оскудице у радној снази остао неизвршен низ оваквих објеката по чврстом плану, али добровољном иницијативом, залагањем фронтских и синдикалних организација било је укупно, али не свуда, на истом месту, као што је било предвиђено по чврстом плану, извршено путем адаптација, провизорија и мањим новим грађама четири пута више капацитета, а у јаслама при дечјим домовима чак осам пута више од онога што је било фиксирано у чврстом плану. Исти значај имају и комунални радови, као што су водоводи, канализације, а често и основне школе и слично, уколико се осигура фондирани материјал да ћемо на тим радовима максимално штедети са сталном радном снагом и што више се оријентисати на добровољни рад.

Другови, колико год је план за четврту годину — коме је предложени буџет његов финансиски одраз — тежак и обиман, нама наша радничка класа, својом високом политичком свешћу која се изражава у дивном елану извршавања плана, која је демонстрирана и приликом недавних избора за месне народне одборе, даје гаранције да су наши претстојећи задаци остварљиви. Остварљиви су утолико више, уколико ћемо одлучније отстрањивати недостатке који су се досада јављали у управљању, уколико ћемо више избећи кампањски начин, а приступити раду што систематичније те га константно развијати. У погледу те свести, то важи и за нашу интелигенцију, поготово за техничку интелигенцију.

Није на одмет да поновим да је било већ више пута наглашено: колико год нам је Коминформ причинио штете економском блокадом и саботажом, — постоји неограничено чврста, повећала политичка консолидација код већине наших радних сељака, и то упркос многим неправилностима које су им причињене, и да је напад Коминформа изазвао код наше техничке интелигенције дивну реакцију. Са ретким изузецима она се свим еланом латила градње наше индустријализације. Напад Коминформа је ударио али се и одбио о родољубива осећања и понос наше интелигенције. Данас имамо безброј примера који доказују шта може и шта хоће наша интелигенција. Те чињенице имају утолико већу вредност, ако узмемо у обзир да им наша заједница није увек одговарала са примерним признањем.

Због свега тога што смо овде чули као сумиране резултате у експозеима, нема разлога да не понесемо у наше радне масе одушевљење за нове битке и нове победе. Стога изјављујем да ћу гласати за предложени буџет. (Аплауз).

Претседавајући: Има ријеч народни посланик Марин Цетинић.

Марин Цетинић (*Изборни срез Корчула—Пељешац—Мљет, НР Хрватска*): Другови и другарице народни посланици, повећање савезног буџета за 1950 годину резултат је опћег развика наше нове, Титове, социјалистичке домовине, развика народних република и области.

Правилна привредна политика Савезне владе доводи до привредног пораста и развика у Области Далмације која се у нашој социјалистичкој домовини дневно развија у напредну, активну област на свим подручјима.

Ево само неколико података:

Опћи приходи, предвиђени у 1949 години у износу од 3.301,592.910 динара, до 10 децембра остварени су са 102%. Робни фондови повећани су ове године, у односу на 1948, од 3.220,000.000 на 3.984,000.000 динара или за 24%.

Национални доходак ове године, у односу на 1948 годину, повећан је за 28,5% (док укупни приходи у овој години изнашају 6.042,293.000 дин.).

У току године инвестирано је на подручју Области Далмације по савезном, републичком и локалном плану, без војне индустрије, 1.372,157.000 динара, а за станбену изградњу 63,860.000 динара.

Освојили смо досада 9.700 хектара нових површина земље исушивањем мочвара.

У току ове године потпуно је довршено и предато на употребу народу 57 задружних домова, док се на других 50 радови довршавају, а на 46 у току. Радно задругарство обухвата 890 сељачких домаћинстава у 264 задруге.

Изграђено је 15 кола, а радови се врше на 73 нова школска објекта који ће бити довршени и дати на употребу у првом кварталу 1950 године.

Електрифицирано је 18 села, изграђено је и поправљено 126 чатрња за воду.

Капацитет болничких кревета повећан је за 78%. Само од маларије, којој су били изложени читави крајеви са преко 90.000 становника, бригом народне власти, током 1949 године имали смо само 42 обољења.

У обнови насеља постигнути су такви резултати да не постоји ниједна обитељ на селу која нема крова, тако да смо ове године тај задатак савладали и обновили од 1945 године 44.000 кућа.

Радни људи наше области осјетили су то благостање, зато су они тако привржени социјалистичкој домовини и другу Титу. У заједници са осталим радним људима наше земље, без колебања, одлучно, водили су и воде битку за социјалистичку изградњу. Борбом за извршење и премашивање постављених задатака, радни људи наше области одговорили су на непријатељску хајку и завјеру коју је организовало контрареволуционарно руководство Совјетског Савеза и његови вазали на животне интересе наших народа и сувереност наше земље. Дјела и успјеси више него ишта друго говоре колико је радничка класа и радни народ наше области спреман ићи стопама друга Тита, под заставом социјалистичке изградње коју је подигла и под којом га води наша Партија.

Учешће радничке класе и радног народа Далмације у бици за испуњење плана треће године наше Петољетке речити су доказ како наши радни људи одговарају на позив Партије и друга Тита, како одговарају на контрареволуционарне клевете и лажи руководства Совјетског Савеза.

Рударско подuzeће „Тупина“ извршило је свој годишњи план 109 дана прије рока. Дрнишки рудници боксита 102 дана, задарска творница „Марашка“ 76 дана, рудник „Сиверић“ 37 дана прије рока, а творница цемента „Партизан“ 33 дана прије рока и тиме је заузела прво мјесто у овој грани индустрије у нашој земљи. Цјелокупна индустрија цемента у нашој области извршила је годишњи план производње 14 дана прије рока, бродоградиле „Вицко Крстуловић“ 15 дана прије рока, бродоградиле „Корчула“ 33 дана, бродоградиле „Мосор“ 47 дана прије рока. Подuzeће „Вицко Крстуловић“ за изванредне заслуге у производњи носилац је заставе Главног одбора Савеза синдиката Хрватске, Централног одбора Савеза синдиката Југославије и Савезне владе. Као најбољи колектив бродоградиле индустрије у земљи, два пута је добио заставу Министарства народне одбране.

Подuzeћа цементне индустрије „10 коловоз“ и „Првоборац“ налазе се међу најбољим подuzeћима такве врсте у земљи. „10 коловоз“, за заслуге у 1949 години, примио је заставу од Централног одбора Јединствених синдиката Југославије и ресорног министарства као најзаслужнији колектив цементне индустрије. Подuzeће „Првоборац“ добило је заставу од Савезне

влде као најбољи колектив Савеза грађевинара. Производња у овој творници повећана је за 100% у односу на предратну производњу.

Борба за високу продуктивност рада, која се широко разгранала у нашој земљи, захвата све више трудбеника у нашој области. Данас ради по новом начину и такмичи се 60% рудара у руднику „Сиверић”. И, управо, захваљујући борби за високу продуктивност овај се колектив налази међу првим рудницима и носи заставе Владе НР Хрватске.

Радећи по новом систему, бригаде творнице „Лозовац” повећале су производњу алуминијума за 20%. Покрет за високу продуктивност захватио је широк замах, тако да данас у нашој области, према непотпуним подацима, ради 1715 производних бригада, а од тога 274 бригаде по новој методи рада.

Борба за високу продуктивност рада дала је много трудбеника који својим примјером осталима служе за узор. Владимир Назлић из бродоградилшта „Вицко Крстуловић” успео је постићи рекорд у закивању бродске оплате извршивши норму за 420%. Зидарски мајстор Бранко Дворник своју дневну норму на жбукању плафона извршио је са 950%. Борци за високу продуктивност рада уштедили су подuzeћу „Вицко Крстуловић” 18.048 норма-часова. У грађевном подuzeћу „Конструктор” Јозо Крстуловић, примјеном нове методе рада, уштедио је подuzeћу 2 милиона динара.

У руднику угља „Сиверић” механичар Никола Ивиз конструирао је комбајн за угљен, који сам копа и преноси материјал. Овај комбајн у једној минути може да ископа, пренесе и сепарира око 1000 килограма угља и тиме замјењује рад од 60 људи.

До 15 децембра, 90% подuzeћа у нашој области савезног, републичког и локалног значаја извршила су планове и почела рад за четврту годину Петогодишњег плана. За заслуге у извршењу задатака кроз 1949 годину проглашено је 9.962 ударника, 26 рационализатора и 4 новатора.

Паралелно са огромним залагањем и самопријегорним радом на испуњењу задатака треће године Петогодетке од стране наших трудбеника, народне власти и Партија бринули су се да се упоредо с тиме побољшају материјални услови живота трудбеника уопће. У првом реду радничкој класи, тако да су наднице у норми просјечно повишене за 13% у односу на 1948 годину, а снабдијевање у цијелости за 15%.

И даље, до 15 децембра, кроз добровољне радне бригаде Народног фронта, упутили смо на савезне и републичке радове 140.000 бригадиста, а 45 омладинских бригада које су радиле на

Аутопуту и Новом Београду проглашене су од једног до осам пута ударне, а једанаест их је одликовано. Ове бригаде су имале 1.732 ударника и 3.112 похваљених.

У току године, у локалним радовима дато је 13,702.065 добровољних радних часова, што, изражено у новцу, износи 169,938.844 динара.

Ове сам податке изнео не само да прикажем свијесне напоре радних људи Далмације за бржу изградњу социјализма, већ да покажем како је у нашој области, као и у читавој земљи, радни народ одговорио на контрареволуционарну завјеру руководства Совјетског Савеза и његових вазала. Радни људи наше области, више него икада, скупили су се око заставе наше Партије и друга Тита, свијесни да тако дају и највећи допринос социјалистичкој изградњи и најдостојнији одговор клеветницима.

Другови народни посланици, Далмација је позната као виноградарски крај. Виноградарство у нашој области претставља најважнију грану пољопривреде и њој народне власти посвећују нарочиту бригу. Међутим, поред свих напора на обнови и унапређењу виноградарства, оно код нас претставља најозбиљнији проблем.

Прије рата укупне виноградске површине у нашој области износиле су око 42.000 хектара. Просјечна годишња производња вина кретала се до 9.000 вагона. У току рата виногради су страдали за преко 25%, а производња за око 60%. До тако великог опадања винограда и виноградарске производње дошло је услјед окупаторског пустошења и слабе обраде винограда у ратним приликама, када сељаци нису могли да дођу до најосновнијих средстава за његову обраду. Ово пропадање винограда проузроковало је огромну штету не само радним сељацима — виноградарима, него уопће нашој народној привреди.

Иако је код нас виноградарство прије рата било добро развијено, стара, капиталистичка Југославија овој грани господарства није поклањала никакву пажњу. Оно што је у развоју виноградарства било постигнуто, то су постигли сами радни сељаци по цијени огромних напора. О планском развоју није било ни говора већ се оно развијало стихиски, према нахођењу самих виноградарара и овисно о потражњи на тржишту.

Подрумарство уопће није постојало. Сељаци су сами прерађивали вино на најпримитивнији начин и спремали га у своје конобе гдје је било изложено кварењу и пропадању. Квалитет вина није био на потребној одређеној висини, услјед чега су и цијене стално варирале тако да су сељаци морали своје производе давати у бесцјење и стално и систематски падати у биједу

и сиромаштво. У таквим условима није се могло ни мислити на типизацију вина.

Одмах након ослобођења ми смо приступили обнови и унапређењу винограда и успјели смо повећати производњу вина за око 2.500 вагона, у односу на 1946 годину. Посађено је 7.780 ха нових винограда и тиме остварен обласни петогодишњи план за 80%. Подигнуто је 35 ха матичних лозних расадника на државном сектору са годишњим капацитетом од 2,000.000 комада лозних садница.

Из кредита Народне Републике Хрватске уз пуно разумјевање и помоћ Министарства вањске трговине Владе ФНРЈ, а у циљу рационалније прераде, типизације и побољшања квалитета вина, изграђена су у нашој области два модерна винарска подрума, у Бенковцу и Имотском, а трећи се гради на Хвару. Подруми у Имотском и Бенковцу потпуно су довршени и стављени у промет. Они су опремљени најмодернијим машинама за прераду вина, а њихов укупан капацитет је 400 вагона. Предност подрума, осим типизације и побољшања квалитета, је и у томе што се модерном прерадом вина ослобађа један дио радне снаге која ће се моћи употријебити на другим корисним радовима. За капацитет ових подрума од 400 вагона вина инокосни сељак утрошио би 16.000 надница за прераду, а у подруму се то савлађује са око 4.900 надница.

Изградња ових подрума има нарочито значење за загорско подручје гдје је за време старе Југославије у пољопривреди владала потпуна запуштеност, а гдје ћемо подићи велика винородна подручја чија је земља досада остала неискориштена. На овим подручјима постоје сви услови да се виноградарство развија до максимума и да се примјене све савремене агротехничке мјере и изводе радови помоћу сточне радне спреге и машина. Ради предности које пружају ови подруми, њихово даљње изграђивање намеће се као нужност. Но, пред нама је задатак освајања нових површина за виноградарство, чија просечна доб је 15 година, што значи да би у релативно кратком времену од 4—5 година гро далматинских винограда био у изумирању. Зато се код нас појављује потреба механизирања обраде нових винограда, што би убрзало темпо и надокнадило изумирање постојећих винограда. Уз савлађивање овог проблема, то јест увођења механизације у виноградарство и развитка подрумарства, нужно се намеће борба за типизацију далматинских вина, без које ће квалитет наших вина увек бити у питању. Један од услова за ово је изградња фабрике флаша, чију првокласну сировину посједујемо на нашим отоцима. И коначно, намеће се потреба да се формира

посебна управно-привредна организација у оквиру нашег државног апарата, која ће руководити виноградарством, као и освајање нових површина које се налазе под водом, у првом реду Неретвањске Блатије, која плави око 18 хиљада хектара најплодније земље у Далмацији, одличне за све врсте јужних и индустријских култура, посебно за памук и винограде.

Сличну пажњу као виноградарству требало би посветити и маслинарству. Ми ћемо у овој години откупити у Далмацији 420 вагона уља. Да би се добило толико масноће, требало би утовити око 100.000 комада свиња. Међутим, прерада маслина се врши углавном још увијек на примитиван и нерационалан начин. Показује се потреба изградње хидрауличних преса, које би се у виду творница за прераду уља концентрисале на одговарајућим местима и замениле ручни погон, и тиме не само побољшале квалитет и повећале квантитет, већ умногоме ослободиле радну снагу. Даљи задаци у овој грани били би: прићи производњи финих стоних уља, те конзервирању маслина које се у иностранству и земљи увелико потражују, те се намеће потреба организације лабораторија за уљарство, слично онима за виноградарство.

Према плану капиталне изградње, имали би изградити 152 разна објекта сељачких радних и пољопривредних задруга опћег типа. Досада смо потпуно довршили 64 објекта, 22 су покривена, 30 узидано до крова.

Уз огромне радове у градовима и индустријским центрима, изградња задружних домова, школа и капиталне изградње у сељачким радним и пољопривредним задругама, данас у нашој области претставља највећу радну акцију на селу, какву Далмација у својој историји уопће није могла имати. Такве је резултате омогућила у Далмацији правилна привредна политика наше Савезне владе, која је дошла до изражаја у буџету за 1949 годину. За све ове радове Влада НР Хрватске и лично друг Бакарић пружили су нам огромну помоћ, без које се све ово не би могло ни замислити.

Партиске организације, организације Народног фронта и Чародне омладине озбиљно су схватиле овај задатак и успјеле активизирати радне масе на његову извршењу. Још јачим залагањем и напорима успјеси су, без сумње, могли бити далеко већи. Зато ћемо убудуће морати још више водити рачуна о мобилизацији свих наших организација и свих радних људи за извршење задатака које пред нас постави друг Тито, Централни комитет и народна влада у изградњи наше социјалистичке домовине.

Буџет за 1950 годину ставља задатке пред све органе власти и ми ћемо се у нашој области борити да их часно и у потпуности

извршимо. У првом реду ћемо се борити да и у овој години осигурамо радну снагу за капиталну изградњу водећи у првом реду рачуна да подмиримо потребе за објекте савезног и републичког значаја.

Због могућности које овај предлог буџета даје нашој земљи и убрзава изградњу социјализма под славним руководством друга Тита, изјављујем да ћу гласати за предложени буџет. (Аплауз).

Претседавајући: Ријеч има народни заступник Бошко Крстић.

Бошко Крстић (*Изборни срез пусторечки, НР Србија*): Другови народни посланици, до средине ове године ми смо у већем обиму (проценту) трговали са СССР-ом и земљама народне демократије. Маја, јуна и јула, земље Информбироа, по наређењу из Москве, прекинуле су трговинске односе са нашом земљом и ми смо били принуђени да тражимо на Западу оно што су нам земље Источне Европе (социјализма) биле дужне по уговорима испоручити. На тај начин, силом прилика, проширили смо обим размене са капиталистичким земљама, али без икаквих економских и политичких уступака.

Ми тргујемо са капиталистима — продајемо и купујемо — на бази светских цена. Пошто немамо још довољно развијену индустрију ни механизовану пољопривреду у тој размери, на бази светских цена, капиталисти робном разменом извлаче и од нас изван профит. И то ће бити тако све док ми не створимо јачу индустрију и док не повећамо продуктивност рада у нашој земљи.

Да видимо под којим условима смо трговали са СССР-ом, Чехословачком Републиком, Мађарском и другим земљама Информбироа. Познато нам је да су руководиоци СССР-а и других земаља Информбироа били против стварања индустрије у Југославији, да су желели да Југославија остане аграрни привесак њихове привреде, сировинска база за њихову индустрију и потрошачко тржиште за њихове индустријске производе. Зашто?

Навешћу у вези с тим само неколико примера. Из поменутих земаља увозили смо, углавном, готове производе. Њихове цене су биле, када су продавали нама, следеће — у доларима:

Чехословачка Република: носачи — базна цена по тони ЧСР 123 долара, Западна зона Немачке 78, Француска 76, — дакле, Чешка је скупља за 60%; фазонски челик — ЧСР 125, Француска 76 — или, ЧСР скупља за 60%; два стабилна парна котла — ЧСР 4,800.000 динара, Западна зона Немачке 2,250.000. — (у девизама) или ЧСР је скупља за 113%. Рок испоруке из ЧСР је 2 године, а из Немачке 1 година. Спиралне бургије — које увозимо на стотине хиљада комада, ЧСР 12,5 по комаду, Енглеска 7,63,

или, Чешка скупља за 70%. Овоме треба додати да је трајност енглеских производа већа за 15—20 пута.

Мађарска: дробилице за боксит — Мађарска 57.000 долара, Немачка 39.945, или, Мађарска је скупља за 44%; дизалице за складишта — (4 комада) Мађарска 377.600, Немачка 250.000, или, Мађарска скупља за 50%; 36 комада великих аутоклава — Мађарска 1.054.600, Немачка 504.000, или, Мађарска скупља за 110%; тракасти челик — Мађарска 136, 3. 3. Немачке 84%, Белгија 78, или, Мађарска скупља за 74%; локомотиве истог типа — Мађарска 26.750, Западна зона Немачке 15.300, или, Мађарска скупља за 73%, рок испоруке из Мађарске 18 месеци, а из Западне зоне Немачке 6 месеци; железничке шине — Мађарска 125, Западна зона Немачке 66, или, Мађарска скупља за 89%; направа за одвођење прашине — Мађарска 41.850, Немачка 13.000, или Мађарска скупља за 220%; транспортне направе за црвени муљ — Мађарска 128.850, Немачка 25.130, или, Мађарска скупља за 320%; плински генератори — Мађарска 2.000.000, Немачка 451.818, или, Мађарска скупља за 340%.

Значи да су Мађарска, ЧСР и друге земље Источне Европе (које нисам споменуо) извличиле из наше земље не само профит, већ су, користећи у пуној мери монопол, извличиле из наше земље екстра-профит који данас капиталисти извлаче још само из полуколонијалних и зависних земаља. И даље.

Ми смо у СССР и земље народне демократије извозили углавном сировине и артикле исхране.

Руководиоци трговинске политике у СССР-у и другим земљама Информбироа врло често су практиковали да извезу важније артикле, као бакар и друго, а одуговлачили са извозом артикала из сектора воћа и поврћа. Често су измишљали да роба не одговара уговору и томе сл. и настојали да нас на тај начин често доведу у временски теснац када је роба склона квару и тешко је продати другим земљама, да нас на тај начин доведу у ситуацију: или да им снизимо цене, или да нам роба остане непродата.

Мађари су у овом систему предњачили. Они су извозили из Југославије, а понајвише из НР Србије, велике количине дрвета. Преузимали су, и квалитативно и квантитативно, по уговору, робу у нашој земљи, извозили је и смештали у своја складишта и тек после неколико месеци, када је роба била сигурно код њих, противно свим трговачким обичајима, чак и међу најкорелијим империјалистима у свету, без икаквих докумената и аргумената, траже снижење цена — односно узимање једног дела робе без икакве накнаде.

Ово неколико чињеница јасно говоре зашто су руководиоци СССР-а и неких земаља Информбироа против индустријализације наше земље. Ово јасно говори да су у њима још увек исте капиталистичке навике њихових претходника који су се бар звали правим именом — капиталисти, империјалисти — исти апетити према богатству наше земље (Југославије) према плодовима труда и зноја нашег радног света.

Ово говори речитије од свега колико је била правилна и једино исправна политика нашег партиског и државног руководства, наше Владе, када је недвосмислено повела курс ка индустријализацији земље, ка економској независности.

Наши народи су схватили ову политику и раде неуморно и самопрегорно на њеном остварењу. Постигнути резултати на извршењу Петогодишњег плана и плана за ову годину, изнети у експозеима другова министара (М. Поповића, Кидрича и др.) то јасно потврђују.

У Народној Републици Србији ми смо на сектору спољне трговине у овој години имали прилично успеха, нарочито у извршењу плана извоза дрвета. Министарство шумарства ће ове године извршити план извоза са стављањем робе на расположење за извоз по вредности са 106%. У односу на 1948 годину, ово је знатан успех. Овај успех је постигнут захваљујући томе што се ове године плану извоза дрвета поклонила пуна пажња и што су се за његово извршење заложиле и широке радне масе: у пилама, на шумским радилиштима, на превозу обловине и др. Хиљаде колских запрега је често прелазило по педесет и више километара да би дошле у планину, да из ње, често кроз непроходне кланце и врлети, превезу до камионског пута потребну обловину, прагове и др. Десетине хиљада фронтотаца ишло је добровољно у планине на сечу или утовар, по киши и снегу, често спавајући под отвореним небом.

Али поред постигнутих успеха било је и пропуста. У неким артиклима није извршен план у асортиману, у одређеним роковима и по квалитету, нису подигнута потребна складишта. А све ово је делом ометало да се одговори на време обавезама према купцу.

И у пољопривредно-прехранбеном сектору постигнут је приличан успех. У појединим артиклима (као вино, свежа шљива и грожђе, пекмез и др.) извршен је и пребачен план. Али има артикала у којима се озбиљно подбацило, нарочито на сектору воћа и поврћа.

Ове године је велику штету воћу нанео губар и то нарочито у познатим извозним рејонима. Било је ипак рејона у којима се

губар уопште није појављивао, а у којима је било знатних количина воћа за извоз. Одговорни органи нису на време упознали стварно стање на терену — и нису на време предузели мере да се оријентише на те рејоне и обезбеди извршење плана, или даду знатно веће количине за извоз него што су дате, — дотурањем амбалаже, превозних средстава, пекмезарских гарнитура (Брус, Нови Пазар, Рашка, Прокупље, Санџак итд.). У неким се артиклима није извршио план зато што су се предузећа плашила да им откупљена роба много не калира, немају магацинске просторије и постављала су питање ко ће сносити све ове трошкове (орех, лук). За неке артикле није се на време обезбедила радна снага, ради припреме робе за извоз (као кромпир) или није на време дата одговарајућа цена (орех). Народни одбори су недовољно поклањали пажњу извршењу плана извоза воћа и поврћа, а било је понегде става „зашто извозити када ће срез, односно град, остати без воћа и поврћа”. А када се одустало од извоза неких артикала око којих се спорило, показало се да је доста пропало, јер није могло да се дотури до града из разних разлога (грашак, боранија, парадајз).

За извршење плана у пољопривредно-прехранбеном сектору у 1950 години треба предузети низ мера, и техничких и организационих.

Покрајински, обласни и срески народни одбори у 1950 години треба да знају за план извоза исто онако као што знају и за друге привредне планове и да прате његово извршење као што прате и извршење осталих планова.

Исто тако ће морати да се ојача и среди среска трговачка организација за воће и поврће а уз то да добије и чврст план и за извоз. Извозна предузећа републике мораће да посвете више пажње терену, да се чвршће и непосредно вежу са среском трговачком организацијом и социјалистичким сектором производње — сељачким радним задругама, државним пољопривредним добрима — још од момента контрахирања. На време треба обезбедити амбалажу, подићи сушаре и обезбедити магацинске просторије, превозна средства и др.

У овај систем, на крају, треба увести више личне одговорности појединаца, како руководица, тако и службеника, који конкретно раде на извршењу планова. Мање решавања у канцеларији и административно, више на терену и оперативно!

Наш радни народ схвата значај извоза, радне масе на селу исто тако имају пуно разумевања, како за његов значај, тако и за то како треба робу припремати и отпремати. Било је чак више случајева да нам је сам произвођач замерао за рђаво манипули-

сање робом за извоз, а најмање се можемо пожалити на њега за неизвршење плана извоза.

Ми смо анализирали наш рад у овој години и уочили наведене и друге пропусте и слабости — извукли искуства из досадашњег рада, и чврсто смо решили да у 1950 години не поновимо исте грешке већ да извршимо и премашимо план и у спољној трговини.

У овоме ми ћемо имати пуну подршку радних маса села и града Народне Републике Србије, јер су оне свесне да, извршујући план извоза, омогућују план увоза машина и др. што је неопходно за извршење Петогодишњег плана и за изградњу социјализма, залогу очувања економске и политичке независности наше земље. (Аплауз).

Претседавајући: Ријеч има народни посланик Никола Јакшић.

Никола Јакшић (*Изборни срез Осиек, НР Хрватска*): Другови и другарице народни посланици, ако погледамо на протеклу 1949 годину, наша земља је на свим подручјима привредне делатности постигла добре резултате. Ја ћу укратко изнијети само неке резултате, постигнуте на подручју наше Осјечке области, који, поред свих слабости, видно показују да смо успјешно извршили све наше задатке у цјелини.

Буџетски приходи свих котарева и градова на подручју наше области биће остварени према непотпуним подацима са око 96%, а расходи са 90%.

Остварење прихода из привреде даје нам боље резултате, док нам приходи од становништва, наиме, приходи од пореза на пољопривредна домаћинства, нешто заостају од плана.

Ако размотримо разрез аконтација на пољопривредна домаћинства за 1949 годину, онда примећујемо извјесно повећање пореза код нижих категорија, што показује економско јачање ситних и средњих сељака, а код виших категорија, код којих се осјећа незнатно снижење пореза, јасно се потврђује чињеница опадања и слабљења економске снаге у тим категоријама, и што је један дио јачих капиталистичких елемената већ ликвидан. Наравно да „моралу“ информбироовских букача то ништа не смета да и даље трубе о тобожњем порасту и јачању капиталистичких елемената на нашем селу и да су тобоже кулаци упориште наше власти на селу.

Други разлог смањења прихода од становништва је масовно улажење радног сељаштва у сељачке радне задруге.

Развитак задругарства, то јест, социјалистичка реконструкција пољопривреде у нашој области, од историских одлука Дру-

тог пленума ЦК КПЈ, показала је велики напредак, што најбоље илуструју ови подаци:

На дан заседања Другог пленума ЦК КПЈ било је на нашој области 148 сељачких радних задруга са 6.507 домаћинстава и 28.800 хектара обрадивих површина. Од тога дана па до половине ове године, то јест, до конца шестог мјесеца, у овој области број задруга порастао је на 332 са 14.509 домаћинстава и са 79.409 хектара земље. На овај резултат непосредно су утицале одлуке II пленума ЦК КПЈ, и он најбоље потврђује огромно повјерење и спремност нашег радног сељаштва да непоколебљиво слиједи пут који му указује наша Партија и Тито.

Мислим да неће бити сувишно ако учиним један преглед како је сељаштво по свом социјалном положају улазило у прве радне задруге.

Тако је у данима II засједања ЦК КПЈ било у сељачким радним задругама домаћинстава из А категорије 21%, прве категорије 22%, друге категорије 30%, треће категорије 22,5%, четврте категорије 3,5%, пете, шесте и седме категорије 1%. Овде се јасно види да је у радним задругама тада преовладавао сиромашни сељак. Међутим, послје споменутих одлука II пленума, у радне задруге масовно је кренуло и средње сељаштво, што ће се најбоље видјети из даљих података о стању у шестом мјесецу ове године. Тада је у 332 сељачке радне задруге било 14.509 домаћинстава и то: из А категорије 14,5%, прве категорије 14,4%, друге категорије 28,1%, треће категорије 23,4%, четврте категорије 6,4%, пете категорије 5,4%, шесте категорије 3,1%, седме категорије 0,9%.

Још одлучније је средње сељаштво кренуло ове јесени у наше радне задруге. И то ће најбоље показати стање наших радних задруга од 15 децембра ове године, или садашње стање. Ми сада имамо 506 радних задруга са 28.729 домаћинстава, која обрађују (без окућнице) укупно 158.437 хектара земље или 30% укупно обрадивих површина на нашој области. По категоријама су слиједећа домаћинства: А категорија 11%, прва категорија 12%, друга категорија 29%, трећа категорија 31%, четврта категорија 9%, пета категорија 5,5%, шеста категорија 1,7%, седма категорија 0,6%.

Када узмемо да су код нас друга, трећа и четврта категорија средњи сељаци, онда излази да је у сељачке радне задруге ушло 19.927 средњих сељака или скоро 70%.

Истовремено, извјестан пад код А и прве категорије уследио је због тога што се води курс укључивања тих домаћинстава у нашу индустрију што се свакодневно и даље наставља.

Све је ово доказ правилности линије наше Партије и одлука Другог пленума ЦК КПЈ у којима је нарочито наглашена важност уласка баш средњих сељака у сељачке радне задруге. Наравно да информбироовском оркестру и даље неће сметати ове чињенице да продуже дреку о томе како су наше сељачке радне задруге кулачке и томе слично.

Упоредо са повећањем броја домаћинстава и обрадивих површина, у нашим сељачким радним задругама јачала је и економска моћ старијих задруга које већ данас у нашој области претстављају крупна и добро уређена социјалистичка газдинства. Треба видјети организацију рада, до краја проведен бригадно-групни систем, нормирање свих радова и допунско награђивање у сељачким радним задругама „Карло Мразовић”, „Раде Жигић”, „Титова”, „Лола Рибар”, у котару Бјели Манастир, затим „Милица Крижан”, „Јаков Блажевић” и друге у котару Осиек. Могао бих навести и низ других задруга из осталих котарева које већ сада служе као лијеп примјер и које, без сумње, по својој чврстини организације већ саме по себи утичу на даље omasовљење и јачање сељачког радног задругарства у нашој области.

Осим државних пољопривредних добара, највеће приносе у овој години постигле су ове сељачке радне задруге. Принос по 1 ха у нашим радним задругама од 1946 године стално се повећава. Тако је у 1947 години он био за 5% већи него у 1946 години; у 1948 години за 15% већи него у 1947 години и за 17% већи него код приватних сељака. Ове године је постигнут, с обзиром на објективне тешкоће у пољопривреди (мишеви, сухомравица, мало влаге итд.), такође најбољи принос у сељачким радним задругама.

Нема сумње да је и ово, осим других разлога, такође утицало да наше сељаштво масовно пређе у радне задруге и да оно стално и сада ступа у све већем броју на пут социјалистичке изградње.

Треба нагласити да, поред ових, постоје задруге које се због своје унутарње организације не само споро развијају, него на тај начин оне саме по себи претстављају огромну кочницу за њихово omasовљење. У будућем раду мораће се тим задругама посветити већа пажња на њиховом јачању, јер зато постоје сви објективни услови.

И, на крају, све нам ово потврђује да је линија наше Партије у изградњи социјализма и социјалистичке реконструкције правилна и да због тога наше радно сељаштво све масовније и одлучније, и сваким даном све више, слиједи пут којим га води наша Партија и друг Тито, насупрот свим контрареволуционар-

ним настојањима руководства СССР-а и земаља Информбиоро да одвоје наше партиско и државно руководства од маса и да онемогуће даљу социјалистичку изградњу у нашој земљи. Зато изјављујем да ћу гласати за предлог буџета. (Аплауз).

Претседавајући: Ријеч има народни посланик Душан Мугоша.

Душан Мугоша (*Изборни срез источки, НР Србија*): Другови народни посланици, Предлог општедржавног буџета ФНРЈ за 1950 годину са предвиђеним порастом прихода и расхода, а нарочито прихода од привреде у односу на 1949 годину, јесте последица сталног повећања производње и јачања социјалистичког сектора привреде. Посебно падају у очи бројке за инвестиције у пољопривреди, а нарочито на задружном сектору, чега у свим досадашњим буџетима није било. Помоћ која је пружана сељачким радним задругама и досада је била свестрана, али из средстава ван буџета. Међутим, данас кад се води битка за социјалистички преображај села, у чему су постигнути крупни резултати, а нарочито после Другог пленума ЦК КПЈ, та помоћ државе предвиђена је у предложеном буџету за 1950 годину тако да ће укупно инвестирати у пољопривреду 18 милијарди 45 милиона динара, од чега 13 милијарди на задружном сектору. Од тог износа државна помоћ износи 5 милијарди. У предложеном буџету предвиђено је за инвестиције у пољопривреди скоро толико колико је утрошено у 1947, 1948 и 1949 години. Ангажовање средстава из општедржавне акумулације за капиталну изградњу у сељачким радним задругама још брже ће учврстити постојеће сељачке радне задруге и олакшати њихово јумасовљење, као и стварање нових сељачких радних задруга у нашој земљи.

Овакво предвиђање буџета и одређивање ових износа за инвестиције у пољопривреди, а посебно на задружном сектору, говори о новонасталој ситуацији у нашем селу, о брзом стварању и порасту крупних колективних газдинстава — сељачких радних задруга. То, такође, говори о правилној линији коју је одредио Централни комитет и друг Тито за социјалистички преображај села и изградњу социјализма уопште. Радно сељаштво пошло је путем удруживања у сељачке радне задруге, путем којим га воде наша Партија и наша народна власт у бољи и срећнији живот.

Само у НР Србији уочи Другог пленума ЦК КПЈ било је 637 сељачких радних задруга, са 40.450 домаћинстава са укупном површином земље од 230.000 хектара. Од тада па до 15 децембра ове године број сељачких радних задруга у НР Србији порастао је на 1.826, у које је учлањено 128.804 домаћинства са 751.716 хектара земље. То је свакако крупан допринос социјалистичком преображају села. Овакав пораст сељачких радних задруга у НР

Србији (а што је случај и са другим републикама) јесте још један доказ правилне политике нашег партиског и државног руководства, доказ неограниченог поверења које радно сељаштво гаји према Комунистичкој партији Југославије.

Посебно треба истаћи успехе у најжитороднијој покрајини — Војводини на социјалистичком преображају села, и у крупним корацима који се чине у овој покрајини на колективизацији. До 15 децембра о. г. формирано је у Војводини 725 сељачких радних задруга са 92.727 домаћинстава, са површином од 578.016 ха земље или 35% у односу на укупан број пољопривредних домаћинстава. Просечан број домаћинстава на једну сељачку радну задругу у Војводини износи 128,8, док у читавој НР Србији просечан број домаћинстава у сељачким радним задругама износи 70,5, што претставља крупна колективна газдинства.

Само у Војводини има 400 задруга са преко 150 домаћинстава. Велики број задруга у НР Србији постао је угледан пример крупног колективног газдинства, а све задруге као целина постале су важан фактор у производњи пољопривредних производа и тржишних вишкова. Нису ретки срезови у Војводини, у којима се налази преко 50% домаћинстава у сељачким радним задругама, као, на пример: Земунски 81,5%, Бачкопаланачки 63,7%, Кулски 60,5%, Јашатомићки 55,7%, Кикиндски 55%, итд.

Сељачке радне задруге у Војводини имају свакодневно на стотине радних сељака у посети из свих крајева Југославије, који долазе да виде како се развијају сељачке радне задруге, какав је живот сељака у њима, и сваки успех ових задруга охрабрује посетиоце и јача њихову вољу за ступање у сељачке радне задруге. Масовна је појава да посетиоци ових задруга постају иницијатори за стварање сељачких радних задруга у својим селима.

Ако упоредимо износ испорука белих житарица задружног и приватног сектора, задружни сектор је, у односу на приватни, испоручио 2,9% више белих житарица у односу на површину земље коју заузима задружни сектор и поред низа почетничких организационих слабости код сељачких радних задруга, што, кад би се отклонило (а што ће требати у 1950 години свакако учинити), тај проценат би био далеко већи него у овој години, што је доказ предности крупног колективног газдинства над ситним инокосним газдинствима.

Ако се узме однос производње индустријске културе на задружном сектору према приватном, онда излази да задружни сектор сеје под индустријским културама за 14,12% више него приватни сектор. Тако задружни сектор, који заузима 12,20% од укупне површине, учествује у производњи индустријских култура

са 26,32% у односу на приватни сектор. Из тога се види да је задружни сектор већ данас постао озбиљан фактор у снабдевању сировинама наше текстилне и прехранбене индустрије, ово утолико пре што се у задругама индустријске културе сеју на најбољем земљишту, уз примену агротехничких мера, и постижу се знатно већи приноси него на приватном сектору. Поред тога, задруге као социјалистичка газдинства, испоручују све своје индустријске културе, као и све друге тржне вишкове држави по везаним ценама.

Приноси које постижу поједине сељачке радне задруге су врло високи. Тако, на пример, бригада Мартина Литавског у СРЗ „Херој Јанко Чмелик“ постигла је по једном хектару принос од 30 мтц пшенице, 450 мтц шећерне репе, 52 мтц кукуруза и 21 мтц сунцокрета. Сељачка радна задруга „Црвени пролетер“ у Качареву, Срез панчевачки, на укупној површини коју поседује, постигла је просечни принос по хектару 21 мтц пшенице, 36 мтц кукуруза, 476 мтц шећерне репе.

Задруге у НР Србији имале су просечно за 2 мтц већи принос пшенице у 1948 години него приватни сектор. Док је приватни сектор имао 13,7 мтц по једном хектару, задружни сектор имао је просечно 15,6 мтц, а један већи број задруга имао је 20—30% веће приносе од приватника. Ово је било могуће због тога што се на задружном сектору земља може брже и боље обрадити, а и створена је могућност боље примене агротехничких мера. Овогодишња јесења сетва на задружном сектору у НРС извршена је са 111%.

У односу на обавезан откуп, сељачке радне задруге далеко предњаче над приватницима. Тако СРЗ „Пуста Река“ у селу Лапотинце, Срез лесковачки, у којој је учлањено 208 домаћинстава, предала је држави у 1949 години 576 мтц пшенице, док је тај исти број домаћинстава пре ступања у СРЗ, 1948 године предао свега 277 мтц пшенице. Са територије МНО Топоница у Срезу гужанском предано је држави обавезног откупа пшенице у 1948 години 1.450 мтц, док у 1949 години са територије целог МНО, у коме данас постоје три сељачке радне задруге, предано је држави 1889 мтц. Сељачка радна задруга „Ново доба“ у Јашатомићком срезу у којој има 100 домаћинстава предала је држави као обавезан откуп 2.697 мтц кукуруза, док су та иста домаћинства пре ступања у СРЗ предала држави као обавезан откуп 2.448 мтц кукуруза. Посебно треба истаћи сељачке радне задруге у Војводини као крупна колективна газдинства, која имају озбиљан утицај у пољопривредној производњи и испоруци тржних вишкова. Тако, на пример, сељачка радна задруга „Слога“ у Ве-

провцу, Срез кулски, предала је држави у овој години разних пољопривредних производа 119,58 вагона, задруга „Херој Јанко Чмелик” предала је 475,16 вагона свих пољопривредних производа, а међу тим крупним сељачким радним задругама истиче се СРЗ „Његош” у Ловћенцу, у Срезу бачкотополском, у којој је учлањено око 1.000 домаћинстава са 8.400 к. ј. земље, која је у овој години предала држави 666,6 вагона пољопривредних производа и око 1.000 утовљених свиња. Повећање пољопривредне производње у сељачким радним задругама знатно утиче на подизање животног стандарда сељака учлањених у сељачке радне задруге. Тако, на пример, висина једног радног дана у везаном динару код сељачке радне задруге „Херој Јанко Чмелик” износи 192,16 динара.

Овако крупни резултати на социјалистичком преображају села могући су зато што је линија коју је одредило наше партиско и државно руководство по питању села — правилна, због огромног поверења које има наше радно сељаштво у нашу Партију, стечено у Народноослободилачком рату и Народној револуцији и у послератној изградњи социјализма.

И поред свих тешкоћа које нам чини Совјетски Савез и земље Информбироа, и поред свакодневне бесомучне хајке и клевета против наше Партије и земље и против наших сељачких радних задруга које они називају кулачким задругама, свакодневно ничу нове сељачке радне задруге и омасовљују се постојеће. Данас у НР Србији нема ниједног среза без сељачке радне задруге. Свако 4 село (засеок) има СРЗ. Упркос клеветама и разним провокацијама од суседних нам народно-демократских земаља, стварају се крупне сељачке радне задруге у скоро свим пограничним селима дуж албанске границе, у срезovima: Пећком, Ђаковичком и Шарпланинском, у које масовно, заједнички ступају Шиптари, Срби и Црногорци. Исто тако, према бугарској граници стварају се сељачке радне задруге у Босиљградском, Царибродском и другим срезovima, као и према граници Румуније и Мађарске, у које ступају Срби, Хрвати, Мађари, Румуни, Русини, Словаци итд., што је, свакако, још једна потврда о правилности политике наше Партије како по питању села, тако и по питању доследног марксистичко-лењинистичког решења националног питања. Ово је, свакако, још једна потврда да сви народи Југославије, сви радни људи наше земље, не само прате, него се активно залажу и боре за изградњу социјализма у нашој земљи, боре за продирање истине о нашој земљи, а самим тим бране част и понос своје земље, свог народа, а истовремено се боре за правилан однос између социјалистичких земаља и комунистичких партија, што у суштини значи борбу за даљњи прогрес човечанства.

Масовно ступање радних сељака у сељачке радне задруге, борба за већу продуктивност рада, како у индустрији, тако и у пољопривреди, говоре о томе да су сви радни људи наше земље, како у граду, тако и на селу, стали чврсто као један човек око своје Партије и друга Тита у неравној борби против контрареволуционарних и ревизионистичких настрада руководилаца земаља Информбироа, доказујући на делу да је могуће својим сопственим снагама, под руководством своје револуционарне Партије, изградити социјализам, упркос, не само жеља, него и сметњи земаља Информбироа на чијем челу стоји Совјетски Савез.

Свестрана материјална и организациона помоћ коју пружа наша народна држава радном сељаштву убрзава социјалистички преображај нашег села. Буџетом предвиђена свота обезбеђује новчана средства за даљу изградњу социјализма на селу. Даљи социјалистички преображај села није само жеља, него и објективна нужност за даљу изградњу социјализма код нас.

Пред државним и партиским органима стоје и даље задаци омасовљења и стварања нових економски јаких сељачких радних задруга, као и задатак сталног пружања организационе помоћи. Државни и партиски органи, активизацијом масовних организација, допринеће рационалном коришћењу новчаних средстава предвиђених овим буџетом, а то је могуће ако се месни органи народне власти, партиске и задружне организације оријентишу на проналажење грађевинског материјала из локалних извора и за његово максимално искоришћавање.

Изјављујем да ћу гласати за предложени буџет. (Аплауз).

Претседавајући: Ријеч има народни посланик Исмет Шаџири.

Исмет Шаџири (*Изборни срез Ђаковички, НР Србија*): Другови и другарице народни посланици, предлог буџета за 1950 годину не изражава само привредни, културни и општи развитак наше земље и даљу перспективу изградње социјализма код нас, него је у исто време доказ правилног решавања националног питања у нашој земљи, и то не само према народима Југославије, него и према нашим националним мањинама.

Правилна политика наше Партије и Владе са другом Титом на челу по националном питању најбоље се види и потврђује код нас на Косову и Метохији према Шиптарима. Шиптари у новој Југославији уживају сва права грађана социјалистичке Југославије, они учествују у свим областима друштвеног живота земље, учествују равноправно у свим органима власти од најнижих до највиших. На Косову и Метохији 65% свих одборника народних одбора су Шиптари који заједно са другим народима управљају свим државним пословима.

Полазећи од марксистичко-лењинистичке поставке да национално питање није само уставно питање, наша Партија и Влада предузеле су све потребне мере да свим народима — према томе, и националним мањинама — дају не само право учешћа у власти и целокупном друштвеном животу, него и свестрану помоћ — да би могле искористити та права, да могу развити национални језик, културу са социјалистичком садржином.

Шиптари Косова и Метохије у бившој Југославији нису имали право на свој језик, своје школе и културу. Ослобођењем земље ми на Косову и Метохији нисмо нашли ниједну школу на шиптарском језику. Сада сваке године све више расте број основних школа, нижих стручних школа, нижих и виших гимназија на шиптарском језику итд.

О томе нам говоре ови подаци:

Док смо у школској години 1948/49 имали 728 основних школа, дотле у 1949/50 имамо 770 основних школа, а међу њима 458 на шиптарском језику, где је уписано 70.855 шиптарске деце. Док смо 1948/49 године имали на шиптарском језику 21 нижу гимназију и 1 пуну гимназију, дотле 1949/50 године имамо 29 нижих, 1 пуну гимназију и 2 у развоју. Сем тога, ове школске године отворили смо низ стручних школа за Шиптаре, као, на пример, пољопривредне итд., а имамо у нашој области и две музичке школе.

Свакако да сви ти подаци говоре о успесима које је наша народна власт постигла у протеклој години, захваљујући правилној линији наше Партије која је обезбедила материјална средства буџетом, с једне стране, и захваљујући упорном раду наших политичких организација и народних маса наше области, с друге стране.

У решавању тих проблема имали смо и тешкоћа. Ради проширења мреже школа биле су потребне школске зграде којих је, у односу на потребе, било сасвим недовољно. У том погледу, уз залагање маса и обезбеђеним средствима из буџета, оспособили смо и изградили 244 нове школске зграде, а поред тога адаптирали смо око 348 приватних зграда за школе. Обухватањем све деце у основне школе, појавила се потреба и за клупама. Тај проблем у 1948/49 школској години прилично је решен. Израдили смо још 9.000 нових клупа, али тај проблем још стоји пред нама да га решимо.

Анализа испуњења Петогодишњег плана у народном просвећивању, тј. школства, изгледа овако:

1. Упис ђака у први разред основне школе, у односу на Петогодишњи план, испуњен је са 125,7% уопште, а код Шиптара са 131%.

2. Упис ђака у свим разредима основне школе, у односу на Петогодишњи план, извршен је код Шиптара са 94,9% а код Срба са 84,4%.

3. Број основних школа, у односу на Петогодишњи план, испуњен је уопште са 98,6%, код Шиптара са 98,8%, код Срба са 98,4%.

4. Што се тиче отварања одељења, ту је испуњен Петогодишњи план са 143%, за Шиптаре 185%, за Србе 100%.

Ликвидација неписмености у нашој области исто тако иде брзим корацима. Године 1948/49 описмењено је 42.209 аналфабета, од тога 35.148 Шиптара, а за 1949/50 годину предвиђено је да се описмени још 61.293 аналфабета, међу њима већи део Шиптара.

За културно подизање шиптарских маса формирана су разна културно-уметничка друштва и групе, издају се разне новине и часописи, као што је културни часопис „Јета е Ре” (Нов живот), издају се разни уџбеници за основне школе, ниже гимназије и ниже стручне школе, издају се разне културно-популарне књиге, а исто тако марксистичка и литерарна дела класика и наших руковођилаца. Сада је формирано за Касово и Метохију и Обласно народно позориште на шиптарском језику.

Спровођењем правилне линије наше Партије и Владе по националном питању, која се одражавала и у буџету прошле године, постигнути су сви ти успеси уз помоћ наших народних власти на Косову и Метохији.

У томе су биле и још постоје тешкоће — што су шиптарске масе културно много заостале па, према томе, слаб је и кадар за извршење тих задатака. Било је потребно организовати разне курсеве за народно просвећивање, за опште образовање, за стручну изградњу учитеља итд. и да се пошаље што више Шиптара на високе школе — факултете, узимајући у виду перспективу развита наше социјалистичке домовине уопште и наше заостале области посебно.

Свакако, другови народни посланици, масе Косова и Метохије, нарочито Шиптари, постизале су и постижу добре резултате захваљујући правилној политичкој линији наше Партије и Владе на челу са другом Титом, што се одражава и у предложеном буџету за 1950 годину, уз непосредну помоћ ЦК и Владе Народне Републике Србије у чијем се оквиру налази наша област.

Видевши и осетивши у пракси правилно решавање националног питања, права и равноправност маса у свим областима живота земље, Шиптари Косова и Метохије дају све од себе за изградњу социјализма у нашој земљи. Они пожртвовано учествују у свим

нашим предузећима у области и ван ње. Стотине и хиљаде радника Шиптара раде по рудницима и у другим привредним гранама у нашој социјалистичкој изградњи. У руднику Трепча, Суљо Врева, Шемси Сулејмани и други иницијатори су социјалистичког такмичења за већу продуктивност рада, они су носиоци ударништва.

Сељаци Шиптари, схватајући правилно линију дату од Другог пленума ЦК КПЈ о колективизацији, о социјалистичком преображају села, свакога дана формирају сељачке радне задруге. Сада на Косову и Метохији има око 250 сељачких радних задруга у којима има Шиптара, Срба и Црногораца, а има их доста формираних искључиво од Шиптара, нарочито у Метохији.

Правилна политика наше Партије по националном питању изражена је и на последњим изборима за месне народне одборе. Шиптари, сматрајући Југославију као земљу равноправних народа, као своју домовину, изашли су на изборе 100% и гласали су 100% за Народни фронт, за нашу Партију.

Док је 1948 године национални састав у месним народним одборима био од 62,6% одборника Шиптара, 20% Срба, 3,2% Црногораца, — после спроведених избора има у одборима 65,8% Шиптара, 28,4% Срба, 5% Црногораца и 0,5% осталих националности. Овакав национални састав народних одбора осигурао им је чврсту везу са шиптарским масама. Они су шиптарским масама постали блиски, народне одборе су шиптарске масе осетиле заиста као своје органе власти. Демократски карактер народних одбора дошао је до пуног изражаја. Ово значи да је политика националне равноправности народа и националних мањина код нас не само формална и уставна ствар, већ је добила и своју практичну потврду и примену. Ово значи да је наша народна власт и за Шиптаре постала најдрагоценија тековина њихове борбе за националну равноправност и обезбеђење њиховог срећнијег живота.

Само су се овим могли да објасне досадашњи успеси, успеси постигнути на последњим изборима. Све то, као и братство и јединство народних маса у нашој области, јесте одлучан и достојан одговор који су шиптарске масе дале и дају иредентистичкој и авантуристичкој политици Енвера Хоџе за отцепљење наше области од Југославије и за побуну Шиптара против нове Југославије — њихове социјалистичке домовине.

Сматрајући да је предложени буџет за 1950 годину финансиско и материјално обезбеђење правилне политичке линије нашег ЦК и Владе на челу са другом Титом за изградњу социјализма у нашој земљи, за срећу наших народа, ја ћу гласати за. (Аплауз).

Претседавајући: Другови народни посланици, исцрпена је листа пријављених говорника и тиме је завршен претрес Приједлога опћедржавног буџета за 1950 годину. За 15 минута, по закључењу ове заједничке сједнице, вијећа ће одржати своје посебне сједнице на којима ће се гласати о Приједлогу опћедржавног буџета за 1950 годину појединачно и наставити даљи дневни ред. Молим Скупштину да ме овласти да могу записник данашње сједнице са секретаром потписати и објавити. Тиме је ова сједница закључена.

(Седница је закључена у 18,40 часова).

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Друга седница

(28 децембра 1949)

Почетак у 19,05 часова.

При уласку у дворану, чланове Савезне владе на челу са Претседником Министарског савета маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом и чланове Претседништва Савезног већа народни посланици бурно поздрављају.

Претседавао потпретседник **Фрањо Гажи**.

Потпретседник: Отварам другу сједницу VIII редовног засједања Савезног вијећа Народне скупштине ФНРЈ. Записник данашње сједнице водиће секретар Момчило Марковић.

Изволите саслушати записник прошле сједнице.

Секретар Момчило Марковић чита записник прве седнице VIII редовног засједања.

Потпретседник: Има ли примједба на прочитани записник? (Нема). Пошто примједба нема, записник се овјерава.

Молили су отсуство са VIII редовног засједања ови народни посланици: Иван Гранђа, Леши Акиф Мустафа и Душан Грк због болести; Мишко Крањец моли три дана отсуства због присуствовања на Конгресу књижевника; Миле Перковић моли отсуство са VIII редовног засједања због неодложних службених послова; Карло Мразовић моли отсуство са VIII редовног засједања због хитних службених послова. Предлажем да се тражена отсуства одобре. Да ли Вијеће одобрава тражена отсуства? (Одобрава). Објављујем да су тражена отсуства одобрена.

Прелазимо на прву тачку дневног реда: гласање о Приједлогу опћержавног буџета за 1950 годину.

Пошто немам никакав приједлог за читање Приједлога опћедржавног буџета, то приступамо гласању у цјелини. Одређујем поименично гласање и молим друга секретара да изврши прозивку.

Секретар врши прозивку.

(После гласања)

Потпретседник: Изволите чути резултат гласања. Гласало је свега 285 народних посланика и сви су гласали за. Тиме је Приједлог опћедржавног буџета за 1950 годину у Савезном вијећу коначно усвојен па ће, у смислу пословника, бити упућен Вијећу народа на рјешавање. (Буран аплауз).

Прелазимо на другу тачку дневног реда: претрес Приједлога закона о опћедржавном завршном рачуну за 1948 годину. Молим друга Тому Војковића, извјестиоца Одбора за привредни план и финансије, да прочита одборски извјештај.

Извјестилац Томо Војковић чита извјештај Одбора за привредни план и финансије Савезног већа. (Видети прилог на крају књиге).

Потпретседник: Отварам претрес о овом законском приједлогу. Да ли се јавља ко за ријеч? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља за ријеч, прелазимо на гласање. Гласаће се дизањем руке. Ко је за овај приједлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је Приједлог закона о опћедржавном завршном рачуну за 1948 годину у Савезном вијећу једногласно усвојен па ће у смислу пословника бити упућен Вијећу народа на рјешавање.

Дајем 10 минута одмора ради срањивања текстова изгласаних приједлога.

(После одмора)

Потпретседник: Настављамо сједницу. Извјештавам Вијеће да сам упоредио текст и нашао да су Вијеће народа и Савезно вијеће усвојили истоветан текст Приједлога закона о опћедржавном буџету за 1950 годину и Приједлога закона о опћедржавном завршном рачуну за 1948 годину.

Прима ли Вијеће овај извјештај? (Прима). Има ли кога *против*? (Нема). Пошто Вијеће прима овај извјештај, објављујем да је тиме Народна скупштина ФНРЈ коначно усвојила Опћедржавни буџет за 1950 годину и Закон о опћедржавном завршном рачуну за 1948 годину. Ови закони ће бити упућени Президијуму Народне скупштине ФНРЈ ради проглашења и објављивања.

Прелазимо на трећу тачку дневног реда: претрес Приједлога одлуке о потврди уредаба Владе ФНРЈ донијетих у времену од 24 маја до 24 децембра 1949 године. Приједлог гласи:

„Савезно веће Народне скупштине ФНРЈ на својој II седници VIII редовног заседања одржаној 28 децембра 1949 године донело је одлуку која гласи:

Потврђују се уредбе које је Влада ФНРЈ у времену од 24 маја до 24 децембра 1949 године донела на основу чл. 1 Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде од 4 фебруара 1946 године, и то: (Списак уредаба видети као прилог на крају књиге).”

Питам Вијеће да ли прима ову одлуку овако састављену? (Прима). Има ли кога *прстив*? (Нема). Објављујем да су потврђене уредбе Владе ФНРЈ, донете у времену од 24 маја до 24 децембра 1949 године.

Другови посланици, Вијећу је стигао слиједећи акт од Министарства иностраних послова:

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Влада Федеративне Народне Републике Југославије, својом нотом од 12 новембра 1949 године ставила је до знања Влади Народне Републике Албаније да се сматра ослобођеном обавеза које проистичу из Уговора о пријатељству и узајамној помоћи између Федеративне Народне Републике Југославије и НР Албаније закљученог у Тирани 9 јула 1946 године.

Својим учествовањем у антидемократској и немирољубивој кампањи против наше земље и кршењем свих обавеза из Уговора о пријатељству и узајамној помоћи, Влада НР Албаније је у пракси овај уговор ставила ван снаге, третирајући га не само као парче хартије, него и као заклон за низ извршених и припреманих провокација и непријатељских аката према Федеративној Народној Републици Југославији. Као што је наведено у ноти Владе ФНРЈ од 12 новембра 1949 године и као што сам изнео у свом говору на овом заседању Народне скупштине ФНРЈ, Влада ФНРЈ била је принуђена да обавести Владу НР Албаније да се ослобађа својих обавеза из Уговора о пријатељству и узајамној помоћи, који је НР Албанија, како по његовом духу, тако и по његовом слову прекршила и злоупотребила.

С обзиром да је овај уговор потврдила Народна скупштина на заједничкој седници Савезног већа и Већа народа, сматрам за

потребно да се одлука Владе ФНРЈ о ослобођењу наше земље из обавеза по поменутом уговору стави на потврду Народној скупштини да би она могла коначно да одлучи о отказивању уговора.

28 децембра 1949 годин
Београд

Потпретседник Владе ФНРЈ
и Министар иностраних послова
Едвард Кардељ, с. р.

За ријеч се јавља друг Моша Пијаде.

Моша Пијаде: Другови народни посланици, оно што је друг Кардељ изнео у своме експозеу сасвим је довољно као образложење за доношење одлуке коју он предлаже и зато бих вам ја дао предлог за ту одлуку:

„Савезно веће, на својој седници од 28 децембра 1949 године доноси

О Д Л У К У

О ОТКАЗИВАЊУ УГОВОРА О ПРИЈАТЕЉСТВУ И УЗАЈАМНОЈ ПОМОЋИ ИЗМЕЂУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ АЛБАНИЈЕ ЗАКЉУЧЕНОГ 9 ЈУЛА 1946 ГОДИНЕ

1. Потврђује се одлука Владе ФНРЈ о ослобођењу Федеративне Народне Републике Југославије од обавеза које су преузете Уговором о пријатељству и узајамној помоћи између Федеративне Народне Републике Југославије и Народне Републике Албаније и која је достављена Влади НР Албанији у ноти Владе ФНРЈ од 12 новембра 1949 године.

2. Ставља се ван снаге Закон о Уговору о пријатељству и узајамној помоћи између Федеративне Народне Републике Југославије и Народне Републике Албаније, проглашен указом Президијума Народне скупштине ФНРЈ од 20 јула 1946 године.

3. Отказивање Уговора о пријатељству и узајамној помоћи између Федеративне Народне Републике Југославије и Народне Републике Албаније ступило је на снагу даном означеним у ноти Владе ФНРЈ Влади НР Албаније.”

Потпретседник: Другови народни посланици, ви сте чули акт Министарства спољних послова, а такође сте чули и приједлог друга посланика Моше Пијаде: Питам Вијеће да ли прима овај приједлог одлуке? (Прима). Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Објављујем да је приједлог одлуке једногласно усвојен.

Пошто је дневни ред овог засједања исцрпен, то закључујем ову сједницу и VIII редовно засједање и молим Вијеће да ме овласти да записник данашње сједнице потпишем са секретаром и да га објавим. (Прима се).

Другови и другарице народни посланици, пошто нас само пар дана дијели од Нове године, дозволите да вам прије разлаза честитам и зажелим срећну Нову 1950 годину — а сви заједно да зажелимо срећну Нову годину нашем вољеном Маршалу другу Титу. (Сви народни посланици устају, дуготрајно и бурно аплаудирају и скандирају: „Тито, Тито!“).

Овим закључујем данашњу сједницу.

(Седница је закључена у 20 часова).

VEĆE NARODA

Druga sednica

(28 decembra 1949)

Početak u 19 časova.

Pretsedavao predsednik **Josip Vidmar**.

Pretsednik: Otvaram drugu sednicu VIII redovnog zasedanja Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Mihailo Grbić. Molim druga sekretara da pročita zapisnik prve sednice.

Sekretar Mihailo Grbić čita zapisnik prve sednice od 26 decembra 1949 godine.

Pretsednik: Čuli ste zapisnik. Ima li primedaba na zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda: glasanje o Predlogu opštedržavnog budžeta za 1950 godinu.

Pošto nema zahteva da se predlog čita, odlučujem da se izvrši glasanje poimenično. Molim druga sekretara da izvrši prozivku.

Sekretar proziva narodne poslanike.

(Posle glasanja)

Pretsednik: Prisutno je 136 narodnih poslanika i svi su glasali za.

Objavljujem da je Predlog opštedržavnog budžeta za 1950 godinu konačno usvojen u Veću naroda i da će se, u smislu poslovnika, dostaviti Saveznom veću na rešavanje.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o opštedržavnom završnom računu za 1948 godinu. Molim izvestioca Odbora za privredni plan i finansije drugaricu Anku Berus da podnese izveštaj.

Izvestilac Anka Berus čita odborski izveštaj. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretnednik: Otvaram pretres o ovom zakonskom predlogu. Traži li ko reč? (Ne traži niko). Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam ovaj zakonski predlog na glasanje u celini. Glasace se dizanjem ruke. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o opštedržavnom završnom računu za 1948 godinu u Veću naroda konačno usvojen i da će biti, u smislu poslovnika, dostavljen Saveznom veću na dalji rad. Predlažem kratak odmor.

(Posle odmora).

Pretnednik: Nastavljamo sa radom. Saopštavam Veću da su tekstovi Predloga opštedržavnog budžeta za 1950 godinu i Predloga zakona o opštedržavnom završnom računu za 1948 godinu istovetni sa tekstovima istih zakonskih predloga koji su izglašani u Saveznom veću. Prema tome, Opštedržavni budžet za 1950 godinu i Zakon o opštedržavnom završnom računu za 1948 godinu konačno su usvojeni u Narodnoj skupštini FNRJ i, u smislu Ustava, biće dostavljeni Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ radi proglašenja i objavljivanja.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: donošenje Odluke o potvrdi uredaba koje je Vlada FNRJ donela u vremenu od 24 maja 1949 godine do 24 decembra 1949 godine. Sve ove uredbe otštampane su i razdeljene narodnim poslanicima. Ja mislim da nije potrebno da ih čitamo. Slaže li se Veće sa ovim predlogom? (Slaže). Otvaram pretres o ovim uredbama. Traži li ko reč? (Ne traži niko). Pošto niko ne traži reč, predlažem Veću da usvoji ovu Odluku o potvrdi uredaba koje je Vlada FNRJ donela između VII i VIII redovnog zasedanja:

»Veće naroda Narodne skupštine FNRJ na svojoj drugoj sednici VIII redovnog zasedanja, održanoj 28 decembra 1949 godine u Beogradu, donelo je odluku koja glasi:

Potvrđuju se uredbe koje je donela Vlada FNRJ u vremenu od 24 maja do 24 decembra 1949 godine na osnovu člana 1 Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede od 4 februara 1946 godine i to: (Spisak uredaba videti kao prilog na kraju knjige).«

Ko glasa za ovaj predlog odluke, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je protiv? (Niko). Objavljujem da je ova odluka u Veću naroda izglašana.

Imam da saopštim Veću pismo Ministra inostranih poslova koje glasi:

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Vlada Federativne Narodne Republike Jugoslavije, svojom notom od 12-XI-1949 godine stavila je do znanja Vladi NR Albanije da se smatra oslobođenom obaveza koje proističu iz Ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i NR Albanije, zaključenog u Tirani 9 jula 1946 godine.

Svojom učestvovanjem u antidemokratskoj i nemiroljubivoj kampanji protiv naše zemlje i kršenjem svih obaveza iz Ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći, Vlada NR Albanije je u praksi ovaj ugovor stavila van snage, tretirajući ga ne samo kao parče hartije nego i kao zaklon za niz izvršenih i pripremanih provokacija i neprijateljskih akata prema Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji. Kao što je navedeno u noti Vlade FNRJ od 12 novembra 1949 godine i kao što sam izneo u svom govoru na ovom zasjedanju Narodne skupštine FNRJ, Vlada FNRJ bila je prinudena da obavesti Vladu NR Albanije da se oslobada svojih obaveza iz Ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći koji je NR Albanija, kako po njegovom duhu, tako i po njegovom slovu, prekršila i zloupotrebila.

S obzirom da je ovaj ugovor potvrdila Narodna skupština na zajedničkoj sednici Saveznog veća i Veća naroda, smatram za potrebno da se odluka Vlade FNRJ o oslobođenju naše zemlje iz obaveza po pomenutom ugovoru stavi na potvrdu Narodnoj skupštini da bi ona mogla konačno da odluči o otkazivanju ugovora.

28 decembra 1949 godine
Beograd

Potprednik Vlade FNRJ
i MjuiSTAR inostranih poslova
Edvard Kardelj, s. r.

Otvaram diskusiju u vezi ovog pisma. Traži li ko reč? Rečima drug dr Hinko Krizman.

Dr **Hinko Krizman** (NR Hrvatska): Narodna skupština na zajedničkoj sednici Veća naroda i Saveznog veća izglasala je i sa oduševljenjem primila i odobrila Ugovor o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći između Federativne Narodne Republike Jugosla-

vije i Narodne Republike Albanije. Naše dobre želje i nade vezane sa ovim ugovorom nisu se ispunile. Vama su, drugovi narodni poslanici, poznate činjenice kršenja svih ugovornih obaveza od strane Vlade Narodne Republike Albanije. Vama su poznate činjenice izazivačke, antidemokratske i nelojalne kampanje koju je Narodna Republika Albanija vodila protiv naše zemlje. Zato vam, drugovi, predlažem da prihvatite ovu odluku:

»Veće naroda, na svojoj sednici od 28 decembra 1949 godine donosi

O D L U K U

O OTKAZIVANJU UGOVORA O PRIJATELJSTVU I UZAJAMNOJ POMOĆI IZMEĐU FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE I NARODNE REPUBLIKE ALBANIJE ZAKLJUČENOG 9 JULA 1946 GODINE

1) Potvrđuje se odluka Vlade FNRJ o oslobodenju Federativne Narodne Republike Jugoslavije od obaveza koje su preuzete Ugovorom o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Narodne Republike Albanije i koja je dostavljena Vladi NR Albanije u noti Vlade FNRJ od 12 novembra 1949 godine.

2) Stavlja se van snage Zakon o Ugovoru o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Narodne Republike Albanije, proglašen ukazom Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ od 20 jula 1946 godine.

3) Otkazivanje Ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Narodne Republike Albanije stupilo je na snagu danom označenim u noti Vlade FNRJ Vladi NR Albanije.«

Pretsednik: Traži li još ko reč o ovom predmetu? (Ne traži niko). Stavljam predlog odluke koju je pročitao narodni poslanik dr Krizman na glasanje. Ko glasa za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je protiv? (Nije niko). Objavljujem da je Odluka o otkazivanju Ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Narodne Republike Albanije u Veću naroda izglasana.

Time je dnevni red iscrpen. Zaključujem ovu sednicu i VIII redovno zasedanje i molim Veće da Predsednika i sekretara ovlasti da mogu overiti zapisnik današnje sednice. Prima li Veće ovaj predlog? (Prima).

Na kraju želim svima narodnim poslanicima srećnu Novu godinu. (Aplauz).

(Sednica je zaključena u 20 časova).

P R I L O Z I

I Z V E S T A J

ODBORA ZA PRIVREDNI PLAN I FINANSIJE SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OPŠTE- DRŽAVNOG BUDŽETA ZA 1950 GODINU

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Odbor za privredni plan i finansije

Broj 42

25 decembra 1949 godine

Beograd

SAVEZKOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Odbor za privredni plan i finansije Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama održanim 21, 22, 23 i 24 decembra 1949 godine pretresao je Predlog opštedržavnog budžeta za 1950 godinu, dostavljen mu od strane Predsednika Saveznog veća, a koji je Vlada FNRJ podnela Narodnoj skupštini na razmatranje i odobrenje na osnovu čl. 63 Ustava.

Po saslušanju ekspozea zastupnika Ministra finansija inž. Milentija Popovića, Ministra spoljne trgovine, u načelnoj diskusiji koja je vođena o Predlogu opštedržavnog budžeta za 1950 godinu posebno je ukazano na sledeće karakteristike Predloga opštedržavnog budžeta.

Odbor je sa zadovoljstvom konstatovao da je Vlada FNRJ dostavila Narodnoj skupštini, ne samo blagovremeno nego i detaljno razrađen Predlog opštedržavnog budžeta za 1950 godinu, po partijama i pozicijama, što je pružilo mogućnost Odboru da detaljno razmotri predložene prihode i rashode.

Konstatovano je da su prihodi iz privrede iz godine u godinu u stalnom porastu i da u Predlogu opštedržavnog budžeta za 1950 godinu oni sačinjavaju 74,6% svih prihoda odnosno da su u porastu za 8,3% prema prihodima od privrede predviđenim u budžetu za 1949 godinu, što je posledica stalnog porasta proizvodnje i jačanja socijalističkog sektora privrede.

Ukazano je, dalje, na posebnu pažnju koju Predlog opštedržavnog budžeta za 1950 godinu posvećuje razvoju i napretku prosvete i narodne kulture u 1950 godini. Ovo se ogleda u porastu rashoda za prosvetu i narodnu kulturu koji su u predlogu za 1950 godinu za 59% veći od rashoda koji su bili odobreni za ovu svrhu u budžetu za 1949 godinu. Isto tako se u Predlogu opštedržavnog budžeta za 1950 godinu vidno odražava dalje poboljšanje socijalne i zdravstvene zaštite radnog naroda.

Odbor je sa zadovoljstvom konstatovao da Predlog opšte-državnog budžeta za 1950 godinu obezbeđuje dalje jačanje odbrambene snage naše zemlje, povećanjem finansijskih sredstava za narodnu odbranu od 12% u odnosu na budžet za 1949 godinu.

Specijalnu pažnju Odbor je posvetio razmatranju predloženih investicionih sredstava za kapitalnu izgradnju i društveni standard i utvrdio da predložena sredstva obezbeđuju dalje izvršavanje zadataka na sektoru elektrifikacije i industrijalizacije naše zemlje u skladu sa Petogodišnjim planom razvitka narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Sa naročitim zadovoljstvom je primljena činjenica da se u Predlogu opšte-državnog budžeta za 1950 godinu obezbeđuju i investiciona sredstva kao pomoć države za izgradnju u zadružnom sektoru, što će doprineti ubrzanju socijalističkog preobražaja sela.

Porast obima državnih budžeta narodnih republika u Predlogu opšte-državnog budžeta za 1950 godinu, koji su, uzevši u celini, u porastu za 45% u odnosu na odobrene budžete za 1949 godinu, pretstavlja dokaz pravilne linije Vlade FNRJ usmerene na ekonomsko jačanje i dalji razvitak narodnih republika i narodnih odbora.

Najzad, Odbor je konstatovao da su napori i mere koje je Vlada FNRJ vršila u toku 1949 godine u cilju smanjenja troškova državne uprave na osnovu čl. 10 Zakona o opšte-državnom budžetu za 1949 godinu imali povoljnih rezultata i da su kao posledica toga rashodi za državnu upravu u Predlogu budžeta za 1950 godinu u neznatnom povećanju prema 1949 godini i pored novoformiranih organa državne uprave (oblasnih odbora).

Uzevši u obzir sve ovo, Odbor za privredni plan i finansije Saveznog veća, posle svestranog proučavanja, a u punoj saglasnosti sa Odborom za privredni plan i finansije Veća naroda postignutoj u zajedničkom redakcionom odboru, usvojio je jednoglasno i bez izmena Predlog opšte-državnog budžeta za 1950 godinu onako kako ga je predložila Vlada FNRJ, pa predlaže Saveznom veću da ga i ono usvoji u predloženom obliku.

Za izvestioca Odbor je odredio Tomu Vojkovića.

Sekretar
Života Đermanović, s. r.

Prešednik
Odbora za privredni plan i finansije
Jovan Veselinov, s. r.

Č l a n o v i :

Mirko Krdžić, s. r., Albin Vipotnik, s. r., Gruja Novaković, s. r., Dobrosav Tomašević, s. r., Tomo Vojković, s. r., Filip Lakuš, s. r., Vujica Gajinović, s. r., Vančo Burzevski, s. r.

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA PRIVREDNI PLAN I FINANSIJE VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OPŠTEDRŽAV- NOG BUDŽETA FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JU- GOSLAVIJE ZA 1950 GODINU

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Odbor za privredni plan i finansije

Broj 53

25 decembra 1949 godine

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Odbor za privredni plan i finansije Veća naroda Narodne skupštine FNRJ pretresao je na svojim sednicama održanim 21, 22, 23 i 24 decembra 1949 godine Predlog opštedržavnog budžeta Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1950 godinu, dostavljen mu od Predsednika Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ.

Odbor za privredni plan i finansije Veća naroda, saslušavši izlaganje zastupnika saveznog Ministra finansija o Predlogu opštedržavnog budžeta za 1950 godinu i pretresavši predloženi budžet u načelnoj diskusiji, utvrdio je:

da je predlog budžeta u skladu sa zadacima četvrte godine Petogodišnjeg plana razvitka narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Takav budžet obezbeđuje dalju socijalističku izgradnju u našoj zemlji. Stvara se materijalna baza za one društvene promene koje neminovno proizilaze iz industrijalizacije zemlje i dalje izgradnje socijalizma; time se omogućuje dalji razvitak našeg društva u pravcu socijalizma. Prema tome, ovaj budžet i ispunjavanje zadataka koji iz njega proizilaze dalje će učvršćivati ekonomiku naše zemlje, dalje će učvršćivati našu ekonomsku snagu pa, prema tome, i političku nezavisnost. Time će jačati međunarodni politički i ekonomski položaj Federativne Narodne Republike Jugoslavije i njen međunarodni ugled.

Analizirajući predlog budžeta u celini Odbor je dalje utvrdio: da Vlada FNRJ predlaže opštedržavni budžet Narodnoj skupštini FNRJ pre početka budžetske 1950 godine detaljnije raščlanjen i tehnički bolje opremljen, što predstavlja dalji napredak u radu naših planskih organa;

da Predlog opštedržavnog budžeta za 1950 godinu sadrži, u poređenju sa budžetom za 1949 godinu, povećanje od 7,3%, što

je u potpunom skladu sa zadacima koje u 1950 godini postavlja naš Petogodišnji plan razvitka narodne privrede FNRJ;

da opštredržavni prihodi u svom stalnom porastu pokazuju iz godine u godinu procentualno povećanje prihoda iz privrede, tako da prihodi iz privrede u Predlogu opštredržavnog budžeta za 1950 godinu iznose 74,6% od ukupnih prihoda, prema 66,3% u 1949 godini, 58% u 1949 godini i 53% u 1947 godini, to pokazuje kako naša socijalistička ekonomika raste, da ona zahvata sve dublje u našu društvenu stvarnost i da postaje sve više osnovni ekonomski pokretač našeg života;

da rashodi u Predlogu opštredržavnog budžeta za 1950 godinu osiguravaju potrebna sredstva za investicije, kako za kapitalnu izgradnju, tako i za investicije u korist podizanja društvenog standarda, u skladu s opštim budžetskim izdacima koji su saobraženi Petogodišnjem planu;

da predlog budžeta osigurava nužne rashode za jačanje odbranbene snage naše zemlje i dalje usavršavanje tehnike i naoružanja Jugoslovenske armije, čuvara naših granica i nesmetane izgradnje socijalizma u našoj zemlji. Učvršćivanje naše narodne odbrane, jačanje odbranbene snage naših naroda i naše zemlje vodi daljem učvršćivanju ekonomske i političke nezavisnosti Federativne Narodne Republike Jugoslavije;

da se u predlogu opštredržavnog budžeta za 1950 godinu i dalje povećavaju izdaci za prosvetu i narodnu kulturu i za socijalno zdravstvenu zaštitu naroda. Izdaci za prosvetu i narodnu kulturu povećani su u 1948 godini za 87% u odnosu na 1947 godinu a u 1949 godini to je povećanje iznosilo prema 1948 godini 26,5%, dok je za 1950 predviđeno povećanje od 59,6%. Izdaci za socijalno zdravstvenu zaštitu povećani su u 1948 godini za 46% prema 1947 godini, u 1949 godini za 20,5% a za 1950 povećavaju se za 4,9%. Čl. 8 Predloga zakona o opštredržavnom budžetu za 1950 godinu osigurava da se ti rashodi ne mogu upotrebiti u druge svrhe;

da se u Predlogu opštredržavnog budžeta za 1950 godinu odražava dalje jačanje i razvitak narodnih republika čiji su budžeti, u odnosu na 1949 godinu, u porastu za 45%;

da Predlog opštredržavnog budžeta za 1950 godinu vodi i dalje računa o likvidaciji neravnomernog razvitka pojedinih narodnih republika i kao rezultat toga predlog predviđa dotaciju Narodnoj Republici Makedoniji i Narodnoj Republici Crnoj Gori.

Na osnovu ovih konstatacija, Odbor za privredni plan i finansije primio je jednoglasno Predlog opštredržavnog budžeta za 1950 godinu u načelu.

Prelazeći na pretres pojedinih delova i razdela Predloga opštredržavnog budžeta za 1950 godinu u pojedinostima i saslušavši detaljna izlaganja pretstavnikâ pojedinih resora Savezne vlade po predviđenim rashodima, posebno ukoliko se oni odnose na privrednu delatnost, prosvetu i narodno zdravlje, Odbor za privredni plan i finansije primio je u celosti Predlog opštredržavnog budžeta za 1950 godinu onako kako je od Vlade FNRJ predložen.

Na osnovu pune saglasnosti postignute u zajedničkoj redakcionoj komisiji, Odbor za privredni plan i finansije predlaže Veću da Predlog opštredržavnog budžeta i Predlog zakona o opštredržavnom budžetu za 1950 godinu usvoji u predloženom obliku.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Odbor za privredni plan i finansije moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Anku Berus.

Sekretar
Rade Hamović, s. r.

Prešednik
Odbora za privredni plan i finansije
Ivan Gošnjak, s. r.

Č l a n o v i :

Anka Berus, s. r., dr Vojin Carić, s. r., Josip Jeras, s. r., Beno Kotnik, s. r., Aleksandar Stojanović, s. r., Ali Šukri, s. r., Aleksa Tomić, s. r., Ivan Turković, s. r., Krsto Filipović, s. r., Radovan Popović, s. r.

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA PRIVREDNI PLAN I FINANSIJE SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O OPŠTEDRŽAVNOM ZAVRŠNOM RAČUNU ZA 1948 GODINU

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ
SAVEZNO VEĆE

Odbor za privredni plan i finansije
Broj 43
25 decembra 1949 godine
Beograd

SAVEZNOG VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Odbor za privredni plan i finansije Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ. na svojoj sednici održanoj 24 decembra 1949 godine pretresao je Predlog zakona o opštredržavnom završnom računu za 1948 godinu, dostavljen mu od Prešednika Saveznog

veća, a koji je Vlada FNRJ podnela Narodnoj skupštini na razmatranje i odobrenje u smislu čl. 63 Ustava.

Razmatrajući ovaj predlog zakona, Odbor za privredni plan i finansije utvrdio je da su prihodi predviđeni opštredržavnim budžetom za 1948 godinu u celosti ostvareni i u velikoj meri premašeni, što je narodnim republikama i narodnim odborima pružilo mogućnosti da izvrše i pojedine vanplanske zadatke donošenjem dopunskih budžeta u granicama viškova ostvarenih prihoda i u skladu sa postojećim zakonskim propisima. Isto tako je utvrđeno da je izvršenje opštredržavnog budžeta za 1948 godinu u saglasnosti sa smernicama postavljenim u zakonu kojim je odobren opštredržavni budžet za 1948 godinu.

Uzevši u obzir izloženo, Odbor za privredni plan i finansije Saveznog veća, posle svestranog proučavanja, a u punoj saglasnosti sa Odborom za privredni plan i finansije Veća naroda postignutoj u zajedničkom redakcionom odboru, usvojio je jednoglasno i bez izmena Predlog zakona o opštredržavnom završnom računu za 1948 godinu onako kako je predložen od Vlade FNRJ, pa predlaže Saveznom veću da ga i ono usvoji u predloženom obliku.

Za izvestioca Odbor je odredio Tomu Vojkovića.

Sekretar

Života Đermanović, s. r.

Pretsednik

Odbora za privredni plan i finansije

Jovan Veselinov, s. r.

Č l a n o v i:

Mirko Krdžić, s. r., Albin Vipotnik, s. r., Gruja Novaković, s. r., Dobrosav Tomašević, s. r., Tomo Vojković, s. r., Filip Lakuš, s. r., Vujica Gajinović, s. r., Vančo Burzevski, s. r.

IZVEŠTAJ

**ODBORA ZA PRIVREDNI PLAN I FINANSIJE VEĆA NARODA
NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O
OPŠTREDŽAVNOM ZAVRŠNOM RAČUNU ZA 1948 GODINU**

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Odbor za privredni plan i finansije

Broj 54

25 decembra 1949 godine

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Odbor za privredni plan i finansije pretresao je na svojoj sednici održanoj 24 decembra 1949 godine Predlog zakona o

opštedržavnom završnom računu za 1948 godinu, dostavljen mu od Predsednika Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava i čl. 37 Osnovnog zakona o budžetu dostavio Narodnoj skupštini FNRJ Ministar finansija FNRJ.

Odbor za privredni plan i finansije konstatovao je, na osnovu podataka iznesenih u načelnoj diskusiji, uspešan rad naših državnih organa, a u prvom redu finansijske službe, koji omogućuju da se blagovremeno, u zakonskim rokovima, predlože Skupštini na odobrenje završni računi po opštedržavnom budžetu.

U diskusiji je naglašeno da Predlog zakona o opštedržavnom završnom računu za 1948 godinu pokazuje znatne viškove prihoda i pored toga što su planirani budžetski rashodi bili povišeni donošenjem dopunskih budžeta od strane narodnih republika i niza narodnih odbora. Ta činjenica dokazuje ne samo da je naše finansijsko planiranje realno nego i sve veću privrednu moć naše zemlje, što se jasno odražava u porastu budžetskih prihoda.

Odbor za privredni plan i finansije Veća naroda utvrdio je da je izvršenje Opštedržavnog budžeta za 1948 godinu potpuno u skladu sa smernicama postavljenim u zakonu kojim je odobren ovaj budžet.

Odbor za privredni plan i finansije jednoglasno je primio u načelu i pojedinostima Predlog zakona o opštedržavnom završnom računu za 1948 godinu onako kako je predložen od Ministra finansija FNRJ.

Na osnovu pune saglasnosti postignute u zajedničkoj redakcionoj komisiji, Odbor za privredni plan i finansije predlaže Veću da Predlog zakona o opštedržavnom završnom računu za 1948 godinu usvoji u predloženom obliku.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Odbor za privredni plan i finansije moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Anku Berus.

Sekretar
Rade Hamović, s. r.

Predsednik
Odbora za privredni plan i finansije
Ivan Gošnjak, s. r.

Č l a n o v i :

Anka Berus, s. r., dr Vojin Carić, s. r., Josip Jeras, s. r., Beno Kotnik, s. r., Aleksandar Stojanović, s. r., Ali Šukri, s. r., Aleksa Tomić, s. r., Ivan Turković, s. r., Krsto Filipović, s. r., Radovan Popović, s. r.

ПРЕТСЕДНИШТВО ВЛАДЕ
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Број 11568/1
24 децембра 1949 год.
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ
Београд

У прилогу Вам достављам списак уредаба које је Влада ФНРЈ донела на основу члана 1 Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде у времену од 24 маја до 24 децембра 1949 године.

Молим Вас да у смислу члана 2 истог закона наведене уредбе поднесете на потврду Народној скупштини ФНРЈ.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник Владе ФНРЈ
и Министар народне одбране
Маршал Југославије

Јосип Броз Тито, с. р.

ПРЕТСЕДНИШТВО ВЛАДЕ
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Број 11568 2
24 децембра 1949 г.
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
ФНРЈ

Београд

У прилогу Вам достављам списак уредаба које је Влада ФНРЈ донела на основу члана 1 Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде, у времену од 24 маја до 24 децембра 1949 године.

Молим Вас да у смислу члана 2 истог закона наведене уредбе поднесете на потврду Народној скупштини ФНРЈ.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник Владе ФНРЈ
и Министар народне одбране
Маршал Југославије

Јосип Броз Тито, с. р.

С П И С А К

УРЕДАБА КОЈЕ ЈЕ ВЛАДА ФНРЈ ДОНЕЛА У ВРЕМЕНУ ОД 24 МАЈА ДО 24 ДЕЦЕМБРА 1949 ГОДИНЕ

- 1) Уредба о ваздушној пловидби од 1 јуна 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 47/49);
- 2) Уредба о баждарењу поморских бродова од 13 јуна 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 52/49);
- 3) Уредба о обављању послова међународне отпремничке службе од 11 јуна 1949 год. („Службени лист ФНРЈ” бр. 52/49);
- 4) Уредба о производњи, откупу, обради и промету дувана од 19 јула 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 62/49);
- 5) Уредба о структури цена лучко-транспортних услуга дирекција лука од 22 јула 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 63/49);
- 6) Уредба о укидању Главне дирекције савезне текстилне индустрије и Главне дирекције савезне индустрије коже и гуме од 22 јула 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 63/49);
- 7) Уредба о измени и допуни Уредбе о обавезном осигурању путника на поморским бродовима против несрећног случаја од 22 јула 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 63/49);
- 8) Уредба о поморској пилотажи од 23 јула 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 64/49);
- 9) Уредба о установљењу платних разреда и о одређивању плата за ученике у трговини од 23 јула 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 65/49);
- 10) Уредба о допуни Уредбе о дисциплинској и материјалној одговорности службеника задружних организација од 5 августа 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 67/49);
- 11) Уредба о платама радника и ученика запослених на позорницама и филмским атељеима и радионицама позоришта и филмских предузећа од 24 августа 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 73/49);
- 12) Основна уредба о генералном урбанистичком плану од 9 септембра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 78/49);
- 13) Уредба о посади бродова трговачке морнарице ФНРЈ од 17 септембра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 80/49);

14) Уредба о допуни Уредбе о додељивању помоћи породицама чији се храниоци налазе на отслужењу сталног кадра у Југословенској армији од 20 септембра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 81/49);

15) Уредба о измени и допуни Уредбе о одређивању и контроли квалитета производа од 24 септембра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 82/49);

16) Уредба о платама радника у експлоатацији аутомобилског, тролејбуског и трамвајског саобраћаја од 7 октобра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 86/49);

17) Уредба о откупу житарица у економској 1950/51 години од 13 октобра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 87/49);

18) Уредба о обавезном откупу стоке и свиња у 1950 години од 13 октобра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 87/49);

19) Уредба о откупу маслина и маслиновог уља од 18 октобра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 87/49);

20) Уредба о завођењу и ношењу службеног одела (униформе) у поморству од 10 октобра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 87/49);

21) Уредба о изменама и допунама Уредбе о заштити трудних жена и мајки дојиља у радном (службеничком) односу од 14 октобра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 88/49);

22) Уредба о увођењу и ношењу рударских значака од 24 новембра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 100/49);

23) Уредба о доношењу техничких прописа из области електропривреде од 24 новембра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 100/49);

24) Уредба о задружним службеницима од 24 новембра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 100/49);

25) Уредба о финансирању и финансиском пословању здравствених установа од 7 децембра 1949 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 103/49).

до үнѣпл моѣрнтсннвдqv монгь.

:(0F\87 .qd “IQNF тѣпл ннѣджү.

до IQNF эинqvнфом эѣрвѣотрт вводоqd .

:(0F\08 .qd “IQNF тѣпл ннѣджүC,,) эннд.

САВЕЗНО ВЕЋЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

ПРЕТСЕДНИШТВО САВЕЗНОГ ВЕЋА

Претседник

Владимир Св. Симић

Потпретседници:

Фрањо Гажи

Пашага Манџић

Секретари:

Момчило Марковић .

Вида Томшич

Стеван Јовичић

СТАЛНИ ОДБОРИ САВЕЗНОГ ВЕЋА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

Моша Пијаде, претседник

Владимир Симић, потпретседник

др Макс Шнудерл, секретар

Чланови:

Иван Гранђа

др Јаков Гргурић

Михаило Ђуровић

Лајчо Јарамазовић

Тихомир Никодијевић

Јоже Лампрет

Филип Лакуш

Радован Мијушковић

Риста Антуновић

Милош Минић

Живота Ђермановић

Мара Нацева

др Јерко Радмиловић

Ђуро Салај

Сулејман Филиповић

Матевж Хаце

Едхем Чамо

Мехмед Хоџа

Заменици:

Бошко Шиљеговић

Божидарка Дамњановић

Владо Малески

Иса Јовановић

Немања Марковић

Џавид Нимани

Душан Мугоша

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

Јован Веселинов, претседник
Филип Лакуш, потпретседник
Живота Бермановић, секретар

Чланови:

Добросав Томашевић	Албин Випотник
Петар Мундрић	Јоже Јуранчић
Горољуб Поповић	Мустафа Виловић
Груја Новаковић	Петар Војновић
Душан Чалић	Васил Ђорговски
Томо Војковић	Мирко Крчић

Заменици:

Тома Гранфил	Живко Ерчић
Вујица Гајиновић	Ванчо Бурзевски

Андрија Бубањ

ОДБОР ЗА ИНОСТРАНЕ ПОСЛОВЕ

Ђуро Пуцар, потпретседник
Борис Зихерл, секретар

Чланови:

Петар Стамболић	Србољуб Јосиповић
др Владимир Бакарић	др Златан Сремец
Миха Маринко	Душан Бркић
Лазар Колишевски	Јосип Шестан
Блажо Јовановић	Угљеша Даниловић
Љубодраг Ђурић	Цветко Узуновски

Милош Рашовић

Заменици:

Миливоје Радовановић	Звонко Бркић
Станка Веселинов-Мунђан	Страхил Гигов

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКИ ОДЕОР

Јован Веселинов, претседник
Петар Комадина, потпретседник
Вида Томшич, секретар

Чланови:

Ратко Петровић	Богоја Фотев
Владо Шегрт	Вељко Зековић

Заменици:

Душан Грк

Драго Гиздић

Милорад Вујичић

АДМИНИСТРАТИВНИ ОДБОР

Драгослав Марковић, *претседник*

Тома Кутурец, *потпретседник*

Александар Шевић, *секретар*

Чланови:

Адам Остовић

Фердо Година

Хамдија Ђемерлић

Панто Малишић

Заменици:

Љубинка Милосављевић

Богдан Црнобрња

Жоже Борштнар

ОДБОР ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ

Миле Перуничич, *претседник*

др Метод Микуж, *потпретседник*

Борис Станковски, *секретар*

Чланови:

др Александар Жижа

Мартин Сучић

Велибор Љујић

Перо Ђукановић

Заменици:

Иштван Лерик

Мато Јакшић

Богољуб Стојановић

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ САВЕЗНОГ ВЕЋА

Аголи Неџат	Вејновић Светозар	Дамњановић Божидарка
Алексоски Борис	Величковић Вучко	Даниловић Угљеша
Андрић Ратомир	Веселинов Јован	Девеџић Душан
Антић Милоје	Веселинов — Мунђан	Димитић Душан
Антолић Фрањо	Станка	Дорошки др Јован
Антуновић Риста	Видовић Никола	Драгин Радивој
Арсов Љубчо	Виловић Мустафа	Драушник Јурица
Аугустинов Мата	Випотник Албин	
	Влатковић Немања	Ђермановић Живота
Бабић Антун-Туна	Влахов Димитар	Ђорговски Васил
Бакарић др Владимир	Војковић Томо	Ђорђевић Стојан
Бакрач Јозо	Војновић Петар	Ђукановић Перо
Банак Јосип	Врбанац Јосип	Ђукић Пана
Баричевић Перо	Вркљан Анте	Ђурђевић Чеда
Белинић Марко	Вујичић Милорад	Ђурић Љубодраг
Беловуковић Милан	Вујковац Михаило	Ђуровић Лазар
Бенчић Драго	Вукадиновић Ђуро	Ђуровић Михаило
Бериша Рифат	Вукашиновић Иван	
Беџирић др Тодор	Вукмановић Светозар	Ерчић Живко
Бисић М. Милорад	Вулин Сава	
Блажевић Јаков	Вучковић Сретен	Жигић Раде
Богданов Душан		Жижа др Александар
Богданов Ђура	Гаџи Фрањо	Жујовић Сретен
Божовић Никола	Гајиновић Вујица	
Боројевић Јован	Гајић Гојко	Зековић Вељко
Борштнар Јоже	Гаџић Радосав	Зечевић Влада
Брецељ др Маријан	Гашпар Јан	Зечевић Славко
Бохинц Андреј	Гигов Страхил	Зечевић Стево
Бошковић Ђорђе	Гиздић Драго	Зихерл Борис
Бркић Душан	Глухић Омер	Златић Дина
Бркић Звонко	Година Фердо	Златић др Саво
Брњашевић Влајко	Госпић Светолик	
Броз Јосип Тито	Гранђа Иван	Иванов Андреј
Бубањ Андрија	Гранфил Тома	Иванчевић Никола
Буљан Вице	Грбић Чедо	Ивековић др Младен
Бурзевски Ванчо	Гргурић др Јаков	Ивић Стјепан
Бурић Хасан	Гретић Ивица	
Бутозан др Васо	Грк Душан	Јакшић Мато
	Грубић Чеда	Јакшић Никола
Василев Ѓјорги	Грујић Радован	Јанковић Љубо
Васиљевић Живан	Груловић Аћим	Јанић Владо

Јарамазовић Лајчо
Јеленц Алеш
Јеремин Воја
Јовановић Блажо
Јовановић Ђура
Јовановић Иса
Јовановић Радош
Јовановић Спасоје
Јовановић Станимир
Јовићевић Павле
Јовичић Стеван
Јојкић Ђурица
Јоксимовић Момир
Јосиповић Србољуб
Јоцић Живојин
Јуранчић Јоже

Карабеговић Осман
Карајовић др Дра-
гомир
Кардељ Едвард
Карнер др Иво
Кецмановић др
Војислав
Кидрич Борис
Кимовец Франце
Клаусбергер Петар
Кнез Јурица
Ковачевић Вељко
Ковачевић Митар
Ковачевић Урош
Ковачић Иван
Колишевски Лазар
Комадина Петар
Комненић Симо
Корен Јаков
Косановић Сава
Косовац Младен
Костић Велимир
Кохаровић др Алек-
сандар
Коцбек Јоже
Кочевар Франц

Крајгер Борис
Крајцер Јанко
Крањец Мишко
Крзнар Ђуро
Криезиу Хасан
Крстевски Киро
Крстић Бошко
Крстић Светозар
Крстуловић Вицко
Крце Павао
Крчић Мирко
Кузмановић др Славко
Кузмановски Боге
Курт Хуснија
Кутурец Тома
Куфрин Милка
Кухар Ловро

Лакатош Иштван
Лакуш Филип
Лалић Ђуро
Лампрет Јоже
Лековић Воја
Лерик Иштван
Лескошек Франц
Леши Акиф Мустафа
Лукић Костадин
Лулић Грго

Љујић Велибор
Љујић Војо

Мајхен Владо
Малески Владо
Малишић Панто
Мандић Пашага
Маринко Миха
Марковић Драгослав
Марковић Милош
Марковић Момчило
Марковић Немања
Маркотић Мато
Марчинковић Јозо

Масарото Ђусто
Мастиловић Новак
Матић Радомир
Мачек Иван—Матија
Месић Јосип
Међо Томо
Мијатовић Цвијетин
Мијушковић Радован
Микуж др Метод
Милојевић Милоје
Милосављевић Љуб-
бинка
Миљковић Мита
Минић Милка
Минић Милош
Минчев Никола
Михајловски Кирил
Московљевић др Ми-
лош
Мразовић Карло —
Гашпар
Мрковић Новица
Мркоши Марко
Мугош Душан
Мујагић Хасан
Мундрић Петар

Нађ Коста
Наумовски Круме
Нацева Мара
Нефат Фрањо
Нешић Светомир
Нешковић др Благоје
Никодијевић Тихомир
Николић Живојин
Нимани Џавид
Новаков Душан
Новаковић Груја
Новосел др Шиме

Омановић Хамдија
Опачић Станко
Остовић Адам

Павковић Миливоје	Рамљак др Анте	Тодоровић Мијалко
Павловић Михаило	Ранковић Александар	Тодоровић Симо
Павловић Павле	Рапаић Ђиро	Толо Нико
Пађен Бранко	Рац Винце	Томашевић Добросав
Пајковић Ђоко	Рашовић Милош	Томшич Вида
Пахић Лука	Регент Иван	Трајковић Александар
Пашалић Едхем	Релић Петар	Трифунковић Светислав
Пенезић Слободан	Реџић Енвер	Турковић Иван
Перковић Миле	Рибар др Иван	Туцман Јосип
Перуничкић Миле	Рибич Иван	
Петровић Душан	Рибникар Владислав	Ђемерлић др Хамдија
Петровић Ратко	Рикановић Илија	Ђурувија Тоде
Петровић Славољуб	Ритиг др Светозар	
Петрушев Кирил		Узуновски Цветко
Пијаде Моша	Савић Брано	
Плавшић Лазар	Салаи Јожеф	Фајфар Тоне
Побрић Едхем	Салај Ђуро	Ференчак Иван
Полич Зоран	Самарџија Стево	Ференчина Томо
Половић Марко	Светек Франце	Филаковић Имро
Попов Жива	Секељ Јожеф	Филиповић Сулејман
Поповић Горољуб	Симеоновић Јанко	Фотев Богоја
Поповић Јован	Симеунчевић Гавро	Фрнтић Елизабета
Поповић Коча	Симић Владимир	
Поповић Љубомир	Синановић Хамдија	Хасанагић Хилмија
Поповић Милентије	Смајовић Василије	Хаџе Матевж
Почуча Миле	Сремец др Златан	Хаџи Мустафа Хасан
Првчић Стјепан	Стамболиски Асен	Шукри
Прибић Милан	Стамболић Петар	Хаџић Бошко
Прибићевић др Раде	Станковски Борис	Хебранг Андрија
Приможич Јоже	Стефановић Миливоје	Хољевац Већеслав
Пуцар Ђуро — Стари	Стефановић Светислав	Хотић Месуд
	Стојадиновић Михаило	Хоџа Мехмед
	Стојановић Богољуб	Хоџа Фадил
Радмиловић др Јерко	Суботин Иван	Хоџић Мујо
Радовановић Миливоје	Сутловић Рикард	Хрибар Јанез
Радовановић Милија	Сучић Мартин	Хукић Мехмедалија
Радуловић Таса		

Хумо Авдо

Цветић Боса

Цветнић Милија

Цетинић Марин

Црнобрња Богдан

Црногорчевић Јово

Чакић Бошко

Чалић Душан

Чамо Едхем

Чаушевић-Чауш Иван

Ченгић Ферид

Чешњај Томо

Чобански Спасоје

Чолак Петар

Чубриловић др Васо

Џојић Анто

Шакић Јован

Шарац др Заим

Шарац Спасоје

Шатев Павел

Шаћири Исмет

Шевић Александар

Шегрт Владо

Шестан Јосип

Шиљеговић Бошко

Шкаре Станко

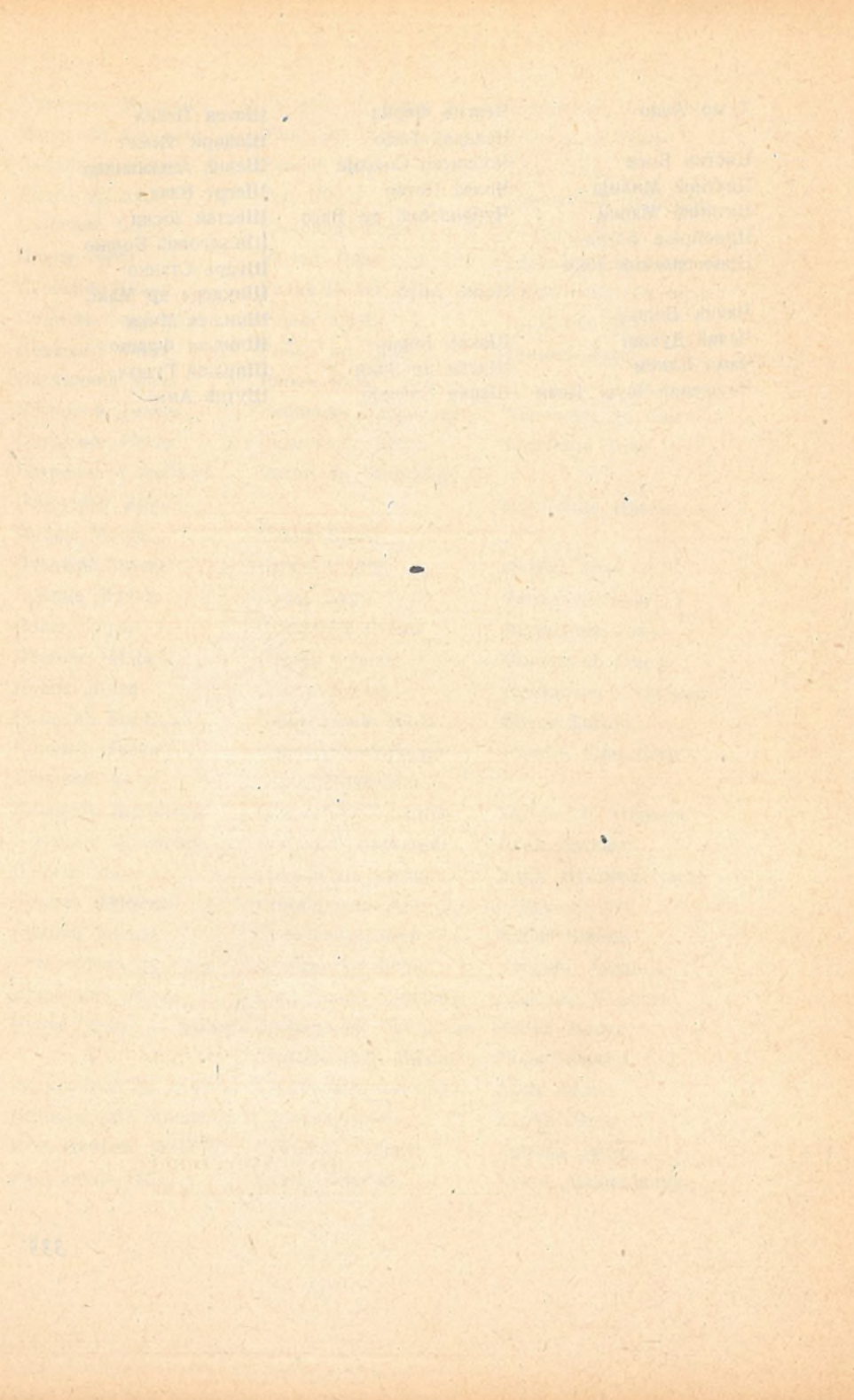
Шнудерл др Макс

Шпиљак Мика

Шпиљак Фрањо

Шпрљан Гуште

Шутић Анте

ВЕЋЕ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

ПРЕТСЕДНИШТВО ВЕЋА НАРОДА

Претседник

Јосип Видмар

Потпретседници:

Крсто Попивода

Косан Павловић

Секретари:

др Бранко Чубриловић **Јоза Миливојевић** **Михаило Грбић**

СТАЛНИ ОДБОРИ ВЕЋА НАРОДА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

Нинко Петровић, *претседник*

Томо Чиковић, *потпретседник*

Рато Дугоњић, *секретар*

Чланови:

Љиљана Чаловска

Саво Оровић

Сретен Вукосаељевић

Панко Брашнар

Срећко Жумер

Драгољуб Илић

Јоза Миливојевић

Љуба Момчиловић

Богдан Орешчанин

Милан Поповић

Јосип Рус

др Синиша Станковић

Тоне Хафнер

Мустафа Хоџа

др Јосип Хрнчевић

Милош Царевић

Михаило Грбић

др Бранко Чубриловић

Заменици:

Косан Павловић

Ладислав Амброжич

Митра Митровић

Радован Поповић

Анџун Аугустинчић

Наум Наумовски

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

Иван Гошњак, *потпретседник*
Раде Хамовић, *секретар*

Чланови:

Анка Берус	Митра Митровић
Хасан Бркић	Александар Стојановић
др Војин Царић	Али Шукриа
Јосип Јерас	Радомир Тодоровић
Бено Котник	Алекса Томић
Веселинка Малинска	Иван Турковић

Заменици:

Крсто Филиповић	Тоне Долиншек
Радован Поповић	Кирил Миљовски
Богде Јадрешин	Пуниша Перовић

ОДБОР ЗА ИНОСТРАНЕ ПОСЛОВЕ

Иван Гошњак, *претседник*
Сретен Вукосављевић, *потпретседник*
др Алеш Беблер, *секретар*

Чланови:

Спасенија Бабовић	др Димитар Несторов
Анка Берус	Богдан Орешчанин
Франце Бевк	Крсто Попивода
Радован Зоговић	Хасан Ребац
Нико Јуринчић	Алекса Томић
Петар Комневић	Лидија Шентјури

Заменици:

Љубо Бабић	Наум Нумовски
Павле Илић	Пал Шоти
Али Шукриа	

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКИ ОДБОР

Алекса Томић, претседник
Саво Оровић, потпретседник
Јован Јегдић, секретар

Чланови:

Душан Ркман
Тоне Шуштершич

Анто Бабић
Никола Мартиновски

Заменици:

Драгутин Саили
Иван Новак

Живојин Ђурчић

АДМИНИСТРАТИВНИ ОДБОР

Милан Смиљанић, претседник
Шефкет Маглајлић, потпретседник
Крсто Попивода, секретар

Чланови:

Љуба Момчиловић
Фрањо Борић

Ладислав Амброжич
Гјорги Гаврилски

Заменици:

др Рудолф Обрачунч
Мате Кериме

Нико Јуринчић

ОДБОР ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ

Марко Вујачић, претседник
Пепица Кардељ, потпретседник
др Милорад Влајковић, секретар

Чланови:

Пал Шоти
Мате Кршул

Зора Николић
Абдураим Мустафа

Заменици:

др Павел Луначек
Скендер Куленовић

Љиљана Чаловска

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ ВЕЋА НАРОДА

Абдураим Мустафа	Гошњак Иван	Коцбек Едвард
Агуши Куртеш	Грбић Михаило	Кризман др Хинко
Амброжич Ладислав	Грегорић др Павле	Крајачић Иван
Андрејев Бане		Кршул Мате
Апостолски Михаило		Куленовић Скендер
Аугустинчић Антун	Димитријевић Спасоје	Лауташ Трајан
Ацева Вера	Добрашиновић Милоје	Левстик Жоже
	Долиншек Тоне	Лиси Сали
Бабић Анто	Дугоњић Рато	Лубеј Франце
Бабић Љубо		Луначек др Павел
Бабовић Спасенија	Баковић Спасоје	
Бајалски Ристо	Билас Милован	Маглајлић Шефкет
Бакић Митар	Ђуричин Миливој	Малинска Веселинка
Барбарић Божо		Манојловић Радмила
Бемлер др Алеш	Еветовић др Матија	Марковски Венко
Бевк Франце		Мартиновски Никола
Берус Анка		Марушић др Драго
Благојевић др Обрен	Жижич Живко	Масларић Божидар
Бојновић Ђурађ	Жумер Срећко	Маснић Петар
Борић Фрањо		Миливојевић Јоза
Братић др Душан	Затрић Саит	Миљовски Кирил
Брашнаров Панко	Зоговић Радован	Митровић Кирил
Бркић Хасан		Митровић Божо
Бурсаћ Милан	Ивовић Душан	Митровић Митра
	Илић С. Драгољуб	Мићуновић Вељко
Варга Иштван	Илић Павле	Млакар Алојзиј
Васиљевић Душан	Имамовић Фадил	Мојсов Лазар
Видмар Јосип		Момчиловић Љуба
Видмар Тоне	Јадрешин Богде	Мугоша Андрија
Вицковић Михаило	Јаковљевић др Стеван	Мухтари Осман
Влајковић др Милорад	Јегдић Јован	
Вујасиновић Тодор	Јерас Јосип	Нађ Гаврило
Вујачић Марко	Јуринчић Нико	Наумовски Наум
Вукосављевић Сретен		Ненезић Радојица
	Кавчич Стане	Несторов др Димитар
Гаврилски др Гјорги	Капетановић Хајро	Николић Зора
Галијашевић Бећир	Кардељ Пепица	Новак Иван
Гарчевић Гојко	Кериме Муча	Ношпал Тоде
Гаш Аљуш	Кнезић Анка	
Гојковић Војислав	Комненић Петар	Обрачунч др Рудолф
Голубовић Маринко	Котник Бено	Олах Шандор

Орешчанин Богдан
Оровић Саво

Павић Нико
Павловић Косан
Папић Радован
Пејновић Ката
Перовић Пуниша
Петровић Мато
Петровић Никола
Петровић Нинко
Плепелић Стјепан
Пешев Никола Панчев
Поглајен Франц
Попивода Крсто
Поповић Душан
Поповић С. Милан
Поповић др Милош
Поповић Радован

Радовић Вуко
Радосављевић Добривоје
Рајковић Јоца
Ребац Хасан
Реца Зекерија
Ркман Душан
Рус Јосип

Савић Кирило
Саили Драгутин
Салацан дон Анте
Сејфула Кемал
Смиљанић Милан
Смодлака др Јосип
Спиров др Борис
Станковић др Сениша
Стилиновић Маријан
Стојановић Александар
Сулејмани Хивзи
Сулејмановски Нафи
Сучић Флоријан

Тадић Живота
Темелковски Борко
Тодоровић Радомир
Томић Алекса
Томичић Миљан
Турковић Иван

Ћетковић Јован
Ћишић Хусеин
Ћурчић Живојин
Филиповић Крсто
Фрол Фране

Хамовић Раде
Хафнер Тоне
Херљевић Фрањо
Хоџа Мустафа
Хоџић Џеко
Хрнчевић др Јосип

Цајнкар др Станко
Царевић Милош
Царић др Војин
Целески Лазар

Чаловска Лиљана
Чиковић Томо
Чолаковић Родољуб
Чубриловић др Бранко

Џанкић Хасан

Шентјурц Лидија
Шећерагић Мурад
Шоти Пал
Шукриа Али
Шуштершич Тоне

КОМИСИЈЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ АУТЕНТИЧНИХ ТЕКСТОВА
ЗАКОНА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

а) *на српском језику*

Моша Пијаде, Владимир Симић, Михаило Ђуровић, др Сениша
Станковић, Радован Зоговић, Милош Царевић.

б) *на хрватском језику*

др Саво Златић, др Јерко Радмиловић, др Јаков Гргурић, др Јосип
Хрнчевић, Јоза Миливојевић, Анто Бабић.

в) *на словеначком језику*

Вида Томшич, Јоже Лампрет, др Макс Шнудерл, Јосип Рус,
Франце Бевк, Јосип Јерас.

г) *на македонском језику*

Никола Минчев, Владо Малески, Ванчо Бурзевски, Венко
Марковски, Кирил Миљовски и Лазар Мојсов.

ПРЕЗИДИЈУМ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Претседник
др Иван Рибар

Потпретседници:

Моша Пијаде
Филип Лакуш

Јосип Рус
Ђуро Пуцар

Димитар Влахов
Марко Вујачић

Секретар
Миле Перуничић

Чланови:

Јосип Броз Тито, Бане Андрејев, др Владимир Бакарић, Душан Бркић, Јосип Видмар, Милован Ђилас, др Саво Златић, Едвард Кардељ, Иван Гошњак, Петар Стамболић, др Синиша Станковић, Влада Зечевић, др Стеван Јаковљевић, Блажо Јовановић, Нинко Петровић, Борис Кидрич, Сава Косановић, Лазар Колишевски, др Благоје Нешковић, Алекса Томић, Александар Ранковић, Иван Регент, др Златан Сремец, Добросав Томашевић, Фране Фрол, Авдо Хумо, Родољуб Чолаковић, Владо Шегрт.

Врховни командант Југословенске армије
Маршал Југославије
Јосип Броз Тито

В Л А Д А

ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Претседник Владе ФНРЈ и Министар народне одбране
Маршал Југославије **Јосип Броз Тито**;

Потпретседник Владе ФНРЈ и Министар иностраних по-
слова **Едвард Кардељ**;

Потпретседник Владе ФНРЈ и Министар унутрашњих по-
слова **Александар Ранковић**;

Потпретседник Владе ФНРЈ и Претседник Савезне коми-
сије државне контроле др **Благоје Нешковић**;

Министар Савезне владе **Милован Ђилас**;

Министар Савезне владе **Станоје Св. Симић**;

Министар Савезне владе **Сава Косановић**;

Претседник Планске комисије **Борис Кидрич**;

Министар финансија **Добривоје Радосављевић**;

Министар спољне трговине инж. **Милентије Поповић**;

Министар тешке индустрије **Франц Лескошек**;

Министар лаке индустрије **Јосип Цази**;

Министар рударства **Светозар Вукмановић**;

Министар електропривреде инж. **Никола Петровић**;

Министар пољопривреде инж. **Мијалко Тодоровић**;

Министар шумарства др **Васо Чубриловић**;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Комитета за водо-
привреду **Бане Андрејев**;

Министар државних набавки **Јаков Блажевић**;

Министар трговине и снабдевања **Осман Карабеговић**;

Министар железница **Тодор Вујасиновић**;

Министар поморства **Вицко Крстуловић**;

Министар саобраћаја **Божидар Масларић**;

Министар пошта др **Заим Шарац**;

Министар грађевина **Влада Зечевић**;

Министар рада **Љубчо Арсов**;

Министар правосуђа **Фране Фрол**;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Комитета за на-
родно здравље др **Павле Грегорић**;

Министар за питања науке и културе **Родољуб Чолаковић**;

Министар за новоослобођене крајеве **Већеслав Хољевац**.

ВРХОВНИ СУД ФНРЈ

Претседник
Витомир Петровић

Чланови:

Милован Крцић, Петар Пирузе, Никола Станковић, Александар Тодоровић, др Маријан Деренчин и др Иван Гргић

ЈАВНО ТУЖИОШТВО ФНРЈ

Јавни тужилац ФНРЈ
др Јосип Хрнчевић

Заменици:

Јосиф Маловић

Марјан Вивода

С а д р ж а ј

ПРВА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 26 ДЕЦЕМБРА 1949

Пре дневног реда:

	Страна
1 — Саопштење Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине ФНРЈ у VIII редовно заседање за 26 децембар 1949 године — — — — —	3
2 — Саопштење о поднетом Предлогу општедржавног буџета за 1950 годину и Предлогу закона о општедржавном завршном рачуну за 1948 годину — — — — —	4
3 — Саопштење о поднетим одборским извештајима —	4
4 — Саопштење да је Влада ФНРЈ поднела на потврду уредбе донете између VII и VIII редовног заседања Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	4
5 — Саопштење да је Президијум Народне скупштине ФНРЈ поднео на потврду Указ бр. 1205 од 14 децембра 1949 године о одређивању надлежности обласних народних одбора у погледу пословања утврђених постојећим законима ФНРЈ —	4
6 — Отсуства народних посланика — — — — —	4
7 — Саопштење акта Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању заједничке седнице Савезног већа и Већа народа за 26 децембар 1949 — — — — —	4

Дневни ред:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	5
---------------------------------------	---

ПРВА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 26 ДЕЦЕМБРА 1949

Пре дневног реда:

1 — Саопштење Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине ФНРЈ у VIII редовно заседање за 26 децембар 1949 године — — — — —	7
2 — Саопштење о смрти народних посланика Отона Јупанчича и Владимира Назора — — — — —	8

3 — Саопштење о поднетом Предлогу општедржавног буџета за 1950 годину и Предлогу закона о општедржавном завршном рачуну за 1948 годину — — — — —	8
4 — Саопштење о поднетим одборским извештајима — — — — —	8
5 — Саопштење да је Влада ФНРЈ поднела на потврду уредбе донете између VII и VIII редовног заседања Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	8
6 — Саопштење да је Президијум Народне скупштине ФНРЈ поднео на потврду Указ бр. 1205 од 14 децембра 1949 године о одређивању надлежности обласних народних одбора у погледу пословања утврђених постојећим законима ФНРЈ — — — — —	8
7 — Отсуства народних посланика — — — — —	8
8 — Саопштење акта Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању заједничке седнице Савезног већа и Већа народа за 26 децембар 1949 године — — — — —	9
9 — Читање и усвајање извештаја Мандатно-имуניתетског одбора о доласку за народног посланика Јоже Левстика на место умрлог Отона Жупанчича и Маријана Стилиновића на место умрлог Владимира Назора — — — — —	9—10
Говорници: извештач Јован Јегдић — — — — —	9

Дневни ред:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	10—11
---------------------------------------	-------

ПРВА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 26 ДЕЦЕМБРА 1949**Пре дневног реда:**

1 — Саопштење о дневном реду — — — — —	13
--	----

Дневни ред:

1 — Претрес Предлога општедржавног буџета за 1950 годину — — — — —	13—51
Говорници: извештач Одбора за привредни план и финансије Већа народа Анка Берус — — —	13
извештач Одбора за привредни план и финансије Савезног већа Томо Војковић — —	13
заступник Министра финансија и Министар спољне трговине инж. Милентије Поповић	14
Претседник Привредног савета и Савезне планске комисије Борис Кидрич — — — —	31

ДРУГА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 27 ДЕЦЕМБРА 1949**Пре дневног реда:**

1 — Читање и усвајање записника прве заједничке седнице — — — — —	53
---	----

Дневни ред:

	Страна
1 — Наставак претреса Предлога општедржавног буџета за 1950 годину —————	53—195
Говорници: Потпретседник Владе ФНРЈ и Министар унутрашњих послова Александар Ранковић —	53
Министар тешке индустрије Франц Лескошек	76
Министар рударства Светозар Вукмановић —	84
Министар електропривреде инж. Никола Петровић —————	95
Министар пољопривреде инж. Мијалко Тодоровић —————	99
Министар шумарства др Васо Чубриловић —	110
Министар грађевина Влада Зечевић — — —	117
Потпретседник Владе ФНРЈ и Министар иностраних послова Едвард Кардељ — — —	122
Помоћник Министра народне одбране генерал-пуковник Иван Гошњак — — — —	142
Министар саобраћаја Божидар Масларић —	146
Министар поморства Вицко Крстуловић — —	153
Министар трговине и снабдевања Осман Карабеговић — — — —	162
Министар државних набавки Јаков Блажевић	179
Министар за новоослобођене крајеве Већеслав Хољевац — — — —	184
Министар пошта др Заим Шарац — — — —	189

ТРЕЋА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 28 ДЕЦЕМБРА 1949

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника друге заједничке седнице —————	197
2 — Потврда Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ бр. 1205 од 14 децембра 1949 године о одређивању надлежности обласних народних одбора у погледу пословања утврђених постојећим законима ФНРЈ —————	197—198

Дневни ред:

1 — Наставак претреса Предлога општедржавног буџета за 1950 годину —————	198—303
Говорници: Министар правосуђа Фране Фрол — — — —	198
Буро Пуцар — — — —	205
Иван Регент — — — —	212
Буро Салај — — — —	216
Петар Стојболић — — — —	219
Лазар Келишевски — — — —	225
Блажо Јовановић — — — —	231
Драго Гиздић — — — —	240
др Јаков Гргурић — — — —	244

	Страна
Ивица Гретић — — — — —	246
Нинко Петровић — — — — —	249
Моша Пијаде — — — — —	253
Миха Маринко — — — — —	274
Марин Цетинић — — — — —	282
Бошко Крстић — — — — —	288
Никола Јакшић — — — — —	292
Душан Мугоша — — — — —	295
Исмет Шаџири — — — — —	299

ДРУГА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 28 ДЕЦЕМБРА 1949

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника прве редовне седнице	305
2 — Отсуства народних посланика — — — — —	305

Дневни ред:

1 — Гласање и усвајање Предлога општедржавног буџета за 1950 годину — — — — —	306
2 — Претрес и усвајање Предлога закона о општедржавном завршном рачуну за 1948 годину — — — — —	306
Говорници: извештач Томо Војковић — — — — —	306
Дефинитивно усвајање Општедржавног буџета за 1950 годину и Закона о општедржавном завршном рачуну за 1948 годину — — — — —	306
3 — Потврда уредаба Владе ФНРЈ донетих у времену од 24 маја до 24 децембра 1949 године — — — — —	307
Саопштење акта Министарства иностраних послова ФНРЈ о ослобођењу Владе ФНРЈ од обавеза по Уговору о пријатељству и узајамној помоћи између ФНРЈ и НР Албаније — — — — —	307—308
Усвајање Одлуке о отказивању Уговора о пријатељству и узајамној помоћи између Федеративне Народне Републике Југославије и Народне Републике Албаније закљученог 9 јула 1946 године — — — — —	308
Говорници: Моша Пијаде — — — — —	308

ДРУГА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 28 ДЕЦЕМБРА 1949

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника прве редовне седнице	311
--	-----

Дневни ред:

1 — Гласање и усвајање Предлога општедржавног буџета за 1950 годину — — — — —	311
2 — Претрес и усвајање Предлога закона о општедржавном завршном рачуну за 1948 годину — — — — —	311—312

	Страна
Говорници: извештач Анка Берус — — — — —	312
Дефинитивно усвајање Општедржавног буџета за 1950 годину и Закона о општедржавном завршном рачуну за 1948 годину — — — — —	312
3 — Потврда уредаба Владе ФНРЈ донетих у времену од 24 маја до 24 децембра 1949 године — — — — —	312
Саопштење акта Министарства иностраних послова ФНРЈ о ослобођењу Владе ФНРЈ од обавеза по Уговору о пријатељ- ству и узајамној помоћи између ФНРЈ и НР Албаније — — —	313
Усвајање Одлуке о отказивању Уговора о пријатељству и узајамној помоћи између Федеративне Народне Републике Југославије и Народне Републике Албаније закљученог 9 јула 1946 године — — — — —	313—314
Говорници: др Хинко Кризман — — — — —	313

СПИСАК ПРИЛОГА

	Страна
1 — Извештај Одбора за привредни план и финансије Савезног већа о Предлогу општедржавног буџета за 1950 годину —	317
Извештај Одбора за привредни план и финансије Већа народа о Предлогу општедржавног буџета за 1950 године —	319
2 — Извештај Одбора за привредни план и финансије Савезног већа о Предлогу закона о општедржавном завршном рачуну за 1948 годину — — — — —	321
Извештај Одбора за привредни план и финансије Већа народа о Предлогу закона о општедржавном завршном рачуну за 1948 годину — — — — —	322
3 — Писмо Владе ФНРЈ Претседнику Већа народа — — — — —	324
Писмо Владе ФНРЈ Претседнику Савезног већа — — — — —	324
Списак уредаба Владе ФНРЈ донетих у времену од 24 маја до 24 децембра 1949 године — — — — —	325
4 — Претседништво Савезног већа — — — — —	327
Стални одбори — — — — —	327
Народни посланици — — — — —	330
5 — Претседништво Већа народа — — — — —	335
Стални одбори — — — — —	335
Народни посланици — — — — —	338
6 — Комисије за утврђивање аутентичних текстова закона Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	340
7 — Президијум Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	341
8 — Врховни командант Југословенске армије — — — — —	342
9 — Влада ФНРЈ — — — — —	343
10 — Врховни суд ФНРЈ — — — — —	344
11 — Јавни тужилац ФНРЈ — — — — —	344

РЕГИСТАР ГОВОРНИКА

Берус Анка	13, 312
Блажевић Јаков	179—184
Видмар Јосип	7—11, 53, 76, 84, 95, 99, 110, 117, 122, 142, 146, 152, 162, 179, 184, 189, 195, 311—314
Војковић Томо	13, 306
Вукмановић Светозар	84—95
Гажи Фрањо	3—5, 13, 14, 31, 51, 197—198, 205, 212, 216, 219, 225, 231, 240, 243, 246, 248, 253, 274, 282, 288, 292, 295, 299, 303, 305—309
Гиздић Драго	240—243
Гошњак Иван	142—146
Грбић Михаило	311
Гргурић др Јаков	244—246
Гретић Ивица	246—248
Зечевић Влада	117—122
Јакшић Никола	292—295
Јегдић Јован	9—10
Јовановић Блажо	231—240
Карабеговић Осман	162—279
Кардељ Едвард	122—142
Кидрич Борис	31—51
Колишевски Лазар	225—231
Кризман др Хинко	313—314
Крстић Бошко	288—292
Крстуровић Вицко	152—162

Лескошек Франц	76—84
Маринко Миха	274—282
Марковић Момчило	197, 305, 306
Масларић Божидар	146—152
Миливојевић Јоза	53
Мугоша Душан	295—299
Петровић инж. Никола	95—99
Петровић Нинко	249—253
Пијаде Моша	253—274, 308
Поповић инж. Милентије	14—31
Пуцар Ђуро	205—212
Ранковић Александар	53—75
Регент Иван	212—216
Салај Ђуро	216—219
Стамболић Петар	219—225
Тодоровић инж. Мијалко	99—110
Фрол Фране	198—205
Хољевац Већеслав	184—189
Цетинић Марин	282—288
Чубриловић др Васо	110—117
Шарац др Заим	189—195
Шаћири Исмет	299—302

ШТАМПА ЈУГОСЛОВЕНСКО ШТАМПАРСКО ПРЕДУЗЕЋЕ — БЕОГРАД